

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken

Brondocument productveiligheid

Inhoud

Afkortingen	3
Inleiding	5
1. Algemeen beeld van de veiligheid van non-food consumentenproducten in Nederland	6
2. De veiligheid van consumentenproducten vanuit toezicht	17
Wat zijn consumentenproducten?	18
Wanneer is een consumentenproduct veilig?	18
Hoe heeft de wetgever ervoor gezorgd dat productrisico's afdoende worden afgedekt?	18
3. Het toezicht op productveiligheid	23
De rol van de toezichthouder	23
De rol van stakeholders en andere actoren	34
4. Beschrijving van de subdomeinen van productveiligheid	37
Attractietoestellen	39
Baby- en kinderartikelen	44
Biociden	49
Chemische stoffen in consumentenproducten	64
Cosmetica	56
Draagbaar klimmateriaal	72
Elektrotechnische producten	76
Gastoestellen	83
Machines (in de privésfeer)	88
Voedselcontactmaterialen	93
Persoonlijke beschermingsmiddelen	100
Speelgoed	105
Speeltoestellen	110
Tatoeëren en piercen	116
Textiel	123
Conformiteitsbeoordelingsinstanties (CBI's) voor productveiligheid	128
Bijlage 1 Aantal gewonden en doden door een ongeval in de privésfeer	130
Bijlage 2 Overzicht regelgeving productveiligheid	131
Referenties	135

Disclaimer:

Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Hoewel bij het opstellen van deze informatie de grootste zorgvuldigheid is betracht kan niet gegarandeerd worden dat de inhoud altijd juist en volledig is. Zo is wetgeving (regelmatig) aan wijzigingen onderhevig en kan informatie niet meer actueel zijn.

Afkortingen

AKI = Aangewezen Keuringsinstelling
ANBOS = Brancheorganisatie schoonheidsverzorging
APK = Algemene Periodieke Keuring
APV = Algemene Productveiligheid
AT = Agentschap Telecom
AVAG = Branchevereniging voor veiligheid, gezondheid en welzijn in de werkomgeving
BEUC = Europese koepel van consumentenbonden
BOVAK = Nationale Bond van Kermisbedrijfhouders
BuRO = Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering
CE = Conformité Européenne¹ - in overeenstemming met de Europese regelgeving
CEN= Comité Européen de Normalisation - Europees Comité voor normalisatie
CESES = registratiesysteem voor huidklachten door cosmetica
CFL = compacte fluorescentielamp of (energie)spaarlamp
CLP = Classification, Labelling and Packaging - indeling, etikettering en verpakking van chemische stoffen en mengsels
CMRS = aanduiding voor een groep stoffen met de volgende gevaareigenschappen: Carcinogeen (kankerverwekkend), Mutageen (veranderingen in erfelijke eigenschappen inducerend), Reproductief toxisch (schadelijk voor de voortplanting of het nageslacht) en/of Sensibiliserend (leidend tot allergieën)
CTGB = College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden
ECHA = European Chemicals Agency
EER= Europese Economische Ruimte
EGMF = European Garden Machinery Federation
ESF = European Safety Federation
EVA= Europese Vrijhandelsassociatie
EZ= ministerie van Economische Zaken
FIAR CE = Vereniging van Fabrikanten, Importeurs en Agenten op Radiogebied
FNLI = Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie
GEBRA = belangenorganisatie voor ondernemers in de gemengde branche en speelgoedbranche
GGD = Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GPSD = General Product Safety Directive
HBA = Hoofdbedrijfschap Ambachten
HBD = Federatie Agrotechniek, Koninklijke Metaalunie, Hoofdbedrijfschap Detailhandel
ILT= Inspectie Leefomgeving en Transport
IGZ = Inspectie voor de Gezondheidszorg
ISZW = Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
LCHV = Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid
LIS = Letsel Informatie Systeem
NAV = Nederlandse Aerosolen vereniging
NBT = Nederlandse Bond van Tatoeëerders
NCV = Nederlandse Cosmetica Vereniging
NGO = Non governmental organization
NJU = Nederlandse Juweliers- en Uurwerkbranche
NKB = Nederlandse Kermis Bond
NLA = Nederlandse Licht Associatie
NoBo = Notified Body
NRK = Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststoffindustrie
NUSO = Nederlandse Unie van Speeltuinenorganisaties
NVC = Nederlands Verpakkingscentrum
NVIC = Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum

NVWV = Nederlands Verbond van detailhandelaren in Verf en Wandbekleding
NVWA = Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
NVWA IOD = Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA
NVZ = Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten
OBiN = Ongevallen en Bewegingen in Nederland
OESO = Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ORNES = Organisatie van Nederlandse Speelgoedleveranciers
PAKs = polycyclische aromatische koolwaterstoffen
PBM = persoonlijke beschermingsmiddelen
PMU = permanente make-up
POP = Persistent Organic Pollutants
RAPEX = Rapid Exchange of Information System
RAPV = richtlijn inzake algemene productveiligheid
REACH = Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals
RDW = Rijksdienst voor het Wegverkeer
RECRO = Vereniging van Recreatieondernemers Nederland
RIVM = Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROW = Regulier Overleg Warenwet
RVV = Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens
SEH = Spoedeisende Eerste Hulp
TTIP = Transatlantic Trade & Investment Partnership
VFK = Belangenorganisatie voor Nederlandse fabrikanten van cv-ketels en andere warmte- en warmwater voorzieningen
VGT = Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Textiel
VHCP = Verbond van Handelaren in Chemische Producten
VIVO = Vereniging importeurs Verre Oosten
VLEHAN = Vereniging van Leveranciers van Huishoudelijke apparaten in Nederland
VNCI = Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie
VPPN = Vereniging voor professioneel werkende piercers
VSB = Vereniging van Steiger-Hoogwerk-en Betonbekistingbedrijven
VSNB = Vereniging Samenwerkende Nederlandse Brandwondcentra
VVVF = Vereniging van verf- en drukinkt fabrikanten
VWDHZ = Vereniging van winkelketens in de Doe Het Zelfbranche
VWS = ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WAS = Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen
WECF = Women in Europe for a Common Future
WED = Wet op de economische delicten

Inleiding

Dit brondocument productveiligheid is gemaakt ten behoeve van de Staat van productveiligheid van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Het biedt een overzicht van informatie over het domein productveiligheid in de jaren 2012 tot en met 2015.

Het eerste hoofdstuk schetst een algemeen beeld van de veiligheid van non-food producten in Nederland. Daarin worden ongevals cijfers van consumentenproducten gegeven, oorzaken van ongevallen, maatschappelijke effecten en trends en ontwikkelingen op het gebied van productveiligheid. Hoofdstuk 2 beschrijft wat consumentenproducten zijn en hoe productrisico's worden beheerst door het stelsel van wetgeving voor productveiligheid.

In hoofdstuk 3 is te lezen hoe het toezicht op productveiligheid is georganiseerd. Daarbij wordt beschreven wat de rol is van de NVWA als toezichthouder en de rol van de stakeholders en andere actoren die de veiligheid van consumentenproducten beïnvloeden.

Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de 15 subdomeinen/productgroepen van productveiligheid, zoals attractietoestellen, gastoestellen en speelgoed. Daarbij wordt ingegaan op specifieke wet- en regelgeving die van toepassing is, de markt, gezondheidsgevaaren en speerpunten en resultaten van het toezicht. Ook wordt aandacht gegeven aan beelden van andere actoren en aan relevante ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de productveiligheid.

1. Algemeen beeld van de veiligheid van non-food¹ consumentenproducten in Nederland

Inleiding

Op 1 januari 2016 telde Nederland bijna 17 miljoen inwoners en 7,7 miljoen huishoudens². Elk huishouden heeft honderden consumentenproducten in huis. Voor iedereen herkenbare voorbeelden zijn was- en reinigingsmiddelen, elektrotechnische producten variërend van simpele schemerlampen tot computers, gasverbruikende toestellen voor koken en verwarmen, persoonlijke verzorgingsartikelen zoals make-up en zonnebrandcrème, kinderartikelen variërend van fopspenen, kinderbedden tot kinderstoelen, speelgoed, textiel zoals kleding en vloerbedekking, en tuin- en doe-het-zelf artikelen zoals gereedschap en verven, lijmen en kitten. En buitenshuis komen daar nog bij de producten die staan in wellness-centra zoals zonnebanken of fitnessapparatuur, attracties op kermissen en in attractieparken, speeltoestellen en ook nieuwe producten zoals kleine drones. Dagelijks komt een consument in aanraking met een grote diversiteit aan consumentenproducten, zoals in figuur 1 is weergegeven.

¹ non-food consumentenproducten worden verder in het rapport aangeduid met consumentenproducten of producten.

7:00 - 8:00 uur de dag beginnen	verschoonkussen, baby crème, babyflesje, shampoo, tandpasta, deodorant, parfum, dagcrème, make-up, scheerapparaat, elektrische tandenborstel, föhn, kleding, schoenen, koffiezetapparaat, waterkoker, broodrooster, kinderstoel
8:00 - 9:00 uur onderweg	fietsszitje, autostoeltje, motorhelm, fietshelm, zonnebril
9.00 - 16.00 uur thuis, op het werk, in de speeltuin, dagje uit	vloerbedekking, jaloezieën, cv-ketel, koelkast, zonnepanelen, stofzuiger, strijkijzer, traphekje, box, computer, telefoon, printer, tablet, usb-lader, 3D-printer, wasmiddel, reinigingsmiddel, driewieler, klimtoestel, schommel, trampoline, waterglijbaan, achtbaan, reuzenrad
16.00 - 18.00 uur sport, vrije tijd	scheenbeschermers, paardrijhelm, reddingsvest, anti-zonnebrandmiddel, zonnebank, hoverboard, step, skateboard, polsbeschermers, fitnessapparatuur, ontharingslaser, drone, tatoeage-inkt, speelgoed
18.00 - 20.00 uur spelen, koken	vingerverf, boetseerklei, bellenblaas, laserpen, keramische schalen, pan met antiaanbaklaag, kunststof eetgerei, kartonnen levensmiddelenverpakking, snijplank, bakvorm, mixer, gastoestel, aansteker, keukentrap
20.00 - 22.00 uur klussen, ontspannen	ladder, verf, lijm, bouwchemicaliën, boormachine, verfbrander, stofmasker, gehoorbeschermer, veiligheidsbril, auto-onderhoudsmiddelen, e-sigaret, terrasverwarmer, desinfectiemiddel, insecticide, oordoppen voor muziek, televisie, theeglas
22.00 - 7.00 uur slapen	knuffel, kinderbedje, fopspeen, nachtkleding, matras, nachtlampje, CO-melder, wekkerradio

Figuur 1 Beeld van consumentenproducten waarmee een Nederlandse consument op een willekeurige dag in contact kan komen.

De beschikbaarheid van deze vele producten is een gevolg van onze welvaart. Dat heeft echter ook een keerzijde. De hele dag door komt de consument in aanraking met een veelheid van deze producten en wordt daardoor blootgesteld aan de mogelijke gevaren die deze producten kunnen opleveren voor zijn gezondheid en veiligheid. Het gebruik van een onveilig product kan een direct effect hebben op de gezondheid, bijvoorbeeld elektrocutie of een brandwond, maar ook een effect op langere termijn zoals schade aan het DNA of aan organen.

Het is van belang onderscheid te maken tussen een (intrinsiek) onveilig product en een product waarmee onveilig wordt omgegaan, of waarmee door omstandigheden een ongeval gebeurt. Een onveilig product voldoet niet aan de algemene en/of specifieke wettelijke eisen en kan daardoor een risico opleveren. Ook een product dat onveilig is bij redelijkerwijs te verwachten gebruik, valt in de regel onder een onveilig product. Producten die wel voldoen aan wettelijke eisen kunnen toch gezondheidsschade opleveren door het gedrag van de consument zelf, de omgeving of de omstandigheden waarin het product wordt gebruikt. Een scherp keukenmes of kettingzaag die voldoet aan de wettelijke eisen wordt bijvoorbeeld pas gevaarlijk als deze verkeerd wordt gebruikt.

Onveilig product →

Fout in het ontwerp, bijvoorbeeld:

- stukjes metaal breken af
- lage mechanische stabiliteit: product breekt
- product geeft gevaarlijke chemische stof af

Onveilig gebruik van een product →

Onveilig gedrag, bijvoorbeeld:

- vallen op of struikelen over een product
- gebruik niet volgens gebruiksaanwijzing
- roekeloosheid/onvoorzichtigheid

Gezondheidseffecten als gevolg van een onveilig product laten zich indelen in acute en chronische of langetermijneffecten:

- Acute effecten treden op tijdens of direct na een ongeval. Voorbeelden zijn botbreuken, brandwonden, snijwonden, amputaties, elektrocuties, hoofdwonden of hersenletsels. In de meeste gevallen zijn technische of elektrische producten de oorzaak van deze letsels.
- Chronische of langetermijneffecten treden pas na lange(re) tijd op en worden daardoor ook minder snel herkend. Voorbeelden zijn kanker, DNA-schade, verstoring van de hormoonhuishouding, schade voor de voortplanting en allergieën. In de meeste gevallen zijn chemische stoffen of componenten de oorzaak van deze effecten.

Ongevalscijfers van consumentenproducten

Om een indruk te krijgen van de omvang van deze negatieve effecten van consumentenproducten wordt hieronder een samengesteld overzicht gegeven van beschikbare registraties van ongevallen met, en gezondheidsklachten en ongevalsmeldingen over consumentenproducten.

Er worden door diverse partijen onafhankelijk van elkaar gegevens hierover bijgehouden:

- In het Letsel Informatie Systeem (LIS) van VeiligheidNL staan slachtoffers geregistreerd die na een ongeval zijn behandeld op de Spoedeisende Hulp (SEH)- afdelingen van ziekenhuizen.
- De Vereniging Samenwerkende Brandwondencentra Nederland (VSBN) houdt het aantal brandwondenbehandelingen bij.
- Het Nationaal Vergiftigingsinformatiecentrum (NVIC) houdt alle vragen en meldingen van artsen van vergiftigingsgevallen (intoxicaties) bij.
- Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft tot en met 2014 gefungeerd als meldpunt voor gezondheidsklachten van consumenten over cosmetica.

Verder zijn er gegevens gebruikt uit de monitor Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN)¹¹, dat ongevallen en letsels in de privésfeer registreert die zijn opgetreden tijdens het sporten, in het verkeer en tijdens het werk.

Deze registraties tezamen geven een beeld van de aard en omvang van ongevallen, klachten en meldingen en de producten die daarbij betrokken zijn. Het is echter geen volledig beeld omdat de registraties zich beperken tot bijvoorbeeld behandelingen in ziekenhuizen of vragen/meldingen van huisartsen. Door consumenten zelf behandelde letsels en de bijna-ongevallen worden niet geregistreerd. Verder beperken de registraties zich tot ongevallen waarbij acute schadelijke effecten zijn opgetreden en waarbij hulpverlening wordt ingeschakeld. Ongevallen waarbij langetermijneffecten kunnen optreden, zoals blootstelling aan kankerverwekkende stoffen of stoffen die allergische reacties veroorzaken, worden meestal niet herkend en dus niet geregistreerd.

De NVWA krijgt via haar meldkamer vragen en meldingen binnen van consumenten over producten die al dan niet gefaald hebben, maar ontvangt doorgaans geen ongevalsmeldingen (dat is voor non-food consumentenproducten niet verplicht). Zij houdt zelf geen registratie bij van ongevallen, gezondheidsklachten en ongevalsmeldingen. Voor het verkrijgen van deze gegevens werkt ze daarom samen met de hierboven genoemde organisaties.

¹¹ De OBiN-registratie loopt tot en met 2014, daarna is het de Leefstijlmonitor geworden

Voor een kennisgedreven toezichthouder zijn goede en betrouwbare ongevalsgegevens die te relateren zijn aan de rol van het product van belang, omdat ze een indicatie geven van mogelijke problemen met de veiligheid van producten.

De belangrijkste oorzaken van ongevallen

VeiligheidNL heeft op verzoek van de NVWA op basis van eerder genoemde registraties van ongevallen die zijn gerelateerd aan consumentenproducten, een top 7 samengesteld van gezondheidsgevaaren of bedreigingen waaraan een consument wordt blootgesteld en het totaal aantal geregistreerde ongevallen en meldingen waarbij het genoemde gevaar tot uiting is gekomen (zie tabel 1)³. Daarvoor is gebruik gemaakt van haar eigen registraties en die van anderen.

Tabel 1. Gezondheidsgevaaren waarbij jaarlijks de meeste letsels worden gemeld of geregistreerd

	jaarlijks aantal SEH-behandelingen in Nederland
Hoge valpositie (val van hoogte, val door sprong, val van trap/ladder)	95.510
Bewegende delen (contact met bewegend object)	31.730
Kan sensibiliseren of een allergische reactie veroorzaken	23.010*
Snijdende onderdelen / randen (snijden aan object)	13.490
Product vormt obstakel (stoten aan stilstaand object)	13.140
Acuut schadelijk voor mens (en dier) door inademing, orale inname of huidcontact	12.452*
Kleine dimensies (beknelling veroorzakend)	10.140

* betreft meldingen aan het NVIC of klachten over cosmetica

(VeiligheidNL, 2015)

De ongevalscijfers worden uitgedrukt in aantallen slachtoffers die door de Spoedeisende Hulp (SEH)-afdeling in een ziekenhuis zijn geregistreerd of waarover door een arts contact is geweest met het NVIC. Een belangrijke kanttekening daarbij is dat de ongevalsregistraties voornamelijk betrekking hebben op acute effecten en zeer beperkt op chronische of langetermijneffecten. Deze laatste zijn vaak lastig vast te stellen en worden daardoor ook niet systematisch bij gehouden.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat van de geregistreerde ongevallen 'vallen in de privésfeer' verreweg de belangrijkste oorzaak van letsel is. Gevolgd door het in aanraking komen met bewegende delen, en door overgevoeligheidsreacties of allergische reacties ten gevolge van contact met stoffen op de derde plaats.

De belangrijkste risicoproducten

In tabel 2^{III} wordt per soort gezondheidsgevaar aangegeven welke productgroepen de grootste aantallen slachtoffers tot gevolg hadden. In de laatste twee kolommen worden indicaties gegeven van de ernst van het ongeval. Daarbij wordt voor de twee hoogste letselniveaus weergegeven wat het percentage slachtoffers is in de grootste doelgroep. Van de gezondheidsrisico's van de consumentenproducten waarvan vragen/meldingen bij het NVIC (over vergiftigingen) of cosmeticaklachten (over overgevoeligheidsreacties en allergische reacties) zijn geregistreerd, is geen ernst van het letsel bekend.

Uit de tabel blijkt dat de grootste risicogroep bij de meeste producten weliswaar de leeftijdsgroep van 3-14 jaar is, maar de meest ernstige letsels – behalve bij speeltoestellen en baby- en kinderartikelen – vooral voorkomen bij de leeftijdsgroep ouder dan 75 jaar.

Producten kunnen leiden tot meerdere typen gezondheidsgevaren. Wanneer van een productgroep alle aantallen slachtoffers worden opgeteld, dan voeren niet-gemotoriseerde vervoermiddelen, zoals fietsen, skates en rolstoelen de lijst aan, gevolgd door sportartikelen en cosmetica.

Naast de SEH-behandelingen vormen de meldingen van overgevoeligheidsreacties en allergische reacties een substantieel aantal. Cosmetica en tatoeages en piercings worden genoemd als veroorzakers van overgevoeligheidsreacties en allergische reacties.

^{III} Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015 en update tabellen 1 en 2, in oktober 2016.

Tabel 2. Overzicht per gezondheidsgevaar van de productgroepen met de grootste aantallen SEH's of klachten/meldingen

	aantal slachtoffers	grootste doelgroep per product	indicatie % Letselniveau 3 * (grootste doelgroep)	indicatie % Letselniveau 4 ** (grootste doelgroep)
Hoge valpositie (val van hoogte, val door sprong, val van trap/ladder):				
Niet-gemotoriseerde vervoermiddelen (o.a. fiets)	47.900	3-14 jr	2 (3-14)	<1 (75+)
Meubels	14.000	20-54 jr	8 (75+)	4 (75+)
Speeltoestellen	11.240	0-14 jr	3 (20-54)	5 (3-14)
Sportartikelen	9.900	jr	0	0
Speelgoed (o.a. trampoline)	4.800	3-14 jr	3 (3-14)	0
Baby en kinderartikelen	1.080	0-2 jr	12 (0-2)	<1 (0-2)
Persoonlijke hulpmiddelen (rollator)	850	75+ jr	9 (75+)	5 (75+)
Bewegende delen (contact met bewegend object):				
Sportartikelen (o.a. bal ³)	21.000	3-14 jr	0	0
Meubels	2.600	20-54 jr	<1 (0-2)	0
Niet-gemotoriseerde vervoermiddelen (o.a. fiets)	2.200	3-14 jr	2 (20-54)	<1(65-74)
Handgereedschap	1.700	20-54 jr	<1 (20-54)	0
Speeltoestellen (m.n. schommel)	340	3-14 jr	2 (3-14)	1 (20-54)
Kan sensibiliseren of een allergische reactie veroorzaken:				
Cosmetica	22.000	20-54-jr	onbekend	onbekend
Tatoeages en piercings	1.010	onbekend	onbekend	onbekend
Snijdende onderdelen / randen (snijden aan object):				
Gereedschap	6.400	20-54 jr	<1 (20-54)	0
Bestek en keukengerei	3.900	15-19 jr	0	0
Serviesgoed	1.500	0-2 jr	<1(20-54)	0
Product vormt obstakel (stoten aan stilstaand object):				
Meubels	7.000	20-54 jr	0	0
Sportartikelen	1.900	3-14 jr	0	0
Niet-gemotoriseerde vervoermiddelen (o.a. fiets)	790	3-14 jr	0	0
Elektrotechnische producten	420	75+ jr	0	0
Acuut schadelijk voor mens (en dier) door inademing, orale inname of huidcontact:				
Chemische mengsels	7.904	20-54 jr	onbekend	onbekend
Cosmetica	2.307	20-54 jr	onbekend	onbekend
Biociden	1.188	onbekend	onbekend	onbekend
Speelgoed	1.053	0-14 jr	onbekend	onbekend
Kleine dimensies (beknellend object):				
Niet-gemotoriseerde vervoermiddelen (o.a. fiets)	7.700	3-14 jr	0	0
Sportartikelen	610	3-14 jr	0	0

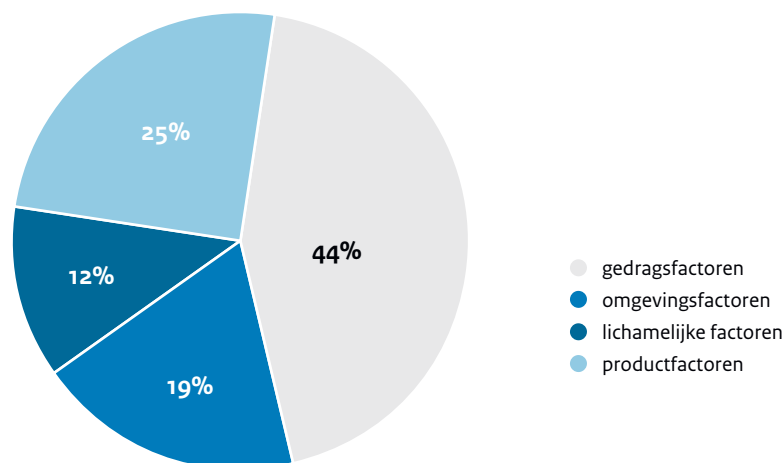
* Letselniveau 3 betekent: het functioneren is gedurende meer dan 6 maanden verstoord of leidt tot definitief verlies van een functie (doorgaans ziekenhuisopname vereist)

** Letselniveau 4 betekent: verwonding of gevolg dat dodelijk is of leidt tot zwaar functieverlies

(VeiligheidNL, 2015)

De rol van het product bij het ongeval

Ongevallen vinden plaats als gevolg van een samenloop van factoren. Productfactoren (zoals eigenschap of gebrek), gedragsfactoren (bijvoorbeeld onvoorzichtigheid of pech), omgevingsfactoren (bijvoorbeeld obstakels of weersomstandigheden) of lichamelijke factoren (zoals vermoeidheid, gezichtsvermogen) spelen in samenhang een rol bij de veiligheid. Figuur 2⁴ toont een overzicht van de oorzakelijke factoren, gebaseerd op SEH-behandelingen voor speelgoed als voorbeeld.

Figuur 2. SEH-behandelingen voor speelgoed, verdeeld naar meest genoemde oorzakelijke factoren (%) (VeiligheidNL, 2013)

Hieruit blijkt dat bij speelgoed in 25% van de SEH-behandelingen het product volgens het slachtoffer een rol speelde bij de oorzaak van het behandelde letsel. Dat wil nog niet zeggen dat het product zelf onveilig is. Het percentage SEH-behandelingen als gevolg van onveilige producten ligt dus lager, maar op basis van huidige beschikbare gegevens is niet te bepalen hoeveel lager.

Ook voor een aantal andere productgroepen (onder andere machines, elektrotechnische apparatuur en kinderartikelen) heeft VeiligheidNL een nadere analyse uitgevoerd naar de mate waarin ongevallen door producten worden veroorzaakt⁵. Daaruit blijkt dat voor 60 tot 80% van deze ongevallen de oorzaak van het ongeval ligt in een verkeerd en onzorgvuldig gebruik van het consumentenproduct. Deze registraties laten niet zien welk deel van de resterende 20 tot 40% is toe te schrijven aan productfactoren als een onveilig consumentenproduct of andere factoren zoals omgevingsfactoren en lichamelijke factoren. De informatie in de analyse van VeiligheidNL laat zien dat van de bovengenoemde 20 tot 40%, maximaal 20 - 50% toe te schrijven is aan onveilige consumentenproducten.

Deze analyse kan ook worden geëxtrapoleerd naar alle geregistreerde ongevallen met letsel. Uit de tabel 1 en 2 blijkt dat er per jaar zo'n 200.000 geregistreerde ongevallen met letsel zijn, waarvan dus naar schatting 120.000 - 160.000 toe te schrijven is aan het verkeerd of onzorgvuldig gebruik van het betreffende consumentenproduct. De overige 40.000 - 80.000 ongevallen zijn toe te schrijven aan omgevingsfactoren, lichamelijke factoren en productfactoren, waarvan een gedeelte (20 - 50%) aan productfalen. Hiervan uitgaande zijn maximaal 20.000 tot 40.000 van deze ongevallen toe te schrijven aan een onveilig product. Het aantal ongevallen als gevolg van onveilige producten – en daarmee de negatieve maatschappelijke gevolgen – kan worden gereduceerd door verhoging van de veiligheid van de producten.

Maatschappelijke effecten

Uit analyse van de ongevalsregistraties (bijlage 1) blijkt dat er in 2015 ruim 4100 personen zijn overleden als gevolg van een ongeval in de privésfeer⁶. Dit zijn ongevallen in huis, in openbare gebouwen, op straat of tijdens vrijetijdsbesteding (dus niet in het verkeer of op het werk). Bij een beperkt deel daarvan is een

consumentenproduct direct betrokken, of oorzaak van het ongeval. Daarnaast lopen jaarlijks gemiddeld ruim 1,2 miljoen mensen een letsel op ten gevolge van een privéongeval⁷. Dit zijn alle privéongevallen, ongeacht of er een consumentenproduct bij betrokken is.

De totale medische kosten die jaarlijks gemiddeld worden gemaakt in Nederland als gevolg van ongevallen in de privé-sfeer, worden door VeiligheidNL geschat op ruim 1,5 miljard euro. De verzuimkosten worden geschat op 1,1 miljard euro per jaar. De totale geschatte kosten van dit type letsel komen daarmee op 2,6 miljard euro per jaar⁸. Zoals hierboven is aangegeven, is slechts een deel hiervan te relateren aan onveilige producten.

De belangrijkste risicogroepen

Naast inzicht in de oorzaken en de mate waarin onveiligheid van het product oorzaak is van ongevallen, is inzicht in de kwetsbaarheid van doelgroepen belangrijk. Alle Nederlanders, van jong tot oud, gebruiken dagelijks consumentenproducten. Daardoor kunnen alle Nederlanders gevolgen ondervinden wanneer er onveilige producten in de handel worden gebracht en vervolgens door de consument worden gekocht. Omdat de ene groep beter in staat is om in zo'n geval een onveilig product te herkennen en beter weet hoe vervolgens met dat onveilige product om te gaan dan de andere, onderscheidt de wet kwetsbare groepen. Met name jonge kinderen worden expliciet als kwetsbare groep gezien. Voor kwetsbare groepen kunnen ten aanzien van intrinsiek risicovolle producten aanvullende maatregelen worden voorgeschreven, zoals: aanwijzingen voor veilig gebruik, kindveilige sluitingen, beperking van chemische toevoegingen en valpreventieve middelen.

De gevolgen van een onveilig product kunnen voor de ene groep ernstiger zijn dan voor de andere groep. Zo zal een val van bijvoorbeeld een te zwak geconstrueerde tuinstoel voor een oudere ernstigere gevolgen hebben dan voor een jongere.

De markt van consumentenproducten is een wereldmarkt

In figuur 1 is een beeld gegeven van de grote diversiteit van producten waarmee de consument in aanraking kan komen. Niet alleen het aantal van en de diversiteit in consumentenproducten is groot, ook de locaties waar ze gemaakt en verkocht worden. In Nederland worden consumentenproducten aangeboden op naar schatting 250.000 locaties, van groothandels, reguliere winkels tot kiosken. Een groot aantal producten, eveneens geschat zo'n 75 %, komt van buiten de EU en de meeste komen uit China. Nederland heeft een bijzondere positie en verantwoordelijkheid in de EU met de haven van Rotterdam, waar 25% van alle EU-import consumentenproducten binnenkomt. Eenmaal via Rotterdam binnengekomen en doorgelaten, heeft het product vrije toegang tot de markten van alle 28 lidstaten met hun 510 miljoen consumenten (januari 2016⁹). De waarde van de handelstroom in consumentenproducten binnen de EU bedraagt volgens een berekening van de Europese Commissie rond de 3000 miljard euro¹⁰.

Echter, consumentenproducten worden niet alleen in de fysieke handelskanalen aangeboden: de internethandel groeit enorm. De consument kan vanuit zijn huiskamer wereldwijd honderdduizenden aanbieders van consumentenproducten bereiken. De markt van consumentenproducten is een wereldmarkt en het internet brengt die wereld direct in de huiskamer.

In Nederland worden steeds meer consumentenproducten via het internet gekocht. De Nederlandse bevolking bestaat uit bijna 17 miljoen mensen, waarvan 96% het internet gebruikt. Van die laatste groep winkelen circa 12 miljoen inwoners online. Ten opzichte van 2014 vertoonde de handel in 2015 een stijging van 17 %. De omzet in 2014 is bijna 14 miljard euro, waarvan ongeveer 7,1 miljard aan producten¹¹. In 2015 is dit ruim 16 miljard euro, waarvan 8 miljard aan producten¹². Met een aandeel van online aankopen van 19% (2015) binnen het totale marktsegment komt de totale omzet in retail producten in 2015 op bijna 85 miljard euro¹³.

Algemene trends en ontwikkelingen op het gebied van productveiligheid

Hieronder worden trends en ontwikkelingen beschreven die zeker of mogelijk gevolgen hebben voor productveiligheid van producten en voor het toezicht.

De groei in internethandel

De handel in Nederland op het internet groeit jaarlijks met zo'n 15-20%. Deze handel breidt zich niet alleen uit in Nederland, maar ook binnen de EU en mondiaal waar de stijging van handel in producten op het internet jaarlijks soms meer dan 20% is¹⁴. De geschatte omzet van internetaankopen door consumenten bedroeg in 2015 8 miljard euro. Nederland kent ongeveer 45.000 aanbiedingspunten. Ongeveer 4 % van de aankopen vindt plaats bij buiten Europa gevestigde bedrijven¹⁵. Deze aankopen over de grenzen heen stijgen ook jaarlijks mede doordat belemmeringen voor dergelijke aankopen zoals zekerheden rond betaling, kosten van veilig vervoer, lange levertijden en onduidelijke garanties worden afgebouwd door onder andere initiatieven van de Europese Commissie, maar ook het internationale bedrijfsleven zelf. Internethandel zou eventueel extra risico's kunnen toevoegen voor productveiligheid in Nederland. In de komende jaren wordt onderzocht of de op internet aangeboden producten vaker en ernstiger afwijken dan die al aanwezig in de fysieke handel.

Uit onderzoek onder 6000 e-shoppers door Veiligheid.NL en IPSOS in opdracht van de NVWA dat in april 2016 werd afgerond, blijkt dat e-shoppers weinig belang hechten aan het aspect veiligheid bij aankoop van consumentenproducten. Het onderzoek laat zien dat zij betrouwbaarheid en kwaliteit van de webshop belangrijker vinden dan productveiligheid¹⁶.

Professionele machines en producten die worden gebruikt in de privésfeer

Consumenten kunnen steeds meer beschikken over professionele apparaten en producten, hetzij door aankoop of door huur. Deze apparaten hebben meestal hogere vermogens, zijn zwaarder en vragen ervaring en kennis bij het gebruik en de omstandigheden waarin het gebruik plaats moet vinden. Ze zijn daarom relatief risicovol. Een voorbeeld hiervan zijn ontharingslasers die in 2008 ophef veroorzaakten¹⁷. De minister van VWS heeft inmiddels aangekondigd dat lasers die worden gebruikt in de cosmetische sector alleen door artsen en huidtherapeuten mogen worden toegepast¹⁸. Andere voorbeelden zijn machines ten behoeve van doe-het-zelf activiteiten.

Er worden steeds meer professionele producten via internet bereikbaar voor consumenten, terwijl voor gebruik van veel van die middelen vakbekwaamheid verplicht is. De aanschafdrempel bij aankoop via internet is laag.

Nieuwe, innovatieve producten en technologieën

Innovatieve en/of nieuwe consumentenproducten die nu al op de Europese markt worden aangeboden, kunnen mogelijk nog niet-geïdentificeerde gezondheidsgevaaren bevatten. Voorbeelden daarvan zijn 3D-printers, drones, robotica/domotica en smart textiles. Ook de toepassing van [nanotechnologie](#) in bijvoorbeeld cosmetische producten, voedselcontactmaterialen of textiel valt hieronder, omdat er nog gebrek aan kennis is over de veilige toepassing van nano-deeltjes in consumentenproducten.

Nieuwe technologieën, met name op elektrotechnische gebied, dienen zich met regelmaat aan en vragen om aanpassing van productnormen. Deze (Europees geharmoniseerde) normen spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van en het toezicht op de wetgeving. Ook zullen nieuwe technologieën regelmatig blijven leiden tot maatschappelijke discussie en Kamervragen, ook over de rol van het toezicht. Dit kan voor een deel voortkomen uit het nog niet volledig volwassen zijn van een nieuw geïntroduceerde technologie. Voorbeelden daarvan zijn zonnepanelen en LED-lampen.

De ervaring heeft geleerd, dat niet alle nieuwe of vernieuwde speelgoedproducten zodanig zijn ontworpen, dat eventuele nieuwe gezondheidsgevaaren afdoende worden beheerst. Zo is nog niet duidelijk of als speelgoed aangeboden drones juist en veilig gebruikt kunnen worden.

Omdat innovatie en nieuwe producten vrijwel aan de orde van de dag zijn, is er dus sprake van een permanente risicovraag. Indien er nieuwe producten aan de orde zijn waarvan de gezondheidsrisico's voor de consument onbekend zijn, kan dit aanleiding zijn voor een risicobeoordeling, gevolgd door een advies aan de minister van VWS. Dat is een taak van het onafhankelijk onderdeel van de NVWA, Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering (BuRO).

Daarnaast kan het nodig zijn een risicobeoordeling uit te laten voeren in het geval van een vermoeden van een ernstig gezondheidsrisico. Als op basis van de risicobeoordeling blijkt dat er een ernstig gezondheidsrisico is, dan treedt de NVWA direct op en wordt het product van de markt gehaald.

Recycling en tweedehands artikelen

Een belangrijke maatschappelijk ontwikkeling is de tweedehandseconomie en het stimuleren van hergebruik van materialen en producten, en ook het delen van producten. Dit kan in bepaalde gevallen risico's met zich meebrengen, wat beperkingen in het toepassen van materialen voor recycling met zich meebrengt. Een voorbeeld hiervan is het gevolg van de herclassificatie van lood onder REACH. Als bij alle inkomende metaalstromen het loodgehalte moet worden vastgesteld en die materialen moeten worden gelabeld, dan wordt recycling onrendabel en onuitvoerbaar¹⁹.

Ook worden er op andere manieren consumentenproducten verspreid en hergebruikt, bijvoorbeeld via platforms zoals marktplaats.nl en websites voor deconomie zoals PeerbyGo. Het is onbekend welke risico's verbonden zijn aan de consumentenproducten die op deze wijze worden doorverkocht of verhuurd^{20 21}. Wel is het zo dat producten die eerder als veilig op de markt zijn gebracht over het algemeen geen extra risico opleveren. Dat kan wel het geval zijn als het product voor verkoop wordt gerepareerd of aangepast of als er veroudering van het materiaal kan optreden, bijvoorbeeld het uitdrogen van kunststof.

Consumentengedrag en consumentenvertrouwen

Consumentenfora op het internet en social media worden steeds populairder voor de uitwisseling van gebruikservaringen met consumentenproducten. De consument leunt niet meer op één specifieke informatiebron om informatie – bijvoorbeeld over de veiligheid – in te winnen, maar kan door contact met medeconsumenten op verschillende manieren informatie verzamelen over een product. Dit heeft mogelijk invloed op het veilig gebruik van het product en/of de perceptie van de veiligheid van het product (vertrouwen of het veilig kan worden gebruikt).

Behoeftte aan transparantie over toezicht en toezichtresultaten en betrokkenheid bij toezicht

Toenemende behoefte bij politiek, media, belangenorganisaties en burgers om inzicht te hebben in resultaten van het toezicht op productniveau, heeft ertoe geleid dat in 2015 is begonnen met het openbaar maken van [inspectieresultaten](#) (met merknaam en typenummer). De behoefte aan informatie is al langere tijd zichtbaar in het groeiend aantal verzoeken in het kader van de Wet openbaarheid bestuur (WOB-verzoeken).

Begin 2016 heeft de Ombudsman een verkenning gepubliceerd van het burgerperspectief op rijksinspecties²². Daaruit blijkt dat de burger meer wil weten wat rijksinspecties doen en ook meer wil meedoen, dus actiever bij het toezicht wil worden betrokken. Burgers beschikken over belangrijke informatie, omdat zij dagelijks tegen problemen met consumentenproducten (kunnen) aanlopen. Ze blijken ook bereid te zijn input te leveren ten behoeve van de toezichthoudende taak van inspecties. Daarnaast zouden burgers graag meer geïnformeerd worden over het werk van inspecties en de resultaten die zij boeken. Dat sluit aan bij de trend van (actieve) openbaarmaking.

Burgerparticipatie

Toegenomen behoefte van politiek en bestuur om burgers te betrekken bij maatschappelijke processen, en van burgers om bij overheidsinterventies betrokken te zijn, heeft ook gevolgen voor productveiligheid. Zo hebben initiatieven van gemeenten om burgers een rol te geven bij de inrichting van de openbare ruimte met speeltoestellen geleid tot een discussie over wie verantwoordelijk is voor de veiligheid en het toezicht op dat soort speeltoestellen.

Namaakproducten

Namaak en fraude staan internationaal steeds vaker op de agenda. Onbekend is in welke mate deze artikelen veiligheidsrisico's met zich meebrengen. Er is een schatting dat in 2015 5 tot 7% van de wereldhandel bestaat uit nep-/imitatieproducten van bekende merken²³. Signalen dat dit in Nederland ook speelt, zijn tot nu toe schaars.

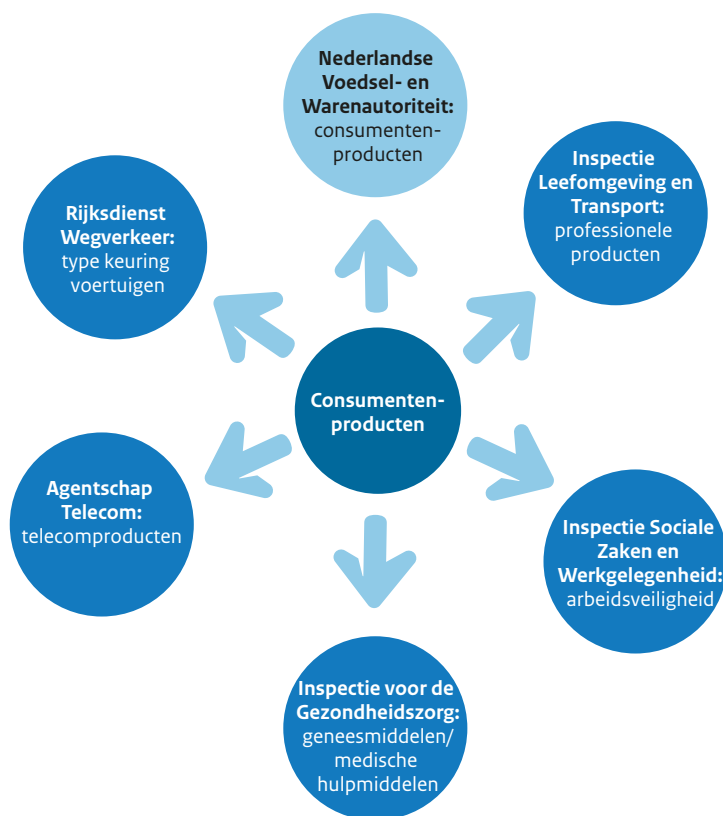
Meer bewustzijn van en zorgen over chemische stoffen in consumentenproducten

Door toegenomen kennis van samenstelling van producten, onderzoek naar veiligheid van stoffen (onder meer gestimuleerd door de REACH-wetgeving) en aandacht van politiek, media en NGO's voor dit onderwerp, groeit het bewustzijn bij burgers over mogelijke risico's van chemische stoffen in consumentenproducten, maar mogelijk ook de zorg over het veilig gebruik. Dit vraagt om meer voorlichting over de veiligheid van dit soort producten.

2. Veiligheid van consumentenproducten vanuit toezicht

Wat een toezichthouder verstaat onder productveiligheid en de begrippen die ermee samenhangen, wordt grotendeels bepaald door de beschrijving van deze begrippen in de betreffende wetgeving. De scope van deze wetgeving bepaalt op welke producten de toezichthouder zijn aandacht moet richten.

Voor consumentenproducten is de NVWA niet de enige toezichthouder. Op het gebied van bijvoorbeeld verkeersveiligheid, energie, milieu en gezondheid- en arbeid-gerelateerde aspecten zijn er andere toezichthouders voor consumentenproducten. Dit toezicht betreft veelal andere regelgeving. Onderstaande figuur geeft een overzicht van deze toezichthouders.

Figuur 3: Toezichthouders betrokken bij consumentenproducten

Dit brondocument productveiligheid richt zich op consumentenproducten en het toezicht van de NVWA daarop. Afhankelijk van het type consumentenproduct zijn er specifieke toezichtstaken die nader worden toegelicht bij de beschrijving van die specifieke consumentenproducten (subdomeinen/productgroepen).

Wat zijn consumentenproducten?

Een van de vele definities van een consumentenproduct is: ‘Een product dat door de uiteindelijke afnemers (consumenten) voor persoonlijk gebruik wordt gekocht²⁴ en dat specifiek is bedoeld om te worden gebruikt in een particuliere huishouding’²⁵.

Voor de NVWA als toezichthouder op productveiligheid is de scope van de Europese Richtlijn algemene productveiligheid²⁶ bepalend. Binnen die scope vallen in beginsel^{IV} alle producten die door consumenten worden gebruikt, of worden aangeboden via verkoopkanalen die voor de consument toegankelijk zijn. De scope wordt daarmee verbreed, want hieronder vallen dus ook tweedehandsproducten, en producten die in eerste aanleg niet voor de consument zijn ontwikkeld, maar die wel aan consumenten ter beschikking worden gesteld, onder de Richtlijn.

Verder vallen onder de scope van deze richtlijn de producten die in het kader van dienstverlening worden gebruikt of aan de consument ter beschikking worden gesteld, bijvoorbeeld zonnestudio's, het verhuur van doe-het-zelf machines of het toepassen van tatoeage-inkten door tatoeëerders.

Wanneer is een consumentenproduct veilig?

In de Europese Richtlijn algemene productveiligheid (2001/95/EG) is de definitie van een veilig product: ‘Een product dat bij normale of redelijkerwijs te verwachten gebruiksomstandigheden, – ook wat gebruiksduur en eventueel indienststelling, installatie en onderhoudseisen betreft –, geen enkel risico oplevert, dan wel slechts beperkte risico's die verenigbaar zijn met het gebruik van het product en vanuit het oogpunt van een hoog beschermingsniveau voor de gezondheid en de veiligheid van personen, aanvaardbaar worden geacht’²⁷. Deze definitie is leidend voor beleid en toezicht in samenhang met de definitie van waren en technische voortbrengselen uit de Warenwet.

Een product wordt als onveilig beschouwd wanneer bij het gezien zijn bestemming en te verwachten gebruik door een gebruiker en in bepaalde (gebruiks)omstandigheden letsel of andere gezondheidsschade aan mens of dier kan ontstaan. De gezondheidsschade hoeft nog niet daadwerkelijk te zijn ontstaan. Daarbij is het overigens niet zo dat een product met duidelijke gevaareigenschappen altijd onveilig is. Denk bijvoorbeeld aan kettingzagen of aan chemische middelen als antikalkmiddelen en wc- of toiletreinigers. De wetgever acht het risico dat een gebruiker per ongeluk letsel oploopt aanvaardbaar, maar laat dit wel gepaard gaan met het voorschrijven van een waarschuwing op de verpakking tegen onzorgvuldig gebruik en aanwijzingen (voorzorgsmaatregelen) voor het geval het onverhoopt toch misgaat. Een overweging hierbij is dat de gebruiker over het algemeen bekend is met de risico's van onzorgvuldig gebruik van dit soort producten.

Hoe heeft de wetgever ervoor gezorgd dat productrisico's afdoende worden afgedekt?

Het stelsel van wetgeving voor productveiligheid

Algemeen

De Europese wetgever heeft ervoor gezorgd dat in principe alle consumentenproducten vallen onder wetgeving en daardoor moeten voldoen aan veiligheidseisen die gezondheidsschade bij de gebruiker bij te voorzien gebruik moeten voorkomen. In die wetten zijn eisen aan de gevaareigenschappen van producten gedefinieerd. Soms zijn dit heel concrete kwantitatieve eisen, soms meer algemene kwalitatieve eisen. Fabrikanten en EU-importeurs (en in sommige gevallen distributeurs) zijn ervoor verantwoordelijk dat producten die ze in de handel brengen, veilig zijn. Dit moeten ze kunnen aantonen. In de praktijk gebeurt dit door te laten zien dat ze voldoen aan eisen in specifieke wet- en regelgeving (bijvoorbeeld de Cosmeticaverordening). Daarbij kan gebruik worden gemaakt van geharmoniseerde Europese EN-normen en, mochten deze normen ontbreken, aan andere algemeen bekende normen of bronnen. De meeste

^{IV} Uitgezonderd: antiek en producten die gerepareerd worden.

waarde hebben geharmoniseerde Europese normen. Voldoet het product aan een geharmoniseerde Europese norm, dan levert dat een vermoeden van voldoen op aan de wet- en regelgeving.

Lidstaten moeten producten die voldoen aan Europese regelgeving in principe toelaten op hun markt. Er is een disclaimer of vrijwaringsclausule: wanneer een toezichthouder kan aantonen dat een product niet voldoet aan de essentiële veiligheidseisen, dan mag deze lidstaat het product van zijn markt weren onder toepassing van de procedure uit Verordening (EG) nr. 764/2008 wederzijdse erkenning. Wanneer dit gebeurt, dan heeft de lidstaat wél een meldingsplicht aan de EU, omdat formeel een handelsbelemmering wordt opgeworpen. De geldigheid van deze handelsbarrière moet in principe door de Europese Commissie getoetst kunnen worden.

Indien er sprake is van een onveilig product dat ook in andere lidstaten in de handel gebracht kan zijn, dan wordt dit gemeld via het zogeheten **RAPEX^V-systeem**, het systeem voor snelle uitwisseling van informatie over onveilige producten met de lidstaten.

Naast het RAPEX-systeem bestaat het **ICSMS^{VI}-systeem**, waarin op termijn alle resultaten van door lidstaten onderzochte producten zijn opgenomen.

De NVWA ziet als nationale toezichthouder toe op de naleving van de wet- en regelgeving voor productveiligheid door fabrikanten, EU-importeurs en distributeurs met als uiteindelijk doel het borgen van het publieke belang van de volksgezondheid.

Richtlijn algemene productveiligheid

De Richtlijn algemene productveiligheid schrijft voor dat uitsluitend veilige producten op de markt mogen worden gebracht en verhandeld. Het geeft een algemene (open) definitie voor wat als onveilig moet worden beschouwd. Ook geeft het een definitie van het begrip 'product'. Kort samengevat gaat het daarbij om voor consumenten bestemde producten, maar ook om producten waarvan, zonder dat zij expliciet bestemd zijn voor consumenten, redelijkerwijs mag worden verwacht dat zij door de consument kunnen worden gebruikt. Bij dit laatste kan worden gedacht aan bijvoorbeeld professionele apparatuur die in een gewone winkel wordt aangeboden.

De richtlijn dient als juridisch vangnet voor die producten die niet onder een meer specifieke productveiligheidsrichtlijn of -richtlijnen vallen. Die specifieke richtlijnen hebben weliswaar vaak brede scopes, maar voor vele soorten producten bestaan geen specifieke productveiligheidsrichtlijnen.

Voor die groepen geldt dus de Richtlijn algemene productveiligheid. We noemen dergelijke productgroepen in EU-verband 'niet-geharmoniseerd'.

De Europese Commissie kan samen met de lidstaten wel Europese normen aanwijzen voor niet-geharmoniseerde productgroepen. Dat is inmiddels voor een behoorlijke aantal soorten producten gebeurd. Deze normen (technische specificaties) vullen als het ware de open geformuleerde algemene veiligheidseis nader in met uitgewerkte technische eisen voor de specifieke productgroep in kwestie. Vaak gaat het daarbij om veiligheidstesten die moeten worden doorstaan. Als producten aan deze (vrijwillige) normen voldoen, voldoen zij aan het wettelijk vermoeden van de algemene productveiligheidseis.

Naast deze algemene veiligheidseis voor producten legt de richtlijn aan fabrikanten, importeurs en handelaren een aantal aanvullende verplichtingen op.

Een daarvan is dat ze consumenten moeten waarschuwen indien ze onverhoopt toch een onveilig product op de markt hebben gebracht. Ook moeten ze in dat geval melding doen bij de nationale autoriteit, in Nederland de NVWA.

^V Rapid Alert System for dangerous non-food products (RAPEX)

^{VI} Information and Communication System for Market Surveillance (ICSMS)

De richtlijn geeft tevens de Europese Commissie de bevoegdheid om voor een specifiek product tijdelijk nadere veiligheidsregels te stellen. Dit kan zij doen indien er naar de mening van lidstaten goede regelgeving ontbreekt, maar er toch veiligheidseisen nodig zijn om bepaalde risico's te kunnen wegnemen. Dit gebeurt door een zogeheten spoedmaatregel in de vorm van een beschikking of een besluit. De lidstaten zijn verplicht deze maatregel uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn muzikspelers (geluidsniveau), aanstekers (aantrekkelijkheid voor kinderen) en sigaretten (brandveiligheid). Daarnaast kan zo'n spoedmaatregel ook worden omgezet in een permanent verbod, zoals op de invoer van producten die het biocide dimethylfumaraat bevatten.

Tenslotte zijn er ook verplichtingen voor de lidstaten opgenomen, wanneer deze kennis hebben van (ernstige) productrisico's. De lidstaat moet dan de consument informeren, inclusief de overige lidstaten, wanneer het product ook in andere lidstaten van de EU wordt verhandeld. Voor het informeren van de collega's in andere lidstaten is het eerdergenoemde RAPEX-systeem ontwikkeld.

De Richtlijn algemene productveiligheid is in Nederland geïmplementeerd in de Warenwet artikel 18 onder a en artikel 18a (handelsverbod onveilige producten) en in het Warenwetbesluit algemene productveiligheid (verplichtingen distributeurs, importeurs en fabrikanten).

Aandacht voor risicogroepen in productveiligheidsregelgeving

In productveiligheidswetgeving is vooral aandacht voor kinderen als risicogroep. Andere risicogroepen zoals ouderen en jongere volwassenen worden door de wetgever niet expliciet genoemd. Wel worden ze genoemd in veiligheidseisen van productnormen (zie hieronder).

Wetgevend kader CE-gemarkeerde producten

Richtlijnen

Wetgeving die zich richt op de veiligheid van specifieke productcategorieën zoals bijvoorbeeld speelgoed of elektrische apparaten, valt onder de vanaf 1985 ontwikkelde nieuwe aanpak richtlijnen²⁸. Deze productspecifieke richtlijnen zijn gemaakt omdat zich bij een bepaalde productgroep specifieke productrisico's kunnen voordoen. De wettelijk voorgeschreven keuringsprocedures (= conformiteitsprocedures) voor deze producten zijn hierop afgestemd. De procedures voor deze keuringen kunnen variëren. Voor speelgoed bijvoorbeeld is een zogenoemde eigenverklaring van de producent voldoende, terwijl voor gastoestellen zwaardere procedures gelden; de zogeheten typekeuring. Om de zwaardere (keurings-)procedures uit te voeren, moeten producenten gebruik maken van keuringsinstellingen die door de lidstaten (in Nederland door de minister van VWS) zijn aangewezen en aangemeld bij de Europese Commissie, zogeheten Notified Bodies.

Elk product dat voldoet aan de essentiële veiligheidseisen van een nieuwe aanpak richtlijn en daarom rechtmatig is voorzien van de CE-markering, heeft vrije toegang tot de Europese markt. CE staat voor Conformité Européenne. Inmiddels is ongeveer 85% van de totale handelsomzet in producten binnen de EU genormaliseerd. De richtlijnen zijn nationaal geïmplementeerd in de Warenwet of op basis van de Warenwet in algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen.

Analoog aan de beschrijving van de Europese conformiteitprocedures die Europees breed zijn geïmplementeerd, kent Nederland nationale conformiteitprocedures die voortkomen uit nationale wetgeving. Deze zijn geregeld in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Hierin wordt voor attracties een nieuwbouwkeuring en een periodieke jaarlijkse keuring voorgeschreven^{VII}, en voor speeltoestellen een eenmalige keuring. Ook kan er bij eenvoudig ontworpen speeltoestellen sprake zijn van keuring van een typekenmerkend monster. De keuringsinstellingen die dit mogen doen, worden aangewezen door de minister van VWS; de zogeheten aangewezen (keurings)instellingen (AKI's).

^{VII} Sinds 25 mei 2016 is de periodiciteit van het keuringsregime in het WAS voor attracties gewijzigd. Voor attracties die niet bestemd zijn voor permanente installatie geldt nog steeds een jaarlijkse keuring. Voor permanent geïnstalleerde attracties geldt een jaarlijkse, twee- of driejaarlijkse keuring. De periodiciteit hangt af van de criteria gesteld in de Nadere regels attractie- en speeltoestellen.

Productnormen

De veiligheidseisen die in de nieuwe aanpak richtlijnen zijn opgenomen, beperken zich in de meeste gevallen tot de essentiële veiligheidseisen. Invulling met concrete product- en onderzoekseisen vindt plaats in geharmoniseerde Europese productnormen. Dit zijn door de Europese normalisatie instelling CEN ontwikkelde normen, vaak in opdracht van de Europese Commissie. Na positieve beoordeling door de Europese Commissie op deugdelijkheid worden deze productnormen aangewezen en worden de referentienummers ervan gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie, en zijn daarmee meteen rechtsgeldig.

Wanneer voldaan wordt aan deze niet-wettelijk verplichte productnormen, dan levert dat het vermoeden op dat het product voldoet aan de wettelijke essentiële veiligheidseisen die in de richtlijnen zijn gesteld. De term 'vermoeden van overeenstemming' wordt gebruikt omdat de normen vanwege hun vaak lange ontwikkeltijd niet altijd de laatste stand van de techniek weergeven, omdat inzichten over minimale veiligheidsniveaus kunnen wijzigen, bijvoorbeeld op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten, of omdat een fabrikant anderszins kan aantonen dat het product veilig is.

Als normen ontbreken of niet meer voldoen

Voor innovatieve producten zijn de geldende productnormen niet altijd geschikt of toereikend. De wetgever biedt daarom de mogelijkheid aan de fabrikant om andere, nieuwe technische oplossingen toe te passen die een gelijkwaardig veiligheidsniveau geven. In dat geval moet de fabrikant kunnen aantonen dat zijn product voldoet aan de verplichte essentiële veiligheidseisen, waarbij niet de geldende productnorm hoeft te worden of kan worden gebruikt.

Daarnaast zijn er niet voor elke productcategorie specifieke productnormen ontwikkeld of beschikbaar. Om aan te tonen dat zo'n product wel aan de essentiële veiligheidseisen voldoet, dient de fabrikant onderzoek te laten verrichten. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van andere algemeen bekende (geaccepteerde) bronnen waaruit het veiligheidsniveau van het product kan worden afgeleid, zoals bijvoorbeeld Amerikaanse normen.

Wetgeving chemische productveiligheid

Alle consumentenproducten bevatten of bestaan geheel uit chemische stoffen. Chemische stoffen mogen geen gevaar voor de volksgezondheid opleveren; of ze nu vrijkomen uit een voorwerp of als 'zuiver' eindproduct – als mengsel of enkelvoudig – in de handel worden gebracht. Een voorwerp is een object waaraan tijdens de productie een speciale vorm, of een speciaal oppervlak of patroon wordt gegeven dat in hogere mate dan de chemische samenstelling de functie bepaalt. Voorbeelden van ongewenste of verboden gevaarlijke stoffen die kunnen vrijkomen uit consumentenvoorwerpen zijn weekmakers uit zacht kunststof speelgoed, lood uit tajines, azokleurstoffen uit textiel, formaldehyde uit spaanplaat. Voorbeelden van mengsels of enkelvoudige (in principe toegelaten) chemische stoffen zijn cosmetica, zeep, verf, tatoeage-inkten en ethanol.

Om risico's van chemische stoffen te beheersen, is er wetgeving om onder andere de consument te beschermen tijdens het gebruik ervan. Er is algemene wetgeving gericht op risicobeheersing van alle chemische stoffen, verwerkt in voorwerpen of in de handel gebracht als eindproduct (REACH-verordening), en er is wetgeving gericht op risicobeheersing van chemische stoffen in bepaalde specifieke productgroepen, zoals cosmetica en speelgoed.

De Europese REACH-verordening beoogt de chemische veiligheid van stoffen, mengsels en voorwerpen te borgen. REACH staat voor Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restricties van Chemische stoffen. Hierin is onder meer geregeld dat degene die chemische stoffen op de markt brengt, deze moet registreren en een veiligheidsbeoordeling moet (laten) uitvoeren. Ook is de toepassing van bepaalde stoffen in producten beperkt of verboden. Naast de veiligheidsbeoordeling dient de fabrikant of importeur op basis van de CLP-verordening (Classificatie Labelling and Packaging) de stof of het mengsel te classificeren en te etiketteren. De gevaarinformatie zal in de meeste gevallen gebaseerd zijn op de REACH-verordening. De belangrijkste elementen op het etiket zijn informatie over gevaren in de vorm van pictogrammen, signaalwoorden, aanduidingen et cetera en informatie over de hoeveelheid van de chemische stof in de verpakking. Daarnaast kan aanvullende informatie verplicht zijn vanwege andere wetgeving. Een aantal chemische stoffen mogen volgens de REACH-verordening niet of slechts zeer beperkt in consumentenproducten worden toegepast.

Specifieke wetgeving voor chemische productveiligheid

Specifieke veiligheidswetgeving wordt gemaakt omdat er specifieke risico's spelen bij bepaalde productcategorieën of bepaalde gebruikers. Een aantal voorbeelden zijn speelgoed, biociden en cosmetica. De Speelgoedrichtlijn bevat een aparte paragraaf over chemische productveiligheid, omdat kinderen, met name baby's, veelvuldiger en intensiever in aanraking kunnen komen met schadelijke chemische stoffen (sabbelen, bijten, likken) en ook al bij lagere doses risico voor de gezondheid kunnen ondervinden. Bij materialen waarin voedsel wordt verpakt of die gebruikt worden in combinatie met voedsel, speelt vooral het probleem van de migratie van chemische stoffen uit de verpakking naar het voedsel. Daarom bestaat er een aparte Warenwetregeling verpakkingen en gebruiksartikelen waarin chemische eisen voor deze materialen zijn geregeld. Omdat er zoveel verschillende verpakkingen zijn, zijn er specifieke wettelijke regels gesteld voor keramiek, kunststof verpakkingen, folies en geregenereerde cellulose, metaal, papier en karton. Het merendeel van de regels voor genoemde verpakkingsmaterialen en gebruiksartikelen is momenteel nog niet Europees geharmoniseerd. Een uitzondering vormen kunststof verpakkingsmaterialen, keramische materialen en cellulose film, waarvoor wel Europees geharmoniseerde normen zijn vastgesteld.

Voor biociden is bijzondere Europese regelgeving (de Biocidenverordening), vanwege de bijzondere kenmerken van deze producten. Het gaat hier om producten die één of meer werkzame stoffen bevatten tegen schadelijke organismen, zoals stoffen die een bacteriëndodende werking hebben. Via een speciale beoordeling moet blijken of deze stoffen geen risico vormen voor de gezondheid of het milieu. Deze verordening regelt een voor deze stoffen voorgeschreven toelatingsprocedure.

Nationale regelgeving

Het overgrote deel van de productveiligheidsregelgeving is Europees geharmoniseerde regelgeving. Echter, voor een beperkt aantal toezichtgebieden is er (nog) geen Europese regelgeving beschikbaar. Dit is het geval bij onder meer attracties en speeltoestellen, tatoeagekleurstoffen, kinderbedden en -boxen, draagbaar klimmateriaal, contactdozen voor huishoudelijk gebruik, en delen van de voedselcontactmaterialen.

In bijlage 2 staat een overzicht van de Europese en nationale wetgeving voor het NVWA-domein productveiligheid.

3. Het toezicht op productveiligheid

De rol van de toezichthouder (NVWA)

Algemeen

Ondernemers die consumentenproducten produceren en verhandelen, zijn ervoor verantwoordelijk dat er veilige producten op de markt worden aangeboden. Daartoe moeten ze voldoen aan de voor het betreffende product geldende wetgeving.

Het is de taak van de NVWA toe te zien op de naleving van deze wetgeving en daarmee bedreigingen voor de volksgezondheid weg te nemen.

Beleidsdoelen ministerie van VWS²⁹

Het ministerie van VWS ontwikkelt het beleid op het domein productveiligheid ter bescherming van de gezondheid van de burger. De ambitie van het ministerie van VWS voor productveiligheid is het zoveel mogelijk voorkomen en beperken van de gevolgen van ongevallen en van (ernstige) gezondheidsschade door onveilige producten. Met name kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen onverwachte of onbekende en/of onzichtbare risico's. Verder wordt bevorderd dat er meer veilige producten worden verhandeld en dat (veiligheids)informatie die de keuzevrijheid van de consument waarborgt, beschikbaar gesteld wordt, dan wel de consument in staat stelt zelf de juiste, veilige keuzes te maken.

Missie, rol en toezicht van de NVWA

De permanente maatschappelijke opdracht van de NVWA is verwoord in haar missie: 'De NVWA bewaakt de gezondheid van dieren en planten, het dierenwelzijn en de veiligheid van voedsel en consumentenproducten en handhaaft de natuurwetgeving'.

Het toezicht van de NVWA is van groot belang voor het borgen van de veiligheid van consumentenproducten. Elk onderdeel in de keten heeft een verantwoordelijkheid voor naleving van wet- en regelgeving en daarmee het zeker stellen van deze veiligheid. Het is de taak van de NVWA om, als belangrijk publiek sluitstuk, actief toe te zien en strikt te handhaven wanneer hieraan niet wordt voldaan. Het toezicht van de NVWA is gericht op het bevorderen en zo nodig afdwingen van naleving van wet- en regelgeving. Daarbij horen ook het signaleren van en adviseren over nieuwe risico's (risicobeoordeling) en het communiceren over (nieuwe) risico's naar ondernemers, consumenten en burgers (risicocommunicatie).

Het leidende principe van de NVWA in haar toezicht is samen te vatten in 'zacht waar het kan, hard waar het moet'. De NVWA gaat bij haar toezicht uit van gerechtvaardigd vertrouwen in bedrijven die hun verantwoordelijkheid waarmaken. Echter, wanneer bedrijven het in hun gestelde vertrouwen beschamen en regels en normen overtreden, grijpt de NVWA in om het betreffende bedrijf te dwingen tot naleving, maar ook om een voorbeeld te stellen naar andere bedrijven.

Doelstellingen van het toezicht door de NVWA op productveiligheid

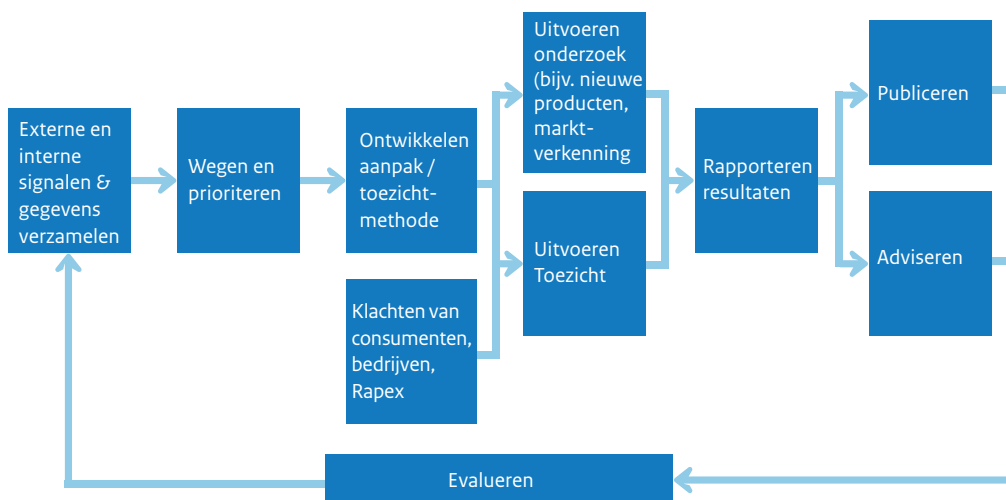
De bijdrage die de NVWA levert aan de beleidsdoelen van VWS bestaat uit:

- Bevorderen van de naleving van de wettelijke voorschriften op het gebied van productveiligheid bij de marktpartijen producenten, importeurs, distributeurs, beheerders en exploitanten.
- Scherp toezien op de naleving van deze productveiligheidsregelgeving om te voorkomen dat er gevaarlijke producten op de markt worden gebracht of in dienstverlening worden aangeboden en – mochten deze al op de markt zijn – er zorg voor dragen dat de risico's door de ondernemer alsnog worden weggenomen door bijvoorbeeld een product te laten terugroepen.
- Tijdig signaleren van (nieuwe) risico's, het breed communiceren hierover onder meer naar consumenten en zo nodig adviseren aan de minister van VWS.
- Adviseren over en toezicht houden op de kwaliteit van door de minister van VWS aangewezen en bij de Europese Commissie aangemelde keuringsinstituten en de nationaal aanwezen keuringsinstellingen.
- Stimuleren van het veiligheidsbewustzijn van bedrijven als het gaat om het op de markt brengen van veilige producten.
- Samenwerken met zusterorganisaties in andere EU-lidstaten; gericht op een effectieve en efficiënte aanpak van onveilige producten in de gemeenschappelijke Europese markt.
- Toezien op de import van producten van buiten de EU door samenwerking met toezichthouders in de landen van productie.

Hoe realiseert de NVWA haar toezichtdoelstellingen?

De NVWA houdt kennisgedreven en risicogericht toezicht. De NVWA maakt op basis van beschikbare kennis van het nalevingsgedrag door bedrijven en van risico's van producten, duidelijke en strikte keuzes om in het domein van productveiligheid het toezicht zo efficiënt mogelijk te houden. Dat doet de NVWA met inachtneming van de beschikbare middelen en de enorme hoeveelheid aan soorten producten en aantallen locaties waar deze producten verkrijgbaar zijn, en de diversiteit aan naleefgedrag van handelaren. Alleen het aantal toezichtlocaties wordt al geschat op zo'n 250.000³⁰.

De NVWA hanteert de aanpak van handhavingsregie (figuur 4). De basis voor het toezicht is het ontvangen van signalen en vergaren van informatie over (mogelijk) risicovolle producten of bedrijfstukken. In een continu proces worden deze signalen en informatie verwerkt en gewogen en wordt een risicoinfschatting en -prioritering voor toezicht gemaakt. Eenmaal vastgesteld dat er een mogelijk risico is dat actie van de NVWA rechtvaardigt, wordt bepaald welke type toezicht of welke onderzoeksactie wordt ingezet. Na afloop van de acties wordt hierover gerapporteerd en worden de resultaten gepubliceerd en/of wordt een beleidsadvies gegeven. Ook worden klachten van consumenten of bedrijven in het toezicht verwerkt.

Figuur 4. Stappen handhavingsregie als basis voor het toezicht op productveiligheid

Gegevens verzamelen

In deze fase worden alle mogelijke signalen opgevangen. Dit kunnen meldingen van andere Europese toezichthouders zijn die via het RAPEX-systeem worden gemeld, maar ook informatie over ontwikkelingen in de markt, of over innovatieve producten zoals drones of 3D-printers, of uit data-analyses, ongevallenstatistieken, expertwaarnemingen, resultaten uit eigen toezicht of van collega-inspecties in binnen- en buitenland, enzovoort (figuur 5). In deze fase wordt ook bezien of er relevante gegevens zijn die wijzen op aanwezigheid van fraude in het domein van productveiligheid en die mogelijk gezondheidseffecten hebben.

Een van de taken van de NVWA is het inwinnen en analyseren van inlichtingen en het opsporen van criminaliteit in de vorm van fraude, casu quo het opsporen van zaken die vallen binnen het strafrecht. Een speciale eenheid binnen de NVWA, de NVWA-IOD, richt zich op complexe, ketengerelateerde, georganiseerde en internationaal georiënteerde criminaliteit die zich afspeelt binnen alle domeinen van de NVWA. Wanneer strafrecht ingezet wordt of wanneer een onderzoek gedaan wordt, verschilt per onderwerp, per wetgeving en per casus. Dit is de bevoegdheid van de IOD. Er wordt nauw samengewerkt met het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie. Dit parket is gespecialiseerd in de vervolging van complexe fraude en milieucriminaliteit, en in complexe ontnemingszaken zoals het opleggen van betalingsverplichtingen door een rechter bij crimineel gedrag.³¹

Figuur 5. Diverse gegevensbronnen als input voor de prioritering van het toezicht

Wegen en prioriteren

Uitgangspunt voor de risicoinschatting is de kennis over de gezondheidsgevaaren die bij consumentenproducten (kunnen) spelen en de kennis over het naleefgedrag van ondernemers. De analyse van de resultaten van NVWA-onderzoek in het kader van toezicht, maar ook van onderzoek door collega-toezichthouders in andere lidstaten en de analyse van landelijke en internationale ongevallenregistraties – met al zijn mitsen en maren – dragen bij aan een beeld over de risico's en een prioritering van hoofdproductgroepen, en daarbinnen van producten.

Alle ontvangen informatie wordt verwerkt en bekeken op mogelijke trends. Daarbij worden de signalen gewogen op basis van de volgende criteria:

- gezondheidsrisico;
- maatschappelijke relevantie;
- politieke relevantie;
- kennislacune over risico's;
- doorlopende 'verplichtingen' vanuit Europa (verplicht toezicht of toezeggingen in het kader van 'joint actions') of met andere toezichthouders (in het kader van samenwerking).

Ontwikkelen aanpak

Afhankelijk van het beoogde doel dat de NVWA nastreeft op een bepaald onderwerp, wordt bepaald welke methodiek het meest geschikt is. Indien bijvoorbeeld sprake is van een nieuw en innovatief product op de markt, bijvoorbeeld drones of 3D-printers, dan is het doel van de NVWA om zicht te krijgen op mogelijke risico's, op de omvang ervan, en op de relevante spelers in het veld. Een bureau- of veldstudie kan worden ingezet om die kennis te verkrijgen. Indien sprake is van een bekend risico dat veroorzaakt wordt door onvoldoende naleving, dan wordt een toezichtmethode ingezet met als doel de naleving te verhogen door handhaving. In alle gevallen wordt deze fase in het proces afgerond met een projectplan.

Uitvoeren van toezicht of onderzoek

Wanneer de keuze voor een bepaalde actie is gemaakt en de methode in een plan van aanpak is vastgelegd, wordt het project uitgevoerd. Afhankelijk van de gekozen methode (onderzoek, toezicht, vorm/methode van toezicht, fasering) wordt het overgedragen aan daartoe geschikte functionarissen en wordt de voortgang van de uitvoering gemonitord en eventueel tussentijds bijgesteld. Indien overtredingen van wettelijke bepalingen worden geconstateerd wordt handhavend opgetreden conform het NVWA-interventiebeleid. In dit interventiebeleid wordt onderscheid gemaakt tussen geringe, gemiddelde en substantiële gevaren.

Rapporteren

Na afronding van het project worden de resultaten verzameld en wordt zowel over de uitgevoerde werkzaamheden als over de resultaten van het project een rapportage opgesteld. Productgerichte projecten worden gerapporteerd in korte factsheets. Onderzoeksresultaten worden in iets uitgebreidere vorm vastgelegd.

Publiceren

Consumentenproducten worden meestal meerdere keren gebruikt (speelgoed, elektrische apparaten, potjes crème, huishoudchemicaliën) en zullen dus nog langere tijd ná de aankoopdatum in het huishouden worden gebruikt. Omdat informatie over toezichtresultaten van productonderzoeken de consument in staat kan stellen op basis van die informatie eventuele restrisico's te reduceren, worden alle toezichtresultaten met merk en type consumentenproducten **gepubliceerd**. Sinds november 2015 worden de resultaten van in principe alle productgerichte onderzoeken met vermelding van merk en type openbaar gemaakt. Hierdoor wordt zowel het bedrijfsleven als de consument geïnformeerd en wordt de consument in staat gesteld actie te ondernemen indien een reeds aangekocht product niet aan de veiligheidseisen voldoet.

Adviseren

In voorkomende gevallen kunnen uitkomsten uit een onderzoek of inzichten uit toezichtacties aanleiding zijn tot het adviseren aan de minister van VWS over risico's in de samenleving. Deze adviezen kunnen bijvoorbeeld gericht zijn op hiaten in de wetgeving, het signaleren van nieuwe risico's, of adviezen over de handhaafbaarheid van voorgenomen wetgeving. Adviezen over nieuwe risico's worden gemaakt door bureau Risicobeoordeling en onderzoeksprogrammering (BuRO), een onafhankelijk onderdeel binnen de NVWA. Adviezen over de handhaafbaarheid van nieuwe wetgeving, problemen in de handhaving van bestaande regelgeving, of voorstellen voor een andere handhavingsaanpak van een bepaalde doelgroep komen van de handhavingsdivisie.

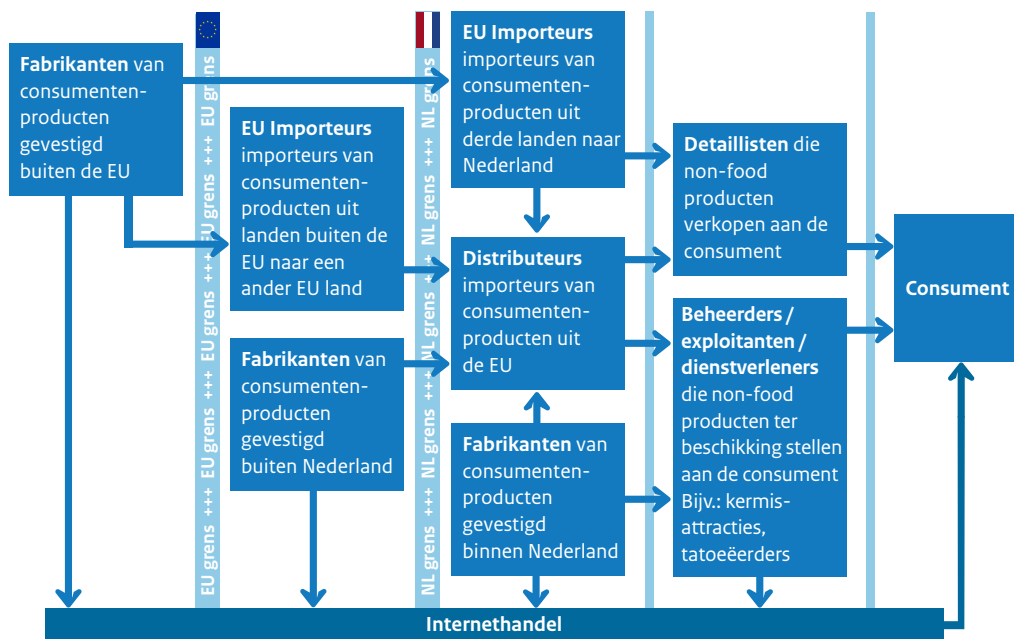
In de beschrijvingen van de subdomeinen/productgroepen wordt een meer gedetailleerd beeld gegeven van de markt, de veiligheidssituatie en de specifieke onderwerpen waaraan de NVWA aandacht heeft besteed.

Consumentenklachten

Via de meldkamer van de NVWA worden meldingen van burgers/consumenten ontvangen over vermeende onveilige producten of situaties. Deze meldingen worden beoordeeld op relevantie en vervolgens in het toezicht ingepast. Indien de melding aanleiding geeft tot nader onderzoek wordt degene die een melding heeft gedaan, geïnformeerd of er inderdaad een onveilig product of situatie is aangetroffen en wat de NVWA daaraan heeft gedaan.

De uitvoering van het productveiligheidstoezicht

Deze paragraaf beschrijft hoe de NVWA toezicht houdt op de naleving van productveiligheid door ondernemers. Dit gebeurt zo vroeg mogelijk in de productieketen bij fabrikanten of eerste importeurs binnen de grenzen van de Europese Unie (EU-importeurs). Veel van de consumentenproducten waarop de NVWA toezicht houdt, zijn afkomstig van buiten Europa. Dit houdt in dat toezicht bij de productiebedrijven in de meeste gevallen niet mogelijk is. Figuur 6 laat de handelsstromen en ketens zien van consumentenproducten vanuit buiten de EU, binnen de EU en in Nederland.

Figuur 6. Handelsstromen en ketens productveiligheid en verantwoordelijke partijen

Importeurs van producten van buiten de EU hebben in de Richtlijn algemene productveiligheid dezelfde verplichtingen als fabrikanten die zijn gevestigd in de EU of in Nederland en die hun product binnen de EU in de handel brengen. Zij moeten kunnen aantonen dat het gaat om een veilig product.

De NVWA onderscheidt bij het toezicht op de veiligheid van producten in het hoofddomein productveiligheid bedrijfsgericht toezicht, productgericht toezicht, tweedelijns toezicht en opsporing. De beschrijvingen zijn deels algemeen voor de NVWA en deels specifiek gemaakt voor het toezicht op productveiligheid.

Bedrijfsgericht toezicht

Bedrijfsgericht toezicht is erop gericht dat een bedrijf zijn bedrijfsprocessen op een zodanig niveau heeft en houdt dat er uitsluitend veilige producten op de markt worden gebracht. Ook wordt door deze aanpak gestimuleerd dat, mochten er onverhoopt (door bijvoorbeeld een tijdelijke productiefout) toch onveilige producten op de markt verschijnen, het bedrijf in staat is om onverwijld de risico's die ontstaan zijn weg te nemen. Dit kan bijvoorbeeld door het publiek te waarschuwen of het product terug te roepen.

Binnen het domein productveiligheid komen bedrijven voor dit bedrijfsgericht toezicht in aanmerking wanneer de NVWA vermoedt, of er weet van heeft, dat het bedrijf op een of meer aspecten van de processen een probleem heeft met de naleving van de geldende wetgeving. Ook moet het bedrijf in staat en bereid zijn processen te optimaliseren op een zodanige wijze dat wordt voldaan aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Richtlijn algemene productveiligheid. Bovendien moet het bedrijf een belangrijke speler zijn in het betreffende domein. Dit vermoeden is gebaseerd op een of meer van de volgende criteria:

- het bedrijf produceert of handelt in producten met gevaareigenschappen die tot onaantvaardbare risico's kunnen leiden wanneer het product niet aan de wettelijke eisen voldoet;
- het bedrijf heeft blijkens toezicht regelmatig niet aan de wet voldaan;
- het bedrijf heeft vanwege zijn omzetvolumes een grote impact op de markt in geval van een onveilig product;
- het bedrijf verhandelt een assortiment met meerdere risicovolle producten.

Bedrijfsgericht toezicht in het domein productveiligheid is te onderscheiden in systeemtoezicht en bedrijfsgericht producttoezicht.

Systeemtoezicht (ST)

Systeemtoezicht betreft toezicht op bedrijven die beschikken over een (al of niet gecertificeerd) kwaliteitssysteem dat afdoende borging moet bieden bij het voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Via systeemaudits gaat de NVWA na of deze borging inderdaad afdoende is.

Jaarlijks zijn binnen het domein productveiligheid zo'n 60 tot 90 bedrijven onderwerp van systeemtoezicht, onder andere op Good Manufacturing Practice (GMP)-eisen voor cosmetica. Wanneer een bedrijf blijk geeft van duurzame naleving vermindert de NVWA de intensiteit van haar toezicht.

Bedrijfsgericht producttoezicht (BPT)

In het bedrijfsgericht producttoezicht worden het bedrijf en naleefgedrag binnen alle relevante productgroepen die het verhandelt, centraal gesteld.

Dit wordt binnen het domein productveiligheid gedaan door een breed spectrum van producten te onderzoeken op basis van monsternemingen en documentencontroles. Er wordt inzicht verkregen op het nalevingsgedrag van het bedrijf. Met bedrijfsgericht producttoezicht wordt ook inzicht verkregen in waar het bedrijf sterk of zwak is daar waar het naleefgedrag op het gebied van productveiligheid betreft. Dat kan bij een breed assortiment aan producten (sterk) verschillen per productgroep.

De per jaar te onderzoeken bedrijven worden gerangschikt op prioriteit aan de hand van de ernst en mate van afwijkingen, soorten producten en volumes. Het toezicht kan dan nader worden ingericht op de sterktes en zwaktes van het bedrijf in kwestie en er is dan een verbetertraject mogelijk.

Bij de inspectie van attractieparken wordt een kleurensysteem, gebruikt voor risicogericht toezicht houden, toegepast. De kleuren geven de mate weer waarin het bedrijf de wetgeving naleeft en risico's beheerst, en geven aan welk toezicht hiertegenover wordt gezet. In de domeinbeschrijving attractietoestellen wordt nader toegelicht hoe de bedrijven worden ingedeeld in rood, oranje of groen toezicht en wat dit betekent. Jaarlijks worden aldus tussen de 100 en 200 bedrijven binnen bedrijfsgericht producttoezicht gecontroleerd.

Toezicht op basis van meldingen, signalen en klachten

Met de boven beschreven aanpak blijven er witte vlekken in het toezicht op het domein productveiligheid. Er zijn bedrijven die wel relevant kunnen zijn maar die niet onder het pro-actieve toezicht vallen. De dynamiek van het bedrijvenbestand is groot. Veel bedrijven zijn klein in omvang (handvol werknemers), maar stevig in volumes (import), of komen en gaan in een rap tempo en duiken vaak weer op onder een andere naam en zijn daardoor lastig vindbaar, maar desalniettemin in staat om grote gezondheidsschade te veroorzaken (eenmalige partijen met grote risico's).

Naar aanleiding van klachten van consumenten, berichten in de media en meldingen van lidstaten die bij de NVWA binnenkomen, kunnen dergelijke bedrijven alsnog onderwerp van toezicht worden: zogenoemd reactief toezicht. Reactief toezicht beslaat gemiddeld ongeveer 15% van de totale toezichtcapaciteit.

Productgerichte aanpak

Productgericht toezicht (PT)

Productgericht toezicht is een werkwijze waarbij productmonsters van een bepaalde groep bedrijven worden genomen uit de handelsketen, waarna deze worden onderzocht op veiligheidsgebreken. Aansluitend worden de bevindingen teruggekoppeld naar de betreffende bedrijven en bij gebleken tekortkoming(en) krijgen deze passende maatregelen opgelegd. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de ernst van de overtreding en eventuele recidive en zijn vastgelegd in het kwaliteitsdocument: Specifiek interventiebeleid productveiligheid³².

Productgericht toezicht biedt de mogelijkheid om marktbrede naleefbeelden van een productgroep te geven, waardoor over de veiligheid van deze specifieke producten kan worden gepubliceerd, vaak in combinatie met een persbericht en eventuele andere media-uitingen.

Buitengrenscntroles/importcontroles

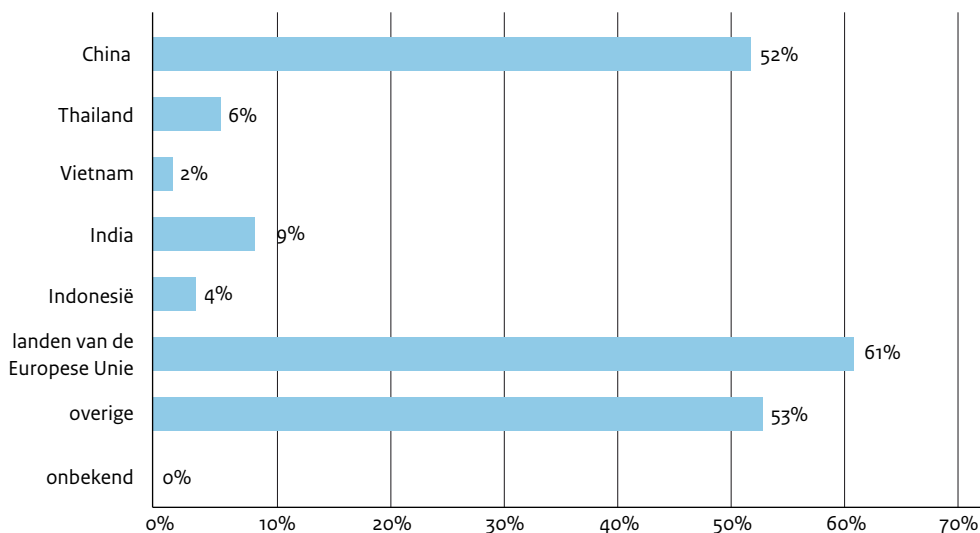
Consumentenproducten worden voor het overgrote deel buiten Nederland geproduceerd, en daarom geïmporteerd. De goederen kunnen via de zee, de lucht of over het land Nederland binnenkomen. (Zie ter illustratie het figuur 7 'Importeurs uitgesplitst naar land' voor een overzicht van import in 2009.) Er is vooral sprake van import uit Zuidoost-Azië. In 2014 nam alleen al de inkomende containerstroom met consumentenproducten, hoofdzakelijk uit China afkomstig, toe tot ruim 1,34 miljoen zeecontainers. Voor deze stroom is een aparte aanpak ontwikkeld. (Zie hiervoor de volgende paragraaf)

Naast de import van containers via de havens, zorgt de groeiende internethandel voor een forse toename van de post- en pakketzendingen die via zee of de lucht ons land binnenkomen. Het toezicht richt zich op producten die van buiten Europa direct in Nederland worden geïmporteerd en vindt daarom plaats in samenwerking met de Douane en bij EU-importeurs.

Het toezicht speelt zich voornamelijk af in de haven van Rotterdam door werkafspraken met de Douane die specifiek zijn afgestemd op de zeer grote hoeveelheden consumentenproducten die dagelijks met duizenden containers tegelijk worden aangevoerd. De werkwijze is primair gericht op het voorkomen van binnenkomst van onveilige producten in de EU en verspreiding ervan over de lidstaten. Na een dergelijke verspreiding zijn de producten immers veel moeilijker te vinden. De producten worden dan ook gecontroleerd op het ogenblik dat ze fysiek arriveren in de haven, los van de vraag of ze wel of niet in Nederland worden aangegeven voor vrij verkeer. De controles zijn gericht op (mogelijk) risicovolle productgroepen en/ of bedrijven. De aanpak is afhankelijk van de goederenstroom. De selectie van de te controleren producten geschiedt op basis van informatie van de Douane over nog te arriveren ladingen. Die informatie wordt door de Douane aangeleverd op basis van een door de NVWA aangeleverd risicoprofiel van productgroepen en bedrijven. Er kunnen bij inkomende partijen controles worden gedaan op documenten of technisch dossiers. Daarnaast kunnen producten worden geïnspecteerd, bemonsterd en nader worden onderzocht op het laboratorium van de NVWA.

Onveilige producten worden niet vrijgegeven en moeten door de verantwoordelijke importeur worden aangepast waardoor het risico weggenomen wordt, of worden teruggestuurd naar het land van herkomst, of worden vernietigd. Onder bepaalde voorwaarden wordt export naar een niet-EU-lidstaat toegestaan. Per jaar worden enkele honderden containers gecontroleerd. In 2014 vonden er in totaal 128 inspecties plaats, waarbij 265 productmonsters werden genomen. Dit gebeurde bij containers waarbij al tijdens de inspectie een overtreding werd vastgesteld of vermoed. Uit nader onderzoek in het laboratorium van de NVWA bleek 35% van deze producten niet te voldoen aan de wettelijke voorschriften.

Het volgende figuur laat een overzicht zien van landen waar importeurs hun producten vandaan halen. Import uit landen van de EU buiten beschouwing latend, laat de figuur zien dat importeurs het vaakst uit China importeren. Daarnaast worden op respectabele afstand India en Thailand genoemd. Daarbij valt op dat alle bedrijven die uit Thailand, Vietnam, India of Indonesië importeren, ook uit China importeren. Veel importeurs halen overigens tegelijkertijd ook producten uit landen van de Europese Unie.³³

Figuur 7. Importeurs uitgesplitst naar land herkomst goederen³³

Tweedelijntoezicht op AKI's en Nobo's

Voor bepaalde producten wordt in de wetgeving een conformiteitsprocedure voorgeschreven. Deze procedures dienen ertoe bij te dragen dat het – daarna – in de handel gebrachte product voldoet aan de daaraan gestelde wettelijke eisen. Deze procedures worden uitgevoerd door de minister van VWS aangewezen keuringsinstellingen. Als deze instellingen procedures uitvoeren die worden voorgeschreven in zuiver nationale (dus niet-Europese) wetgeving, dan heten ze Aangewezen Keuringsinstellingen (AKI's). Instellingen die procedures uitvoeren die zijn voorgeschreven in Europese wetgeving, heten Notified Bodies (NoBo's).

De NVWA houdt toezicht op deze conformiteitsbeoordelingsinstanties voor in de wet beschreven keuringen van consumentenproducten (zie ook pagina 128 en verder). Dit zogenoemde tweedelijntoezicht vindt plaats met hulp van audits en bijbehorend documentenonderzoek. Bovendien houdt de NVWA toezicht op de veiligheid van op de markt aangeboden producten door middel van controles en bemonstering, soms in combinatie met laboratoriumonderzoek. De signalen volgend uit deze productgerichte controles spelen een belangrijke rol in de uitvoering van het toezicht op de instanties. Ook certificatie en/of accreditatie van het kwaliteitssysteem van de AKI's wordt meegenomen bij het uitoefenen van het toezicht.

Fraude en inzet van opsporing

Voor het inzetten van de opsporingsambtenaren van de NVWA-IOD moet het gaan om delicten die op grond van algemene voorschriften uit het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld, zoals valsheid in geschrifte, oplichting, witwassen of het (op grotere schaal) oplichten van de consument. Dan kunnen met toestemming en onder leiding van een officier van justitie van het Functioneel Parket de zwaardere opsporingsbevoegdheden worden ingezet zoals observaties doen en afluisteren. Deze bevoegdheden zijn vergelijkbaar met de opsporingsbevoegdheden van de politie.

Een voorbeeld van frauduleuze handelingen binnen het domein productveiligheid is het vervalsen van keuringsrapporten voor attractietoestellen, of van verplichte documenten die nodig zijn bij het importeren van goederen.

De NVWA-IOD heeft zich in de afgelopen jaren in het domein productveiligheid gericht op een aantal specifieke producten. Dit betreft met name producten die verhandeld worden aan de onderkant van de markt (bijvoorbeeld de dumphanandel en handel in restpartijen) en namaakproducten (counterfeit). Voorbeelden hiervan zijn laserpointers en parfums. Bij laserpointers gaat het om een hoeveelheid straling die niet is toegestaan en schade kan veroorzaken aan de ogen. Bij parfums kan sprake zijn van counterfeit in relatie tot de aanwezigheid van verboden stoffen die (mogelijk) een gevaar voor de volksgezondheid kunnen opleveren.

Optreden bij overtredingen van wet- en regelgeving

De kern van het toezicht van de NVWA is ‘zacht waar het kan, hard waar het moet’. Dit betekent dat de NVWA ingrijpt als een Nederlandse ondernemer zich niet aan de regels en normen houdt. De NVWA legt dan bestuurlijke of strafrechtelijke maatregelen op. De zwaarte van een maatregel wordt bepaald op basis van de ernst van de overtreding. Deze maatregelen hebben een tweeledig doel: de geconstateerde overtreding en daaraan verbonden risico's voor de consument opheffen en herhaling ervan voorkomen. Het [interventiebeleid](#) van de NVWA is te vinden op de website van de NVWA. Naast een algemeen interventiebeleid staat daar ook een specifiek interventiebeleid voor productveiligheid.

Samenwerking in toezicht op productveiligheid

Samenwerking met andere toezichtautoriteiten is van groot belang omdat het in het domein productveiligheid om een mondiale markt en internationale productstromen gaat.

Er wordt samengewerkt:

- internationaal, met China en andere landen buiten de EU;
- Europees;
- nationaal.

Internationale samenwerking met China en andere landen buiten de EU

Vanwege de grote handelsstroom uit China en de berichtgeving over onveilige en namaakproducten uit China is een speciale aanpak ontwikkeld. Het gaat hierbij om een aanpak bij de bron – de fabrikanten in landen buiten de EU – door afspraken te maken met de betreffende Chinese autoriteiten, over het aansluiten van het Chinese op het Nederlandse toezicht. In 2011 is voor productveiligheid een samenwerkingsovereenkomst (Memorandum of Understanding) gesloten met de Chinese toezichtautoriteit AQSIQ.

Zo'n 65% van de RAPEX-meldingen gaan over uit China afkomstige producten. Afgezet tegen het aandeel van goederen uit China (75%) is dat een relatief klein aantal. Desalniettemin vertegenwoordigen ze nog steeds een grote goederenstroom. Inzet van de samenwerking tussen Nederland en China is om te komen tot een naadloze export-import controleketen. Goederen die reeds in China zijn gecontroleerd op compliance met EU-wetgeving kunnen dan in het kader van de buitengrenscontroles van de EU een speciale status krijgen (minder toezicht). Ook Zuid-Korea heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in een dergelijke vorm van samenwerking. Productielocaties zullen in de komende jaren gaan verschuiven. De snel stijgende loonkosten in China bevorderen dit. Productie verschuift daarmee naar landen als India, Indonesië, Thailand, Pakistan en Maleisië. Ook keert productie terug in de richting van Europa, Turkije of de Verenigde Staten. Investeren in connecties met belangrijke productielanden buiten de EU is voor een effectief toezicht binnen de EU cruciaal.

Toezicht in Europees verband

De meeste consumentenproducten die in Nederland worden verhandeld, worden ook in de andere lidstaten van de EU aangeboden. Handelsketens reiken over landsgrenzen heen. Het ligt daarom voor de hand dat toezichthouders in Europa samenwerken. Niet alleen om dubbel werk en overlap te voorkomen, maar ook om ervoor te zorgen dat er voor alle actoren in de markt een zogeheten 'level playing field' ontstaat dat ernaar streeft dat alle ondernemers in Europa zoveel mogelijk op gelijke wijze toezicht ondergaan. De Europese Commissie ondersteunt samenwerking tussen lidstaten en de landen buiten de EU waar handelsverdragen mee zijn gesloten (zogeheten EFTA/EEA-landen) door financiële ondersteuning te geven aan toezichthouders voor gezamenlijke acties binnen het domein productveiligheid (zie tabel 3). Het

Europese samenwerkingsverband van toezichthouders op het gebied van productveiligheid, PROSAFE, speelt hierbij een coördinerende rol. De samenwerking richt zich met name op het testen van producten, het uitvoeren van risicobeoordelingen, marktcontroles en het uitwisselen van deskundigheid gerelateerd aan markttoezicht op non-food consumentenproducten.³⁴

Tabel 3. Overzicht van Joint Actions van PROSAFE in 2011-2015, waaraan NVWA heeft bijgedragen

2011	Kinderwagens en badzitjes, batterijladers, grasmaaiers.
2012	Nanotechnologie in cosmetica, koordjes in kinderkleding, CO detectors, ladders.
2013	Speelgoed voor kinderen jonger dan 3 jaar, kinderbedjes en campingbedjes, kleding chemische risico's, rookdetectors.
2014	Geluidsspeelgoed, traphekjes, LED en CFL verlichting, energielabelling en eco-design.
2015	Fopspenen en fopspeenkoordjes, zorgstoffen in plastic speelgoed, huishoudelijke apparaten.

Op het terrein van chemische stoffen in consumentenproducten (REACH, CLP, biociden) vindt de Europese samenwerking tussen Europese toezichthouders plaats in FORUM. Dit is bij het Europees Chemicaliën Agentschap (ECHA) ondergebracht. De volgende door FORUM gecoördineerde Europese samenwerkingsprojecten zijn uitgevoerd:

- REACH-en-Force 1 (REF1): project over de registratie, pre-registratie en veiligheidsinformatiebladen;
- REACH-en-Force 2 (REF2): project over verplichtingen van 'downstream users'- formuleerders van mengsels;
- REACH-en-Force 3 (REF3): project met Douane over de registratieverplichtingen van producenten, importeurs en zgn. 'only representatives'.

Nationale samenwerking

Er is een breed samenwerkingsverband van nationale toezichthouders (zoals genoemd in figuur 3) onder leiding van de NVWA in het kader van de Europese Verordening Markttoezicht en Buitengrenscontroles betreffende het verhandelen van producten (765/2008/EG)³⁵. Daarin worden onder andere nationale toezichtplannen afgestemd en met de Europese Commissie gedeeld.

Ook worden vanuit de groep bijdragen geleverd aan de ontwikkeling van Europese strategieën voor het markttoezicht op internethandel en de evaluatie van markttoezicht en buitengrenscontroles door de lidstaten.

Verder zijn er samenwerkingsverbanden van NVWA/productveiligheid met een of meerdere inspecties op specifieke toezichtgebieden:

- NVWA/ILT/ISZW/SODM: toezicht op REACH en CLP (afstemming toezicht);
- NVWA/ILT: toezicht op biociden (bespreken grensvlakproducten);
- NVWA/IGZ: toezicht op geneesmiddelen, medisch hulpmiddelen, cosmetica (bespreken grensvlakproducten), cosmetische sector;
- NVWA/ILT/AT: onderzoek van LED-verlichting (gepubliceerd in april 2015).

Toezicht op internetverkoop

De snelle groei van de internethandel in consumentenproducten vraagt om een eigen aanpak die nog in ontwikkeling is. Ervaringen met een aantal pilotonderzoeken hebben geleerd dat het klassieke toezicht tegen beperkingen aanloopt. Zo kunnen producten van buiten de EU – die dus niet hoeven te voldoen aan de wettelijke eisen – worden besteld en per post worden bezorgd bij de consument thuis. Daarmee blijven ze buiten het gezichtsveld van het reguliere toezicht. De consument is uiteindelijk voor een belangrijk deel zelf verantwoordelijk voor de veiligheid van zijn gezondheid. Bepaalde instrumenten (voorlichting/educatie/sites/links) kunnen de consument worden aangereikt om deze in staat te stellen de mogelijke risico's van op internet aangeboden producten tijdig en adequaat te herkennen en de aankoop daarvan te vermijden³⁶.

Daarnaast moet het markttoezicht zich instellen op een situatie waarin de handel in producten op het internet jaarlijks met meer dan 10% blijft stijgen. Deze groei is eerder onder algemene ontwikkelingen toegelicht. De aankopen over de grenzen heen stijgen ook jaarlijks, mede doordat belemmeringen voor dergelijke aankopen zoals zekerheden rond betaling, kosten van veilig vervoer, lange levertijden en onduidelijke garanties, worden afgebouwd door onder andere initiatieven van de Europese Commissie, maar ook door het internationale bedrijfsleven zelf. De mogelijkheden voor de toezichthouder om producten te controleren die bij buitenlandse webshops worden besteld en daarna rechtstreeks aan de deur van de bestellende consument worden afgeleverd, zijn momenteel zeer beperkt en vragen om een aanpak op maat.

Daarbij kan gedacht worden aan het voorlichten van de consument over de risico's van het kopen op het internet en hem/haar beter te wapenen tegen aankoop van riskante, onveilige producten. Verder kan een goede samenwerking met autoriteiten van andere EU-lidstaten en die in derde landen om aldaar gevestigde webshops aan te pakken, helpen dit probleem op te lossen. De Europese Commissie heeft markttoezicht op internethandel dan ook speerpunt gemaakt in haar meerjarig actieprogramma ter uitvoering van EU Verordening Markttoezicht betreffende het verhandelen van producten (765/2008/EG)³⁷.

Er is een stijging waar te nemen van de vestiging in Nederland van grote voorraadmagazijnen van grote buitenlandse en vooral Chinese webshops, de zogeheten 'fulfillment centres'. Dit wordt gedaan om de consument zo snel mogelijk te kunnen bedienen. De producten die worden geleverd door deze voorraadmagazijnen moeten voldoen aan de Europese regelgeving en vallen onder het toezicht van de NVWA. Hierdoor kan de NVWA meer grip krijgen op belangrijke handelsstromen via het internet. Er wordt door de Europese Commissie gewerkt aan een guidance-document hoe het toezicht op internethandel in relatie tot productveiligheid in te richten.

Algemene ontwikkelingen in het toezicht op productveiligheid

Enkele ontwikkelingen die nu spelen:

- De NVWA gaat vanwege de dynamiek van product(en)innovaties sneller inspelen op productontwikkelingen in de markt door productgericht toezicht dynamisch en kort-cyclisch uit te voeren. Zo wordt een sneller, beter en directer effect bereikt zowel bij de direct betrokken bedrijven als bij het groter publiek.
- De effecten van toezicht op bedrijven kunnen (deels) ook verkregen worden en/of vergroot door branches en bedrijven op de juiste manier te benaderen en hun gedrag te beïnvloeden (gedragsbeïnvloeding). Er kan een groter effect worden behaald door het inschakelen van andere actoren. Ook wordt meer ingezet op gedragsbeïnvloeding van de consument, bijvoorbeeld door voor de veiligheid van producten aan te haken op internetplatforms, met als doel bewustwording. Voorlichting en risicocommunicatie worden ook ingezet om zo via de consument de doelgroep bedrijven te beïnvloeden (bijvoorbeeld de campagne 'Think before you ink').
- De NVWA zet in op het verder doorvoeren van openbaarmaking van toezichtgegevens waardoor de consument beter wordt geïnformeerd en een beter handelingsperspectief krijgt.

De rol van stakeholders en andere actoren die productveiligheid beïnvloeden

Spelers in het veld van productveiligheid

Naast de toezichthouder zijn er diverse spelers die verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van consumentenproducten of die het veiligheidsniveau van producten bepalen en/of beïnvloeden: bedrijven en hun brancheorganisaties, de overheid in de rol van beleidsmaker/wetgever en kennisontwikkelaar, de consument en zijn belangenorganisaties/NGO's en de media.

Bedrijven en brancheorganisaties

Fabrikanten of producenten zijn verantwoordelijk voor het productontwerp en de productie en daarom verantwoordelijk voor de veiligheid van producten. Als ze gevestigd zijn in de EU en hun producten binnen de EU in de handel worden gebracht, moeten de fabrikanten/producenten kunnen aantonen dat het gaat om een veilig product.

Wanneer de fabrikant of producent buiten de EU is gevestigd en deze geen wettelijk vertegenwoordiger heeft die in de EU is gevestigd, gaat die verantwoordelijkheid over op de ondernemer in de EU die het product van buiten de EU importeert. De ondernemer kan deze verantwoordelijkheid invullen door zich er van te vergewissen dat de buiten de EU gevestigde fabrikant voldoet aan de wettelijke eisen die binnen de EU worden gesteld. De ondernemer kan hiertoe inzage in de technische productdossiers eisen van de fabrikant, of zelf onderzoek doen.

Ondernemers in de laatste fase van de handelsketen, zoals distributeurs en detaillisten, mogen er vanuit gaan dat EU-importeurs hun werk goed hebben gedaan. Ze hebben niet direct invloed op de veiligheid van het product. Wel hebben ze de plicht om mee te werken wanneer een fabrikant of EU-importeur een correctieve actie onderneemt wanneer is gebleken dat een product moet worden teruggehaald bij de consumenten of uit de handelsketen moet worden gehaald. Ook moeten ze, wanneer ze kennis hebben gekregen van productrisico's bijvoorbeeld via klachten van consumenten, deze doorgeven aan de fabrikant of EU-importeur³⁸.

Over het algemeen worden de kosten die gemaakt moeten worden om te voldoen aan de wet, gezien als een belemmering van de vrije handel. Het kunnen vinden en het begrijpen van wetgeving die in andere landen geldt, wordt ook als belemmerend ervaren. Uit Europees vergelijkend onderzoek blijkt dat de kennis over wetgeving bij de Nederlandse detailhandel, vergeleken met het gemiddelde van de Europese detailhandel, relatief groot is. Verder blijkt dat een op de vijf detailhandelaren denkt dat producten significant onveilig zijn. Een grote meerderheid (meer dan 80%) denkt dat er sprake is van actief toezicht³⁹.

Brancheorganisaties behartigen belangen voor bedrijven uit een branche. Binnen productveiligheid hebben zij verscheidene rollen, zoals het beïnvloeden van het naleefgedrag van aangesloten leden, bijvoorbeeld door voorlichting en advies aan hun leden over de interpretatie van nieuwe regelgeving voor specifieke consumentenproducten.

Overheid in de rol van beleidsmaker/wetgever en kennisontwikkelaar

De rol van de overheid is kaderscheppend, beleidsbepalend, wetgevend en toezichthoudend. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ontwikkelt het beleid voor productveiligheid ter bescherming van de gezondheid van de burger. Het ministerie van Economische zaken (EZ) heeft een rol in het EU wetgevingstraject vanuit het oogpunt van de interne markt.

De Nederlandse overheid zorgt voor nationale wetgeving, daar waar er geen Europese regels zijn.

Kennisinstituten zorgen voor (toegepaste wetenschappelijke) kennis over productveiligheid en verzorgen analyses en keuringen. De wetenschappelijke kennisfunctie van de overheid voor chemische veiligheid van producten is belegd bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). De NVWA maakt veelvuldig en structureel gebruik van dit instituut voor bijvoorbeeld risicobeoordelingen van chemische producten of studies naar mogelijke nieuwe risico's. Op Europees niveau is deze rol belegd bij ECHA voor chemische stoffen in producten, en bij EFSA voor voedselcontactmaterialen. De kennisfunctie voor de fysische en mechanische veiligheid van producten is niet eenduidig belegd bij bepaalde wetenschappelijke

instellingen. Zo blijkt uit een verkenning in 2012 dat productveiligheid in opleidingen voor industrieel ontwerpers geen aspect is waaraan speciaal aandacht wordt besteed⁴⁰.

De kennisfunctie voor de fysische, mechanische en elektrotechnische productveiligheid zit vooral bij (commerciële) onderzoeksinstellingen met een wettelijke bevoegdheid om producten te keuren voor toelating op de Europese of de Nederlandse markt. Het gaat hierbij om zogenoemde Notified Bodies (NoBo's) en om aangewezen keuringsinstanties (AKI's).

Deze instituten bieden ondernemers ook de mogelijkheid om op vrijwillige basis producten te laten onderzoeken op veiligheid. Dit is bijvoorbeeld het geval bij elektrotechnische producten en speelgoed. De NVWA maakt incidenteel gebruik van de onderzoekscapaciteit van deze instituten.

De instituten die zich bezig houden met het genereren van kennis op basis van registraties van ongevallen met consumentenproducten, zijn reeds eerder beschreven.

Consumenten en belangenorganisaties/NGO's

De NVWA bewaakt de productveiligheid en draagt daarmee bij aan de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de consument. De producent en de overheid zijn echter niet verantwoordelijk wanneer de consument niet goed omgaat met producten die feitelijk veilig zijn. In hoeverre de consument zijn eigen verantwoordelijkheid ook kan waarmaken, moet zowel voor de producent als voor de overheid voortdurend een punt van aandacht zijn. Niet altijd is de grens duidelijk tussen in gebruiksinstructies voorgeschreven veilig gebruik en het gebruik in de praktijk. Ook is niet altijd duidelijk of de consument ogenschijnlijk duidelijk herkenbare risico's ook duidelijk herkent en vervolgens kan beheersen, vooral wanneer behorend tot een kwetsbare groep⁴¹.

Over het algemeen heeft de Nederlandse consument meer dan andere Europese consumenten vertrouwen in onafhankelijke consumentenorganisaties, verkopers en leveranciers, de overheid en de huidige regelgeving. Ook heeft de Nederlandse consument meer vertrouwen in de veiligheid van producten. Dit vertrouwen is zelfs de afgelopen jaren gestegen. Tabel 4⁴² is hier een illustratie van.

Consumenten(belangen)organisaties zoeken vanuit hun belang het publieke debat en proberen het handelen van bedrijfsleven en overheid te beïnvloeden, opdat consumentenproducten veiliger worden. Deze organisaties werken onafhankelijk. Ze kunnen bijvoorbeeld onderzoeksrapporten uitbrengen met resultaten over de veiligheid van bepaalde producten, of via persberichten media voeden met hun visie op de (on)veiligheid van producten.

Binnen Nederland is een aantal non-gouvernementele organisaties (NGO's) actief. NGO's en media maken consumenten bijvoorbeeld bewust van risico's door hen te attenderen op het gebruik van risicovolle chemische stoffen in consumentenproducten. Regelmatig wordt door NGO's aandacht gevraagd voor bepaalde consumentenproducten, terwijl deze consumentenproducten voldoen aan huidige wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn: parabenen en UV-filters in anti-zonnebrandmiddelen.

Tabel 4. Overzicht van resultaten op de vraag hoe de gemiddelde Europeaan en de Nederlander aankijken tegen de veiligheid van non-food consumentenproducten, verschil in meting tussen 2012 en eerdere meting in 2008 (FL358=Euroflashbarometer, zie referentie)

Vraag: Wanneer u denkt aan alle consumentenproducten die momenteel op de markt zijn (in ons land), vindt u dan dat...

	EU 27		NL	
	FL358	2012-2008	FL358	2012-2008
in wezen alle consumentenproducten veilig zijn	12%	-5	20%	+5
een klein aantal consumentenproducten onveilig is	55%	+7	67%	+25
een groot aantal consumentenproducten onveilig is	27%	+9	9%	+5
hangt af van het product	3%	-10	2%	-36
weet niet	3%	-1	2%	+1

Media

Media spelen een belangrijke rol binnen het domein productveiligheid. Ze informeren de consument over de resultaten van inspecties van de NVWA, kunnen waarschuwen voor onveilig gedrag en stellen vragen over nieuwe ontwikkelingen en de gevolgen voor toezicht en naleving. Daarnaast hebben ze ook een functie voor bedrijven als het gaat om het waarschuwen van consumenten voor gevaarlijke producten en als het gaat om het terugroepen van producten⁴³.

De meest recente publiekswaarschuwingen en terugroepacties (recalls) van producten die een risico voor de gezondheid kunnen vormen, staan op de website van de NVWA. Daar wordt door de media veelvuldig naar verwezen.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel terughaalacties op het terrein van productveiligheid door ondernemers in de jaren 2012-2015 zijn uitgevoerd.

Tabel 5. Een overzicht van het aantal terughaalacties non-food consumentenproducten (NVWA, 2015)

jaartal	aantal terughaalacties
2012	44
2013	80
2014	85
2015	45

4. Beschrijving van de subdomeinen van productveiligheid

Leeswijzer en algemene toelichting

De rest van het brondocument bestaat uit beschrijving van de toezichtthema's of subdomeinen (productgroepen) in het domein productveiligheid. Wat staat daarin beschreven, waarom en wat is eruit af te leiden? Alle beschrijvingen zijn opgebouwd volgens eenzelfde stramien, dat hieronder wordt toegelicht.

Titel Subdomein

- **Wat is/zijn het?**
Afbakening van het thema/subdomein op basis van wet- en regelgeving. Wat valt er wel en niet onder het toezicht van de NVWA?
 - **Wet- en regelgeving**
Beschrijving van de regelgeving waarop de NVWA toeziet.
 - **Markt**
Beschrijving van marktspelers en zo mogelijk aantallen, indien voorhanden ook gegevens over omvang van productstromen.
 - **Gezondheidsgevaaren en speerpunten van het toezicht**
Wat zijn de belangrijkste gevaren die op kunnen treden als gevolg van productfalen. Beschrijving van daaruit afgeleide speerpunten van het toezicht van de NVWA.
 - **Resultaten van het toezicht**
Beschrijving van resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht van de NVWA in de periode 2012-2015. In het bedrijfstoezicht wordt primair naar de bedrijfsvoering gekeken. Daarbij wordt beoordeeld of het bedrijf een afdoende productveiligheidsborgingsysteem heeft. Incidenteel kunnen ter check een selectie uit de productgroepen die het bedrijf verhandeld, bemonsterd en onderzocht worden. In de meeste gevallen handelen dit soort bedrijven in een groot assortiment producten uit verschillende subdomeinen. Daardoor is een bedrijfsinspectie veelal niet aan een specifiek subdomein toe te schrijven, maar aan meerdere. Ook is er geen eenduidige koppeling met de genomen maatregelen, omdat in een brief aan de ondernemer meerdere maatregelen van verschillende aard of productgroepen kunnen zijn opgenomen. De gegevens over het productgerichte toezicht zijn wel aan een specifiek thema/subdomein gekoppeld.
Verder is het van belang te benadrukken dat het toezicht over het algemeen selectief van aard is. Daardoor zijn de getallen van bezochte bedrijven en wel/geen maatregelen niet eenvoudig om te zetten in een naleefbeeld van de hele sector. Daarover worden dan ook geen uitspraken gedaan in de beschrijvingen.
In de tabel met het aantal bedrijfscontroles wordt het totaal aantal maatregelen vermeld. Dit kunnen zowel overtredingen (risicoklasse C) als ernstige overtredingen (risicoklasse B) zijn. Bij een overtreding
-

volgt in de meeste gevallen een schriftelijke waarschuwing en moet de verhandeling van het product worden gestaakt. Bij een ernstige overtreding wordt in het geval van een bestuursrechtelijk traject een rapport van bevindingen opgemaakt dat uiteindelijk kan leiden tot een bestuurlijke boete, of er wordt, in het geval van een strafrechtelijk traject, een proces-verbaal opgemaakt. Dat kan leiden tot boetes, het staken van de handel, maar ook, wanneer er sprake is van een ernstig gezondheidsrisico voor de consument, een terughaalactie (recall).

Er wordt – indien van toepassing – een overzicht gegeven van rapportages die in de verslagperiode zijn gepubliceerd.

Verder wordt ook een overzicht gegeven van het aantal signalen dat de NVWA heeft ontvangen voor het toezicht. Het gaat dan om signalen van consumenten (vragen en meldingen over producten), ondernemers (vragen, meldingen van eigen producten die niet voldoen aan regelgeving en waarop zelf actie is ondernomen, en klachten over andere ondernemers die niet voldoen aan regelgeving en daardoor marktverstoring bezig zijn) en signalen van andere overheden en instanties (meldingen van de Europese Commissie, van mede-toezichthouders uit andere lidstaten of van buiten Europa, van collega-inspecties, et cetera).

- **Beelden van overige actoren van productveiligheid**

Beelden van stakeholders, consumenten, politiek en media bij het subdomein.

- **Ontwikkelingen op korte termijn van (product)risico's**

Beschrijving van risico's op korte termijn op het subdomein, en zo mogelijk een duiding van de gevolgen voor het toezicht van de NVWA.

Attractietoestellen

Wat zijn het?

Een attractietoestel is een al dan niet permanent geïnstalleerde inrichting ter voortbeweging van personen, bestemd voor vermaak of ontspanning en die aangedreven wordt door een niet-menselijke energiebron⁴⁴. In de praktijk valt een veelheid aan toestellen of constructies onder de categorie attractietoestel: draaimolens, reuzenraden, botsautobanen, poliepen, trips, breakdances, achtbanen, et cetera. Deze beschrijving spreekt over attractietoestellen.

De meeste attractietoestellen zijn te vinden op kermissen en braderieën. Ze hebben tijdelijke standplaatsen en moeten daarom telkens opgebouwd en afgebroken worden. Het kermisseizoen loopt van medio maart tot medio november⁴⁵. Kermisattractietoestellen worden vaak geëxploiteerd door familiebedrijven. Daarnaast zijn er permanent geïnstalleerde attractietoestellen in attractieparken. Dit zijn, in vergelijking met exploitanten van kermisattractietoestellen, anders-ingerichte ondernemingen met een grotere omzet⁴⁶.

Wet- en regelgeving⁴⁷

Krachten, snelheden, versnellingen en hoogtes kunnen bij attractietoestellen aanzienlijk zijn. Ze moeten daarom ook zo ontworpen worden dat het risico of gevaar minimaal is. Attractietoestellen moeten voldoen aan de eisen in het Warenwetbesluit attractie en speeltoestellen (WAS), dat in 1997 in werking is getreden. Het WAS stelt onder andere eisen aan ontwerp, samenstelling en beheer van de attractietoestellen. Toestellen die niet voldoen aan die eisen, mogen niet worden verhandeld en gebruikt. De minister van VWS heeft de mogelijkheid om (NEN-EN) normen aan te wijzen en nadere voorschriften op te stellen. Wanneer aan de aangewezen normen wordt voldaan, is er een 'vermoeden van voldoen' aan de wettelijke eisen. Attractietoestellen moeten vóór de eerste ingebruikneming een veiligheidskeuring ondergaan en vervolgens jaarlijks een periodieke keuring^{viii}. Deze keuring moet plaatsvinden door een gespecialiseerde, door de minister van VWS aangewezen keuringsinstantie (AKI). Deze AKI's verlenen certificaten van goedkeuring aan aanvragers van keuringen van nieuwe attractietoestellen en toestellen in de gebruiksfase, indien deze aan de eisen voldoen. AKI's informeren de NVWA over de uitslag van de keuringen. Door de minister zijn vier keuringsinstellingen aangewezen voor attractietoestellen (stand eind 2015)⁴⁸. In de gebruiksfase stelt het WAS eisen aan onderhoud, installatie en gebruik. Hiervoor dient de beheerder van het toestel een actueel dossier van beheer en onderhoud bij te houden, en dat bij inspecties kan worden getoond. Het niet bijhouden en kunnen tonen ervan wordt beschouwd als een overtreding. De NVWA ziet toe hoe fabrikanten, handelaren, exploitanten en aangewezen keuringsinstellingen hun verantwoordelijkheid in deze waarmaken. Het toezicht op aangewezen instellingen speelt hierbij een belangrijke rol.

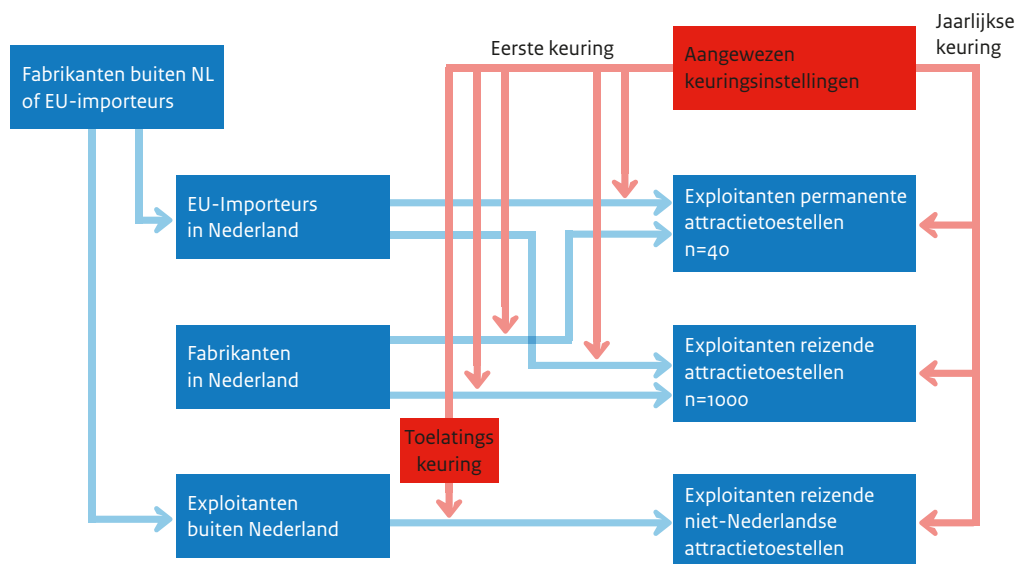
Daarnaast moet de exploitant voldoen aan regels van gemeenten voor de opstelling van het attractietoestel op het kermisterrein. Dit in verband met de eisen van onder andere brandveiligheid en doorgaanbaarheid bij calamiteiten. Voor mensen die op de werkplek van de attractie arbeid verrichten, geldt de Arbeidsomstandighedenwet, de zogeheten Arbowet. De Inspectie SZW van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ziet toe op de naleving van deze wet.

^{viii} Sinds 25 mei 2016 is de periodiciteit van het keuringsregime in het WAS voor attractietoestellen gewijzigd. Voor attractietoestellen die niet bestemd zijn voor permanente installatie geldt nog steeds een jaarlijkse keuring. Voor permanent geïnstalleerde attracties geldt een jaarlijkse, twee- of driejaarlijkse keuring. De periodiciteit hangt af van de criteria gesteld in de 'Nadere regels attractie- en speeltoestellen'.

Omdat er géén sprake is van Europese regelgeving maar van nationale wetgeving, is wettelijk geregeld dat attractietoestellen die vanuit het buitenland tijdelijk naar Nederlandse kermissen komen en in een van de EU-lidstaten zijn toegelaten (dat is een certificaat van goedkeuring met een gelijkwaardig veiligheidsniveau hebben), tijdelijk worden toegelaten^{IX}. Daarnaast is er een meldingsplicht aan de NVWA voor attractietoestellen die nieuw zijn of die tijdelijk vanuit het buitenland geplaatst gaan worden op Nederlands grondgebied.

Markt

Er zijn 8 Nederlandse producenten. Attractietoestellen worden in vergelijking met bijvoorbeeld speeltoestellen of consumentenproducten in lage aantallen geproduceerd en geïmporteerd en geëxporteerd. Er zijn binnen en buiten Nederland fabrikanten die attracties over de hele wereld verkopen. In Nederland zijn circa 1000 rondreizende exploitanten van attractietoestellen met in totaal circa 1400 attracties en circa 40 parken waar onder andere attractietoestellen staan.

De gezondheidsgevaaren van attractietoestellen en speerpunten in het toezicht

Het aantal behandelingen van kinderen tot 14 jaar ten gevolge van een ongeval met een attractietoestel op een afdeling SEH van ziekenhuizen was in 2015 ongeveer 250⁴⁹. In toedrachtbeschrijvingen worden botsauto's en stangen (beknelling), en draaimolens (eruit geslingerd worden) het meest genoemd. Het meest genoemde letsel is hand- of vingerletsel. Incidenteel komt ernstiger letsel voor zoals botbreuk. Voor zover toedrachten nader onderzocht zijn, komt naar voren uit onderzoek door VeiligheidNL dat gedrags- en omgevingsfactoren een belangrijke rol spelen bij het optreden van letsel⁵⁰. Wereldwijd gebeuren jaarlijks diverse dodelijke ongevallen met attractietoestellen op kermissen en in parken. Het is lang geleden dat er in Nederland een dodelijk ongeval is voorgekomen. Het volgen van ongevallen in andere landen kan interessant zijn, omdat bepaalde attractietoestellen die elders in de wereld opgesteld staan, ook in Nederland kunnen staan en dezelfde tekortkoming kunnen hebben als het buitenlandse toestel.

^{IX} Sinds 19 februari 2016 is het niet meer toegestaan om zonder certificaat van goedkeuring op grond van het WAS tijdelijk in Nederland een attractietoestel te exploiteren.

De risico's bij attractietoestellen kunnen optreden tijdens de productiefase, tijdens de gebruiksfase en tijdens het opbouwen en afbreken van een tijdelijke attractie.

Vanwege hun hoogte, snel draaiende onderdelen en het optreden van G-krachten door versnellingen, leiden attractietoestellen die gebreken vertonen door ontwerp- of productiefouten al snel tot ernstig bedreigende situaties. Dat geldt niet alleen voor gebruikers, maar ook voor bedienend personeel en omstanders. Dit kan gaan om onvoldoende sterkte, stijfheid of stabiliteit in de constructie, om onvoldoende werkende veiligheidsbeugels, maar ook om beknelling of een onveilige elektrische installatie. Ook kunnen ernstig bedreigende situaties ontstaan wanneer instructies niet nauwlettend worden gevolgd. Dit geldt zowel voor de gebruiker als voor de exploitant van het attractietoestel. Zo kan bijvoorbeeld het niet volgen van voorwaarden voor de minimumleeftijd ertoe leiden dat kleine kinderen niet goed in veiligheidsbeugels passen en uit een attractietoestel kunnen vallen of geslingerd worden. Ditzelfde geldt ook wanneer bewust, tegen de instructies in, harde botsingen met botsauto's worden uitgelokt.

Uitgangspunt van de wetgeving is dat veiligheid, ontwerp, productie en beheer van attractietoestellen zo goed mogelijk gewaarborgd moeten zijn. Omdat attractietoestellen periodiek door een aangewezen instelling worden gekeurd, worden deze in het algemeen als voldoende veilig beschouwd. De NVWA ziet erop toe dat de keuringsinstanties hun taken naar behoren vervullen. Kermisattractietoestellen moeten frequent worden afgebroken en opgebouwd. Hun veiligheid wordt in belangrijke mate bepaald door een juiste opbouw, goed onderhoud en juiste bediening door de beheerder. Daarom legt de NVWA in haar toezicht de nadruk op het beheer van kermisattractietoestellen. De beheerders van attractieparken zijn over het algemeen goed georganiseerd. De exploitanten van kermisattractietoestellen zijn daarentegen groter in aantal, circa 1000 tegenover circa 40 attractieparken. Deze groep kermisexploitanten is divers en minder goed georganiseerd en er is binnen deze groep onduidelijkheid over hun beheerverplichtingen⁵¹. Binnen de groep kermisexploitanten besteedt de NVWA speciaal aandacht aan kermisattractietoestellen die uit het buitenland komen en tijdelijk in Nederland meedoen aan kermissen of andere evenementen. Deze speciale aandacht wordt vooral ingegeven door het feit dat er alleen nationale wetgeving is en geen Europese regelgeving. Omdat de wetgeving in alle lidstaten verschillend is, is er hierdoor minder zekerheid over het veiligheidsniveau van deze attractietoestellen⁵².

Andere bedreigingen betreffen fraude. Kermisattracties blijken niet altijd aantoonbaar gekeurd te zijn, waardoor een risico bestaat op onveilige attracties. Door ongekeurde attracties toe te laten op kermissen of door certificaten van goedkeuring te vervalsen of valselijk op te maken, brengt men gebruikers van deze attracties willens en wetens in gevaar. Er kan sprake zijn van de volgende strafbare en/of ongewenste feiten: valsheid in geschrifte, intimidatie en belangenverstremming. Mogelijke plegers van deze feiten zijn de AKI, kermisexploitant of een kermisorganisatiebureau⁵³.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Attractietoestellen

Veiligheid van attractietoestellen die gebruikt worden op kermissen;

Goed beheer van attractietoestellen;

Toezicht op de aangewezen keuringsinstanties (zie de resultaten hiervan in het onderdeel 'Conformiteitbeoordelingsinstanties' (CBI's) voor productveiligheid).

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 6. Resultaten van toezicht op attracties in de periode 2012-2015

bedrijfsgericht toezicht	aantal bedrijfscontroles	geen maatregelen	maatregelen
Attractieparken	97	-	Zie rapportages hieronder
Kermisexploitanten	418	278	140

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende toezichtactiviteiten:

- Toezicht attractieparken ([rapportage inspectieresultaten 2010, 2011,2012 en 2013, NVWA](#), 13 februari 2014 en [rapportage inspectieresultaten 2014, NVWA](#), mei 2015)
- [Toezicht kermisattracties 2012-2013](#) (rapportage NVWA, 17 juni 2014). Uit selectieve controles van de NVWA blijkt dat bijna 1/3 van de in 2012 en 2013 onderzochte kermisexploitanten de veiligheidseisen voor kermisattracties niet goed naleeft. Het gaat hier vooral om het ontbreken van verplichte veiligheidskeuringen of het niet nakomen van onderhoudsverplichtingen. In een aantal gevallen zijn ook technische tekortkomingen geconstateerd. In 2013 is een lichte verbetering te constateren van de naleving in vergelijking met 2012.
- [Toezicht kermisattracties 2014-2015](#) (rapportage NVWA, april 2016).

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 284 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven. De meeste meldingen gaan over (bijna)ongevalssituaties/letsels, gevaarlijke situaties of slecht onderhoud, en vragen gaan over keuringen en daarvoor geldende eisen. Na iedere melding wordt een inspectie uitgevoerd. De handhavingresultaten zijn onderdeel van de hierboven weergegeven inspectieresultaten.

Tabel 7. Signalen t.b.v. toezicht op attractietoestellen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
284	85	197	2

De beelden van de overige actoren binnen productveiligheid

Stakeholders

Aangewezen keuringsinstanties geven aan dat niet voldoen van producenten aan de wettelijke verplichtingen voor ontwerp en productie vaak terug te brengen is op een gebrekkig kennisniveau. Dit blijkt tijdens de eerste keuring in de vorm van tekortkomingen die worden geconstateerd.

Exploitanten van attracties ervaren kwaliteitsverschil in de keuringen door aangewezen keuringsinstanties. Exploitanten van attractieparken zijn nog meer dan kermisexploitanten gevoelig voor (negatieve) publiciteit⁵⁴.

De georganiseerde ondernemingen in deze marktsector zijn verenigd in de Nederlandse Kermisbond (NKB) en de Nationale Bond van Kermisbedrijfhouders (BOVAK).

Consumenten

Ondanks het feit dat attractietoestellen werken met aanzienlijke krachten, snelheden en hoogtes, wordt dit in potentie hoge risico niet door consumenten als zodanig ervaren. Een deel zou je zelfs kunnen karakteriseren als 'thrillseekers'. Er zijn geen berichten bekend dat consumenten attractieparken en kermisattracties mijden vanwege plaatsgevonden ongelukken. Wanneer er sprake was van mijden, dan was de oorzaak vooral de economische crisis.

Politieke aandacht

- Mondelinge vragen over het bericht dat de NVWA attracties zonder geldig veiligheidscertificaat open heeft gehouden. De minister heeft geantwoord dat het toezicht in 2012 is aangescherpt en dat de NVWA attracties zonder geldig certificaat zal sluiten.⁵⁵

Media

Over het algemeen krijgen ongevallen met attractietoestellen veel aandacht in de landelijke en regionale pers. En daarmee ook in de politiek.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

Er zijn voor deze productgroep geen relevante ontwikkelingen te melden.

Baby- en kinderartikelen

Wat zijn het?

Baby- en kinderartikelen zijn artikelen, bedoeld om slaap, ontspanning, hygiënische verzorging en vervoer van baby's en kinderen te vergemakkelijken. Veel van deze artikelen hebben ook een beschermende functie. Voorbeelden zijn kinderbedjes, traphekjes, stoeltjes, verschoonkussens, kinderwagens, autostoeltjes en babyflesjes⁵⁶. Het gaat om een zeer diverse groep artikelen.

Wet- en regelgeving⁵⁷

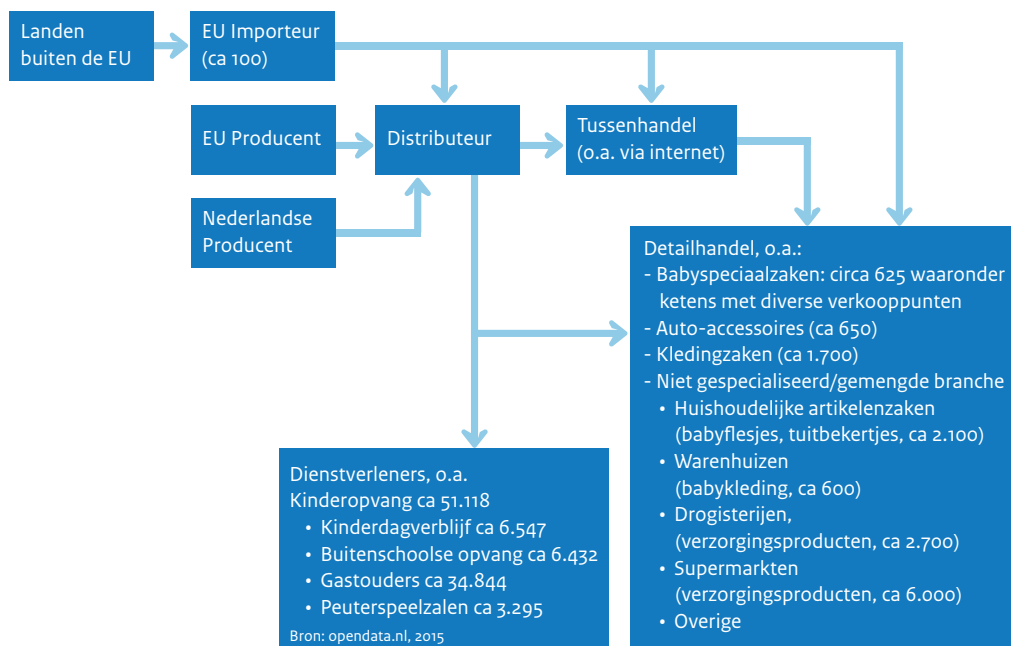
Voor baby- en kinderartikelen is in de meeste gevallen geen aparte regelgeving van kracht. Ze moeten daarom net als alle consumentenproducten waarvoor geen specifieke regelgeving geldt, voldoen aan de Warenwet en het Warenwetbesluit algemene productveiligheid (beide de nationale implementatie van de Europese Richtlijn algemene productveiligheid).

Echter, omdat het gaat om de veiligheid en de bescherming van een kwetsbare groep (baby's en kinderen) is vanwege specifieke risico's, voor een aantal categorieën baby- en kinderartikelen aparte nationale wetgeving gemaakt. De eisen van deze wetgeving zijn specifiek en hebben voorrang boven vergelijkbare eisen uit het Warenwetbesluit algemene productveiligheid. Het gaat om het Warenwetbesluit kinderbedden en -boxen, de Warenwetregeling nadere eisen kinderbedden en -boxen in de kinderopvang, de Warenwetregeling algemene chemische productveiligheid (weekmakers), en de regulering van autokinderzitjes. De NVWA houdt toezicht op het naleven van de regelgeving voor baby- en kinderartikelen, met uitzondering van de naleving op de regelgeving voor autokinderzitjes. Dit valt onder het toezicht van de RDW.

Markt

Het aantal fabrikanten en EU-importeurs van baby- en kinderartikelen in Nederland wordt geschat op 100. Gezien de diversiteit van deze producten is er een diversiteit aan verkooppunten. In babyspecialzaken kan meestal een volledige babyuitzet worden gekocht. Het aantal babyspecialzaken wordt geschat op 625⁵⁸. Kinderkleding wordt zowel in specialzaken als in niet-gespecialiseerde kledingzaken verkocht. Het aantal verkooppunten is ongeveer 1700⁵⁹.

Kinderopvang^{60,61} wordt gezien als dienstverlening: de doelgroep kleine kinderen 'gebruikt' de producten die aldaar aanwezig zijn. Producten die daar worden aangeboden, dienen ook aan de veiligheidseisen te voldoen.

Er is een toename van grote aanschaffen zoals meubels en kinderwagens via het internet. Naar verwachting zullen vooral kleine zelfstandige gespecialiseerde zaken, die ook al de concurrentie ondervinden van ketens, hier last van hebben⁶².

De gezondheidsgevaaren van baby- en kinderartikelen en speerpunten in het toezicht

Jaarlijks vinden er meer dan 2000 behandelingen van kleine kinderen op een afdeling Spoedeisende Hulp plaats na een ongeval met een kinderartikel. In vier van de vijf gevallen betreft het letsel door een val. De meest voorkomende soorten letsel zijn hoofd-, hals- en nekletsel en arm-, schouder en handletsel. In dit verband worden commodes, kinderstoelen en traphekjes het meest genoemd.

Dit betekent niet dat het product de (hoofd)oorzaak is van het ongeval. In bijna driekwart van de ongevallen bij de Spoedeisende Hulp speelt de gedragsfactor de hoofdrol⁶³. Zo worden traphekjes niet goed dichtgedaan en worden baby's niet goed vastgezet in kinderstoelen. Van de overige ongevallen is niet duidelijk of dit het gevolg is van een falend product of van onjuiste behandeling van het product. De beschikbare registraties geven hier geen beeld over. Daarnaast bleek het product niet altijd geschikt voor de leeftijdsgroep. Binnen de doelgroep kleine kinderen zijn vooral baby's en éénjarigen slachtoffer⁶⁴.

Defecten aan kinderartikelen of een onveilig ontwerp kunnen leiden tot bedreigende situaties en ongevallen. Risico's die in de praktijk zijn gebleken, zijn:

- verstikking door afsluiten van de luchtpijp: kleine onderdelen - al of niet afgebroken - kunnen in de luchtpijp van een kind terechtkomen;
- verstikking door verwurging: een speenkoordje om de hals kan ergens achter blijven hangen waardoor een kind kan stikken;
- vallen van hoogte: een kind klimt uit een kinderbox, uit een kinderstoeltje of over een traphekje en valt. Ook wanneer een traphekje niet goed sluit of wanneer de afstand tussen de spijlen te groot is, kan dat leiden tot een val;
- beknelling ten gevolge van val: een kind valt uit een stapelbedje en raakt bekneld;
- beknelling ten gevolge van kleine ruimte: een vinger kan bekneld raken of zelfs geamputeerd worden;

- vergiftiging: producten kunnen chemische stoffen bevatten, die vrijkomen bij inslikken of bij huidcontact. Voorbeelden van acute effecten zijn buikpijn, braken, ademhalingsproblemen, kramp, bewusteloosheid, brandwonden (bij etsende stoffen), hartritmestoornissen, pupilveranderingen, spierslapte en hoofdpijn (giftige dampen);
- allergene of overgevoeligheidsreacties komen ook voor. Producten kunnen chemische stoffen bevatten. Deze komen vrij bij huid- of mondcontact, met een direct schadelijk effect in de vorm van roodheid, jeuk of zelfs zwellingen. Het effect kan bij herhaald contact versterken;
- kanker, mutageniteit, en bedreiging van de voortplanting betreft schadelijke langetermijneffecten zoals omschreven in de beschrijving van huishoudchemicaliën. Het gaat hier om langdurige en directe aanraking met kinderartikelen door sabbelen of aanraking met de huid, zoals door fopspenen en babyflesjes waar zogeheten zorgwekkende stoffen in kunnen zitten;
- verbranding: kleding kan zo licht ontvlambaar zijn dat al bij licht contact met een bron de kleding in brand vliegt en er over een groot lichaamsoppervlak brandwonden kunnen ontstaan;
- verstikking door brand: de eerder genoemde licht ontvlambare kleding kan verstikking veroorzaken door rookontwikkeling.

Uitgangspunt voor de regelgeving, en daarmee voor het toezicht door de NVWA, is dat de ontwikkelingsfase van de doelgroep een maximaal veiligheidsniveau vereist. Kleine kinderen zijn in vergelijking met oudere kinderen en volwassenen niet of veel minder in staat om gevaarlijke situaties/producten te herkennen en om zich er vervolgens uit te redden of er goed op te reageren. De NVWA richt zich daarom in het toezicht vooral op bedrijven die kinderartikelen verhandelen waarbij verstikkings- en beknellingsgevaar en blootstelling aan CMRS-stoffen kunnen optreden en waarbij risico's kunnen optreden door gebreken of een slecht ontwerp.

Het gaat hierbij om:

- kinderbedden: vallen en beknelling;
- kinderstoelen en kinderboxen: vallen van hoogte en beknelling;
- kinderwagens: beknelling (bijvoorbeeld van vingers) bij niet-werkende inklapbeveiliging;
- traphekjes: vallen van hoogte bij niet-werkende sluiting of verkeerde afmetingen (te grote spijlfstand, te geringe hoogte);
- babyflesjes, verschoonkussens en fopspenen: de aanwezigheid van stoffen met schadelijke langetermijneffecten (kanker, mutageniteit etc.) en verontreiniging met bacteriën door onvoldoende schoonmaakmogelijkheden;
- fopspenen: loslaten kleine onderdelen waarin een kind kan stikken. Ook kunnen er gevaarlijke stoffen in zitten met schadelijke langetermijneffecten;
- koordjes: verstikking door verwurging;
- kinderbedden en -boxen in de kinderopvang. Deze vormen een speciaal risico, vergeleken met de bedden en boxen thuis. Het zijn vaak hoge bedden om onnodig tillen door de leidsters te beperken. Met als gevolg dat de bedden vaak zijwanden hebben die geopend en gesloten kunnen worden. Dit vergroot het risico op vallen en beknelling.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Baby- en kinderartikelen

Voorkomen van vallen, beknellingen en verstikkingen;

Controleren op voldoen aan de nieuwe chemische eisen gesteld in de speelgoedrichtlijn, waaronder CMRS-stoffen.

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 8. Resultaten van toezicht op baby- en kinderartikelen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
	98	95	3
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
	101	86	15

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

Fopspenen

Na klachten over makkelijk door te bijten materiaal en de zwakke constructie van fopspenen is nader onderzoek verricht. Daaruit bleek dat er sprake was van een nieuwe afwijkende fabricagemethode. Dit onderzoek is medio 2014 uitgevoerd. Bij 1 van de 27 onderzochte merken en typen fopspenen werd één tekortkoming geconstateerd. Bij deze fopspeen scheurde de speen vlakbij het fopspeenschild af waardoor de speen nagenoeg in z'n geheel loskwam van de houder⁶⁵. De producent heeft de veiligheid van het product (merk/type) niet kunnen aantonen en heeft begin februari 2015 een volledige terugroepactie uitgevoerd, en het publiek gewaarschuwd.

Kinderstoelen

In de periode mei-juli 2015 onderzocht de NVWA 24 kinderstoelen op onder andere vingerbeknelling, op openingen die ervoor zorgen dat een kind eruit kan vallen, en stabiliteit. 10 stoelen voldeden niet aan de gestelde eisen: 1 is instabiel, 3 kunnen vingerbeknelling veroorzaken, 3 hebben openingen waardoor een kind kan vallen en bij 3 ontbreekt de waarschuwing voor ouders om een kind niet alleen te laten in de kinderstoel. Verkoop van deze stoelen is verboden en voor de ene instabiele stoel is een publiekswaarschuwing geëist.⁶⁶ De onderzoeksgegevens zijn [gepubliceerd](#) op de website van de NVWA.

Kinderbedjes

In de periode 1 januari 2013- 30 april 2015 heeft Prosafe een joint action voor kinderbedjes uitgevoerd. Resultaten lieten zien dat 4 van de 50 onderzochte kinderbedjes niet aan de gestelde eisen voldeden. De deelnemende lidstaten hebben naar aanleiding van de resultaten 22 RAPEX-notificaties verstuurd, en 24 modellen kinderbedjes teruggeroepen, teruggetrokken of een verkoopverbod ingezet. 10 producten worden aangepast voor verdere verkoop⁶⁷.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In het RAPEX-systeem staan veel meldingen over koordjes in kinderkleding en fopspeenkoordjes. Er zijn 6 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de commissie gedaan. Deze gingen onder andere over een babyloopstoeltje wegens slechte remwerking, en een kinderstoel die kan omvallen. In 2012-2015 zijn er door bedrijven 35 productwaarschuwingen over baby- en kinderartikelen gepubliceerd, onder andere over babymatrasjes, kinderbedjes, traphekjes en fopspenen.

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

Over het algemeen opereert de groep fabrikanten en EU-importeurs weloverwogen en bewust en kent een hoog veiligheidsbesef. Als sprake is van niet naleven van regelgeving, dan komt dit meestal voort uit gebrek aan kennis en/of onduidelijkheid in de regelgeving. Ondernemers van babyspecialzaken verwachten een verdere verschuiving van verkoop naar het internet, en groei van de tweedehands handel. Er wordt niet expliciet aangegeven wat de mogelijke gevolgen voor de veiligheid zijn.

Consumenten

Omdat het gaat om producten voor erg jonge dus kwetsbare kinderen zijn ouders vaak extra voorzichtig. Hierdoor is het bewustzijn van risico's erg groot en heeft men veel aandacht voor onderwerpen in de media⁶⁸. Vooral fora op internet worden steeds meer gebruikt om vragen te stellen en zorgen te uiten. Monitoring van de meest bezochte internetsite voor zwangere moeders en moeders met jonge kinderen levert op dat ouders zich het meest bekommeren om veilig vervoer, om veilig slapen en om de babyuitzet. Zo heeft men vragen over hoofd- en randbeschermers in wiegjes en ledikantjes en over rubbermatrasjes in campingbedjes, ingegeven door de angst voor wiegendood. Wanneer nieuwe producten op de markt verschijnen, dan vindt meestal snel uitwisseling plaats van informatie. Voorbeelden zijn losse beveiligingshekjes voor peuterledikantjes, magnetische veiligheidshaakjes voor kastdeuren en fopspenen van een nieuw materiaal⁶⁹.

Politieke aandacht

Er zijn over dit onderwerp geen Kamervragen gesteld in de periode 2012-2015.

Media

In 2014 was er media-aandacht voor fopspenen van een bekend merk voor jonge kinderen van 6 tot 16 maanden en voor kinderen van 16 tot 36 maanden. De spenen kunnen zwak worden of gaatjes krijgen als het kindje er veel op bijt (RTL Nieuws)⁷⁰.

Ontwikkelingen van risico's op korte termijn

Er zijn voor deze productgroep geen relevante ontwikkelingen te melden.

Biociden^{71 72}

Wat zijn het?

Biociden zijn stoffen of mengsels – bevattende één of meer werkzame stoffen – die worden gebruikt om schadelijke organismen te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken of om de effecten ervan te voorkomen. Met ‘schadelijk organisme’ wordt bedoeld: elk organisme dat ongewenst aanwezig is, of dat een schadelijke invloed heeft op de mens, op zijn werkzaamheden of op de door hem gebruikte of vervaardigde producten, of op dieren of het milieu. Het gaat meestal om micro-organismen als bacteriën, virussen en schimmels, maar bijvoorbeeld ook om insecten en knaagdieren. Biociden dienen te worden onderscheiden van gewasbeschermingsmiddelen. Dit zijn middelen zoals gedefinieerd in de Gewasbeschermingsmiddelenverordening (EU) nr. 1107/2009. Deze zijn bedoeld om de normale ontwikkeling van gewassen te waarborgen.

De werkzame stoffen in biociden kunnen schadelijk zijn voor mens, dier en milieu. Ze zijn ook niet altijd herkenbaar als biociden, terwijl men er toch mee in aanraking kan komen. Voorbeelden zijn desinfectiemiddelen, met biociden behandelde voorwerpen⁷³ zoals textiel (zogenoemde ‘treated articles’), houtconserveringsmiddelen en schimmelwerende stoffen in watergedragen verven. Biociden hebben een zeer breed toepassingsgebied, zowel in de professionele als in de privésfeer.

Biociden zijn ingedeeld in 22 productgroepen⁷⁴. Er zijn 4 hoofdgroepen te onderscheiden: desinfecteermiddelen, conserveermiddelen, plaagbestrijdingsmiddelen en andere biociden.

1. Desinfecteermiddelen zijn middelen met als doel om bacteriën, schimmels en andere micro-organismen te doden. Dit kunnen zepen of vloeistoffen zijn om de huid te ontsmetten, maar ook middelen om bijvoorbeeld ziekenhuisvloeren, stallen, etensbakken, zwembadwater en drinkwater te ontsmetten en algen te bestrijden.
2. Conserveermiddelen gaan de groei van bacteriën, schimmels en andere micro-organismen tegen en zorgen ervoor dat bederfelijke producten langer houdbaar of bruikbaar blijven. Voorbeelden van toepassingen in non-food zijn ruitenwisservloeistof, watergedragen verven, reinigingsmiddelen, houtwormbestrijdingsmiddelen, textiel, en schimmelwerende middelen in de bouw⁷⁵.
3. Plaagbestrijdingsmiddelen worden gebruikt om hinderlijke of schadelijke dierplagen te bestrijden of te weren. Voorbeelden zijn mieren- en rattenbestrijdingsmiddelen, middelen om katten te weren, middelen om muggen te weren, middelen om insecten als wespen te doden. Bestrijdingsmiddelen die specifiek voor de landbouw zijn bestemd om planten te beschermen, worden gewasbeschermingsmiddelen genoemd. Dit zijn onder meer bestrijdingsmiddelen tegen onkruid, slakken, bladluis en schimmels. Gewasbeschermingsmiddelen vallen niet onder de producttypen van de Biocidenverordening, maar zijn apart geregeld in de Verordening gewasbeschermingsmiddelen (EG)1107/2009.
4. Andere biociden betreffen de aangroeiwerende middelen. Dit zijn producten om met name de groei en afzetting van organismen op scheepsrompen of andere in het water gebruikte constructies tegen te gaan.

Wet- en regelgeving

De ondernemers die biociden verhandelen, zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van veilige producten. Ze moeten hiertoe voldoen aan de Biocidenverordening (EG) nr. 528/2012 die sinds 1 september 2013 van kracht is. Een verordening heeft een directe werking en hoeft niet omgezet te worden in Nederlandse wetgeving. Wel is uitvoeringsregelgeving vastgesteld (onder meer verbodsbepalingen en toekenning bevoegdheden). Dit betreft de Nederlandse Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en daarop gebaseerde uitvoeringsregelingen. Er geldt een meldingsplicht bij een centrale Europees orgaan, ECHA (European Chemicals Agency), voor in de EU geïmporteerde en gefabriceerde werkzame stoffen in biociden. Na onderzoek en beoordeling van de werkzaamheid en veiligheid voor mens, dier en milieu vindt toelating plaats door plaatsing op een lijst van toegelaten stoffen. Vervolgens moeten de ondernemers die in een lidstaat - in dit geval in Nederland - de biocide willen verhandelen, een productautorisatie indienen. Toelatingen die lopen via de ECHA zijn op het product herkenbaar door vermelding van een landenaanduiding, gevolgd door twee getallen (bijvoorbeeld NL-001234-0000). Vanaf 1 september 2013 wordt voor bepaalde groepen biociden de mogelijkheid geboden een productautorisatie voor de hele EU aan te vragen. In 2020 zou dit voor alle biociden mogelijk moeten zijn. De Biocidenverordening kent overgangstermijnen. Deze lopen tot en met 2020. Daarna is in principe een productautorisatie mogelijk voor het EU-gebied voor alle biociden die vallen onder de Biocidenverordening.

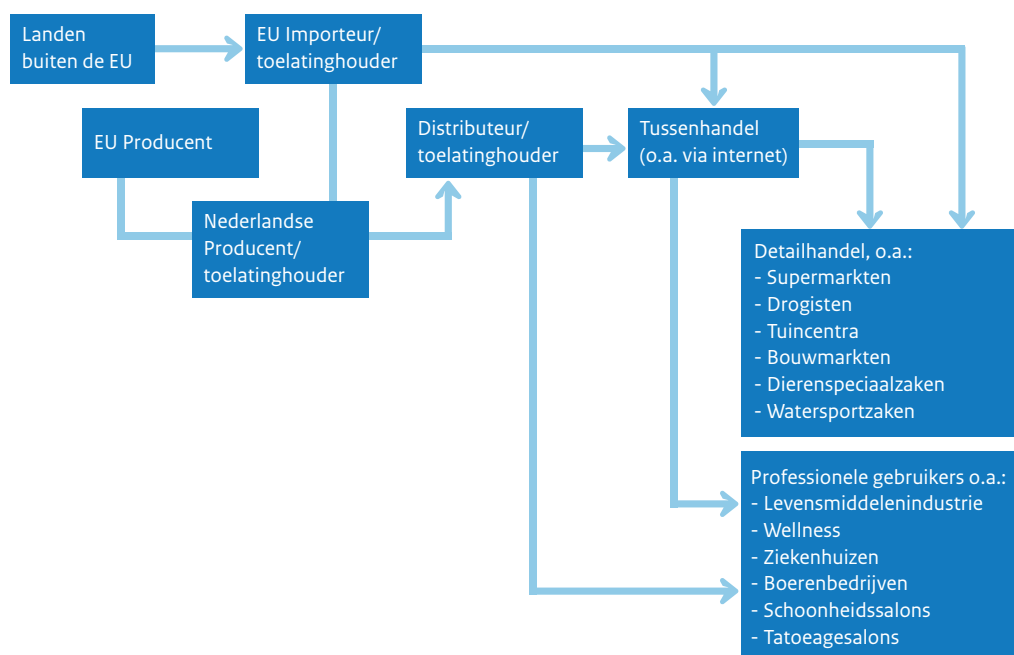
Daarnaast is nog steeds de Wgb van kracht. Dit is nodig om uitvoering aan de verordening te geven. Onderzoek en beoordeling vinden plaats door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Deze toelatingen zijn herkenbaar aan het N-nummer op het etiket. Aanvragen voor biociden die stoffen bevatten die (nog) niet op de lijst van toegelaten stoffen van ECHA staan maar die wel opgenomen zijn in het werkprogramma van de Europese Commissie, vallen onder de Wgb.

De scope van de Biocidenverordening omvat niet alle stoffen met een biocidewerking. Dat is afhankelijk van de beoogde toepassing. Zo geldt er aparte wetgeving voor biociden (in het bijzonder conserveermiddelen) in cosmetica, voor landbouwgewassen, in (dier)voeding, in geneesmiddelen en voor medische hulpmiddelen.

Het toezicht richt zich op de verhandeling (met name de aanwezigheid van een toelating) en het gebruik van biociden conform het gebruiksvoorschrift. Er vindt specifiek controle plaats op juiste etikettering. De NVWA richt zich op biociden die als consumentenproduct worden verkocht of die in deze producten aanwezig zijn, en op biociden waar consumenten mee in aanraking kunnen komen. Voorbeelden van de laatste categorie zijn residuen van biociden in levensmiddelen en toepassing ervan in de dienstverlenende sector zoals wellnesscentra, schoonheidssalons en tatoeageshops. Naast het gebruik van biociden in de levensmiddelenindustrie controleert de NVWA ook toepassing van deze middelen in sectoren die onder haar toezicht vallen: agrarische bedrijven, de vlees- en visverwerkende industrie en horeca- en ambachtelijke bedrijven. Het betreft hier vooral middelen voor professionele, industriële toepassing. Het toezicht door de Inspectie Leefomgeving & Transport (ILT) richt zich op biociden die worden gebruikt in de professionele sfeer en industriële productie, met uitzondering van de industriële productie van levensmiddelen en landbouwtoepassingen en de toepassing bij eerder genoemde sectoren. Biociden die uitsluitend bestemd zijn voor professioneel gebruik, mogen niet aan de consument worden verkocht. De NVWA houdt vanuit de optiek van productveiligheid ook toezicht op gewasbeschermingsmiddelen die door consumenten worden toegepast in eigen tuin en op bestrating (waaronder ook onkruidbestrijdingsmiddelen).

Markt

Omdat er een toelatings- en registratieplicht geldt voor diegenen die biociden op de markt brengen in Nederland, is het aantal Nederlandse fabrikanten, het aantal in Nederland gevestigde EU-importeurs en het aantal Nederlandse importeurs vanuit lidstaten (distributeurs) bekend. Het totale aantal ondernemers die biociden verhandelen, loopt tegen de 500. Ook is het aantal toegelaten producten bekend: meer dan 2400⁷⁶. Ondernemers moeten vrij veel kennis hebben om aan de wettelijke eisen voor toelating en registratie te voldoen. Tevens zijn de kosten hiervan vrij hoog. Daarom vindt er in deze sector vrij veel etikettering plaats van identieke producten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van informatie zonder dat daarvoor zelf een toelating is verkregen ("freeriders-problematiek").

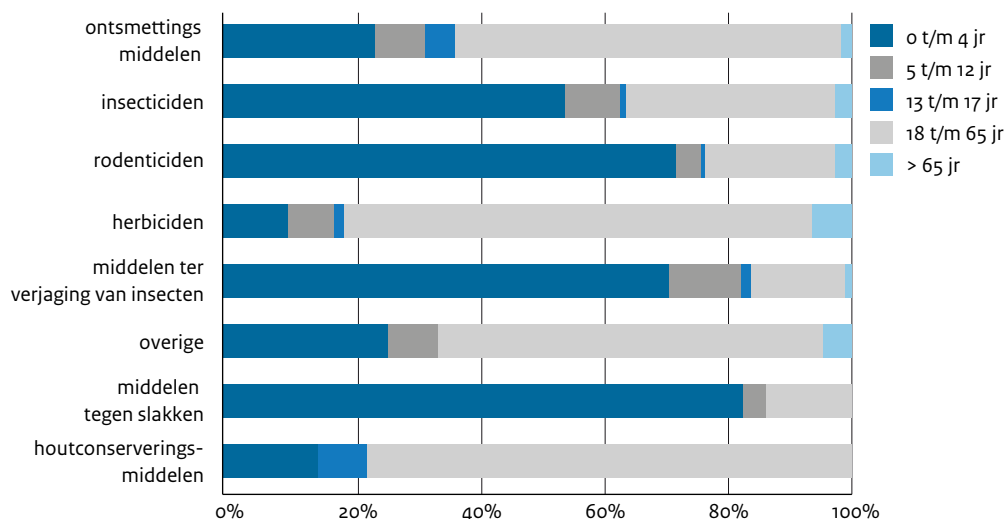

De gezondheidsgevaaren van biociden en speerpunten in het toezicht

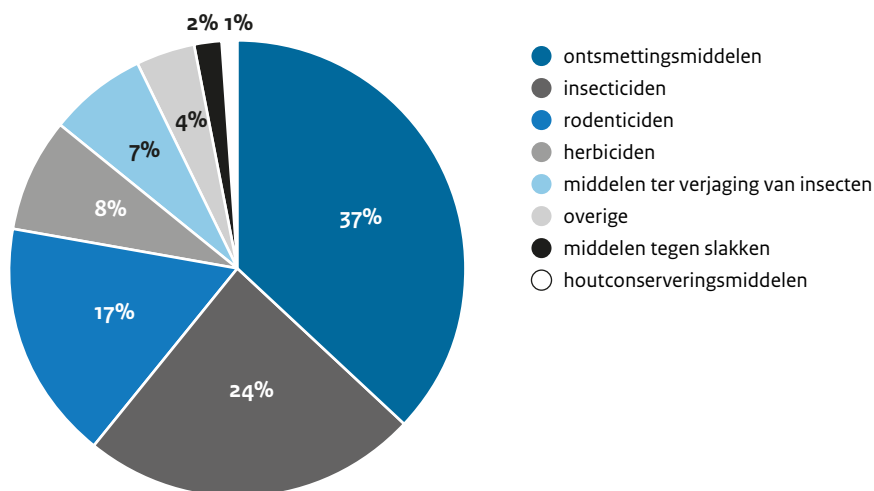
Van biociden die door ECHA toegelaten werkzame stoffen bevatten, en die voldoen aan de toelatingseisen en etiketteringseisen en die een productautorisatie hebben, kan worden verondersteld dat ze bij normaal gebruik volgens het gebruiksvoorschrift een gering risico hebben. Daar zijn ze op getoetst. Van de werkzame stoffen is veel bekend en er is een risicobeoordeling uitgevoerd alvorens de stoffen zijn toegelaten. Bij onbedoeld of afwijkend gebruik kunnen gezondheidsgevaaren optreden. Er kunnen acute schadelijke effecten als een overgevoeligheidsreactie of een allergische reactie voorkomen. Ook kan inname leiden tot acute vergiftiging. Veel voorkomende effecten zijn neurotoxisch van aard, of maag-darmklachten. Ook zijn er middelen die een bijtende of corrosieve werking kunnen hebben of die brandbare vluchtige stoffen bevatten.

In onderstaande figuur 11, afkomstig uit de jaarrapportage van 2015 van het Nederlands Vergiftigingen- en Informatie Centrum (NVIC), blijkt het grote aandeel van kinderen tussen 0 en 4 jaar dat jaarlijks wordt blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen als insecticiden, rodenticiden, middelen ter bestrijding van insecten, en middelen tegen slakken. Dit zijn vooral onbedoelde blootstellingen/vergiftigingen tijdens gebruik van toegelaten middelen.

Uit figuur 12 blijkt dat in de productgroepen ontsmettingsmiddelen de meeste telefonisch gemelde blootstellingen aan bestrijdingsmiddelen en desinfectantia, insecticiden en rodenticiden zijn. Uit de jaarrapportage van 2014 blijkt verder dat het bij de insecticiden vooral gaat om muggenwerende middelen (met name DEET) en bij rodenticiden met name om rattengif/anticoagulantia.

Figuur 11. Leeftijdverdeling van patiënten per productgroep bij de telefonisch gemelde blootstellingen aan bestrijdingsmiddelen en desinfectantia over de verschillende productgroepen in 2015 (N=1188)⁷⁷

Figuur 12. Verdeling van de bij de NVIC telefonisch gemelde blootstellingen aan bestrijdingsmiddelen en desinfectantia over de verschillende productgroepen in 2015 (N=1188)⁷⁸

Omdat toegelaten biociden bij normaal gebruik veilig zijn, gaat de aandacht van de NVWA vooral uit naar biociden die zonder toelating – zonder dossier en zonder risicobeoordeling – in Nederland worden aangeboden en die zijn verwerkt in producten met een hoge consumentenblootstelling tijdens gebruik. Voorbeelden van producten die speciale aandacht hebben, zijn middelen die in contact met de huid komen ('treated articles': met biociden behandelde artikelen bijvoorbeeld textiel), huiddesinfectiemiddelen en insectenwerende middelen. Risico's van niet-toegelaten biociden moeten dan ook hoger worden ingeschat⁷⁹. Van veel behandelde artikelen is niet bekend welke biociden daarin worden gebruikt en wat het risico is bij blootstelling daaraan.

Verder kan het gebruik van professionele middelen in de privé sfeer tot problemen leiden. Concentraties van werkzame stoffen zijn vaak hoger en voor gebruik is vaak vakbekwaamheid vereist. Een voorbeeld is het gebruik door consumenten van professionele aangroeiwerende middelen in de pleziervaart in zout water.

Vanwege veranderende wetgeving kunnen werkzame stoffen wel zijn beoordeeld en toegelaten in een van de andere EU-lidstaten, maar kan een veiligheidsbeoordeling van de betreffende biocide door Nederland nog niet hebben plaatsgevonden. Dergelijke producten, die buiten Nederland in de handel zijn, kunnen ook op de Nederlandse markt terechtkomen. Dit gebeurt regelmatig vanuit naburige lidstaten. Deze producten moeten een toelating hebben in Nederland.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Biociden

Niet toegelaten middelen met hoge consumentenblootstelling;
Met biociden behandelde artikelen/producten, zgn. 'treated articles'.

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 9. Resultaten van toezicht op biociden in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		15	5
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		190	27

In de verslagperiode is geen rapportage uitgebracht over een productgericht project. In 2015 is een verkenning uitgevoerd van met biociden behandelde producten. Dit onderwerp krijgt de komende jaren meer aandacht in het toezicht.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. Deze laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 375 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen. Deze hebben een opvolging gekregen, en dat heeft, waar nodig, tot handhaving geleid. De meeste klachten gaan over (verkoop van) producten zonder toelatingsnummer (dus over niet-toegelaten middelen), over mogelijk onterechte claims en over ontbrekende etiketteringsinformatie. De vragen van consumenten gaan vooral over toepassing van producten. Vragen van bedrijven gaan over (toelatings)eisen van producten.

Tabel 10. Signalen t.b.v. toezicht op biociden (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
375	184	190	1

In de periode 2012-2015 zijn er geen Rapex-meldingen en productwaarschuwingen in Nederland voor het thema biociden.

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders⁸⁰

Over het algemeen zijn in Nederland gevestigde fabrikanten goed op de hoogte van de regelgeving. Dit geldt ook voor distributeurs, die uit andere EU-lidstaten importeren en voor importeurs van buiten EU. Zij moeten immers beschikken over de kennis om de toelating en registratie te kunnen regelen en om productautorisatie aan te kunnen vragen.

Het kennisniveau bij distributeurs die fungeren als tussenhandel naar detailhandel en professionele gebruikers, zoals de levensmiddelenindustrie en de wellness-sector, is lager. Er is een geringe kans dat niet-toegelaten biociden in hun handelskanalen terechtkomen. Deze kans is groter bij detailhandelaren. Uit de praktijk is gebleken dat hun kennis van de regelgeving betreffende biociden gering is. Zij vertrouwen op hun leveranciers.

Professionele gebruikers van biociden in bijvoorbeeld de wellness-sector gebruiken voornamelijk desinfectiemiddelen of ondiebestrijdingsmiddelen. Alleen voor het gebruik van rodenticiden (rattengif) is vakbekwaamheid vereist.

Brancheorganisaties die op het terrein van biociden actief zijn, zijn Platform Biociden en NVZ/Nedefa.

Consumenten

In vergelijking met huishoudchemicaliën is de consument zich bewuster van de risico's. Consumenten achten zich goed geïnformeerd. Consumenten herkennen biociden als producten die gevaarlijke chemische stoffen kunnen bevatten. Instructies met waarschuwingen en aanwijzingen voor juist en veilig gebruik worden beter gelezen dan andere chemische producten zoals huishoudchemicaliën⁸¹.

Politieke aandacht

- In 2013 stelde de Kamer vragen over de verspreiding van een schimmel die resistent is tegen middelen op basis van triazolen, en die ernstige luchtweginfecties kan veroorzaken. Jaarlijks kunnen er tussen de 30 en 50 sterfgevallen mee in verband worden gebracht, hoewel het meestal gaat om mensen die reeds ernstig ziek zijn. Het ging over een gewasbeschermingsmiddel, een houtconserveermiddel en een conserveermiddel voor tentdoek. Onderzoek wijst uit dat vooral gewasbeschermingsmiddelen in aanmerking komen als oorzaak voor antibiotica-resistentie. Verder is geconstateerd dat nader onderzoek nodig is, dat Europese samenwerking nodig is vanwege verspreiding via de lucht van deze resistente schimmels, en dat resistentie in de toelatingseisen moet worden meegenomen^{82,83}.
- Eind 2014 is een Kamervraag gesteld naar aanleiding van een rapport van een NGO over de relatie tussen neonicotinoïden en bijensterfte. In de beantwoording wordt gesuggereerd dat de oorzaak kan liggen in gebruik van middelen die in andere lidstaten wel toegelaten zijn. Verder worden zwaardere straffen voor overtreders (gebruikers van illegale middelen) in het vooruitzicht gesteld en een zwaardere verantwoordelijkheid gelegd bij de detailhandel. Dit om te voorkomen dat illegale middelen gebruikt worden. Door de tuinbranche is certificering voorgesteld. Daarin is gebruik van uitsluitend toegelaten middelen geborgd.⁸⁴

Media

- In diverse radio- en televisieprogramma's pleit een NGO voor een verbod op glyfosaat (Roundup en vergelijkbare producten), vanwege vermoedelijke kankerverwekkende eigenschappen.
- Eind 2014 is door een NGO in het programma VARA-Kassa een onderzoek over neonicotinoïden gepresenteerd. Deze verboden middelen werden op sierplanten voor particulieren aangetroffen. Er wordt een verband gelegd tussen deze middelen en het optreden van bijensterfte. De NVWA heeft voor deze casus een risicobeoordeling uitgevoerd en geconstateerd dat er geen risico is voor consumenten, maar dat een risico voor bijen niet uit te sluiten is⁸⁵.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Er worden steeds meer professionele producten via internet bereikbaar voor consumenten, terwijl voor gebruik van veel van die middelen vakbekwaamheid verplicht is. De aanschafdrempel bij aankoop via internet is laag. Het gebruik van deze professionele middelen in de privésfeer kan tot problemen leiden. Concentraties van werkzame stoffen zijn vaak hoger en voor gebruik is vaak vakbekwaamheid vereist.
 - Er is sinds 31 maart 2016 een verbod voor professioneel gebruik van alle gewasbeschermingsmiddelen (waaronder glyfosaat) op verhardingen buiten de landbouw⁸⁶. Professioneel gebruik op overige (niet-verharde) terreinen buiten de landbouw is verboden per 1 november 2017. Voor particulier gebruik is de doelstelling: een halvering van de verkoop van glyfosaat in 2016. In verband hiermee zal de voorlichting aan consumenten worden geïntensiveerd.⁸⁷
-

Cosmetica

Wat is het?

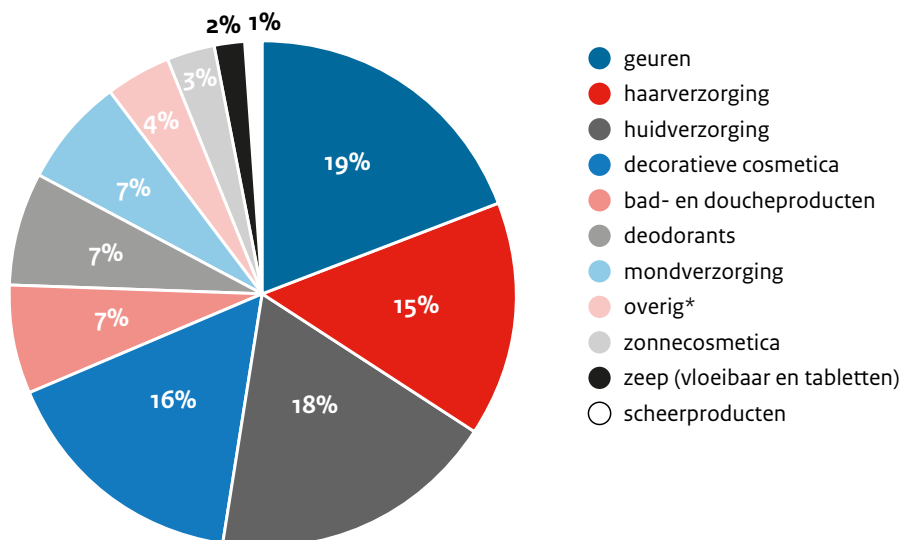
Cosmetica zijn producten voor de persoonlijke verzorging. Producten om ons lichaam te verzorgen, schoon te houden, mooier te maken of om lekker te laten ruiken. Het gaat dus niet alleen om make-up maar ook om producten als shampoo, haarkleurmiddelen, tandpasta, deodorant, crème, scheerschuim, zeep, parfum, en zonnebrandmiddelen. Gemiddeld gebruiken we in Nederland zo'n 5 à 10 cosmeticaproducten per dag. Bijna iedereen in Nederland gebruikt cosmetica: mannen en vrouwen, van jong tot oud. Het aanbrengen van permanente make-up valt niet onder cosmetica, maar is een vorm van tatoeëren. Cosmetische ingrepen, borstvergroting, liposuctie en andere invasieve behandelingen vallen niet onder cosmetica, maar onder de cosmetische sector. Daarop is sinds 1 januari 2016 de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (WKKGZ) van toepassing. De Inspectie voor de Gezondheidszorg is hierop de primaire toezichthouder.

Wetgeving

Cosmetica moeten voldoen aan de Europese Cosmeticaverordening 1223/2009 en het Warenwetbesluit cosmetische producten 2011 dat hier uitvoering aan geeft. De Cosmeticaverordening stelt daarbij eisen aan het productieproces (Good Manufacturing Practice) en verbiedt dierproeven. De Claimsverordening 655/2013 is een uitwerking van artikel 20 van de Cosmeticaverordening. Het Besluit 96/335/EG eist dat bij het in handel brengen van cosmetica de productfunctie en een lijst van ingrediënten op het product en/of de verpakking staan.

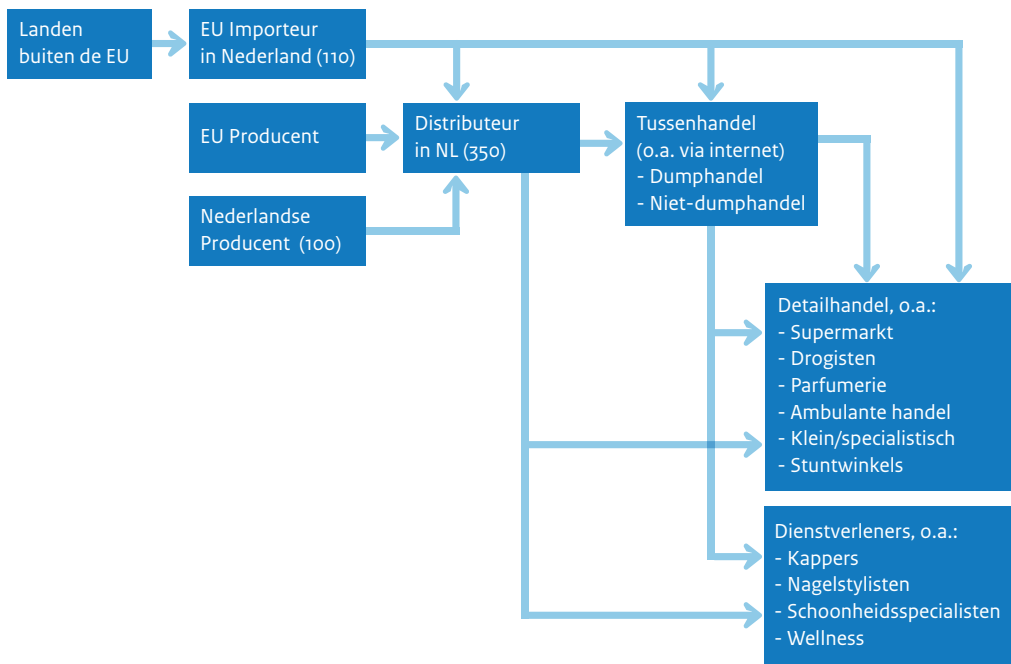
Markt

De Nederlandse cosmeticamarkt bedroeg in 2015 2,8 miljard euro, met een besteding van ruim 159 euro per hoofd van de bevolking⁸⁸. In onderstaande grafiek staan de producten en hun marktaandeel.

* 'Overig' bevat onder meer vochtige doekjes voor baby's en kinderen, producten voor de intieme hygiëne, producten voor de voetverzorging en talkpoeder.

De toeleveringsketen van cosmetica van producent en/of EU-importeur naar consument kan als volgt worden gevisualiseerd.

Zo'n 90% van de cosmeticaproducten die in Nederland worden geïmporteerd, wordt geproduceerd in EU-lidstaten, met name in Duitsland en Frankrijk. Geschat wordt dat circa 10% van de import in Nederland afkomstig is uit landen buiten de Europese Unie. Ook die producten moeten voldoen aan de Europese regelgeving.

De fabrikanten, EU-importeurs en de distributeurs zijn grotendeels verantwoordelijk voor de verhandeling van de cosmetische producten via onder meer de retail aan de consument. Het aantal producenten en EU-importeurs in Nederland wordt op basis van de registraties van de NVWA geschat op respectievelijk 100 en 110. De 100 producenten en de 110 EU-importeurs (die producten van buiten de EU importeren) zijn zogenoemde 'verantwoordelijke personen'. Zij hebben vergaande verplichtingen als notificeren van de producten bij de Europese Commissie via het Cosmetic Product Notification Portal en het beschikbaar hebben van productinformatiedossiers.

Het aantal distributeurs wordt geschat op 350. Deze distributeurs verhandelen onder meer producten uit andere EU-landen en zij hebben aanzienlijk minder verplichtingen.

Cosmetica wordt voornamelijk verkocht bij drogisterijen, parfumerieën en supermarkten. Maar het is ook verkrijgbaar bij bijvoorbeeld toko's, bazaars, via internet en via dienstverleners als kappers en beautycentra. Ruw geschat verkopen 10.000 detaillisten en 40.000 dienstverleners cosmetische producten.

Gezondheidsgevaaren van cosmetica en speerpunten voor het toezicht

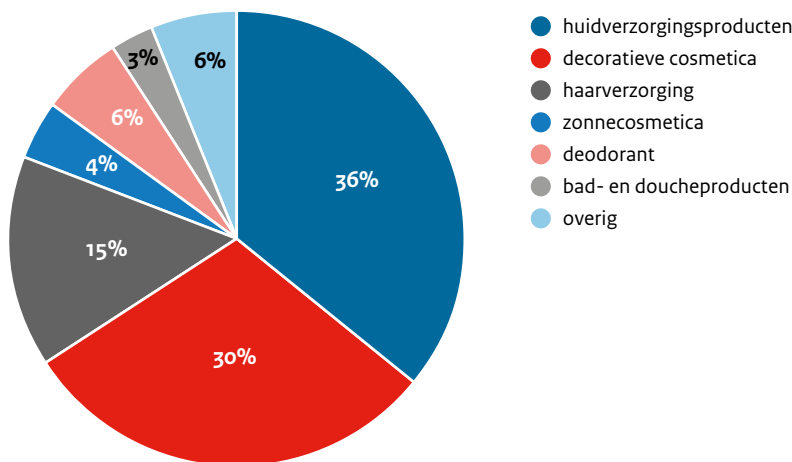
Cosmetische producten kunnen bijwerkingen hebben en er zijn gezondheidsgevaaren door de aanwezigheid van niet-toegelaten ingrediënten, microbiële verontreinigingen, en van allergene stoffen.

De meest door gebruikers ervaren bijwerking betreft overgevoeligheid/allergische reactie van de huid voor een product. Dit uit zich op verschillende manieren zoals door jeuk, uitslag, rode verkleuring of blaasjes.

Deze effecten verdwijnen meestal weer wanneer het product niet meer wordt gebruikt. In de periode 2009-2014 werkte de NVWA samen met het RIVM in een meldpunt voor klachten over cosmetica (www.cosmeticaklachten.nl). Sinds 2015 worden deze klachten direct doorgeleid naar de meldkamer van de NVWA. Van 2012 tot 2014 zijn de gemelde en geregistreerde cosmeticaklachten aanzienlijk afgenomen⁸⁹. In 2012 werden 455 consumentklachten bij het meldpunt gemeld, in 2013 120, en in 2014 nog maar 63. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat er in latere jaren, omdat er geen opvallend nieuws was te melden, minder is gecommuniceerd over het bestaan van het meldpunt. Daardoor wisten mogelijk minder consumenten met hun klachten het meldpunt te vinden.

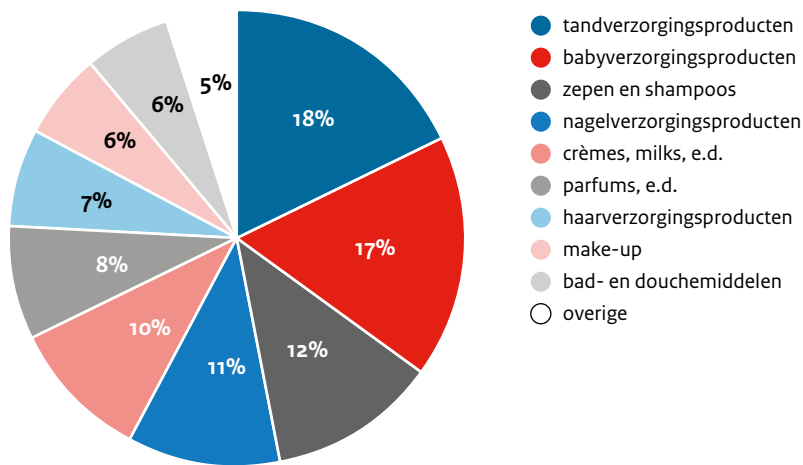
Het merendeel van de klachten betreft haarproducten, huidverzorgingsproducten en make-up; vooral producten die speciaal zijn bedoeld voor gebruik op of rond de ogen, zoals oogcontourcrème, oogmake-up en oogmake-upremover. Daarnaast komen er relatief veel klachten binnen over zonnecosmetica. Ook worden in deze regelmatig allergische reacties gemeld als gevolg van geurstoffen en isothiazolinonen (conserveringsmiddelen in cosmetica).

In 2015 zijn er 38 meldingen geregistreerd via dermatologen. Deze gaan vooral over allergische reacties op de aanwezigheid van isothiazolinonen (CMI/MI) in cosmetica.

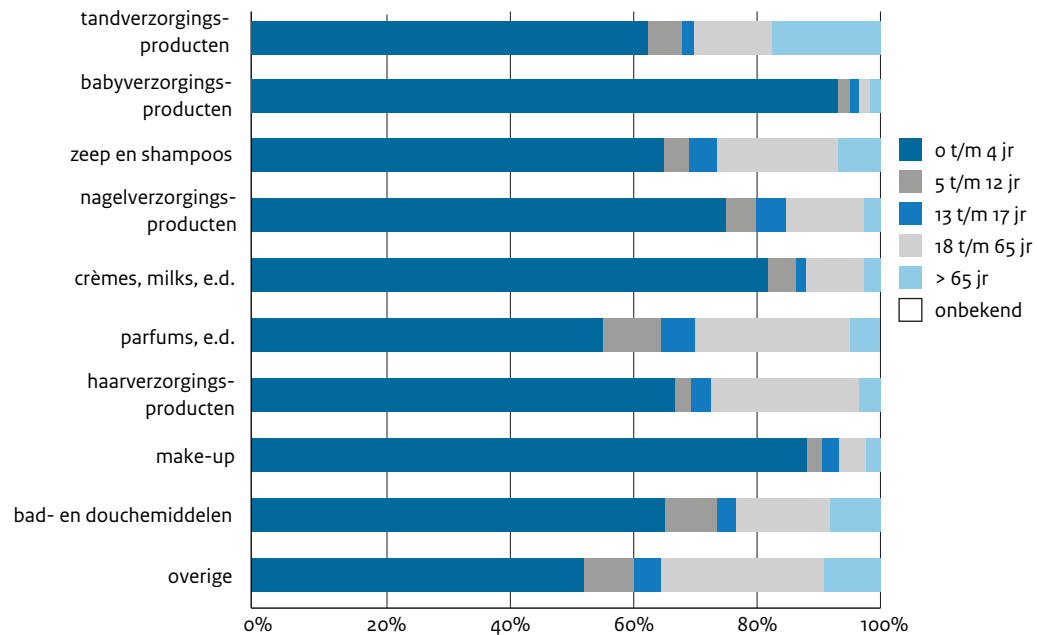
Figuur 16. Klachten over cosmetica in de periode 2009 - 2014 (N=2137)²⁶⁰

Informatie over gevallen van acute vergiftiging is afkomstig van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC). Dat heeft een meld- en informatiepunt voor artsen en andere hulpverleners. In 2012 werden er bij het NVIC 1954 meldingen, in 2013 1917 meldingen, in 2014 2100 meldingen en in 2015 2307 meldingen gedaan na blootstelling aan cosmetische producten. In 2015 vormen tandverzorgingsproducten de categorie met het hoogste aantal meldingen, gevolgd door babyverzorgingsproducten, zepen en shampoos en nagelverzorgingsproducten.

Figuur 17. Verdeling van de telefonisch gemelde blootstellingen aan cosmetica over de verschillende productgroepen in 2015 (N=2307)⁹⁰

Kinderen tot 4 jaar zijn in alle productcategorieën oververtegenwoordigd; gemiddeld bijna 3/4 van de blootstellingen⁹¹.

Figuur 18. Leeftijdsverdeling van de patiënten per productgroep bij de telefonisch gemelde blootstellingen aan cosmetica in 2015 (N=2307)

Een stijgende lijn vertonen de meldingen van blootstellingen aan tandverzorgingsproducten⁹². Dit gaat over producten die in principe veilig zijn bij normaal gebruik, maar die onbedoeld worden ingenomen. Dit is dus een gebruiksrisico en niet zozeer een aandachtspunt voor toezicht.

Een ander voorbeeld van een acuut effect is een microbiologische besmet product met pathogene bacteriën.

Met name de gevaren die door de gebruiker niet worden herkend en waar de gebruiker zich dientengevolge niet zelf afdoende tegen kan beschermen of een goede afweging kan maken voor het gebruik van alternatieve producten, vormen belangrijke aandachtspunten voor de NVWA. Het gaat dan om producten met stoffen waarvan het effect pas na langdurige blootstelling zichtbaar wordt, dus chronische of langeretermijneffecten. Stoffen waarvan bekend is dat ze giftig of kankerverwekkend zijn – mutageen –, en een nadelig effect hebben op het nageslacht (samengevat en afgekort vaak aangeduid als CMR-stoffen), zijn als ingrediënt niet toegelaten in cosmetische producten. Onder bepaalde voorwaarden zijn ze wel toegelaten. Dan moeten ze wel voor het gebruik in cosmetische producten als veilig zijn beoordeeld. Daarnaast kunnen ze (nog) in bepaalde producten aanwezig zijn omdat na nieuwe wetenschappelijke inzichten vermoedens over risico's nog maar recent zijn vastgesteld en in wetgeving verwerkt. Hierbij wordt de aanwezigheid van deze stoffen in zeer beperkte hoeveelheden getolereerd als zij technisch onvermijdelijk zijn en het gebruik van het cosmetische product veilig is voor de consument. Stoffen die gebruik worden in cosmetica en waarvan een schadelijk effect wordt vermoed, worden beoordeeld door het Wetenschappelijk Comité voor Consumenten Veiligheid (SCCS). Dit comité adviseert de Europese Commissie over risico's van stoffen. Zo'n advies kan leiden tot aanscherping van de cosmeticaregelgeving, zoals beperking van de toepassing van stoffen, of zelfs een verbod. Verder heeft de NVWA aandacht voor cosmetische producten die door onjuiste claims (op termijn) gezondheidsschade kunnen veroorzaken, zoals een te hoog gedeclareerde zonbeschermingsfactor waardoor verbranding kan optreden, en op termijn huidkanker. Ook producten met stoffen die sensibiliserende eigenschappen hebben (S-stoffen), die dus op termijn na herhaalde blootstelling allergieën kunnen veroorzaken, hebben de aandacht. Cosmetische producten voor baby's hebben aandacht omdat de barrièrefunctie van de huid en vervolgens de stofwisseling op die leeftijd nog niet volledig ontwikkeld zijn. Eventuele schadelijke effecten krijgen daarmee veel tijd en daardoor een grotere kans om later in het leven tot uiting te komen.

Naast productgerichte speerpunten besteedt de NVWA ook aandacht aan de productie (vervaardiging) van veilige cosmetische producten. Bij cosmeticaproducerende bedrijven wordt toezicht gehouden op bedrijfsprocessen die direct impact hebben op het produceren en/of op de markt brengen van veilige producten. Deze processen moeten voldoen aan de regels voor Good Manufacturing Practice (GMP).

De speerpunten van het toezicht van de NVWA zijn dus:

Cosmetica

Aandacht voor etikettering, dossiers en meldingsplicht (declaratie van allergenen; toepassing van nanomaterialen);

Blootstelling van consumenten (met name kwetsbare groepen) aan CMRS^{XI}-stoffen;

Microbiologische verontreiniging met pathogenen (ziekteverwekkers);

Productie (vervaardiging) van veilige cosmetische producten (GMP).

^X CMRS=Carcinogeen (kankerverwekkend), Mutageen (DNA-beschadiging), Reprotoxisch (schadelijk voor de voortplantingsorganen) en Sensibiliserend (leidend tot een blijvend allergische reactie)

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 11. Resultaten van toezicht op de Cosmeticaverordening in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
	276	205	71
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
	304	265	39

In onderstaande tabel zijn de resultaten opgenomen van het toezicht van de NVWA op GMP bij cosmetica-producerende bedrijven.

Tabel 12. Resultaten van toezicht op toepassen van GMP door producenten van cosmetica

	totaal onderzochte bedrijven	totaal maatregelen
2012	24	2
2013	19	5
2014	16	4
2015	15	9

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

[Haarkleurstoffen in haarkleurproducten](#)

Controle op de aanwezigheid van 'verboden' stoffen: In 2014 zijn 96 haarkleurproducten onderzocht. Haarkleurproducten van zowel de gerenommeerde merken als ook de huismerken, voldoen voor het overgrote deel (94%) aan de gecontroleerde wettelijke verplichtingen. Bij producten die niet voldoen zijn corrigerende maatregelen opgelegd.

[Anti-zonnebrandmiddelen rapportage, SPF-waarden, UV-filters en nitrosamines](#)

In 2014 zijn 176 producten van 60 merken onderzocht op UV-filter en nitrosamines. Uit de inventarisatie blijkt dat in alle producten filters aanwezig zijn die bescherming bieden tegen UV-A- en UV-B-straling. Van 58 producten is onderzocht of de opgegeven zombeschermingsfactor (SPF) overeenkomt met de gemeten waarde. In 86% van de gevallen is deze juist opgegeven. Bij producten die niet voldoen zijn corrigerende maatregelen opgelegd.

[Claims op cosmetische producten](#)

In 2015 is een verkennend onderzoek uitgevoerd waarbij de soorten claims op etiketten van kinderverzorgingsproducten en anti-zonnebrandmiddelen zijn geïnventariseerd. Uit vervolgonderzoek moet blijken of claims op cosmetica ook voldoende worden onderbouwd.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven, de laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 923 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven. De meeste meldingen en vragen gaan over de samenstelling, de etikettering en het gebruik van cosmetische producten en allergische of overgevoelheidsreacties.

Er zijn 15 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie verstuurd in de verslagperiode. Deze gingen onder meer over crème met lidocaïne, huidbleekmiddelen, microbiologisch verontreinigde anti-rimpelcrème, huidverzorgingsproduct met schadelijke stof, haarverzorgingsproduct met schadelijke stof en een microbiologisch verontreinigde bodypaint.

Tabel 13. Signalen t.b.v. toezicht op cosmetica (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
923	418	380	125

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid in cosmetica

Stakeholders⁹³

Het georganiseerde deel van de cosmeticasector, met als belangrijkste speler de branche-organisatie Nederlandse Cosmetica Vereniging (NCV), is bewust bezig met veiligheid. De NCV adviseert leden en, beheert een website waarin geadviseerd wordt over veilig gebruik. Men is zich bewust van het meldpunt www.cosmeticaklachten.nl⁹⁴.

Het belang van veilige cosmeticaproducten wordt ook gedeeld door belangenorganisaties. Zo beveelt KWF Kankerbestrijding bijvoorbeeld het gebruik aan van veilige zonnecosmetica.

Consumenten^{95, 96, 97}

Over het algemeen hebben consumenten vertrouwen in cosmetische producten.

Als consumenten (veiligheids)informatie zoeken, doet bijna de helft dat op het moment van aankoop en voor het eerste gebruik. De informatie op het etiket wordt veruit verkozen boven de informatie op het internet of anderszins. De behoefte aan informatie is relatief gering in vergelijking met andere chemische producten als huishoudchemicaliën en klusproducten. De meest waarschijnlijke oorzaak is dat de kennis van consumenten over chemische stoffen in cosmetica gering is. De behoefte aan informatie over gezondheidsrisico's is bij ouders met kinderen tussen de 0 en 4 jaar het grootst in vergelijking met ouders met kinderen in een andere leeftijdscategorie of zonder kinderen. Uit jaarverslagen van de NCV blijkt dat de belangrijkste vragen van consumenten gaan over cosmetica en allergie, nanomaterialen en etikettering, cosmetica en palmolie, en cosmetica en hormoonverstorende stoffen.

Media kunnen voor consumenten aanleiding zijn om informatie te gaan zoeken en vragen te gaan stellen. Regelmatig worden door NGO's bepaalde producten of ingrediënten in een bepaald daglicht gezet, wat vragen oproept bij consumenten. Voorbeelden hiervan zijn: parabenen, UV-filters in anti-zonnebrandmiddelen.

Politiek

Bepaalde cosmeticadossiers hebben geleid tot aandacht van de Tweede Kamer. In de periode 2012-2015 is er politieke aandacht geweest voor onder andere dierproeven, microplastics in cosmetica en toezicht op de cosmetische sector, waaronder schoonheidssalons waar de NVWA toezicht houdt op de toegepaste cosmeticaproducten.

Media

Regelmatig worden door media vragen aan de NVWA gesteld over cosmetica. Onderwerpen zijn onder meer testen van parfums op schadelijke stoffen en allergene werking, het gebruik van zwarte zalf, de periode waarin de zonbeschermingsfactor in anti-zonnebrandmiddelen werkzaam blijft⁹⁸, huidbleekmiddelen⁹⁹, microplastics in cosmetica, gebruik van bepaalde stoffen in nagelstudio's, en de toepassing van de claimverordening.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van productrisico's

- Het aanbod aan cosmetische producten uit landen buiten de EU, met name uit China, blijft groeien. Toezicht op EU-importeurs wordt daarom belangrijker.
 - Fraude met cosmetische producten. Dure parfums worden nog steeds nagemaakt, terwijl er geen zekerheid is dat de samenstelling veilig is.
 - Het gebruik van decoratieve cosmetica vindt op steeds jongere leeftijd plaats. Omdat de huidige risicobeoordelingsmethoden voor cosmetica niet op jongeren is gericht, is het onduidelijk of deze toepassing van cosmetica voldoende veilig is.
 - Er is een toename van grensvlakproducten. Dat vergt meer aandacht van beleid en toezichthouders. Het gaat dan om cosmetische producten die tevens een medische, desinfecterende of gezondheidsfunctie hebben of die dit claimen en daarom vallen binnen de scope van meerdere wetten.
 - De toepassing van nanotechnologie in cosmetische producten zet door, terwijl er nog steeds geen volledige kennis is over veilige toepassing van nanomaterialen in consumentenproducten.
-

Chemische stoffen in consumentenproducten

Wat zijn het?^{100 101}

Alle (consumenten)producten bevatten en bestaan uit chemische stoffen. Chemische stoffen kunnen als enkelvoudige stof worden aangeboden, in chemische mengsels van één of meer werkzame chemische stoffen en in de vorm van voorwerpen. Belangrijke productgroepen zijn verven en lakken, lijmen en kitten, was- en reinigingsmiddelen, bouwchemicaliën en producten voor de auto.

Daarnaast zitten er chemische stoffen in 'voorwerpen' (niet specifiek chemische producten, maar objecten waaraan tijdens de productie een speciale vorm, oppervlak of patroon wordt gegeven waardoor de functie in hogere mate wordt bepaald dan door de chemische samenstelling). Het is in de meeste gevallen niet de bedoeling dat chemische stoffen uit deze voorwerpen vrijkomen. Voorbeelden van producten waar onbedoeld chemische stoffen uit zijn vrijgekomen, zijn lood uit keramische materialen (glazuur) en weekmakers uit fopspeentjes.

Vaak is sprake van combinaties van voorwerpen en mengsels, die voor de wet als voorwerp worden gezien.

Wetgeving

Algemene regelgeving die van toepassing is op chemische stoffen in consumentenproducten:

- De Europese REACH-verordening (EG) Nr. 1907/2006 regelt de registratieplicht en veiligheidsbeoordeling van binnen de EU geproduceerde en buiten de EU geïmporteerde chemische stoffen. REACH staat voor: Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen. Momenteel loopt een proces waarin gaandeweg alle bestaande (en nieuwe) chemische stoffen in consumentenproducten moeten worden geregistreerd, afhankelijk van de hoeveelheid en risico van de stof die door een producent of importeur op de markt wordt gebracht. De registratieplicht voor chemische stoffen in voorwerpen is pas aan de orde wanneer het de bedoeling is dat een chemische stof boven een bepaalde hoeveelheid uit het voorwerp vrijkomt en deze stof nog niet is geregistreerd.

De registratie van chemische stoffen gebeurt bij ECHA (European Chemicals Agency). Deze organisatie beoordeelt vervolgens het bij de registratie ingediende dossier op volledigheid en onderwerpt met de lidstaten een bepaald percentage van de dossiers aan een evaluatie en maakt daarbij een – gerichte – risicobeoordeling. Afhankelijk hiervan kunnen beperkingen worden opgelegd als bescherming tegen onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid en het milieu. Wanneer sprake is van zogeheten 'zeer zorgwekkende stoffen' dan zijn er extra verplichtingen. Zeer zorgwekkende stoffen zijn stoffen die ernstige en vaak onomkeerbare effecten hebben op de gezondheid en/of het milieu (kankerverwekkend, mutageen, giftig voor de voortplanting, accumulerend, hormoonverstorend, zeer moeilijk afbreekbaar). REACH kent een systeem van autorisatie – inhoudende een verbod op gebruik tenzij Europese toestemming is verleend – en van beperkende maatregelen (restricties). REACH kent daarvoor drie lijsten. Twee daarvan hebben te maken met het proces van autorisatie, één lijst geeft een overzicht van de beperkende maatregelen. De REACH-lijsten:

1. [lijst van kandidaatstoffen die voor autorisatie in aanmerking komen](#)¹⁰²;
 2. lijst van autorisatieplichtige stoffen (REACH, bijlage XIV);
 3. lijst van stoffen met hun beperkende maatregelen (REACH, bijlage XVII).
- De Europese CLP-verordening (EG) Nr. 1272/2008 schrijft voor hoe chemische stoffen en mengsels door bedrijven moeten worden ingedeeld en geëtiketteerd op basis van gevaareigenschappen, en verpakt. De afkorting CLP staat voor Classification, Labeling and Packaging. De verordening stelt het zogeheten

'Globally Harmonised System' van de Verenigde Naties (VN-GHS) verplicht. De VN-GHS levert wereldwijde criteria voor gevaarcommunicatie over chemische stoffen en mengsels. De verplichtingen gelden voor alle ondernemers die een stof op de markt brengen, ongeacht het jaarlijks volume van de stof. De aandacht van de overheid gaat vooral uit naar de meest zorgwekkende stoffen, de zogenoemde CMRS-stoffen.^{XI}

De Stoffenrichtlijn en de Preparatenrichtlijn zijn sinds 1 juni 2015 vervangen door de CLP-verordening. Er geldt een overgangsregeling tot 1 juni 2017.

Bedrijven die te maken hebben met de CLP-verordening, hebben de verplichting om aan het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum (NVIC) de samenstelling van hun chemische producten te melden. Het NVIC kan dan bij vragen van artsen over een onbedoelde inname (bijvoorbeeld door kinderen) van een chemisch product een goed behandeladvies geven.

- In de Wet milieubeheer hoofdstuk 9 zijn de REACH-en CLP-Verordening opgenomen waarmee uitvoering is gegeven aan deze Europese verordeningen.
- Het Warenwetbesluit algemene chemische productveiligheid regelt de strafbaarstelling van beperkingen van bijlage XVII van de REACH-verordening.
- Het Warenwetbesluit veilige verpakking huishoudchemicaliën regelt onder meer het gebruik van de kindveilige sluiting en de voelbare gevaaraanduiding.

Voor REACH en CLP gelden nu nog overgangstermijnen. Naarmate deze door ECHA ontwikkelde systematiek verder in de EU wordt ingevoerd, worden de komende jaren de gezondheidsrisico's van chemische stoffen en mengsels stap voor stap teruggedrongen. De Nederlandse lijst van 'Zeer zorgwekkende stoffen', die deels is gebaseerd op de lijsten van REACH, bevatte in 2015 al meer dan 700 stoffen¹⁰³. Het aantal restricties binnen REACH is ook groeiende. Op de REACH-autorisatielijst stonden eind 2015 31 stoffen. Het indelen van stoffen onder de CLP loopt ook gestaag. Stoffen die worden ingedeeld in de hoogste risicoklassen (CMRS categorie 1A en 1B) verdwijnen uit consumentenmengsels door de restricties in REACH, annex 17.

Meer specifieke regelgeving voor etikettering (bijvoorbeeld declaratie van allergenen) en eisen voor de samenstelling van het product (bijvoorbeeld hoeveelheid vluchtige organische stoffen) is te vinden in:

- het Warenwetbesluit drukverpakkingen van 26 maart 1996; een implementatie van de Aërosolenrichtlijn 94/1/EG;
- de Detergentenverordening 648/2004;
- de Verfrichtlijn 2004/42/EG.

Markt

De markt kan worden beschreven als een keten. Aan het begin staat een kleine groep van producenten van chemische stoffen binnen de EU, EU-importeurs en buitenlandse producenten die, eventueel via een 'enige vertegenwoordiger'-constructie, chemische stoffen op de Europese markt brengen. Ze zijn te beschouwen als grondstoffenleveranciers. Ze leveren aan producenten van mengsels. Deze maken er weer halffabricaten (tussenproducten) of eindproducten van. Voorbeelden van eindproducten zijn was- en reinigingsmiddelen en verven. Grondstoffenleveranciers leveren ook aan fabrikanten voor de productie van voorwerpen. Daarnaast leveren ze rechtstreeks aan de detailhandel en aan dienstverleners enkelvoudige chemische producten, zoals alcohol. Dienstverleners leveren met chemische (consumenten)producten diensten direct aan de consument, zoals verfbedrijven, kappers en schoonmaakbedrijven.

EU-importeurs kunnen ook rechtstreeks mengsels importeren en rechtstreeks als eindproduct weer leveren aan professionele gebruikers als schilders, en aan de detailhandel. Ditzelfde geldt voor EU-importeurs van voorwerpen.

Tussen de verschillende schakels tussen fabrikanten, EU-importeurs, detailhandel en professionele eindgebruikers kunnen distributeurs zitten. Deze hebben ook verplichtingen onder zowel REACH als CLP.

Het grootste deel van de markt voor vloeibare chemische producten (die vallen onder 'chemische

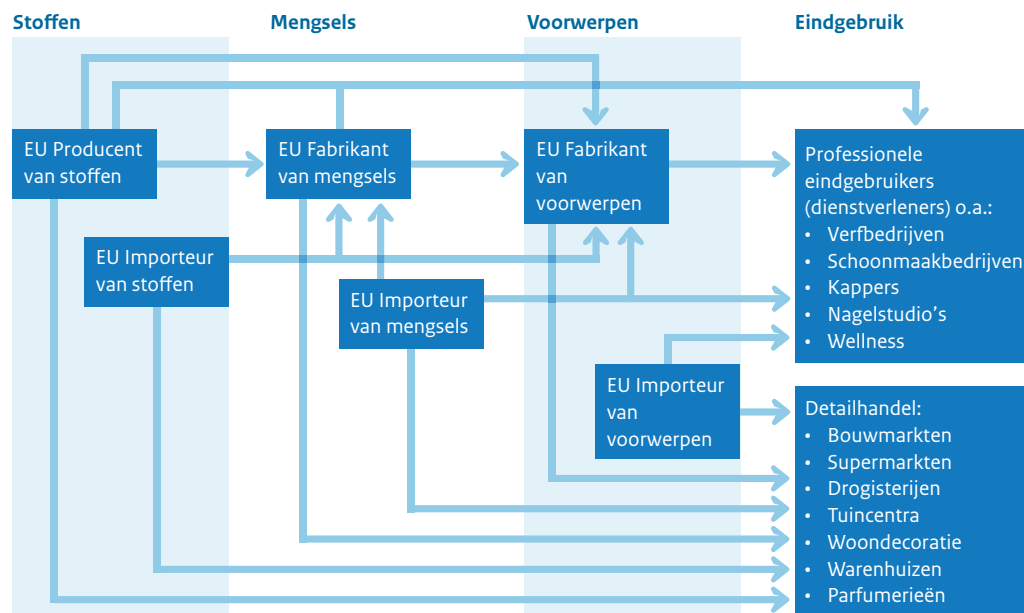
^{XI} Zie toelichting in de lijst met afkortingen

mengsels') voor consumenten bestaat uit was- en reinigingsmiddelen. In 2015 gaf de Nederlander per hoofd van de bevolking 55 euro uit aan deze producten¹⁰⁴. Aërosolen (zoals drijfgassen in spuitbussen) vormen ook een belangrijk deel van de markt. Jaarlijks worden aërosolen verwerkt in vele producten in Nederland. In 2015 waren dit ruim 365 miljoen producten¹⁰⁵.

In Nederland zijn er circa 400 producenten van stoffen (grondstoffenleveranciers) en circa 800 producenten en importeurs van chemische producten/mengsels. Het aantal distributeurs van stoffen of mengsels wordt geschat op 8000.

Het aantal fabrikanten van mengsels wordt geschat op ongeveer 11.000, de fabrikanten van voorwerpen op ongeveer 9.000 en het aantal importeurs van voorwerpen op 75.000. Producenten en importeurs van voorwerpen vormen dus een zeer grote groep van zo'n 84.000, die vanwege hun diversiteit in producten niet goed nader zijn te omschrijven. Het aantal professionele eindgebruikers van stoffen of mengsels wordt geschat op 100.000.

Ter illustratie is een schema bijgevoegd van de handelsketen van stoffen, mengsels en voorwerpen.

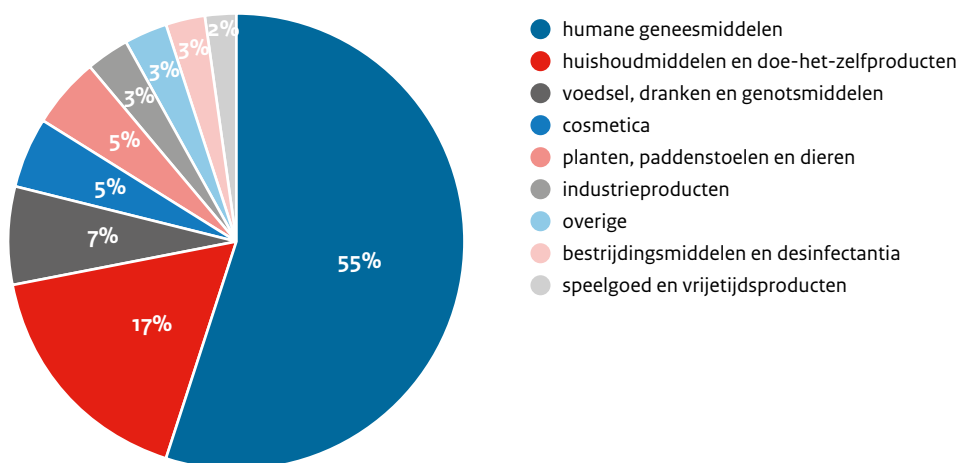
Voorbeeld:

Alcohol kan als stof worden geproduceerd of geïmporteerd. Het kan als stof aan de consument worden verkocht. Kan eveneens als mengsel, bijvoorbeeld in een schoonmaakmiddel, aan de consument worden geleverd. Alcohol en een alcoholhoudend mengsel kunnen bij een industrieel proces terecht komen in een voorwerp (consumentenproduct).

De gezondheidsgevaars van chemische producten en speerpunten in het toezicht

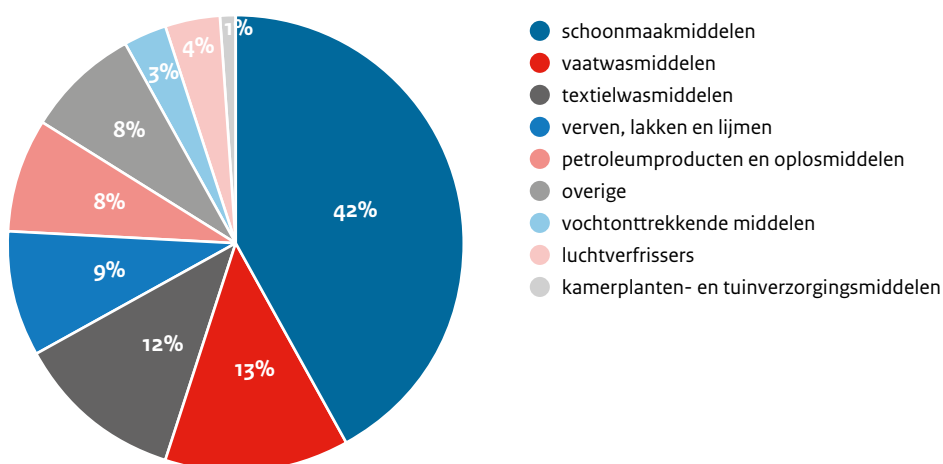
Er kan bij chemische consumentenproducten onderscheid worden gemaakt in acute en langetermijn gezondheidsgevaars en -schade.

Informatie over de acute gezondheidsschade na blootstelling aan chemische stoffen in consumentenproducten wordt verzameld door het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC). Het gaat hierbij om acute vergiftigingen door inademing, oraal innemen of huidcontact en om corrosieve of bijtende stoffen. Het NVIC doet dit op basis van informatievragen en meldingen van professionele hulpverleners in de zorg, bij de brandweer en de politie. Een beeld van het aandeel van consumentenproducten in acute vergiftigingen wordt gegeven door onderstaande figuur¹⁰⁶.

Figuur 19. Verdeling van de telefonisch gemelde blootstellingen over de verschillende productcategorieën in 2015 (N=45,370)

Chemische consumentenproducten (huishoudmiddelen en doe-het-zelf producten) leveren met 17% (2015) van alle meldingen het grootste aandeel aan meldingen en vragen over acute vergiftigingen door consumentenproducten. Dit is qua orde grootte vergelijkbaar met eerdere jaren: 16% (2012), 17% (2013) en 12% (2014). Binnen dit aandeel voeren schoonmaakmiddelen, vaatwasmiddelen en textielwasmiddelen de lijst aan, zie figuur 20.

Figuur 20. Verdeling van de telefonisch gemelde blootstellingen aan huishoudmiddelen en doe-het-zelf-producten over de verschillende productgroepen in 2015 (N=7904)

Kinderen van 0 tot en met 4 jaar zijn oververtegenwoordigd in de meldingen. Opvallend is de relatief plotselinge toename van meldingen van kinderen die liquid caps hebben ingenomen¹⁰⁷. Liquid caps zijn vaak felgekleurde capsules met vloeibaar wasmiddel. Huishoudchemicaliën en doe-het-zelfproducten hebben blijkens experimenteel onderzoek uit 2015 meer aandacht van kleine kinderen dan speelgoed¹⁰⁸.

Naast de producten die een acuut risico hebben, zijn chemische stoffen die pas op lange termijn een schadelijk effect hebben een bron van voortdurende zorg. Schadelijke langetermijneffecten zijn kanker, DNA-schade (mutageniteit), schade aan de voortplanting, ophoping in het lichaam, moeilijke afbreekbaarheid en mogelijk hormoonverstorende werking. De stoffen worden door de gebruiker meestal niet herkend omdat ze vaak onderdeel vormen van een mengsel of van een voorwerp, waardoor het risico hoger ligt. De gebruiker is zich dan ook vaak niet bewust van een schadelijk langetermijneffect. Een deel van de stoffen is verboden in chemische producten of voorwerpen. Stoffen die worden gebruikt in chemische consumentenproducten en waarvan een schadelijk effect wordt vermoed, kunnen worden voorgesteld voor evaluatie door de wetenschappelijke comités van ECHA. De wetgever heeft deze in het leven geroepen om op wetenschappelijke en zorgvuldige wijze de schadelijke langetermijneffecten van chemische stoffen te (laten) beoordelen. De wetgever kent deze stoffen als 'zeer zorgwekkende stoffen' en als stoffen waaraan een beperking is gesteld. De laatstgenoemde stoffen zijn opgenomen in de REACH-verordening (in bijlage XVII). Daarnaast zijn er etiketteringsvoorschriften voor consumentenproducten op basis van CLP. Deze vergroten de herkenbaarheid van de schadelijke effecten van een stof in een chemisch product en geven de consument ook handelingsopties voor veilig gebruik ervan.

De speerpunten van het toezicht van de NVWA zijn:

Huishoudchemicaliën

Blootstelling van consumenten (met name kwetsbare groepen) aan CMRS-stoffen;

Registratie en autorisatie van stoffen;

Gevaarindeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels.

Resultaten van toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 14. Resultaten van toezicht op de regelgeving voor chemische stoffen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		429	45
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		395	74

Bij chemische consumentenproducten worden in het kader van bedrijfsgericht toezicht uitgebreide dossiercontroles uitgevoerd. Daarbij wordt nagegaan of bedrijven zich houden aan de belangrijkste administratieve verplichtingen uit de REACH- en CLP-verordeningen.

Tabel 15. Resultaten van dossiercontroles van de belangrijkste REACH- en CLP-verplichtingen (2012-2015)

	totaal onderzochte bedrijven	% bedrijven dat verplichting naleeft		
		Registratieplicht	Informatieplicht	Etikettering
2012	36	100 %	0 %	60 %
2013	75	66 %	46 %	66 %
2014	45	67 %	53 %	34 %
2015	107	77 %	64 %	68 %

In de jaren 2012 en 2013 zijn er nog gezamenlijke rapportages gemaakt door het samenwerkingsverband van ILT, NVWA en ISZW van de resultaten van het toezicht op de naleving van de REACH- en CLP-verordeningen¹⁰⁹. In de jaren erna zijn de toezichtresultaten gebruikt voor de vijfjaarsrapportages aan de Europese Commissie. Verder zijn door de NVWA bijdragen geleverd aan de ECHA/FORUM Reach-en-force projecten^{XII}.

In de verslagperiode is gerapporteerd over het volgende productgerichte project:

- In de periode december 2013 tot februari 2014 is onderzoek gedaan naar de navulverpakkingen van de e-sigaret. Daarbij is gekeken naar veiligheid op het gebied van nicotinegehalte en tekortkomingen bij de verpakkingen- en etiketteringseisen. Bij 11% van de navulverpakkingen met een nicotinegehalte waarvoor een kindveilige sluiting (KVS) vereist is, ontbreekt deze. Op alle verpakkingen met mengsels zonder nicotine zit wel een KVS. Dit is een ongewenste situatie, vanwege de verwarring die dit over de gevaren van het nicotinehoudende mengsel kan opleveren. Bij 70% ontbreekt de voelbare gevaaraanduiding of is deze onjuist aangebracht. Op 61% van de gevaaretiketten ontbreken de verplichte symbolen. Daar waar het T-symbool verplicht is, ontbreekt dit in 68% van de gevallen. In alle gevallen wordt niet voldaan aan de juiste wijze van aanbrengen van het etiket.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 700 signalen van consumenten ontvangen en is er een opvolging aan gegeven. De meeste vragen van consumenten gaan over etikettering van huishoudchemicaliën. Daarna volgen vragen over de aanwezigheid van mogelijk gevaarlijke stoffen zoals asbest, cadmium, weekmakers en PAK's.

De 5 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie gingen onder meer over corrosieve reinigingsmiddelen, lijm met een kankerverwekkende stof, schoonmaakmiddel zonder etiket brandbaar, refill-container/flesje e-sigaret zonder kindveilige sluiting, en refill-container e-sigaret zonder waarschuwing.

Tabel 16. Signalen t.b.v. toezicht op REACH en CLP (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
700	322	203	175

^{XII} zie voor een toelichting op deze projecten het hoofdstuk 3, paragraaf 'Toezicht in Europees verband'

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders¹¹⁰

Producenten van chemische stoffen hebben over het algemeen veel kennis over wet- en regelgeving. Ditzelfde geldt voor de afnemers – de producenten van mengsels – voor zover ze georganiseerd zijn in brancheverenigingen. Daarentegen is de kennis relatief laag bij importeurs van met name van trendproducten als decoratieve geurstoffen.

Bij importeurs van voorwerpen waar mogelijk onbedoeld stoffen uit kunnen komen, is de kennis het laagst, terwijl het om een hele grote groep bedrijven gaat.

Voorbeelden van brancheorganisaties van producenten en importeurs van chemische stoffen in consumentenproducten zijn de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI; vooral basischemie), Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ), Nederlandse Aërosolen Vereniging (NAV), Vereniging van verf- en drukinkt fabrikanten (VVVF), Nederlandse Rubber-, Recycling- en Kunststoffindustrie (NRK), Verbond van Handelaren in Chemische Producten (VHCP), Nederlands Verbond van detailhandelaren in Verf en Wandbekleding (NVVW), Vereniging van winkelketens in de Doe Het Zelfbranche (VWDHZ) en Detailhandel Nederland.

Consumenten¹¹¹

Uit onderzoek blijkt dat het merendeel van de Nederlandse consumenten behoefte heeft aan informatie over de gezondheidsrisico's van consumentenproducten waarin chemische stoffen zijn verwerkt. Over het algemeen beseffen consumenten dat er chemische stoffen zitten in schoonmaak- en klusproducten. Dit geldt minder voor producten als textiel, meubels, verzorgingsproducten, cosmetica en speelgoed.

Wanneer nagedacht wordt over producten in huis die chemische stoffen bevatten, dan maakt men zich de meeste zorgen over risico's bij het gebruik door kinderen: jonge kinderen worden een kwetsbare groep gevonden die risico's moeilijk of niet kan inschatten. Zo zijn er signalen dat kinderen (verpakkingen van) huishoudchemicaliën en doe-het-zelfproducten aantrekkelijker vinden dan speelgoed.¹¹² Dit wordt door ouders en andere consumenten samen met de eigen gezondheid als belangrijkste reden genoemd om beschermende maatregelen te nemen. Voor zichzelf schatten (volwassen) consumenten risico's over het algemeen lager in.

Het etiket op het product speelt een zeer belangrijke rol. Men wil in één oogopslag duidelijke en visuele informatie zien over de gevaren bijvoorbeeld in de vorm van kleuren en pictogrammen. Daarnaast wil de consument ook informatie over hoe risico's te voorkomen en hoe te handelen wanneer zich een risico voordoet. Men wil die informatie vooral zien op het moment van aankoop en bij gebruik. De informatie op verzorgingsproducten en cosmetica wordt relatief het minst bekeken. Ouders van kinderen onder de twaalf jaar doen meer moeite om de informatie over chemische stoffen en hun risico's te bevatten. Websites spelen hierbij een steeds belangrijkere rol.

In de periode 2010-2015 hebben VeiligheidNL en de NVWA jaarlijkse voorlichtingscampagnes over de nieuwe etikettering op huishoudchemicaliën uitgevoerd. Voorbeelden zijn 'Kinderen zien dingen anders', 'de Etikettenloterij' en 'Geef kinderen geen keus'. Deze campagnes hadden tot doel de bewustwording van de gevaren verbonden aan het gebruik van chemische consumentenproducten te stimuleren en consumenten te wijzen op het handelingsperspectief dat voor veilig gebruik wordt gegeven via de etiketten op deze chemische consumentenproducten. Uit de evaluatie blijkt dat de gestelde doelen ruimschoots zijn gehaald¹¹³.

Media-aandacht

NGO's en consumentenorganisaties vragen regelmatig aandacht voor gevaarlijke stoffen in voorwerpen via de media. Ze beroepen zich hierbij op REACH en CLP omdat daarin enkele verplichtingen staan over de informatievoorziening over stoffen in consumentenproducten aan de consument, en beperkingen voor stoffen in bepaalde consumentenproducten. Een voorbeeld van dat laatste is de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in kleding.

Daarnaast vragen ze ook aandacht voor hormoonverstorende stoffen. Men beroept zich ook hier op REACH omdat deze stoffen kunnen vallen binnen de REACH-criteria voor zeer zorgwekkende stoffen.

In 2014 was er media-aandacht voor wasmiddelen in zogenoemde liquid caps. Cijfers van NVIC laten zien dat in 2013 twee keer zoveel meldingen (445) van wasmiddelvergiftiging zijn binnengekomen dan een jaar eerder. Volgens NVIC zijn deze stijgende cijfers een gevolg van de toename van het gebruik van liquid caps (Amersfoortse Courant, 2014).¹¹⁴ Inmiddels zijn aanvullende maatregelen voor de capsules opgenomen in de CLP-verordening en neemt de industrie eigen maatregelen (bijvoorbeeld niet-transparante en voor kinderen moeilijk te openen verpakkingen) en **voorlichting** om deze negatieve effecten te beperken.

Politieke aandacht voor chemische consumentenproducten

In de afgelopen jaren zijn over chemische stoffen in consumentenproducten diverse Kamervragen gesteld over:

- Aanwezigheid op de Nederlandse markt van 500, mogelijk illegale, kankerverwekkende stoffen. In het antwoord van de minister van SZW wordt dit tegengesproken. Verschillende mogelijke verklaringen zijn genoemd, zoals dat sommige kankerverwekkende stoffen beneden de registratiegrens van 1 ton per jaar zouden kunnen vallen ze van de markt zouden zijn gehaald, en dat de lijst met verplicht geregistreerde stoffen in kader van REACH 500 stoffen minder bevat dan de lijst van stoffen waarvan de classificatie en labeling is gemeld in het kader van CLP¹¹⁵.
- Het level playing field voor bedrijven na invoering van REACH. Het antwoord van de minister van I&M luidde: de extra registratie-inspanning voor bedrijven moet gezien worden als investering. De overheid werkt samen met het MKB om bedrijven te helpen. De Europese aanpak elimineert juist de versnippering van nationale aanpakken. Handhavingsorganisaties moeten dan wel samenwerken¹¹⁶.
- Het niet voldoen van testen die controleren op de aanwezigheid van hormoonverstorende stoffen in consumentenproducten naar aanleiding van een tv-uitzending. Het antwoord van de minister van VWS luidde: de testen worden volgens laatste stand van de kennis vastgesteld in OESO-verband. Aan de Gezondheidsraad is advies gevraagd over prenatale blootstelling¹¹⁷. Er is geen eenduidig wetenschappelijk standpunt over de effecten op het hormoonstelsel bij lage doseringen. De REACH-regelgeving zou ervoor moeten zorgen dat er geen stoffen door de controle glippen, maar REACH kent op dit moment geen sluitend systeem om alle hormoonverstorende stoffen op te sporen. Met name wanneer er sprake is van mogelijke risico's bij kwetsbare groepen en kwetsbare producten zoals voedselcontactmaterialen, kunnen nadere toelatingseisen aan de orde zijn wanneer geen of beperkte informatie aanwezig is. Nederland volgt de internationale ontwikkelingen nauwlettend, maar vindt aanvullende nationale maatregelen niet nodig¹¹⁸.
- Allergene effecten van het toepassen van PUR-schuim in huizen. Het antwoord van de minister Wonen en Rijksdienst luidde: isocyanaten zijn niet aangemeld op de lijst van zeer zorgwekkende stoffen, maar hebben wel schadelijke gezondheidseigenschappen waaronder sensibiliserende eigenschappen. Nieuwe informatie over effecten wordt afgewacht¹¹⁹.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van productrisico's

- Binnen de EU wordt discussie gevoerd over de reikwijdte van REACH en de relatie/overlap met specifieke productwetgeving. De vraag daarbij is of alle eisen aan chemische stoffen, die nu nog op verschillende manieren in specifieke regelgeving zijn opgenomen, in REACH zouden moeten worden opgenomen. Zweden wil REACH gebruiken om meer aandacht te krijgen voor gevaarlijke stoffen in textiel. Duitsland wil uitbreiding van de scope van REACH voor geïmporteerde voorwerpen.
- Al verschillende jaren is de Commissie bezig met criteria op te stellen voor hormoonverstorende stoffen. Op 15 juni 2016 heeft de Commissie de conceptcriteria voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden gepubliceerd. Daarnaast wordt in de toekomst mogelijk bekeken wat de gevolgen zijn voor andere regelgeving, waaronder REACH¹²⁰. Er is een tabel beschikbaar van stoffen die onder andere in REACH zijn gereguleerd en die mogelijk vallen onder de criteria van hormoonverstoring. Hormoonverstorende stoffen zullen de komende jaren naar verwachting steeds meer aandacht van het toezicht vragen, gelet op de grote maatschappelijke impact van deze stoffen.
- Bij geïmporteerde voorwerpen die van buiten de EU komen, kunnen stoffen waarvan levering binnen de EU al langzaam is gestopt (vallende onder autorisatie) nog op de Europese markt worden gebracht. Deze maas in de wet dient op Europees niveau nog aangepakt te worden.

Draagbaar klimmateriaal

Wat is het?¹²¹

Draagbaar klimmateriaal bestaat uit verplaatsbare ladders, trappen en opstapjes. Ladders zijn meestal inklapbaar of uitschuifbaar. Bijzondere uitvoeringen zijn telescoopladders en vouwladders, de laatste soms om te bouwen tot kleine steigers. Reformladders zijn uitschuifbare ladders die vrij kunnen staan (in een A-stand) maar ook als aanleunladder (tegen de muur) gebruikt kunnen worden. Verplaatsbare trappen zijn meestal keukentrappen of zogeheten huishoud- of schoonmaaktrapjes. Opstapjes bestaan vaak uit trapjes met één of twee treden met een bordesje en kunnen er verschillend uit zien met het uiterlijk van een trapje tot het uiterlijk van een krukje of bankje. Ook het materiaal kan verschillen variërend van metaal tot hout tot kunststof.

Draagbaar klimmateriaal dat aan de consument wordt verkocht is niet altijd gemaakt speciaal voor gebruik in de privésfeer, maar wordt soms ook gebruikt in de professionele sfeer. Omdat draagbaar klimmateriaal verplaatsbaar moet zijn moeten het aan de ene kant zo licht en compact mogelijk zijn en aan de andere kant voldoende stijf, stabiel en sterk.

Wet- en regelgeving

Draagbaar klimmateriaal moet voldoen aan het Besluit draagbaar klimmaterieel (Warenwet). Het betreft specifieke nationale wetgeving omdat er geen specifieke Europese wetgeving voor draagbaar klimmateriaal is. Daarom valt deze productcategorie voor wat betreft Europese wetgeving onder de Europese richtlijn Algemene productveiligheid 2001/95/EG. Omdat deze richtlijn de essentiële veiligheidseisen in algemene termen beschrijft, is er een Europese, niet geharmoniseerde, norm¹²² 'ladders en trappen' en een Europese norm 'opstapjes'¹²³ die meer specifieke veiligheidsnormen bevatten. Deze normen bevatten minder strikte eisen dan die in het nationale Besluit draagbaar klimmaterieel (Warenwet). De noodzaak van een hoger veiligheidsniveau in Nederland is in het verleden betwist door een Duitse fabrikant. De Europese Commissie heeft naar aanleiding daarvan een verzoek ingediend om het Warenwetbesluit aan te passen. De aldus opgestarte discussie heeft uiteindelijk niet geleid tot een aanpassing van het Besluit draagbaar klimmaterieel, maar juist tot het streven van de Europese Commissie om het veiligheidsniveau in heel Europa te verhogen.

Markt

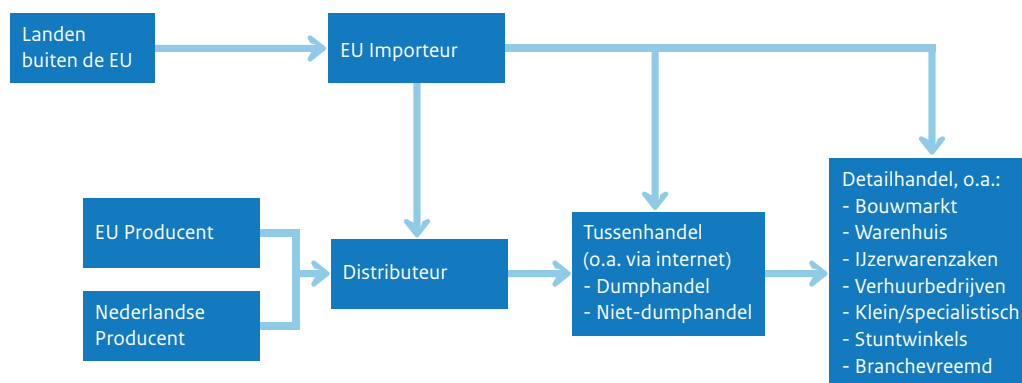
Ladders worden hoofdzakelijk aangeboden in bouwmarkten en gereedschapswinkels. Er zijn zo'n 10 bouwmarktketens in Nederland met 667 vestigingen¹²⁴.

Huishoudtrappen worden ook aangeboden in bouwmarkten, en daarnaast ook in winkels voor huishoudelijke artikelen. Binnen de sector huishoudelijke artikelen zijn vier grote winkelketens die de helft van het winkelaandeel in huishoudelijke artikelen vormen. De rest van de sector bestaat nog uit zelfstandige winkels of kleine ketens, maar dit aantal neemt al jaren gestaag af¹²⁵. Met name huishoudtrappen, telescopische ladders en vouwladders worden aangeboden in de vorm van specifieke actie-aanbiedingen. Ook is er sprake van branchevervaging: er worden steeds meer eenmalige partijen aangeboden door branchevreemde verkopers als supermarkten.

Genoemd moet nog worden de categorie vlizotrappen. Een vlizotrap of vlieringtrap is een uitschuifbare of opvouwbare trap die in veel woningen die na de Tweede Wereldoorlog werden gebouwd, naar de vliering of de zolder leidt. Het gaat hier om een krimpende markt.

Productie vindt plaats in Europa en in het Verre Oosten. In Nederland is 1 grote fabrikant, goed voor een marktaandeel in Nederland geschat tussen 25-50%.

De toeleveringsketen van productie naar consument kan als volgt schematisch worden gevisualiseerd.

De omzet in ladders wordt geschat op 100.000 stuks per jaar en voor huishoudtrapjes op 500.000 tot 2 miljoen stuks per jaar¹²⁶.

De gezondheidsgevaaren van draagbaar klimmateriaal en speerpunten in het toezicht¹²⁷

Een ladder moet geschikt zijn voor een grote diversiteit aan activiteiten (zoals bomen snoeien, ramenlappen, klussen, de vlag opsteken, vliering beklimmen). Bij risicobeoordelingen moet daarom rekening gehouden worden met een diversiteit aan voorzienbaar gebruik¹²⁸.

Vallen van een hoogte is de meest voorkomende oorzaak van letsel, op afstand gevolgd door inklemmen. Vanwege de valhoogte van met name ladders leidt een val al gauw tot zwaar of ernstig letsel. Ladders en trappen moeten daarom sterk en stabiel zijn. VeiligheidNL registreert jaarlijks ongeveer 5700 ongevallen die behandeld worden in afdelingen Spoedeisende Hulp. 70% van de ongevallen betrof een val van een ladder en 30% betrof een val van een huishoudtrapje. Het merendeel van de ongevallen gebeurt tijdens klussen¹²⁹. De leeftijdsgroep 60 en ouder is oververtegenwoordigd. CBS registreert gemiddeld 8 dodelijke valpartijen van ladders per jaar in de privésfeer en in de arbeidsfeer gezamenlijk¹³⁰. Meer dan de helft betreft personen van 60 jaar en ouder. Dit kan wijzen op een groter aandeel van dodelijke ongevallen in de privésfeer dan in de arbeidsfeer.

Tabel 17. Vergelijking tussen in landen gehanteerd veiligheidsniveau en aantal ongevallen

land	Duitsland	Frankrijk	Groot Britannië	Zweden	Nederland	Verenigde Staten	Australië
Van toepassing zijnde eisen	EN 131	EN 131	EN131	EN 131	Warenwet: besluit draagbaar klimmaterieel	ANSI 14.2	AS/ NZS1892
Ongevallen per jaar in duizendtallen	75	70	50	8	6	65	4
Inwoners in miljoenen	83	60	60	9	17	293	20
Ongelukken per miljoen inwoners per jaar	900	1150	850	900	350	220	200

Niettemin is het grootste aantal valpartijen niet of niet direct te wijten aan het product, maar wordt het veroorzaakt door verkeerde gebruik. Bijvoorbeeld door het plaatsen van een ladder of trap op een ongelijke, gladde of zachte ondergrond, door het missen van een trede bij het klimmen of afdalen, of door het plaatsen van een ladder onder een te schuine hoek. In een beperkt aantal gevallen – jaarlijks enkele tientallen – ging de ladder zelf kapot of schoof spontaan in. Daarnaast was in een beperkt aantal gevallen sprake van inklemmen van vingers, handen of voeten door verplaatsen of inschuiven.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn

Draagbaar klimmateriaal

Toezicht naar aanleiding van consumentenklachten;

Toezicht in Europees verband (Europese projecten).

Resultaten van toezicht

Voor zover er marktcontrole heeft plaatsgevonden, was dat uitsluitend in internationaal verband (Prosafe) in 2012 en 2014.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht (reactieve) toezicht van de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 18. Resultaten van toezicht op het Besluit draagbaar klimmaterieel in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		5	0
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		67	5

In de verslagperiode is er gerapporteerd over twee projecten die in samenwerking met andere toezichthouders in Europa via [Prosafe](#) zijn uitgevoerd. Deze hadden betrekking op huishoudtrappen, reform- en uitschuifladders, telescopische ladders, en vouwladders. Prosafe rapporteert dat door deze projecten meer dan 50% van de laddertypes in de EU zijn onderzocht. De meerderheid van de geteste producten voldoet niet aan de eisen.^{131, 132} Het betrof voornamelijk afwijkingen op het gebied van gebruiksinstructies.

Er is geen scherpe grens tussen consumentengebruik en professioneel gebruik van draagbaar klimmateriaal. De NVWA controleert het draagbaar klimmateriaal dat in de markt wordt aangeboden. De ISZW houdt toezicht op veilig werken met draagbaar klimmateriaal in de beroepsfeer. Werkgevers hebben een meldingsplicht wanneer er een ongeval plaats vindt. Wanneer uit zo'n melding een onderzoek voortvloeit om te beoordelen of voldaan wordt aan de eisen van het Besluit draagbaar klimmaterieel, wordt dat meestal overgedragen aan de NVWA.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 62 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven. De meeste meldingen gaan over ondeugdelijke ladders en vragen gaan over eisen die van toepassing zijn op dit soort producten. De twee RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie in de verslagperiode gingen over een vouwladder en een huishoudtrap, beide met onvoldoende sterkte.

Tabel 19. Signalen t.b.v. toezicht op draagbaar klimmaterieel (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
62	29	28	5

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

Ondernemers hebben moeite met het verschil tussen de Europese en Nederlandse wetgeving. Uit jurisprudentie waarin de maatregelen van de Nederlandse overheid getoetst zijn aan het Europese Verdrag dat het vrije verkeer van goederen in de Europese Ruimte regelt, blijkt dat de Nederlandse overheid in het gelijk is gesteld, op een enkele uitzondering na.

Voor professionele gebruikers en kopers van draagbaar klimmateriaal is er het Komo Klimkeur-certificaat. Dit is een vrijwillig keurmerk, opgezet door Nederlandse ladderfabrikanten. Naast voldoen aan nationale wetgeving en normen moet het product voldoen aan extra veiligheidseisen om in aanmerking te komen voor dit certificaat. Dit wil niet per se zeggen dat ladders die niet beschikken over dit certificaat minder veilig zijn of niet voldoen aan de regels. Het keurmerk speelt geen rol in het toezicht door de NVWA. Omdat consumenten ook professionele ladders kunnen gebruiken en kopen, kunnen ze met dit certificaat in aanraking komen.

De Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB) is een organisatie die zich bezighoudt met de branche draagbaar klimmateriaal.

Consumenten

In de arbeidssfeer zijn sinds een aantal jaren steigers verplicht voor werkhoogtes boven de 2,5 meter. Consumenten gebruiken voor die hoogtes vaak nog ladders. Daarbij komt dat consumenten ladders niet zo vaak gebruiken en dus weinig ervaring en kennis opdoen met werken op hoogte. Consumenten nemen ten opzichte van professionele gebruikers aanmerkelijk meer risico's tijdens het klussen. Vooral ouderen zijn vertegenwoordigd in de ongevalsregistraties. Enerzijds komt dit omdat men de eigen mogelijkheden overschat, anderzijds zijn de gevolgen van valongevallen bij ouderen over het algemeen ernstiger dan bij jongeren.

Politieke aandacht

Er zijn in de periode 2012-2015 geen Kamervragen geweest.

Media

Er is in de periode 2012-2015 geen media-aandacht geweest.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Er wordt al jaren gewerkt aan een verbetering van het veiligheidsniveau van de Europese normen voor ladders, trappen en opstapjes. Vanwege het uitblijven van resultaten bereidt een Europese werkgroep eisen voor conform de huidige inzichten en resultaten van risicobeoordelingen voor publicatie in het Publicatieblad van de Europese Unie. In dit verband wordt ook gewerkt aan een geaccepteerde adequate methode voor het onderzoeken van de glijweerstand van ladders.

Elektrotechnische producten

Wat zijn het?

Elektrotechnische producten zijn producten die werken op elektrische spanning. De meeste producten werken op 230V netvoeding, direct gevolgd door producten die werken op batterijvoeding. Batterijgevoede consumentenproducten vallen niet binnen de scope van elektrotechnische producten. Wél de randapparatuur voor producten als batterijladers.

Ook komen er andere voedingsspanningen voor, bijvoorbeeld bij zonnepanelen. Het gaat om een zeer groot en divers assortiment aan producten die zeer frequent gebruikt worden in zowel de privésfeer als in de arbeidsfeer. De meest voorkomende groep producten – de groep werkend op 230V netvoeding voor gebruik in de privésfeer – zijn grofweg te verdelen in:

Witgoed

- Huishoudelijke apparaten: wasautomaten, droogautomaten, afwasautomaten, koelkasten, vriezers, ovens, kookplaten (ook inbouw), magnetrons, afzuigkappen, stofzuigers, strijkijzers, koffiezetters, toasters, keukenmachines, frituurpannen en waterkokers;
- Apparaten voor persoonlijke verzorging zoals voor haarverzorging: föhns en krultangen; voor gezichtsverzorging: scheerapparaten, trimmers en tondeuses; voor mondverzorging: tandenborstels en monddouches; zonnebanken;
- Verwarming en warm-waterapparatuur: centrale verwarming, elektrische boilers, losse verwarming zoals radiator- en ventilatorkachels, en elektrische dekens.

Bruingoed

- Audio- en videoapparatuur: cd-, dvd-, blu-ray spelers en -opnemers, televisies en audioapparatuur.

Grijsgoed

- Kantoorapparatuur: computers, kopieermachines en printers.

Overig

- Verlichtingsapparatuur: LED, halogeen en FL-lampen, verlichtingsarmaturen, kerstverlichting;
- Zonnepanelen;
- Adapters.

Wet- en regelgeving

Elektrotechnische producten moeten voldoen aan veiligheidseisen. De wetgeving hiervoor is niet voor alle elektrotechnische producten hetzelfde. Consumenten- en industriële producten die werken op 230V netvoeding of werken binnen bepaalde spanningsgrenzen, vielen tot voor kort onder het Warenwetbesluit elektrotechnische producten, een implementatie in de Nederlandse regelgeving van de Europese Laagspanningsrichtlijn 2006/95/EG^{XIII}. Medio 2016 is dit besluit omgezet in het Warenwetbesluit elektrisch materiaal vanwege implementatie van de nieuwe Laagspanningsrichtlijn 2014/35/EU.

^{XIII} Sinds 1 juli 2016 is het Warenwetbesluit elektrotechnische producten vervallen. Daarvoor in de plaats geldt het Warenwetbesluit elektrisch materiaal (Stb. 2014, 244).

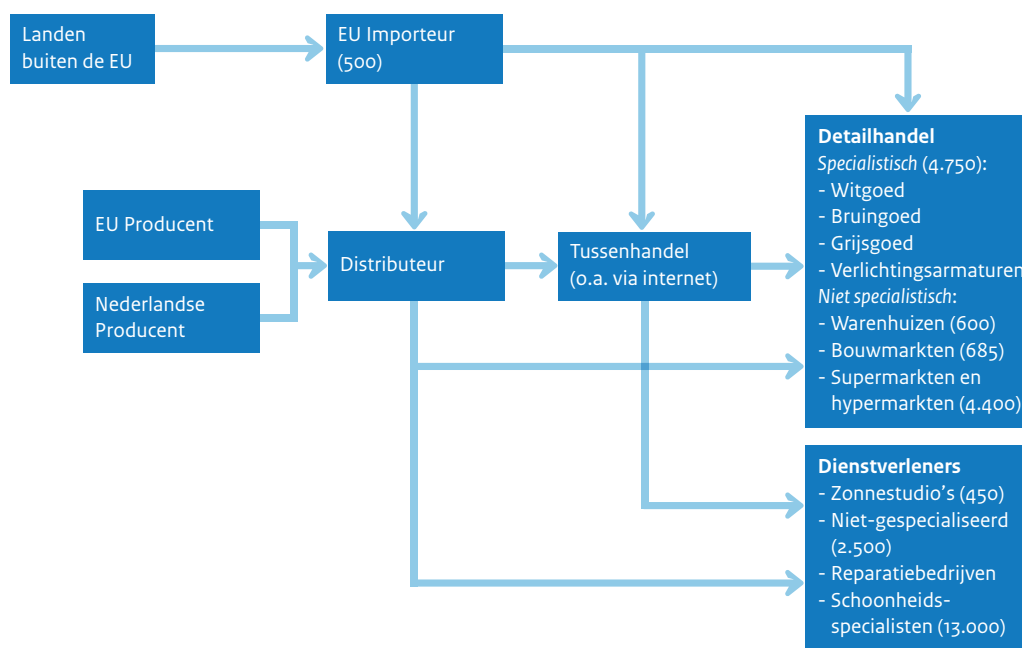
Elektrisch gereedschap met bewegende (snijdende) delen valt onder het Warenwetbesluit machines. Keukenapparatuur valt echter in haar totaliteit, dus ook als er sprake is van bewegende (snijdende) delen, onder de scope van het Warenwetbesluit elektrotechnische producten.

Voor de elektrotechnische producten die vallen binnen de scope van de Laagspanningsrichtlijn, geldt een verplichte CE-markering. Het aanbrengen gebeurt door de fabrikant of de EU-importeur. De CE-markering is een aanduiding dat voldaan wordt aan de essentiële eisen van de laagspanningsrichtlijn. Aangewezen productspecifieke geharmoniseerde Europese normen geven de fabrikant of EU-importeur handvatten om te beoordelen of het product voldoet aan de essentiële eisen van de Laagspanningsrichtlijn.

Batterijgevoede consumentenproducten zijn uitgezonderd en vallen onder het Warenwetbesluit algemene productveiligheid en artikel 18 aanhef, en sub a, van de Warenwet^{XIV}. Dit Warenwetbesluit is een implementatie van de Europese Richtlijn algemene productveiligheid (2001/95/EG).

Markt

Uit de omvang van en de variatie aan elektrotechnische producten is af te leiden dat de fabrikanten en aanbieders ook zeer talrijk en gevarieerd zijn. Een illustratie van de toeleveringsketen van fabrikant naar detaillist kan alleen schematisch zijn. Schattingen van aantallen bedrijven komen uit verschillende bronnen¹³³.

Veel fabrikanten zijn tevens EU-importeur en de EU-importeur of zelfs distributeur is soms weer fabrikant te noemen wanneer deze bijvoorbeeld een *private label* gaat voeren. Warenhuizen importeren zelf of voeren een *private label* en zijn tevens detaillist¹³⁴. Het aantal branchevreemde bedrijven dat een beperkt assortiment elektrotechnische producten voert, is zeer groot.

^{XIV} Contactdozen en contactstoppen voor huishoudelijk gebruik vielen (als nationale regelgeving) onder de scope van het Warenwetbesluit elektrotechnische producten. Sinds inwerkingtreding van het Warenwetbesluit elektrisch materiaal per 1 juli 2016 vallen deze producten net als batterijgevoede consumentenproducten onder artikel 18, aanhef, en onder a, van de Warenwet en het Warenwetbesluit algemene productveiligheid.

Het aanbod van de producten beperkt zich niet tot Nederland. De meeste merken worden in heel Europa aangeboden. Verreweg de meeste producten worden geproduceerd in het Verre Oosten, deels in opdracht van een ondernemer in Europa.

Elektrotechnische innovaties volgen elkaar steeds sneller op¹³⁵. De levenscyclus van producten wordt korter: het moment waarop de prijsdaling inzet, komt steeds vroeger en de toepassingen wisselen elkaar steeds sneller af. Detaillisten reageren hierop met schaalvergroting in de inkoop, met uitzondering van de kleine zelfstandige die zich richt op een specifieke niche in de markt. Ook branchevervaging zet door¹³⁶. Aanbod vindt plaats tegen stuntprijzen door branchevreemde aanbieders als supermarkten, drogisten en bouwmarkten (vaak tijdelijke acties en beperkt assortiment). De omzet in dit marktsegment bedraagt meer dan 2,3 miljard euro.

Het aandeel online-aankopen groeit nog steeds en de complexiteit van de aangeboden producten neemt toe. Niettemin vindt 2/3 van de aankopen nog plaats in de fysieke winkels. Overigens heeft 50% van de consumenten zich eerst georiënteerd op het internet. Vanwege de bezorgsnelheid vestigen steeds meer vooralgrote webshops van buiten de EU voorraadmagazijnen in de EU, zogeheten fulfillment houses.

Dienstverleners zijn grofweg te verdelen in reparatiebedrijven en verhuurders van elektrotechnische producten. Reparatiebedrijven zijn bedrijven die op commerciële basis elektrotechnische producten ter beschikking stellen zoals zonnepanelen in zonnestudio's en verzorgingsapparatuur door schoonheidsspecialistes¹³⁷. Verhuurders van elektrotechnische producten verhuren bijvoorbeeld bouwlampen en ander professioneel gereedschap bij bouwmarkten.

De gezondheidsgevaaren van elektrotechnische producten en speerpunten in het toezicht¹³⁸

De voornaamste bedreigingen die uitgaan van elektrotechnische producten zijn brandgevaar en gevaar van een elektrische schok. Met name in omstandigheden waarbij ook nog sprake is van een vochtige omgeving zoals (zwembad)baden, wasmachines en afwasmachines kan kortsluiting (en brand) of extra groot risico op een elektrische schok ontstaan. Daarnaast kunnen niet goed functionerende elektrotechnische componenten als schakelaars of weerstanden oververhit raken en brand veroorzaken.

Sterfgevallen door een elektrische schok komen zelden voor of zijn niet als zodanig terug te vinden in ongevalsregistraties. De meeste sterfgevallen komen door de gevolgen van een kortsluiting die brand in het product veroorzaakte en uiteindelijk escaleerde tot een (woning)brand. In 2013 bijvoorbeeld vielen er 33 dodelijke slachtoffers bij ongeveer 6000 branden in woningen. De meest voorkomende oorzaak (ca. 50%) van de woningbranden was een defect of verkeerd gebruikt apparaat als een wasdroger, frituurpan, televisie of fornuis¹³⁹. Dit betreft bijna allemaal elektrotechnische producten.

Over 2011 is een analyse verricht naar het aantal behandelingen op de afdeling SEH na een ongeval met elektrotechnische apparatuur¹⁴⁰. Ongeveer 7600 mensen zijn behandeld: 7% betrof een privéongeval en 24% een arbeidsongeval. De privé-ongevallen kwamen bij alle leeftijdsgroepen voor, met een opvallende piek van 10% in de leeftijdsgroep kinderen tot en met 4 jaar. Kortsluiting en elektrische schok worden niet genoemd als de belangrijkste oorzaken van ongelukken.

De oorzaken waardoor producten met veiligheidsdefecten op de markt komen, ligt voor een deel bij fouten in productie, in installatie of onjuiste toepassing van normen van fabrikanten in het Verre Oosten. Vervolgens wordt dit door EU-importeurs niet gezien of wordt er onterecht vanuit gegaan dat voldaan is aan Europese regelgeving. Dit betreft vooral EU-importeurs die onvoldoende kennis van zaken hebben omdat zij bijvoorbeeld zeer veel verschillende producten importeren. Dat vereist veel en uiteenlopende kennis van wet- en regelgeving.

Gezien de omvang en diversiteit van het subdomein is een systematische risicoanalyse lastig uitvoerbaar. Daarom wordt het toezicht vooral aanleidinggericht ingezet. Consumentenklachten, nieuwe technologieën en internationale signalen kunnen aanleidingen zijn. Voorbeelden uit de laatste jaren zijn de elektronica in LED-lampen, connectoren van zonnepanelen, UV-lampen in zonnebanken, oververhitting van voedingsadapters, hete aanraakbare oppervlakken die qua functie niet heet zouden mogen zijn zoals bijvoorbeeld de handgreep van een oven, en producten die er voor kinderen aantrekkelijk uitzien zoals bijvoorbeeld een tosti-ijzer in de vorm van Mickey Mouse.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Elektrotechnische producten

Nieuwe verlichtingsapparatuur (als LED- en CLF-lampen en -armaturen);

Mobiele energiebronnen (onafhankelijk van lichtnet);

UV-apparaten (zonnebanken);

Toestellen in combinatie met water;

Toestellen met hete aanraakbare onderdelen (gevaar voor brandwonden en brand);

Voor kinderen aantrekkelijke elektrotechnische producten.

De NVWA is de toezichthouder voor deze productgroep. Hoewel de bevoegdheid van de NVWA zich uitstrekt tot zowel consumentenproducten als industriële producten, ligt de toezichtfocus vooral bij consumentenproducten.

Resultaten van het toezicht

Naast voldoen aan wettelijke veiligheidseisen moeten elektrotechnische producten ook voldoen aan wettelijke milieueisen en wettelijke eisen voor de elektromagnetische compatibiliteit (dat wil zeggen: producten mogen geen elektronische storing veroorzaken bij andere elektrotechnische apparaten). De betrokken inspecties Agentschap Telecom, Inspectie Leefomgeving en Transport en de NVWA hebben daarom in 2013 en 2014 gezamenlijk inspecties en onderzoek naar LED-lampen gedaan. De tekortkomingen voor wat betreft elektrische veiligheid betreffen vooral het ontbreken of onvolledig of onjuist zijn van dossiers, en technische tekortkomingen zoals de betrouwbaarheid van verbindingen op de printplaat.

Het toezicht op aanbieders van het gebruik van zonnebanken was gericht op geen aanbod door deze aanbieders van a) zonnebanken met een te hoge output van UV-straling of b) zonnebanken aan personen uit kwetsbare groepen, zoals personen beneden de 18 jaar. Beide aspecten kunnen de gezondheid van de gebruiker in gevaar brengen.

Reactief toezicht richtte zich onder meer op zonnepanelen waarin een onveilige omvormer was gemonteerd die woningbranden kon veroorzaken.

De veiligheid van elektrotechnische producten is structureel onderdeel van de beoordeling van grotere importeurs van consumentenproducten. Die beoordeling is dan niet gericht op een specifiek product, maar op de hele groep elektrotechnische producten en dan met name de mate waarin importeurs de veiligheid van deze groep producten borgen.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 20. Resultaten van toezicht op elektrotechnische producten in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
	140	132	8
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
	352	297	55

In de verslagperiode is onder andere gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

Zonnebanken

In juni 2014 onderzocht de NVWA bij zonnebanken de naleving van de leeftijdscontrole (<18) bij zonnestudio's. Uit dit onderzoek blijkt dat drie op de vier jongeren beneden de 18 jaar het gebruik van een zonnepaneel niet wordt ontzegd. Slechts in 24% van de gevallen wordt een jongere geweigerd. Er is een significant verschil zichtbaar tussen zonnestudio's die zijn aangesloten bij branchevereniging Samenwerkingsverband Verantwoord Zonnen (52% weigering) en niet-aangesloten zonnestudio's (14 tot 17% weigering). Jongeren worden hierdoor onvoldoende weerhouden zonnepanelen te gebruiken waardoor risico op huidkanker op latere leeftijd onvoldoende wordt tegengegaan¹⁴¹. De NVWA heeft de minister van VWS geadviseerd de wetgeving aan te passen waardoor handhaving mogelijk wordt. Dit wordt mogelijk in Europees verband geregeld.

LED verlichting

Eind 2014 en begin 2015 onderzocht de NVWA samen met het Agentschap Telecom en de Inspectie L&T de veiligheid van LED-lampen. Uit technisch onderzoek bleek dat in een aantal gevallen de lampen de hoogspanningsbeproeving niet doorstonden, dat in veel gevallen de verbinding fase en nulgeleiders niet betrouwbaar was, dat het loodgehalte van de gebruikte soldeer te hoog was, en dat 6 lampen radiostoringen kunnen veroorzaken. Een groot deel van de afwijkingen betrof de administratieve verplichtingen. Door het niet voldoen aan die verplichtingen kan geen zekerheid worden verkregen of de producten aan de energie- en milieueisen voldoen. Ook kan daardoor niet worden beoordeeld of de lamp veilig is.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. Signalen van of over bedrijven komen meestal via het Europese RAPEX-systeem of in de vorm van notificaties. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 1200 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven en waar nodig ook handhavend opgetreden. De meeste vragen gaan over eisen aan producten of toepassing ervan en klachten over onveilige producten. De meldingen zijn afkomstig van RAPEX, CPSC (Amerikaanse toezichthouder), collega-inspectiediensten en bedrijven. De 4 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie gingen onder andere over een zonnepaneel en een USB-lader.

Tabel 21. Signalen t.b.v. toezicht op elektrotechnische producten (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
1200	312	540	348

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders¹⁴²

Kleine ondernemers binnen deze sector vinden dat ze weinig tijd en geld hebben om op de hoogte te blijven van de regels waar ze aan moeten voldoen. Grotere ondernemers die A-merken op de markt brengen, achten zich over het algemeen goed op de hoogte van de regels, wetten en normen. Echter, zij vinden dat de naleving van de regels bij kleine ondernemers en bij online ondernemers vaak lager is, omdat ze wat makkelijker uit het zicht van de NVWA kunnen opereren. Voor hen wordt de pakkans laag geschat. Breed wordt gedeeld dat een verandering van regels, wetten en normen niet tijdig zichtbaar wordt en snelle doorvoering ervan voor fabrikanten en importeurs daardoor niet altijd haalbaar is. De NVWA zou meer aandacht moeten besteden aan online ondernemers en 'cowboys' (branchevreemde handel). Er wordt binnen de Europese Unie nog steeds een groot verschil in regelgeving tussen lidstaten ervaren door ondernemers. Dit komt mogelijk door het verschil in toezichtaandacht tussen de lidstaten in plaats van verschil in regelgeving. Organisaties die zich met veiligheid bezighouden in de branche elektrotechnische producten, zijn Vereniging van Leveranciers van Huishoudelijke apparaten in Nederland (VLEHAN), Nederlandse Licht Associatie (NLA), Uneto-VNI en Vereniging Importeurs Verre Oosten (VIVO).

Consumenten¹⁴³

Of een product elektrisch veilig is, kunnen consumenten niet goed beoordelen. Ze zijn alleen wat voorzichtiger wanneer gevaarlijke delen zichtbaar bewegen zoals bij mixers. Ze realiseren zich veelal niet dat de voeding (vaak 230V) in potentie zeer gevaarlijk is en dat zekeringen in huishoudelijke installaties pas werken bij zware overbelasting.

Consumenten kopen veruit de meeste elektrotechnische producten nog in fysieke winkels, maar oriënteren zich steeds vaker online en via sociale media als Twitter, Facebook, vergelijk.nl, kieskeurig.nl¹⁴⁴. De winkelkeuze is steeds onvoorspelbaarder. Het kopen gebeurt meestal niet in een opwelling. Aankopen worden vaker door vrouwen dan door mannen gedaan. Aanschaf online gebeurt in een Nederlandse online speciaalzaak. Bij de oriëntatie en aankoop wordt vooral belang gehecht aan kwaliteit, prijs, gebruiksmogelijkheden en technische aspecten, niet zozeer aan veiligheid. Men vindt dat de fabrikant het meest verantwoordelijk is voor de veiligheid van het product en men vindt zichzelf in mindere mate verantwoordelijk. De helft van de consumenten let bij aankoop niet op de veiligheid. Het overgrote deel van de andere helft denkt dat de aanwezigheid van een CE-markering op een product een teken is dat het veilig is. Men beseft wel dat buiten de EU andere veiligheidseisen kunnen gelden dan binnen de EU. Over het algemeen wordt het risico op een ongeval met een elektrotechnisch product laag ingeschat. Wanneer wel een ongeluk gebeurt, dan voelt men zich in de meeste gevallen zelf schuldig omdat men te veel risico genomen heeft.

Als ingezoomd wordt op veiligheid, dan vindt men de aanwezigheid van instructies/gebruiksaanwijzingen bij het product het belangrijkste. Iets minder belangrijk vindt men de mogelijkheid dat een product kan worden teruggeroepen, dat het moet voldoen aan Europese veiligheidseisen en dat de fabrikant traceerbaar is. Elektrische dekens en frituurpannen zijn volgens de consument de meest onveilige elektrotechnische producten.

Politieke aandacht

- Brandgevaar zonnepanelen (2013) door een niet passende aansluitconnector. Naar aanleiding van een product recall werden Kamervragen gesteld over de keuringssystematiek, de meldingsplicht voor bedrijven, het aantal incidenten, certificatiemogelijkheden en over aansprakelijkheid.
- Toelaten jongeren onder 18 jaar in zonnepankestudio's (2013). Naar aanleiding van onderzoek door de NVWA waaruit blijkt dat met name niet-georganiseerde zonnepankestudio's zich niet houden aan de leeftijdsrestricties, werden Kamervragen gesteld over de naleving en mogelijke consequenties voor de handhaving. De minister gaf aan dat de NVWA een aanpak heeft die bestaat uit actieve voorlichting, actieve handhaving, kennisvermeerdering bij zonnepankestudio's en klachtbehandeling. Verder stelt de minister dat de huidige wetgeving voldoet en dat de boetes voldoende effectief zijn, en dat strafbaar stellen van jongeren weinig zinvol is¹⁴⁵.

Media

- In 2013 was er media-aandacht voor technische mankementen aan zonnepanelen. Keuringsinstituut Kiwa heeft grote zorgen over de kwaliteit en enkele meldingen beschrijven het gevaar dat zonnepanelen brand kunnen veroorzaken. De panelen moeten 20 tot 25 jaar probleemloos mee kunnen, maar volgens Kiwa haalt ongeveer de helft die leeftijd niet¹⁴⁶.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Nieuwe technologieën op elektrotechnische gebied dienen zich regelmatig aan en vragen om aanpassing van normen. Normen spelen een belangrijke rol in de uitvoering en handhaving van de wetgeving. Een voorbeeld is de technologische ontwikkeling van LED-lampen. Ook de toenemende behoefte aan 'draagbare elektriciteit' in bijvoorbeeld doe-het-zelf apparaten of smartphones leidt tot technische ontwikkelingen in energieopslag en randapparatuur.
- Uit onderzoek naar gedrag van kinderen tussen 15 maanden en 5 jaar blijkt dat deze leeftijdsgroep steeds zelfstandiger wordt in het gebruik van elektrotechnische producten als bijvoorbeeld magnetrons¹⁴⁷, smoothiemakers (blenders) en allerlei op afstand bestuurbare apparaten. Fabrikanten houden hier (nog) onvoldoende rekening mee. Wat dit betekent voor de veiligheid, is onbekend.
- Wetgeving wordt steeds complexer. Elektrotechnische producten moeten aan steeds meer richtlijnen voldoen. Een koelkast moet bijvoorbeeld voldoen aan de Laagspanningsrichtlijn, de Richtlijn ecodesign, Energie-etiketteringsrichtlijn, Richtlijn elektromagnetische compatibiliteit, Richtlijn beperking van gevaarlijke stoffen en de Richtlijn radioapparatuur wanneer zend- en ontvangstmogelijkheden zijn ingebouwd.

Gastoestellen

Wat zijn het?

Een gastoestel is een toestel dat werkt op energie, opgewekt door het verbranden van gas. In de privésfeer ligt de toepassing van gastoestellen voornamelijk op het gebied van koken, het verwarmen van huizen en het bereiden van warm water. Het voornaamste onderscheid in gastoestellen wordt gemaakt naar hun afhankelijkheid van het gasnet. Er zijn gastoestellen die aangesloten worden op het gasnet en er zijn er die onafhankelijk van het gasnet kunnen functioneren met een losse gasfles. De bekendste toestellen binnen de categorie gasnetafhankelijke toestellen zijn verwarmingsapparaten als cv-ketels, apparaten voor warm water als geisers en gasboilers, en apparaten voor koken, bakken en braden zoals gasfornuizen en gaskomforen. De bekendste toestellen binnen de categorie gasnetonafhankelijke toestellen zijn toestellen voor recreatief gebruik, zoals kampeerkooktoestellen, -gaslampjes en -kacheltjes, gasbarbecues, en terrasverwarmers.

Wetgeving

De ondernemers die gastoestellen verhandelen, zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van veilige producten. Ze moeten er daarom voor zorgen dat gastoestellen voldoen aan het Besluit gastoestellen. Dit is een implementatie van de Europese Richtlijn Gastoestellen 2009/142/EG.

Voor gastoestellen geldt dat het type toestel een 'typekeuring' moet ondergaan voordat het op de Nederlandse markt komt. Deze keuring mag alleen worden verricht door een bij de Europese Commissie aangemelde keuringsinstelling (Notified Body). De in Nederland gevestigde keuringsinstellingen moeten zijn aangewezen door de minister van VWS. Nederland kent één keuringsinstituut voor gastoestellen. Het Besluit gastoestellen heeft uitsluitend betrekking op gastoestellen die dienen voor ruimteverwarming, warmwaterproductie, verlichting of voedselbereiding. Andere gastoestellen, zoals soldeer- en verbranders, vallen onder het Warenwetbesluit algemene productveiligheid.

Markt¹⁴⁸

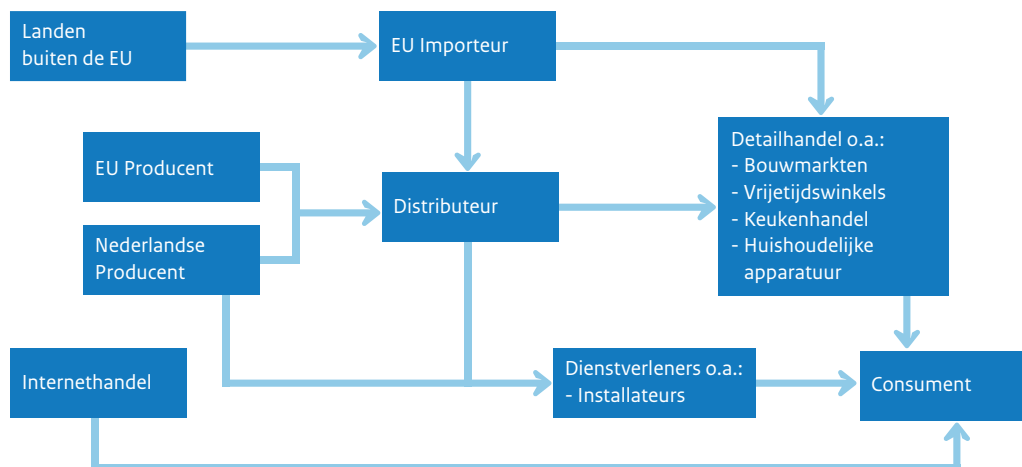
Het eerder genoemde onderscheid tussen gasnetafhankelijke toestellen en gasnetonafhankelijke toestellen is ook terug te vinden in de markt. De aanbieders van beide categorieën vormen duidelijk verschillende marktsectoren en bieden hun producten aan in verschillende handelskanalen.

Aanbieders van gasnetafhankelijke toestellen

Het totaal aantal fabrikanten en EU-importeurs van gasnetafhankelijke toestellen in Nederland wordt geschat op 55. Het Nederlandse aanbod van cv-ketels, gaskachels, gasboilers en gasgeisers wordt voornamelijk in (West)Europa geproduceerd. Het aantal fabrikanten daarvan in Nederland wordt geschat op 8¹⁴⁹. De apparaten worden voornamelijk geleverd via installateurs. Kooktoestellen daarentegen worden voornamelijk geleverd via bouwmarkten, keukenhandelaren en sommige warenhuizen, en in toenemende mate via webshops. De NVWA houdt ook toezicht op grootkeukenapparatuur. Bedrijven, instellingen en restaurants kopen deze apparatuur meestal direct bij groothandels voor de horeca of bij importeurs.

Aanbieders van gasnetonafhankelijke toestellen

In Nederland zijn geen producenten. Wel zijn er bedrijven die elders geproduceerde toestellen onder eigen merk in de handel brengen. Het aantal EU-importeurs wordt geschat op 40 tot 70. Gasnetonafhankelijke toestellen worden voornamelijk door detailhandelaren in kampeerartikelen en bouwmarkten aan de consument aangeboden.

Verhuurders

Verhuurders vormen een bijzondere groep binnen de handelaren. De grootste groep betreft verhuurders van gasnetafhankelijke toestellen als geisers en cv-ketels in woningen. Daarnaast zijn er verhuurders van gasnetonafhankelijke toestellen als gasbarbecues voor catering, en gasverwarming voor catering en bij verbouwingen.

De gezondheidsgevaaren van gastoestellen en speerpunten in het toezicht

De belangrijkste gevaren van gastoestellen zijn de vorming van koolmonoxide, brand en explosie, en verbranding door hete oppervlakten.

Bij onvolledige verbranding kan koolmonoxide (CO) ontstaan. Het is reukloos en kan ongemerkt tot bewusteloosheid en uiteindelijk tot overlijden leiden. Jaarlijks overlijden gemiddeld 9 personen door koolmonoxidevergiftiging, belanden gemiddeld 130 personen in het ziekenhuis en enkele honderden bij afdelingen Spoedeisende Hulp¹⁵⁰. Daarnaast is bekend dat kleine hoeveelheden CO al een nadelig effect kunnen hebben op hartpatiënten¹⁵¹ en hartritmestoornissen kunnen veroorzaken¹⁵². Onbekend is waardoor deze ongevallen worden veroorzaakt. Het kan door slecht onderhoud of een defecte toestel zijn.

Gas is brandbaar en explosief. Gastoestellen staan voornamelijk in huis en gaslekkages kunnen al gauw leiden tot een explosie of woningbrand. Jaarlijks zijn er zo'n 6000 woningbranden. Hoewel in verzekeringsclaims en statistieken een defect apparaat het meest wordt genoemd als oorzaak van een woningbrand, worden met name televisies en wasdrogers als oorzaak genoemd, gastoestellen niet. Van de 26 woningbranden met dodelijke afloop in 2012 hadden er 3 een relatie met een gastoestel¹⁵³, in 2013 waren er 30 fatale woningbranden waarvan eveneens 3 gerelateerd aan een gastoestel, in 2014 30 branden met 2 gerelateerd aan een gastoestel/verwarming en in 2015 27 fatale woningbranden met 1 gerelateerd aan gas(toestel)¹⁵⁴.

Een minder ernstig maar reëel gevaar, is het vrijkomen van stikstofoxiden in de rookgassen. Stikstofoxide is corrosief en kan de luchtwegen aantasten. Dit is geen aandachtspunt in het toezicht.

Vooral bij kooktoestellen speelt het gevaar van de aanraakbaarheid van te hete oppervlakten.

De gevaren van gastoestellen worden door gebruikers niet of nauwelijks opgemerkt of herkend. Al genoemd is koolmonoxidevergiftiging. Cv-toestellen en gasboilers staan meestal opgesteld in afgesloten ruimte buiten het gezichtsveld, zodat een defect (gaslekage, brand door oververhitting) niet snel wordt opgemerkt. Dit vergroot het risico. Er vallen steeds meer slachtoffers door vergiftiging door koolmonoxide afkomstig uit verkeerd geïnstalleerde of slecht onderhouden cv-ketels¹⁵⁵.

Het toezicht van de NVWA richt zich zowel op verhandeling van gastoestellen die worden gebruikt in de privésfeer, als op gastoestellen die worden gebruikt in de professionele sfeer, zoals grootkeukenapparatuur in restaurants of verzorgingstehuizen.

De afgelopen jaren richtte het toezicht zich vooral op handelaren in gasnetonafhankelijke gastoestellen vanwege het historisch grote aantal tekortkomingen dat blijkt uit eerdere onderzoek (slecht ontwerp, productie of installatie kan leiden tot koolmonoxideproductie). Daarnaast richtte het onderzoek zich op verhuurders van gastoestellen in woonruimten, aangezien deze verantwoordelijk zijn voor de juiste installatie en voldoende onderhoud.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Gastoestellen

Koolmonoxidevergiftiging;
Verhuur van gastoestellen.

Resultaten van het toezicht

Omdat fabrikanten en EU-importeurs van gastoestellen moeten kunnen aantonen dat ze verplichte typekeuringen volgens de voorschriften laten uitvoeren, richt het bedrijfsgerichte toezicht zich voornamelijk op de aantoonbaarheid van deze typekeuringen.

De keuze voor koffermodel gaskooktoestellen als onderwerp in 2013 voor toezicht is ingegeven door meldingen over oververhitte en geëxplodeerde toestellen.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 22. Resultaten van toezicht op gastoestellen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
	10	10	0
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
	30	3	27

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

Koffermodel gastoestellen

Onderzoek van koffermodel gaskooktoestellen in 2013 van 15 verschillende typen producten levert het resultaat op dat allen onveilig waren. De NVWA heeft erop toe gezien dat bedrijven die onveilige toestellen hebben verkocht, de juiste en voldoende maatregelen namen. Enkele toestellen die een ernstig veiligheidsrisico opleveren voor de consument zijn genotificeerd via het RAPEX-systeem van de Europese Commissie.

CO-melders

In juni 2015 onderzoekt Prosafe CO-melders. 15 verschillende merken/typen CO-melders op de Nederlandse markt zijn bemonsterd. Voor zover onderzocht zijn bij 12 van de 15 op de Nederlandse markt bemonsterde en onderzochte merken/type CO-melders tekortkomingen vastgesteld ten opzichte van de eisen in de Europese normen. De niet-functionerende CO-melders zijn van de markt gehaald. De twee melders die een ernstig veiligheidsrisico opleveren voor de consument zijn genotificeerd via het RAPEX-systeem van de Europese Commissie. (NB: hoewel een CO-melder geen gasapparaat is, is het wel relevant voor de CO-problematiek. Daarom staat dit onderzoek hier vermeld)

De publiciteit over de koffermodel gaskooktoestellen genereerde in 2014 extra vragen en meldingen. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek koffermodel gaskooktoestellen zijn in 2014 relatief veel RAPEX-meldingen gemaakt en zijn er product recalls uitgevoerd door bedrijven. Verder is door de NVWA het initiatief genomen om samen met de Nederlandse Notified Body (zie onderdeel 'Conformiteitsbeoordelende instanties voor productveiligheid') de fabrikanten en importeurs te bewegen tot technische verbeteringen. Wat dit betreft is dit onderwerp ook in Europese overlegvormen geagendeerd.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven, de laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 167 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven, en zo nodig op gehandhaafd. De meeste klachten en meldingen gaan over onveilige toestellen. Vragen gaan over eisen aan deze producten.

De 10 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie gingen over een terrasverwarmer en verschillende koffermodel gaskooktoestellen uit eigen markt-onderzoek.

Tabel 23. Signalen t.b.v. toezicht op gastoestellen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
167	89	61	17

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

Fabrikanten en importeurs van gasnetafhankelijke gastoestellen zijn over het algemeen bewust bezig met veiligheid. Met name bij de EU-importeurs van gastoestellen voor recreatief gebruik – de zogeheten gasnetafhankelijke toestellen – is niet altijd de kennis en het besef aanwezig om te beoordelen of voldaan is aan de administratieve en technische wettelijke eisen van vaak in het Verre Oosten gefabriceerde gastoestellen.

Enkele organisaties binnen de branche gastoestellen zijn de belangenorganisatie voor Nederlandse fabrikanten van cv-ketels en andere warmte- en warmwater voorzieningen (VFK) en de Vereniging voor Leveranciers Huishoudelijke apparaten Nederland (VLEHAN).

Consumenten

De meeste consumenten hebben niet of nauwelijks besef van de risico's van gastoestellen. Ze weten weinig van de omstandigheden die van invloed zijn op de veilige werking van gastoestellen. Uit onderzoek met een steekproef van duizend woningen door een energiebedrijf in de regio Eindhoven in 2004 bleek dat aan 25% van de cv-ketels nooit onderhoud wordt gepleegd¹⁵⁶. Ook zijn consumenten niet of nauwelijks op de hoogte van de geldende voorschriften voor installatie en plaatsing.

Politieke aandacht

Regelmatig komt de wens terug van sommige belangengroepen om te komen tot een algemene periodieke keuring (APK) voor installaties in woningen. Daaronder zouden moeten vallen de gasinstallatie, maar ook de kanalen voor de rookgasafvoer. Dit onderwerp is enkele jaren geleden in de Tweede Kamer aan de orde geweest, maar dat heeft tot nu toe niet geleid tot een wettelijke APK voor huisinstallaties. Wanneer bijvoorbeeld weer een CO-ongeval speelt, komt dit onderwerp meestal weer terug op de agenda. Zo was er in december 2014 een Kamervraag van de PvdA aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over de toename van koolmonoxidevergiftigingen door cv- installaties.

Media

Met name tijdens het stookseizoen worden er jaarlijks zo'n 40 tot 50 ongevallen gemeld in de media. Verreweg de meeste ongevallen betreffen CO-vergiftiging. Uit onderzoek blijkt dat voor het leeuwendeel de oorzaken zijn terug te voeren op slecht onderhoud, onvoldoende ruimteventilatie of verkeerde installatie. De oorzaak is slechts incidenteel terug te voeren op een fout in het ontwerp of bij de productie.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- De samenstelling van het aardgas gaat op termijn veranderen door de invoer van aardgas van buiten Nederland vanwege uitputting en vermindering van de gaswinning in Nederland. Er kunnen veiligheidsrisico's ontstaan wanneer de eigenschappen van het geïmporteerde aardgas teveel afwijken. Met ingang van 2017 moeten toestellen die worden verhandeld, geschikt zijn of eenvoudig geschikt gemaakt kunnen worden voor de nieuwe aardgassamenstelling.
-

Machines¹⁵⁷ (in de privésfeer)

Wat zijn het?

Machines zijn in het dagelijkse taalgebruik producten met bewegende delen die mechanisch worden aangedreven. De aandrijving kan gebeuren door een elektrische motor, een verbrandingsmotor of met perslucht. Machines die in de privésfeer gebruikt worden, zijn bedoeld om menselijke arbeid of inspanning te verlichten. Voorbeelden zijn boormachines, elektrische zaagmachines of grasmaaiers.

De wetgeving beschouwt niet alle machines die als zodanig in het dagelijks spraakgebruik worden aangeduid, als machines. De wetgeving maakt uitzonderingen voor een aantal categorieën. Op deze uitzonderingen wordt verder ingegaan in de volgende paragraaf.

Wet- en regelgeving

Machines moeten voldoen aan het Warenwetbesluit machines. Dit besluit is een implementatie van de Europese Machinerichtlijn 2006/42/EG. Het Warenwetbesluit kent twee normadressaten (marktdeelnemers) waarvoor plichten gelden: de fabrikant en diens gemachtigde. Valt er geen fabrikant in de eigenlijke zin van het woord aan te wijzen, dan wordt degene die de machine of niet-voltooid machine in de handel brengt (importeur) als fabrikant aangewezen¹⁵⁸.

Machines mogen zonder CE-markering en bijbehorende conformiteitsverklaring niet verhandeld of gebruikt worden. De CE-markering moet worden aangebracht door de fabrikant of diens gemachtigde, nadat deze in de conformiteitsverklaring heeft verklaard – mede op basis van een technisch constructiedossier – dat zijn machine voldoet aan de essentiële veiligheids- en gezondheidseisen van de richtlijn. De nadere beoordeling van de essentiële eisen gebeurt gewoonlijk door het toepassen van geharmoniseerde Europese veiligheidsnormen.

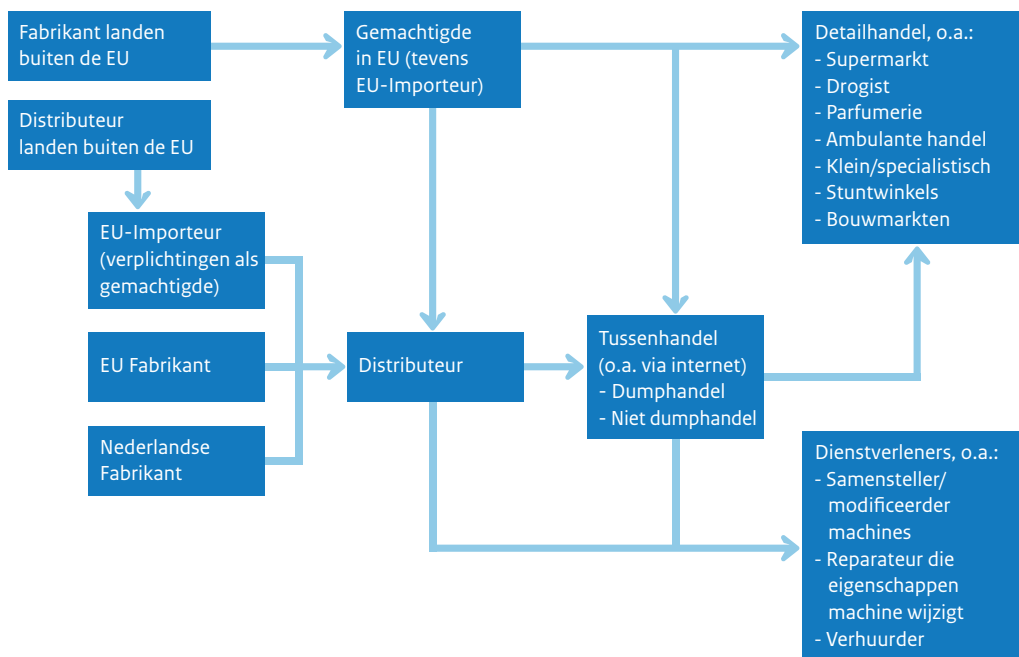
Een aantal categorieën producten valt buiten de scope van de Machinerichtlijn. Dit zijn huishoudelijk machines als wasmachines, wasdrogers, keukenmachines en computers. Deze worden beschouwd als elektrotechnische apparaten en vallen daarom onder de Laagspanningsrichtlijn. Deze is in het nationale Warenwetbesluit elektrotechnische producten^{xv} geïmplementeerd. Verder valt een groot aantal vervoermiddelen (bestemd voor gebruik op de openbare weg) buiten de scope omdat daar aparte specifieke regelgeving (in dit geval Wegenverkeerswet 1994) voor geldt.

Ook attracties vallen buiten de scope omdat daar eigen regels voor zijn.

^{xv} Sinds 1 juli 2016: Warenwetbesluit elektrisch materiaal

Markt

Mechanisch aangedreven (hand)gereedschap, mechanisch aangedreven tuingereedschap, en elektrische fietsen (met beperkt vermogen en snelheid) vormen de grootste groep machines voor de consument. De toeleveringsketen van machines – van productie naar detailhandel – kan als volgt schematisch worden gevisualiseerd.

Het leeuwendeel van aangedreven doe-het-zelf gereedschap en aangedreven tuingereedschap wordt geproduceerd in het Verre Oosten. Distributie vindt plaats via bouwmarkten voor doe-het-zelvers en tuincentra. De concurrentie binnen dit marktsegment is fel. De druk op de verkoopprijzen is hoog vanwege nieuwe marktspelers en toename van de internethandel.

Doe-Het-Zelf-gereedschap

Verkoop vindt voor het grootste deel plaats via bouwmarkten voor doe-het-zelvers. Dit geldt ook voor verhuur aan de consument. Twee grote ketens van verhuurders zijn marktleiders en hebben een franchiseovereenkomst met de bouwmarkten. Daarnaast is er een aantal regionale verhuurders. Er zijn zo'n 10 bouwmarktketens voor doe-het-zelvers in Nederland met 667 vestigingen en een gezamenlijke jaarlijkse omzet door verkoop en verhuur van gereedschap voor huis en tuin van 377 miljoen euro^{159, 160}. Het herstel van de huizenmarkt en het lage btw-tarief op verbouwingen en renovatie heeft bijgedragen aan een einde van de daling van de omzet in de doe-het-zelfmarkt¹⁶¹.

Tuingereedschap¹⁶²

De organisatiegraad van aanbieders van deze producten is hoog. Er zijn zo'n 20 tuincentrumketens met ongeveer 550 vestigingen¹⁶³. Er is voor wat betreft het aanbod van aangedreven tuingereedschap een grote overlap met bouwmarktketens voor doe-het-zelvers¹⁶⁴. De omzet van tuingereedschap is ongeveer 90 miljoen euro.

Brancheervaging, bijvoorbeeld doorsteeds meer concurrentie van tankstations, bouwmarkten voor doe-het-zelvers, webshops en grote supermarkten, zijn de hoofdoorzaak van vermindering van omzetvolumes bij tuincentra.

De gezondheidsgevaaren van machines en speerpunten in het toezicht¹⁶⁵

Gemiddeld vinden per jaar 5200 behandelingen op een afdeling SEH plaats door ongevallen met machines. De voornaamste gezondheidsschades zijn snijwonden, ontvellingen, amputatie, brandwonden, verlamming, of overlijden door een elektrische schok.

Machines bevatten (snel)draaiende of bewegende onderdelen. Aanraking van deze delen door de gebruiker of geraakt worden door weggeslingerde deeltjes zoals slijpsel, steentjes, metaalsplinters moeten worden voorkomen door een adequate afscherming van dat deel van de machine, bijvoorbeeld door een beschermkap of door beveiliging in de vorm van een (nood)stop. Bij ontbreken van een adequate afscherming of (nood)stop, of wanneer de mechanische sterkte van met name de behuizing van een machine te wensen overlaat, kunnen draaiende delen of spanningvoerende delen toegankelijk worden door het afbreken van delen van de behuizing met kans op bovengenoemde gevaren.

Snij-ongevallen aan handen en vingers zijn de voornaamste letsels door een privé-ongeval met een machine. In 2013 was dit percentage met 2900 ongevallen 71%. Cirkelzagen, haakse slijpers, afkortzagen en boormachines waren in 2013 het vaakst betrokken bij 2400 privé-ongevallen (59%), gevolgd door de tuingereedschappen, gazonmaaiers en elektrische heggenscharen met 410 ongevallen (10%).

De eerder genoemde andere bedreigingen treden weliswaar op, maar in veel mindere mate. Als deze leiden tot zware letsels, dan kan dat aanleiding geven tot verhoogde aandacht. Zo treedt een aantal malen oogletsel op door lassen, zagen, boren of slijpen. In 2013 leidden 140 van alle privé-ongevallen met machines (3%) tot oogletsel.

Over het algemeen is bij het ontstaan van letsel de rol van de machine alleen doorslaggevend wanneer sprake is van een defect of een tekortkoming van die machine. Uit de ongeval-statistieken blijkt dat verreweg het grootste deel van de ongevallen het gevolg is van onzorgvuldig of onoordeelkundig gedrag van de gebruiker.

Vanwege het ontbreken van aantoonbaar productfalen bij de meeste ongevallen gebeurt het toezicht op machines voornamelijk in de categorie waar de meeste afwijkingen te verwachten zijn: in het extreem goedkope segment. Daarnaast houdt de NVWA reactief toezicht wanneer machines aantoonbaar betrokken waren bij een incident of ongeval (consumentenklachten). Dit laatste geldt ook voor de machines die niet direct als consumentenproduct zijn aan te merken, maar waarmee de consument wel in aanraking kan komen, zoals elektrisch bediende hekken (zowel in de privésfeer als in de openbare ruimte), roltrappen in de openbare ruimte, en autoliften in bijvoorbeeld appartementencomplexen.

Bij het toezicht op de grotere importeurs van consumentenproducten is de productgroep machines structureel onderdeel van het te controleren assortiment.

De Inspectie SZW houdt toezicht op professionele machines. Wanneer deze echter worden verkocht of verhuurd via voor de consument toegankelijke verkoopkanalen, dan vallen deze categorieën ook onder het toezicht van de NVWA.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Machines

Het goedkoopste aanbod (onderkant van de markt) en reactief toezicht naar aanleiding van incidenten.

Resultaten van het toezicht

In de afgelopen jaren zijn geen productgerichte projecten uitgevoerd. Het toezicht richtte zich vooral op het volgen van fabrikanten en gemachtigden die vrijwillig maatregelen treffen wanneer zij tekortkomingen constateren, of die hier door de NVWA op worden gewezen. Meestal gaat het om fouten in de productie die door de betrokken producent zelf bijtijds worden ontdekt.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 24. Resultaten van toezicht op machines voor privé gebruik in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		3	0
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		17	3

In de verslagperiode is niet gerapporteerd over productgerichte projecten.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. Signalen van of over bedrijven komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 233 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven en indien nodig handhavend opgetreden. De meeste meldingen betreffen onveilige producten en vragen gaan over eisen aan producten.

Er zijn geen RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Europese Commissie gedaan.

Tabel 25. Signalen t.b.v. toezicht op machines voor privé gebruik (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
233	64	73	96

De beelden van de overige actoren van productveiligheid

Stakeholders¹⁶⁶

De grote ondernemers zijn over het algemeen goed op de hoogte van productveiligheid en de daarbij horende regelgeving. Daarentegen ontbreekt het kleinere ondernemers vaak aan mogelijkheden (geld, personeel en tijd) om goed op de hoogte te blijven. Onveilige producten komen vooral voor in de internethandel en bij handelaren in goedkope B-merken, onbekende merken of merkloze producten. Cirkelzagen, zaagmachines en snoeimachines worden door ondernemers genoemd als relatief onveilige producten. Dit heeft te maken met het bij de machine horende intrinsieke gevaar, waardoor bij onoordeelkundig gebruik sneller sprake is van serieuze gezondheidsschade (amputatie).

De Federatie Agrotechniek, Koninklijke Metaalunie, Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD), Verhuren Nederland, Orgalime, de European Garden Machinery Federation (EGMF) en Eurocommerce zijn organisaties die te maken hebben met de machinebranche in de privéfeer.

Consumenten¹⁶⁷

Bij consumenten staat bij aankoop van machines veiligheid niet op de eerste plaats. Prijs, kwaliteit en technische eigenschappen komen eerst.

Veiligheid is wel van belang, maar consumenten gaan ervan uit dat de fabrikant zorg draagt voor een adequate veiligheid. Te veel leunen op de zorgplicht van de fabrikant leidt er toe dat feitelijke kennis over de veiligheid, dat wil zeggen over veilig gebruik, bij de consument te wensen overlaat. Na een ongeluk geven consumenten achteraf toe dat men het risico heeft onderschat.

Vooraf wordt informatie gezocht, voornamelijk op het internet. Vooral mannen kopen of huren machines (83%). Ze kopen deze vooral in fysieke winkels, met name in bouwmarkten voor doe-het-zelvers. Indien toch in een internetwinkel wordt gekocht, dan wordt vooral gekocht in een in Nederland gevestigde internetwinkel. Het kopen gebeurt over het algemeen niet in een opwelling. Vooraf wordt informatie gezocht, voornamelijk op het internet.

Het belangrijkste aspect van veiligheid vindt men de aanwezigheid van een instructieboekje of een gebruiksaanwijzing bij de machine. Als een machine niet voldoet aan de Europese wetgeving, dan moet deze volgens consumenten teruggedroepen kunnen worden. Men vindt het dus belangrijk dat de machine voldoet aan de Europese veiligheidseisen. Verder vindt men het belangrijk dat contactinformatie van de fabrikant beschikbaar is. Consumenten schatten de kans om zelf een ongeluk met een machine te krijgen laag in.

Naast kopers van machines is er een kleine groep consumenten die met name de wat zwaardere doe-het-zelf apparaten en aangedreven tuingereedschappen huurt.

Politieke aandacht

Er zijn in de periode 2012-2015 geen Kamervragen op dit gebied geweest.

Media

Er is in de periode 2012-2015 geen media-aandacht op dit gebied geweest.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Het wordt steeds eenvoudiger om partijen machines vanuit landen buiten de EU via internet te bestellen en aan te bieden op de Europese markt. Hierdoor neemt de kans toe dat machines worden geïmporteerd door onoordeelkundige (gelegenheids)importeurs.
- Consumenten kunnen steeds meer beschikken over professionele apparaten, hetzij door aankoop, hetzij door huur. Deze apparaten hebben meestal hogere vermogens, zijn zwaarder en vragen ervaring en kennis in het gebruik en de omstandigheden waarin het gebruik plaats moet vinden. Ze zijn daarom relatief risicovol.
- Innovatieve producten die nu op de Europese markt worden aangeboden, kunnen mogelijk nog niet-geïdentificeerde intrinsieke gevaren bevatten. Innovatief zijn zogeheten multitools met een hoogfrequente, oscillerende zaagbeweging, die hierdoor een redelijke beveiliging biedt tegen zaag- en snijwonden. Voorbeelden van innovatieve producten met mogelijk nog niet-geïdentificeerde intrinsieke gevaren zijn 3D-printers en drones.

Voedselcontactmaterialen^{XVI}

Wat zijn het?

Onder voedselcontactmaterialen¹⁶⁸, vallen zowel verpakkingen en verpakkingsmaterialen, als producten die in de privésfeer worden gebruikt tijdens het bereiden en consumeren van eten en drinken. Maar ook materialen die bedoeld zijn om met voedsel in aanraking te komen tijdens de professionele bereiding of productie daarvan.

Het verpakken van voedsel gebeurt met een grote diversiteit aan materialen. De bekendste voorbeelden van verpakkingsmaterialen zijn kunststof, papier en karton, rubber, metaal, glas en keramiek, textiel, hout en kurk, of combinaties daarvan. Verpakkingen kunnen stoffen bevatten of opnemen die de houdbaarheid van voedsel verlengen. Dit worden actieve verpakkingen genoemd. Verder kunnen verpakkingen voorzien zijn van labels of van materialen die bijvoorbeeld de temperatuur aangeven, de zogeheten intelligente verpakkingen. Ook kan sprake zijn van tijdelijke verpakkingen binnen de voedselproductie- en transportketen, zoals jute zakken voor cacao bonen.

Daarnaast zijn er consumentenproducten, ook wel gebruiksartikelen genoemd, die dienen om voedsel te bereiden of voedsel te nuttigen. Voorbeelden zijn borden, pannen, bestek, snijplanken, bewaar dozen, waterkokers, keukenmachines en kookpotten. Ook machines die dienen voor voedselproductie op industriële schaal, bevatten materialen die met voedsel in contact komen. Voorbeelden daarvan zijn transportbanden, opslagvaten en mengmachines.

Wet- en regelgeving¹⁶⁹

Doel van de wet- en regelgeving is voorkomen dat er schadelijke stoffen uit verpakkingen en producten die bedoeld zijn om voedsel te verwerken of om in aanraking te komen met voedsel, via het voedsel in het lichaam terechtkomen. Ook mogen verpakkingen of gebruiksartikelen de samenstelling, geur, smaak, kleur, stevigheid en vloeibaarheid van het voedsel niet veranderen. In de wetgeving wordt gewerkt met een lijst met toegelaten stoffen. Op dit moment gaat het om ongeveer 2800 stoffen. De risicobeoordeling op EU-niveau vindt plaats door de toelatingsinstantie European Food Safety Authority (EFSA). Bedrijven zijn verantwoordelijk voor het op de markt brengen van veilige producten. Als een bedrijf een product op de markt brengt dat materiaal bevat dat met voedsel in aanraking zal komen, moeten alle stoffen die in dat contactmateriaal zitten, wettelijk zijn toegestaan.

Vanwege de breedte van het gebied is er binnen de Europese Unie algemene regelgeving en specifieke regelgeving. De algemene regelgeving richt zich op het productieproces (de GMP^{XVII}-verordening 2023/2006/EG) en op de handelsketen (de kaderverordening 1935/2004/EG). Fabrikanten moeten de kwaliteit en veiligheid van hun producten borgen en controleren, en procedures hebben voor onder andere inkoop, samenstelling en verwerking van materialen. Dit zorgt ervoor dat de productie consistent is en de materialen en voorwerpen veilig zijn. Elke schakel in de handelsketen moet informatie doorgeven over de gebruikscondities van materialen (via de zogeheten Verklaring van overeenstemming) en kunnen tonen waar materiaal of producten vandaan komen en aan wie vervolgens is geleverd. Deze traceerbaarheid moet toezicht, een eventuele product recall, en het vaststellen van aansprakelijkheid vergemakkelijken. Ook zijn er eisen aan het etiket. Zo moet het gebruik van een voorwerp voor de consument duidelijk zijn, bijvoorbeeld of het in de vaatwasser of magnetron mag.

^{XVI} materialen die met levensmiddelen in aanraking komen

^{XVII} GMP= Good Manufacturing Practice.

De specifieke Europese regelgeving betreft meestal eisen aan specifieke stoffen. Zo zijn er verordeningen voor kunststof, keramiek, hergebruikt kunststof, geregenereerde cellulose en voor actieve en intelligente verpakkingen. Daarnaast zijn er specifieke regels voor melamine en polyamide keukengerei (met wettelijke controleverplichtingen), bisfenol A in babyflesjes, en zekere epoxyverbindingen in deklagen. De regels bevatten over het algemeen concrete grenswaarden. Verder worden er Europese richtlijnen ontwikkeld voor gerecycled papier en karton en de stoffen die hieruit kunnen vrijkomen. Voor deze groep materialen is nog geen geharmoniseerde wetgeving.

Deze EU-regelgeving is voor wat het algemene deel betreft geïmplementeerd in het Warenwetbesluit verpakkingen en gebruiksartikelen, en voor wat betreft het specifieke deel in de Warenwetregeling verpakkingen en gebruiksartikelen. Daarnaast kennen het Warenwetbesluit en -regeling aanvullende regels. Niet alle materiaalsoorten zijn namelijk al op Europees niveau geregeld. Voor onder andere papier en karton, rubberproducten en hout zijn er nationale eisen. Nederland heeft een eigen toelatingsprocedure voor stoffen¹⁷⁰. Zo is er een aanvullende lijst met stoffen die toegestaan zijn om toe te passen in verpakkingsmateriaal of in het product. Daarnaast is er een aanvullende regel voor de toepassing van hergebruikt papier en karton.

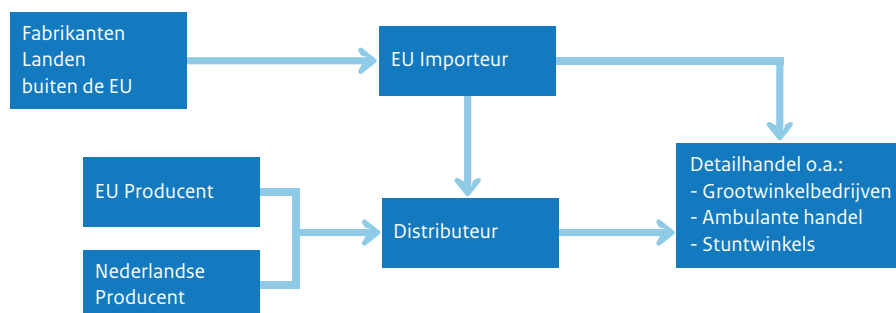
Wanneer regelgeving ontbreekt, is de fabrikant zelf verantwoordelijk voor de chemische veiligheid van de producten op basis van de Warenwet.

Omdat in verschillende EU-landen nog verschillende wettelijke eisen aan verpakkingen worden gesteld – onder meer door het ontbreken van geharmoniseerde EU-eisen – geldt het beginsel van de wederzijdse erkenning. Dat wil zeggen dat, wanneer een Nederlandse importeur kan aantonen dat het verpakkingsmateriaal voldoet aan de wettelijke eisen van het land van herkomst en een voor Nederland gelijkwaardig veiligheidsniveau biedt, de importeur dit product legaal op de Nederlandse markt kan brengen. De NVWA houdt toezicht op de naleving van deze wet- en regelgeving.

Markt

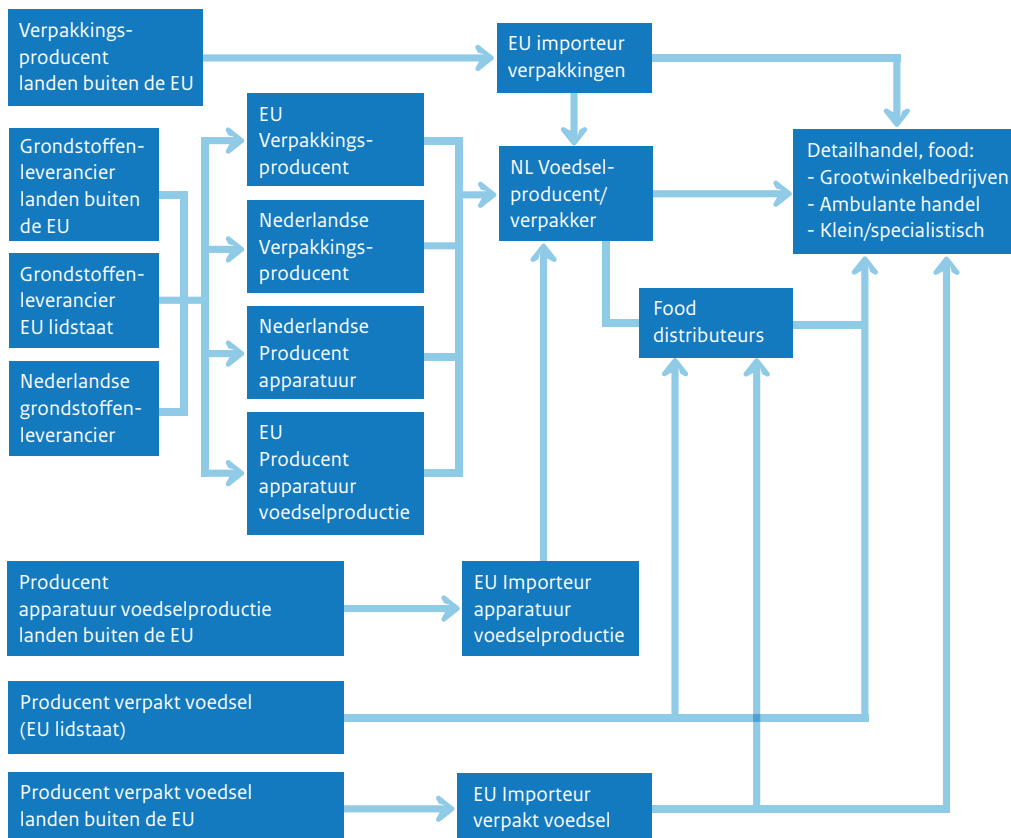
Door de diversiteit aan verpakkingen en gebruiksartikelen is het niet mogelijk een eenduidige schematische illustratie van de handelsketen te geven. Er zijn meerdere schematische illustraties nodig. Deze zijn gebaseerd op een indeling van de materialen in enerzijds consumentenproducten of gebruiksartikelen en anderzijds in verpakkingen en industriële apparaten voor voedselbereiding.

Handelsketen consumentenproducten/gebruiksartikelen

Consumentenproducten die contactmaterialen voor levensmiddelen bevatten, zijn een grote en diverse groep. Veel ervan wordt geïmporteerd uit landen buiten de EU, onder andere Azië. De importeurs zijn vaak importeurs van een groot en wisselend assortiment huishoudartikelen, maar ook specifiek van keuken- en/ of cadeauartikelen. Er is geen goed beeld van handelsstromen en importeurs.

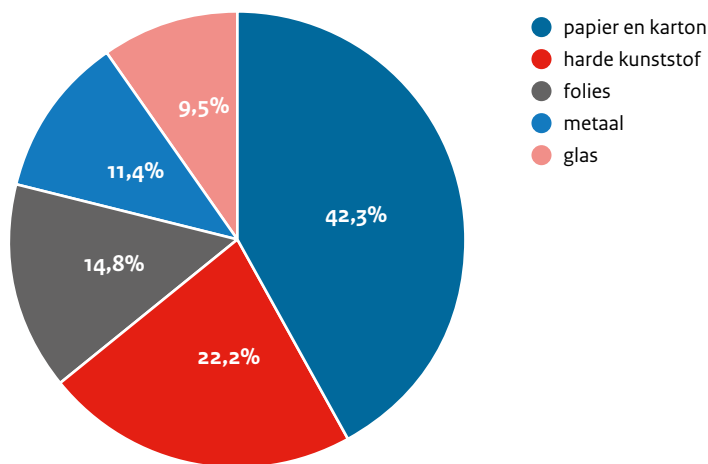
Handelsketen verpakkingsmateriaal en apparatuur voor voedselbereiding

De verpakkingsmiddelenindustrie is een zeer gefragmenteerde branche met relatief kleine bedrijven; 29% zijn zelfs eenmanszaken. Het aantal bedrijven wordt volgens beschikbare cijfers uit 2012 geschat op 470^{171,172}. De voedings- en genotsmiddelenindustrie zijn de grootste afnemer van verpakkingen. De ontwikkelingen in de verpakkingenmarkt zijn sterk afhankelijk van de conjuncturele groei van de voedings- en genotsmiddelenindustrie.

Er zijn ook importeurs van verpakt voedsel. Dit betreft met name lang houdbaar voedsel, zoals ingeblikte vis¹⁷³.

Het toezicht van de NVWA richt zich zowel op de spelers in de verpakkingsketen als op de spelers in de voedselproductieketen. Voor verpakkingen gelden de regels van producten van veilige materialen (zogenaamde 'good manufacturing practice'-eisen). In de voedselproductieketen gaat het niet alleen om verpakkingen, maar ook om machines voor de bereiding en verwerking van levensmiddelen. Deze moeten namelijk ook voldoen aan de wettelijke eisen voor voedselcontactmaterialen. Daarnaast richt de NVWA zich op de handelsketen van producten (keukengerei et cetera). Hier worden vooral productcontroles uitgevoerd.

Materiaalsoorten verpakkingmarkt 2011 ¹⁷¹

Papier en (vooral) karton vormen nog het grootste aandeel in de totale verpakkingenmarkt. Verwacht wordt dat het marktaandeel van de folies zal toenemen omdat deze een betere houdbaarheid van voedsel opleveren.

Harde kunststof verpakkingmaterialen hebben het op een na hoogste marktaandeel. In verband met verduurzaming wordt gewerkt aan bioplastics (kunststof op basis van natuurlijke grondstoffen).

Er zijn geen nauwkeurige kwantitatieve gegevens bekend over de handelsstromen in de handelsketen industriële apparatuur voor voedselproductie, onder meer door de diversiteit van deze productcategorie. De import in Nederland wordt in 2014 geschat op bijna een miljard USD¹⁷⁴.

De gezondheidsgevaaren van voedselcontactmaterialen en speerpunten in het toezicht

De gezondheidsgevaaren bij materialen die in aanraking komen met levensmiddelen zijn hoofdzakelijk chemisch van aard. Chemische stoffen kunnen acute schadelijke effecten veroorzaken zoals vergiftiging of een allergische reactie, maar ook effecten die pas op lange termijn optreden, zoals kanker, DNA-schade, hormoonverstoring, effecten op de voortplanting en de ontwikkeling van het ongeboren kind en sensibilisatie/allergieën. Voorbeelden van chemische gevaren zijn de afgifte van zware metalen als lood en cadmium uit keramische producten als tajines. Deze stoffen kunnen al bij lage doses schadelijk zijn. Een ander voorbeeld is de migratie van schadelijke drukinkten en minerale oliën uit (met name gerecyclede) verpakkingen naar daarin verpakte levensmiddelen. Een ander voorbeeld van een chemisch gevaar is de migratie van stoffen uit artikelen die aan het verpakte voedsel worden toegevoegd, zoals lepeltjes of speelgoed. Gelamineerde kunststoffen kunnen uit wel 12 laagjes bestaan met allemaal verschillende migratie-eigenschappen.

Daarnaast spelen microbiologische gevaren doordat verpakkingen, keuken- en eetgerei of voedselbereidingsapparatuur verontreinigd kunnen zijn met bacteriën. Als deze producten in contact komen met levensmiddelen kunnen deze besmet raken, bacteriegroei veroorzaken en vervolgens – wanneer het pathogene bacteriën betreft – leiden tot ziektes en gezondheidsschade.

In mindere mate spelen er ook mechanische gevaren. Hierbij gaat het vooral om onderdeeljes die bijvoorbeeld van (harde) verpakkingen of keukengerei kunnen afbreken, in het voedsel terecht komen en vervolgens worden ingeslikt. Een bekend voorbeeld is het afbreken van metalen mesjes (bij overbelasting) van een food processor¹⁷⁵.

Soms is het gevaar te herkennen: als stoffen van verpakkingsmaterialen of gebruiksartikelen worden afgegeven aan voedsel of drinkwaar, veranderen kleur, geur, structuur of uiterlijk daarvan. Maar meestal is het gevaar niet herkenbaar.

Het gebruik van het juiste type verpakkingsmateriaal, afhankelijk van toepassing en type voedingsmiddel, luistert nauw. Communicatieproblemen in de keten door het niet doorgeven of onjuist/onvolledig doorgeven van informatie over toepassingsgebied en condities voor toepassing van het verpakkingsmateriaal (via documentatie, de zogenoemde Verklaring van Overeenstemming) kunnen leiden tot verpakkingen die niet geschikt zijn voor een bepaalde toepassing (bijvoorbeeld hoge temperatuur) of voor bepaalde type voedsel (bijvoorbeeld voedsel in olie). Door deze communicatieproblemen kunnen gezondheidsgevaren ontstaan.

De speerpunten voor het toezicht van de NVWA zijn:

Verpakkingen en gebruiksartikelen

Blootstelling van consumenten (met name kwetsbare groepen) aan CMRS-stoffen;

Documentatie / veiligheidsdossiers voor materialen en producten (Verklaring van Overeenstemming);

(Verplichte) importcontrole van nylon en melamine keukengerei uit China en Hongkong.

Resultaten van het toezicht

De NVWA controleert producenten, importeurs en distributeurs binnen de verpakkingsketen op de naleving van de vereiste documentatieverplichtingen.

Daarnaast voert de NVWA jaarlijks de (wettelijk verplichte) grenscontroles uit van partijen keukengerei uit China en Hongkong. Daarbij wordt documentatie gecontroleerd en worden producten onderzocht.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 26. Resultaten van toezicht op voedselcontactmaterialen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		438	19
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
Keukengerei China/Hongkong	812	803	9
Overig product	30	29	1

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

- In 2013 is onderzoek gedaan naar de [migratie van lood en cadmium uit ambachtelijke en in kleine series vervaardigde tajines](#). Bijna alle tajines voldoen aan de huidige migratielimieten, ook al zijn ze meestal niet voorzien van een verklaring van overeenstemming.
- In 2014 is onderzoek gedaan bij [grote en kleine producenten en importeurs van kunststof verpakkingen en gebruiksartikelen](#)¹⁷⁶ naar specifieke eisen voor de 'verklaring van overeenstemming.' De grote levensmiddelenproducenten hebben dit redelijk tot goed op orde. [De kleine producenten en importeurs scoren beduidend slechter](#). In enkele gevallen zijn schriftelijke waarschuwingen opgelegd, meestal vanwege het ontbreken van de Verklaring van Overeenstemming.

- In 2014 is gerapporteerd over [importcontrole melamine en polyamide keukengerei uit China en Hongkong](#). Dit rapport geeft een overzicht van de resultaten van de verplichte controles vanaf de start van de controles in 2011 tot eind 2013. Partijen keukengerei waarin formaldehyde is aangetroffen zijn teruggestuurd naar het land van herkomst.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RASFF^{XVIII}-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 562 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen, is daaraan een opvolging gegeven en is er zo nodig op gehandhaafd. De meeste klachten gaan over (veiligheids)problemen met producten en meldingen over migratie van chemische stoffen uit producten. Vragen gaan over veiligheidseisen die gesteld zijn aan producten en risico's bij gebruik van producten.

De 9 RASFF-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie gingen onder meer over eetstokjes zonder certificaat, migratie van formaldehyde of primaire aromatische amines uit kunststof keukengerei (bestek, servies), en migratie van weekmakers DEHP en DOTP uit afsluitdeksels. In een aantal situaties was er sprake van een ernstig gezondheidsrisico. In deze situaties heeft de NVWA opgetreden.

Tabel 27. Signalen t.b.v. toezicht op voedselcontactmaterialen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
562	340	138	84

De beelden van de overige actoren van productveiligheid

Stakeholders

Brancheorganisaties in deze marktsector zijn onder andere de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), de Nederlandse Vereniging van Groothandelaren in Papier- en verpakkingsmaterialen (NVGP) en de Vereniging van Leveranciers van Huishoudelijke Apparaten in Nederland (VLEHAN). Kennisinstituten op dit terrein zijn het Nederlandse Verpakkingscentrum (NVC), het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) en het Kenniscentrum papier en Karton (KCPK).

Binnen onderdelen van de verpakkingssector is duurzaamheid een speciaal discussiepunt, bijvoorbeeld bij de inzet van nieuwe vezels uit lokale bronnen in de papier- en kartonsector. Men is zich ervan bewust dat alle potentiële effecten in de keten en de rest van de industrie moeten worden bekeken, en dat de rest van de industrie tijdig met alle relevante stakeholders bij de ontwikkeling moeten worden betrokken¹⁷⁷.

Politieke aandacht

Kamervragen over materialen die in contact komen met levensmiddelen, hebben vaak een directe relatie met voedselveiligheid. Zo zijn in 2014 Kamervragen behandeld over de contaminatie van barbecuevlees via bestek en keukengerei waardoor jaarlijks honderdduizenden mensen ziek worden. Gewezen wordt op de eigen verantwoordelijkheid van de consument, voorlichting van het Voedingscentrum en de campagne van VWS over microbiologische risico's van voedselbesmetting, en op de verantwoordelijkheid voor veilig voedsel van producenten¹⁷⁸.

^{XVIII} RASFF = Europese Rapid Alert System for Food and Feed; meldingen op het gebied van voedselcontactmaterialen gaan via dit systeem ipv het RAPEX-systeem

Media

In 2012 was er aandacht voor mogelijke schadelijke gevolgen van bisphenol A, waarbij diabetes, kanker, obesitas, hartziekten en aantasting van het zenuwstelsel werden genoemd.¹⁷⁹ In datzelfde jaar besteedde het televisieprogramma RADAR aandacht aan het vrijkomen van bisphenol A uit het kunststof van babyflesjes. Dagblad Trouw meldde in 2012 dat een hoog gehalte Bisfenol A bij kinderen obesitas zou veroorzaken.

Vele tientallen voeding- en babygerelateerde websites besteedden sindsdien aandacht aan de mogelijke risico's van Bisfenol A (BPA). Overigens, blijkt uit onderzoek in 2008, dat in Nederland verkochte babyflesjes deze stof niet bevatten¹⁸⁰. In 2015 heeft het RIVM uitgebreid onderzoek aan BPA gedaan en heeft BuRO op basis daarvan aanbevelingen ten aanzien van de aanpak van de BPA-problematiek gedaan¹⁸¹.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- In de EU is er discussie over de huidige wettelijke eisen voor chemische stoffen in voedselcontactmaterialen. Binnen enkele jaren worden de eisen waarschijnlijk aanzienlijk strenger, voor lood en cadmium. Mogelijk worden er ook eisen gesteld aan andere zware metalen, als antimoon, arseen, barium, chroom, kobalt, kwik, nikkel, aluminium en selenium.
- In de EU wordt verder gesproken over de vraag of het verbod op polycarbonaat babyflesjes uit zou moeten worden gebreid naar andere producten waarin Bisfenol A zit. Dit is nodig omdat enkele landen, bijvoorbeeld Frankrijk, al een verbod hebben. Dit wordt gezien als niet bevorderlijk voor de vrije handel op de interne markt. Door toenemende kennis over stoffen die mogelijk een hormoonverstorende werking hebben, zijn meer van dit soort discussies te verwachten.
- Nanotechnologie kan ook worden gebruikt in sommige voedselverpakkingen en -containers. Zo worden nanozilverdeeltjes gebruikt om hun antibacteriële eigenschappen. Deze deeltjes kunnen naar voedsel migreren en vervolgens in het lichaam terecht komen. Er is meer kennis nodig over de mogelijke risico's van nanomaterialen.
- De toegenomen focus op gezondheid en voedselkwaliteit leidt tot meer aandacht voor onder meer de houdbaarheid van voedsel¹⁸². Hierbij speelt de keuze voor het soort verpakkingsmateriaal een belangrijke rol.
- Er is een tendens naar duurzame verpakkingen. Er wordt een groei verwacht van 20 tot 30% in 2020. Zo zijn er verpakkingen op basis van zetmeel, gewonnen uit aardappels en mais. Ook is er meer aandacht voor het recyclen van gelamineerde verpakkingen. Bij beide ontwikkelingen is het van belang dat de industrie aandacht heeft voor de veiligheids- en gezondheidsaspecten.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Wat zijn het?

Een persoonlijke beschermingsmiddel (PBM) is een middel dat bedoeld is ter bescherming van een persoon die een activiteit uitvoert waaraan risico's voor het oplopen van letsel verbonden zijn. Het beschermingsmiddel kan door een persoon worden gedragen (bijvoorbeeld reddingvest, veiligheidsbril) of vastgehouden (bijvoorbeeld een beschermkap, (hand)schoen) ter bescherming van hoofd, hand, gehoor, gezicht of ledematen.

Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn^{183, 184, 185} bijvoorbeeld scheenbeschermers, gebitsbescherming, wielren-, paardensport- en paardrijdhelmen, ademautomaten, loodgordels, duikmaskers, skihelmen, skibrillen, klimgordels, karabijnhaken, handschoenen, klimharnassen, zwemvesten, stofmaskers, slijp- en veiligheidshandschoenen, oordopjes, zonnebrillen. Kortom, PBM's is een zeer brede en diverse productgroep.

Regenjassen, mutsen en paraplu's beschermen tegen normale weersomstandigheden en worden niet als persoonlijke beschermingsmiddelen beschouwd.

Persoonlijke beschermingsmiddelen worden zowel in de beroepssfeer als in de privésfeer gebruikt¹⁸⁶.

Wet- en regelgeving¹⁸⁷

Persoonlijke beschermingsmiddelen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen. Dit is een implementatie van de Europese Richtlijn persoonlijke beschermingsmiddelen (89/686/EEG), de zogeheten PBM-richtlijn. Wanneer persoonlijke beschermingsmiddelen niet voldoen aan de essentiële eisen maar toch in de handel zijn gebracht, dan is de betreffende verhandelaar in overtreding. De nadere beoordeling van de essentiële eisen gebeurt door het toepassen van geharmoniseerde Europese veiligheidsnormen. De NVWA houdt toezicht op hoe de ondernemers invulling geven aan hun verantwoordelijkheid om te voldoen aan de wettelijke eisen voor persoonlijke beschermingsmiddelen voor consumenten. De NVWA neemt passende maatregelen daar waar nodig. De ISZW doet hetzelfde, maar doet dit voor ondernemers die handelen en gebruik maken van persoonlijke beschermingsmiddelen binnen de arbeidssfeer. De ILT houdt toezicht op beschermingsmiddelen die bedoeld zijn voor gebruik op de openbare weg en die daarom aan de eisen van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990 (RVV 1990) moeten voldoen. Dit betreft voornamelijk helmen.

De wetgeving deelt persoonlijke beschermingsmiddelen in drie beschermingsniveaus in, afhankelijk van de ernst van de risico's waartegen ze moeten beschermen:

- lichte risico's waarbij sprake is van oppervlakkig letsel dat volledig kan herstellen;
- gemiddelde risico's waarbij wel sprake is van letsel, maar dat niet valt onder beschermingsniveau 1 of beschermingsniveau 3;
- ernstige risico's waarbij sprake is van dodelijke afloop of ernstig en onherstelbaar letsel dat door de gebruiker niet voorzien of herkend had kunnen worden.

Overige persoonlijke beschermingsmiddelen vallen niet onder het Warenwetbesluit. Voorbeelden van middelen die bescherming bieden tegen acceptabele risico's en die daarom niet vallen onder het besluit, zijn mondklappen tegen grove schuurdeeltjes, hoofdbescherming tegen verfspatten, en bescherming

(kleding) tegen gewone weersomstandigheden. Ook middelen die dienen ter bescherming of verdediging zoals kogelwerende kleding, geluidalarm en markeerspray (alternatief voor illegale pepperspray) vallen niet onder het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen. Al deze middelen vallen onder de Warenwet en het Warenwetbesluit algemene productveiligheid.

Markt

Globaal is bekend welke persoonlijke beschermingsmiddelen in welke (internet)verkooppunten worden aangeboden. Omzetten per type verkooppunt zijn niet bekend.

Persoonlijke beschermingsmiddelen voor gebruik tijdens sporten worden voornamelijk verkocht via sportzaken. In 2014 waren er zo'n 2200 verkooppunten, inclusief watersport (ongeveer 650¹⁸⁸) en buitensport¹⁸⁹. Binnen dit marktsegment waren er bijna 20 ketens¹⁹⁰. Speciaalzaken voor outdoor-sport (met name bergsport en duiksport), vormen hier een aparte groep; het gaat hier om specifieke beschermingsmiddelen waarbij specialistische voorlichting aan de orde is. Het aantal verkooppunten wordt ruw geschat op 250^{191, 192}.

Persoonlijke beschermingsmiddelen voor doe-het-zelven en tuinieren worden door de bouwmarkten voor de doe-het-zelver verkocht. Toelevering vindt veelal plaats door fabrikanten en importeurs, die ook beschermingsmiddelen leveren voor gebruik in de beroepssfeer. Dit aantal wordt geschat op ongeveer 70 bedrijven¹⁹³. Zo goed als alle bouwmarkten maken onderdeel uit van een keten. In 2014 waren er 685 bouwmarkten, waarvan het merendeel samenwerkt in 9 grote ketens.^{194, 195}

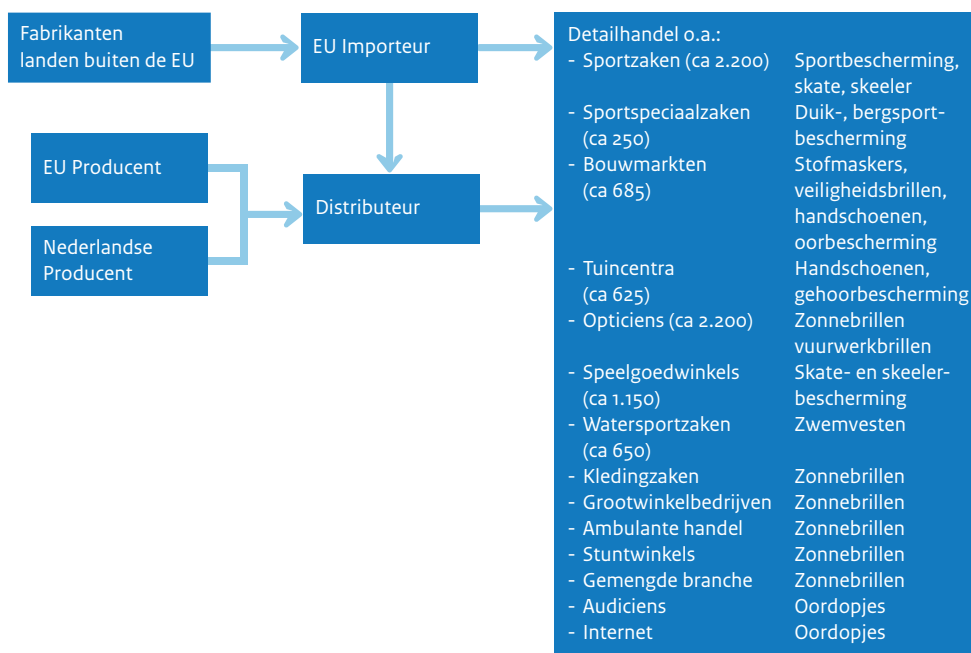
Persoonlijke beschermingsmiddelen voor gebruik tijdens het tuinieren worden ook via tuincentra en landbouwcoöperaties verkocht aan consumenten. In 2014 waren er 623 verkooppunten, waarvan nog geen kwart samenwerkt in 4 ketens.¹⁹⁶

De persoonlijke beschermingsmiddelen voor gebruik tijdens recreatie worden meestal via speciaalzaken aan consumenten geleverd. Voorbeelden zijn vuurwerkbrillen bij opticiens (circa 2200 winkels¹⁹⁷), kniebeschermers voor skating bij sportspeciaalzaken of speelgoedwinkels, reddingshulpmiddelen bij watersportzaken of speelgoed- en sportwinkels. Oordopjes worden verkocht via audiciens (zo'n 700 winkels waaronder 2 ketens¹⁹⁸), maar ook via internetzaken.

Zonnebrillen worden verkocht bij een zeer groot aantal uiteenlopende verkooppunten, variërend van opticiens tot kledingzaken en souvenirwinkels.

De gezondheidsgevaaren van persoonlijke beschermingsmiddelen en speerpunten in het toezicht

Bij veel producten die bij gebruik kunnen leiden tot letsel, en bij veel activiteiten die kunnen leiden tot letsel, worden persoonlijke beschermingsmiddelen geadviseerd. Bij producten gebeurt dat meestal in de gebruiksinstructies. Wanneer het beschermingsmiddel niet voldoet, dan is er een direct risico voor de gebruiker. Een ongeval met een product of tijdens een activiteit kan dus voortkomen uit een falend beschermingsmiddel. In 2013 vonden 105.000 SEH-behandelingen plaats. Daarbij waren activiteiten aan de orde waarbij persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt kunnen worden. Hieronder waren 4900 SEH-behandelingen waarbij een persoonlijk beschermingsmiddel genoemd is bij de toedrachtbeschrijving van het ongeluk. Het meest hierbij genoemd werden sportfietsen, paardrijden, skaten en skateboarden, skiën en snowboarden en motorracen. Uit de registratie kan meestal achterhaald worden of een beschermingsmiddel al dan niet is gedragen. Of het beschermingsmiddel daadwerkelijk is gebruikt of gedragen, varieert per activiteit. Bij ongevallen met sportfietsen en met skaten en skateboarden werd in ongeveer een derde van de ongevallen een beschermingsmiddel gedragen. Bij paardrij-ongevallen was dat ongeveer in een tiende van de gevallen¹⁹⁹. Uit de registraties kunnen hooguit conclusies worden afgeleid over het nut van het dragen van een persoonlijk beschermingsmiddel, maar niet in hoeverre een persoonlijk beschermingsmiddel heeft gefaald/niet effectief is geweest.

Onderzoek in 2004 en 2005 heeft laten zien dat risico's bij duiksport en bij bergsport geen issue zijn. Het aantal dodelijke ongevallen is relatief laag en meestal veroorzaakt door menselijk falen. Falende uitrusting speelt nauwelijks een rol. De organisatiegraad onder duikers en bergsporters is hoog. Mede daardoor is de kennisuitwisseling en het bewustzijn over veiligheid relatief hoog^{200, 201}.

Bij 'fun and adventure' is de organisatorische factor zoals professionele begeleiding verreweg de belangrijkste risicofactor in vergelijking met de menselijke factor zoals fysieke staat en de technische factor zoals de uitrusting.²⁰²

Registraties geven geen beeld van falende persoonlijke beschermingsmiddelen. De juiste toepassing van een persoonlijk beschermingsmiddel of het überhaupt aanwezig zijn van een persoonlijk beschermingsmiddel draagt in belangrijkere mate bij aan het terugdringen van risico's.

Blootstelling aan te harde geluiden kan gehoorschade veroorzaken. Gehoorschade ontstaat doordat de trilharen in het binnenoor beschadigd raken. Opgelopen gehoorschade is bijna altijd blijvend en onomkeerbaar. Vanaf 80 decibel kan geluid schadelijk zijn, geluiden vanaf 120 decibel kunnen het gehoor direct beschadigen. Hoe schadelijk geluiden tussen 80 en 120 decibel zijn, hangt af van hoe vaak en hoe lang je er naar luistert. Het afgesproken geluidsniveau van 103 decibel tijdens concerten is een veilig volume als je er oordoppen bij draagt die het geluid voldoende dempen. Daarbij is het belangrijk dat de oordoppen goed passen. Uit onderzoek blijkt dat vrijwel alle jongeren via oortjes of koptelefoon naar muziek luisteren op hun smartphone of muziekspeler en dat 2 op de 5 regelmatig naar een evenement met harde muziek gaan. Ruim de helft van de jongeren heeft daarna wel eens last van een piep in het oor.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Reactief op basis van klachten;

Beschermingsmiddelen tegen gehoorschade.

Resultaten van het toezicht

Vanaf de inwerkingtreding van het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen medio 1995 tot 2008 heeft de NVWA planmatig markttoezicht gehouden op alle relevante sectoren binnen het subdomein Persoonlijke beschermingsmiddelen. Na een of meer acties voldeden de relevante sectoren op het gebied van consumenten persoonlijke beschermingsmiddelen matig tot goed aan het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen. Rond 2008 is in overleg met de opdrachtgever, het ministerie van VWS, vanwege budgettaire overwegingen besloten om alleen de ontwikkelingen te volgen en reactief op te treden op basis van signalen, (internationale) meldingen en klachten.

De resultaten van het toezicht in de afgelopen jaren laten vooral gevallen zien waarin administratieve zaken zoals de verplichte CE-markering en technische documentatie ontbreken²⁰³.

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015 op basis van meldingen en klachten.

Tabel 28. Resultaten van toezicht op persoonlijke beschermingsmiddelen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		1	-
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		13	-

In de verslagperiode is niet gerapporteerd over productgerichte projecten.

Omdat de NVWA uitsluitend reactief toezicht houdt, zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven relevant voor het toezicht. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 88 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen en is daaraan een opvolging gegeven. De meeste meldingen zijn bedrijfsmeldingen over niet-functionerende producten. Vragen gaan over veiligheidseisen. De RAPEX-melding vanuit Nederland aan de Commissie ging over zwembandjes.

Tabel 29. Signalen t.b.v. toezicht op persoonlijke beschermingsmiddelen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
88	26	26	36

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

Ondernemers die handelen in persoonlijke beschermingsmiddelen voor gebruik in de professionele sfeer beschikken vooral over kennis van persoonlijke beschermingsmiddelen en regelgeving. Ondernemers die handelen in persoonlijke beschermingsmiddelen voor consumenten lijken minder kennis te hebben van de regelgeving en de producten die ze verhandelen dan ondernemers die handelen in professionele producten.

Betwijfeld mag worden of (detail)handelaren die handel in persoonlijke beschermingsmiddelen 'erbij doen', zoals sportzaken, voldoende kennis hebben van een juiste keuze, toepassing en gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen²⁰⁴. Dit geldt niet voor speciaalzaken voor bergsport en duiksport, waar voldoende kennis over deze middelen is. Organisaties in deze marktsector zijn AVAG (branchevereniging die zich inspant voor veiligheid, gezondheid en welzijn in de werkomgeving) en de European Safety Federation (ESF).

Consumenten

Consumenten zijn niet bezig met niet-functionerende of falende persoonlijke beschermingsmiddelen. Dit blijkt uit onderzoek via sociale media als Twitter, Facebook en internetfora²⁰⁵. Bij een aantal sportactiviteiten is het dragen van specifieke persoonlijke beschermingsmiddelen verplicht, bijvoorbeeld een bitje en scheenbeschermers bij hockey.

Politieke aandacht

Kamervragen gingen in de periode 2012 t/m 2015 vooral over de inzet van persoonlijke beschermingsmiddelen bij asbestsanering. Dit betreft echter een activiteit in de beroepssfeer. Daar is de Inspectie SZW toezichthouder.

Media

Berichtgeving vond vooral plaats over persoonlijke beschermingsmiddelen bij beroepsuitoefening. Deze berichtgeving gebeurt vooral in gespecialiseerde bladen. In de periode 2012 t/m 2015 is geen berichtgeving bekend over persoonlijke beschermingsmiddelen voor consumenten.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Op 31 maart 2016 is de Verordening (EU) 2016/425 inzake persoonlijke beschermingsmiddelen gepubliceerd. Deze vervangt de Europese PBM-richtlijn. De verordening maakt geen onderscheid meer tussen professioneel gebruik en gebruik door consumenten. In de praktijk betekent het dat ook ovenhandschoenen voor privégebruik als persoonlijk beschermingsmiddel worden aangemerkt. De nieuwe PBM-erordening kent een transitieperiode van 2 jaar^{XIX}.
- De periode van uitsluitend reactief toezicht sinds 2008 wordt beëindigd. Op verzoek van het ministerie van VWS wordt in 2016 gestart met proactief toezicht op, en voorlichting en communicatie over gehoorbescherming vanwege het convenant 'Preventie gehoorschade muzieksector'. Voorafgaand daaraan onderzocht de NVWA in samenwerking met de Nationale Hoorstichting, in 2015/2016 het functioneren van gehoorbescherming tijdens concerten²⁰⁶.

^{XIX} De Richtlijn 89/686/EEG wordt ingetrokken op 21 april 2018. Per dezelfde datum treedt de verordening in werking, met uitzondering van de artikelen 20 t/m 36 en artikel 44 die op 26 oktober 2016 in werking treden. Artikel 45, lid 1, treedt in werking op 21 maart 2016.

Speelgoed²⁰⁷

Wat is het?

Speelgoed zijn voorwerpen voor kinderen om mee te spelen. Kinderen spelen met bijna alles wat zij in hun omgeving kunnen vinden. Ook voorwerpen die niet bedoeld zijn als speelgoed kunnen door kinderen worden gezien als speelgoed. In de context van productveiligheid vallen artikelen voor baby's, kleuters en kinderen tot 14 jaar om mee te spelen, ook als ze hier niet uitsluitend voor zijn ontworpen of bestemd onder speelgoed. Van oudsher wordt speelgoed gemaakt om tegemoet te komen aan de behoefte van kinderen om te spelen. Daarnaast kan speelgoed ook gemaakt zijn om bij kinderen spelenderwijs bepaalde vaardigheden als de motoriek te ontwikkelen. Speelgoed voor de allerjongsten wordt vaak speciaal vanuit dit oogpunt ontwikkeld. Oudere kinderen zijn verder in hun ontwikkeling. Daarom zijn daarvoor andere aandachtspunten bij het ontwikkelen/maken van het speelgoed.

Of het juiste speelgoed op het juiste moment wordt aangeboden, hangt dus af van de ontwikkelingsfase van het kind met de daarmee samenhangende vaardigheden. Daarom worden vaak leeftijden bij kinderspeelgoed vermeld.

Speelgoed is er in allerlei soorten en maten. Er bestaan verschillende indelingen. Soms wordt onderscheid gemaakt in speelgoed en spellen en in buiten- en binnenspeelgoed. Een gangbare indeling is naar leeftijd. In de paragraaf wet- en regelgeving, waarin de veiligheidsregels voor speelgoed worden uitgelegd, worden daarom leeftijdscategorieën gebruikt.

Wet- en regelgeving²⁰⁸

Speelgoed moet voldoen aan het Warenwetbesluit speelgoed 2011 waarin de Europese Richtlijn Speelgoed 2009/48/EG is geïmplementeerd. De verplichtingen verschillen per soort ondernemer (marktdeelnemer) in de handelsketen (fabrikant, gemachtigde van de fabrikant, EU-importeur of distributeur). De richtlijn valt onder de Nieuwe aanpak richtlijnen en bevat essentiële veiligheidseisen voor de fysische, mechanische en chemische veiligheid, voor elektrotechnische eigenschappen, ontvlambaarheid, hygiëne, en radioactiviteit. Als voldaan wordt aan deze eisen, dan mag de fabrikant de CE-markering op het speelgoed aanbrengen.

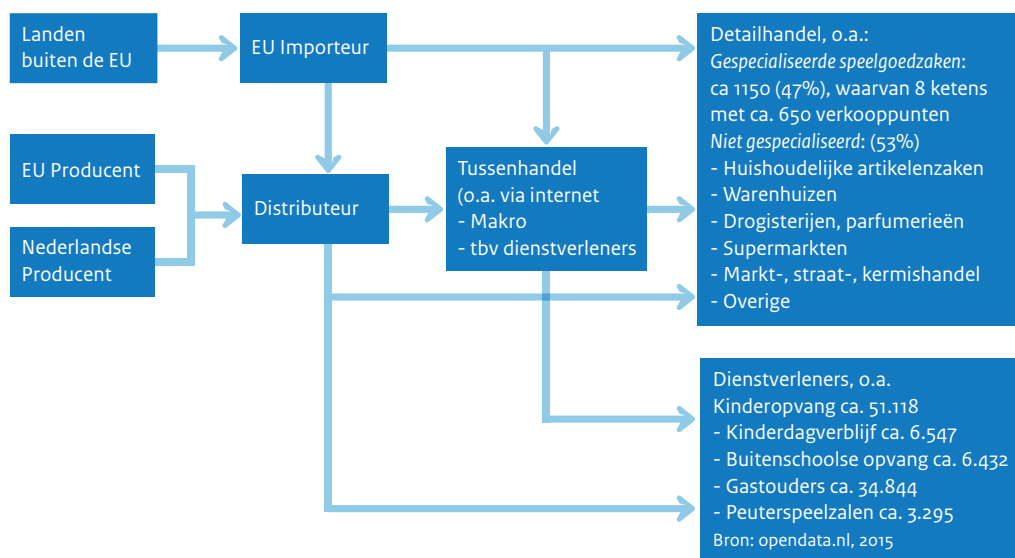
De wetgeving is bedoeld om kinderen, zijnde een kwetsbare groep, te beschermen en stelt daarom een leeftijdsgrens van 14 jaar. Binnen deze doelgroep worden kinderen onder de 36 maanden apart genomen als zijnde een nog kwetsbaarder groep. Daarvoor gelden nog strengere eisen.

De Wet wapens en munitie is na opmerkingen van de Europese Commissie aangepast. Daardoor is het mogelijk om speelgoedwapens die op echte wapens lijken op de markt te brengen.

Markt²⁰⁹

Het merendeel van speelgoed wordt geïmporteerd uit het Verre Oosten, met het accent op China. In 2012 en 2013 bedroeg de import van speelgoed in Nederland in beide jaren bedroeg de import-omzet zo'n 1,8 miljard dollar. In 2014 was er een stijging tot 2,4 miljard dollar. Vietnam is als fabrikant van goedkoop speelgoed in opkomst: in 2012 bedroeg de import-omzet 2,6 miljoen dollar en een stijging in 2013 tot 7,7 miljoen dollar en in 2014 tot 22,8 miljoen dollar²¹⁰(nog geen 0,1% van China). Er zijn zo'n 300 importeurs in Nederland die speelgoed van buiten de EU importeren. Daarvan doen 50 importeurs dit als hoofdactiviteit, terwijl er 250 kunnen worden aangeduid als importeurs die speelgoed importeren als nevenactiviteit. Dat resulteert mogelijk in minder aandacht voor veiligheid. In 2011 kochten consumenten in Nederland voor 771 miljoen euro aan speelgoed en werd er voor 483 miljoen euro aan speelgoed geproduceerd²¹¹.

Speelgoed wordt verkocht via speelgoedzaken. Veel speelgoedzaken hebben ook webshops. Meer dan de helft van de gespecialiseerde speelgoedzaken maakt deel uit van een keten (8 ketens met zo'n 650 verkooppunten). Het aantal niet-ketengebonden speciaalzaken neemt al jarenlang gestaag af. Het aantal niet-gespecialiseerde zaken die speelgoed aanbieden, is groter dan het aantal gespecialiseerde zaken. Het aantal dienstverleners dat speelgoed in gebruik geeft aan kinderen - zoals kinderopvangcentra en speel-o-theken - bedraagt ca. 5.000^{212,213}.

De verkoop via webshops was in 2014 goed voor 150 miljoen euro. Toch vinden de meeste aankopen nog plaats in een fysieke winkel.

De gezondheidsgevaaren van speelgoed en speerpunten voor het toezicht

Bij speelgoed kan onderscheid worden gemaakt in acute en lange termijn gezondheidsgevaaren en -schade. Informatie over acute gezondheidsschade en/of letsels door het spelen met speelgoed worden verzameld door VeiligheidNL in hun Letsel Informatie Systeem (LIS). Ongevallen met speelgoed en die behandeld zijn op een afdeling SEH van een ziekenhuis, blijken op basis van zo'n 7300 waarnemingen voor 80% valongevallen te zijn. De producten die hierbij betrokken zijn, zijn voornamelijk speelgoedproducten die in de privéomgeving worden gebruikt, zoals trampolines en klimtoestellen. Voor zover er nadere informatie over de toedracht van de ongevallen bekend is, ontstaan de meeste ongevallen door onjuist of verkeerd gebruik, bijvoorbeeld door vallen na botsen of duwen, en vallen van een hoogte. Vanwege de beperkte registratie kunnen geen exacte aantallen of percentages worden genoemd. Slechts in een zeer beperkt aantal gevallen ligt de oorzaak bij producten zelf, bijvoorbeeld omdat ze kapot zijn gegaan of slecht ontworpen²¹⁴.

De aandacht van het toezicht door de NVWA ligt bij producten die een risico veroorzaken, met name bij speelgoed voor jonge kinderen onder de 36 maanden op de volgende punten: acuut verstikkingsgevaar door kleine onderdelen, en chemische stoffen met lange termijn gevaren voor vruchtbaarheid en ontwikkeling (bijvoorbeeld weekmakers of zware metalen).

Jonge kinderen ontdekken de wereld met hun mond waardoor het risico op verstikking en contact met chemische stoffen groter is. Binnen deze leeftijdsgroep is verstikking de belangrijkste doodsoorzaak als gevolg van een privé-ongeval. Het gaat hierbij om zo'n 9 à 10 sterfgevallen per jaar en meer dan 100 ziekenhuisopnamen, waarvan een aantal met een permanent effect ten gevolge van zuurstoftekort²¹⁵. Speelgoed of losse onderdelen van speelgoed, die bijvoorbeeld kunnen afbreken of loslaten, mogen daarom niet te klein zijn. Kleine onderdelen kunnen in de keelholte vast blijven zitten en de luchtpijp afsluiten. Voorbeelden van speelgoed waarbij verstikkingsgevaar kan spelen, zijn houten speelgoed met losse niet goed verlijmde delen, rammelaars, speelgoed met koordjes, pluuche dieren met loszittende ogen, kleine ballen, muziekinstrumenten met afneembare mondstukken.

Daarnaast sabbelen jonge kinderen op van alles en nog wat, dus ook op speelgoed. Door het sabbelen kunnen schadelijke stoffen uit het speelgoed opgenomen worden in het lichaam. Bovendien zijn deze kinderen mogelijk extra gevoelig omdat ze fysiek nog in ontwikkeling zijn. Met name speelgoed dat stoffen bevat die een allergische of overgevoeligheidsreactie kunnen veroorzaken en/of op lange termijn kankerverwekkend zijn, het DNA beschadigen of schadelijk zijn voor het nageslacht (zogeneten CMRS-stoffen) heeft de aandacht. Speelgoed gemaakt van weekgemaakt PVC, zoals poppen of scoubidou-touwtjes (ftalaten), ballonnen (nitrosaminen), geverfd speelgoed (zware metalen) en vingerverf (conserveermiddelen), vragen wat betreft deze chemische gevaren bijzondere aandacht²¹⁶. Vanuit beleidsperspectief gezien zijn veel van deze stoffen ongewenst in deze producten, dus uit voorzorg worden ze verboden of slechts in zeer lage concentraties toegelaten. Op deze (strengere) norm wordt gehandhaafd. Op basis van een risicobeoordeling bij gebruik van en blootstelling aan een product met te hoge concentratie van een bepaalde stof kan blijken dat er geen (ernstig) gezondheidsrisico is. Dan behoort het product niet bij de consument te worden teruggeroepen (recall). Risico's op gezondheidsschade of letsel door microbiologische verontreinigingen zoals verontreiniging van boetseerleij of bellenblaas, verwurging door kettinkjes of koordjes aan speelgoed, gehoorschade door speelgoed dat te hard geluid maakt, en oogverwondingen door projectielen die met luchtdruk of met veerkracht kunnen worden afgeschoten, zijn volgens letselregistraties incidenteel.

De speerpunten van het toezicht van de NVWA zijn:

Speelgoed en baby- en kinderartikelen

Blootstelling van kinderen aan CMRS-stoffen;

Voorkomen van beknellingen en verstikkingen;

Controleren op voldoen aan de chemische eisen gesteld in de speelgoedrichtlijn.

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 30. Resultaten van toezicht op de Speelgoedrichtlijn in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen SW
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
	154	116	38
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
	570	462	108

Bij productgericht toezicht worden veel monsters van pluche, zacht plastic of houten speelgoed onderzocht. Relatief veel afwijkingen worden al jaren geconstateerd bij weekgemaakt zacht plastic speelgoed.

In de periode 2012-2015 is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

- De resultaten van onderzoek naar **vingerverf** werden in november 2015 gepubliceerd en actief openbaar gemaakt²¹⁷. Bijna de helft (48%) van de onderzochte vingerverf voldeed niet aan de veiligheidseisen. De NVWA heeft de verkoop van deze producten verboden. In één geval is een publiekswaarschuwing geëist. In 5 producten werd een te hoog gehalte van een chemische stof aangetroffen, waaronder de kankerverwekkende stof NDELA, de sensibiliserende stoffen BIT, CMI en MI. Er waren vooral afwijkingen op het etiket of de verpakking; dat vermeldde de waarschuwing of het toegevoegde conserveermiddel niet.
- De NVWA heeft in 2015 vragen gekregen over '**loom'-elastiekjes**. Dit zijn elastiekjes met een diameter van ongeveer 1 cm waarmee armbandjes, ringen of figuurtjes gehaakt kunnen worden. De elastiekjes waren een rage onder kinderen. De NVWA heeft verschillende merken en kleuren elastiekjes onderzocht op chemische samenstelling, en op de leeftijdsaanduiding op de verpakking. De onderzochte elastiekjes bleken geen chemische stoffen af te geven en bevatten geen weekmakers.
- In de periode van 1 januari 2014 to en met 30 december 2015 heeft **Prosafe** een joint action uitgevoerd op het gebied van speelgoed voor kinderen van 3 jaar of jonger. Op het gebied van fysisch mechanische eisen zijn 265 speelgoedproducten getest. Daarvan vormt 35% een serieus risico. Gerelateerd aan de migratie van specifieke chemische elementen (EN71-3) vormt 0,5% van de onderzochte speelgoedproducten een serieus risico. En van de 228 speelgoedproducten die op ftalaten zijn getest, vormt 12,3% een serieus risico²¹⁸. De opvolgende maatregelen varieerden van vrijwillige en gedwongen terugroepacties, verkoopverboden, productaanpassingen en andere corrigerende maatregelen.

De NVWA heeft in 2015 bij een aantal nepwapens onderzocht of ze voldeden aan de eisen voor kinetische energie in de Speelgoedrichtlijn. Daarbij zijn geen afwijkingen aangetroffen.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 796 signalen van consumenten en bedrijven over speelgoed ontvangen, daaraan is opvolging gegeven, en waar nodig gehandhaafd. De meeste klachten gaan over de onveiligheid van producten. Meldingen zijn RAPEX-meldingen of eigen bedrijfsmeldingen. De vragen gaan over veiligheidseisen of risico's van producten. Er zijn veel meldingen van deze productgroep aan de Commissie via RAPEX. Bij de 79 meldingen door de NVWA via RAPEX gaat het in bijna alle gevallen om verstikkingsgevaar door het loskomen van kleine onderdelen. Daarna komt gezondheidsgevaar door de aanwezigheid van schadelijke chemische stoffen die allergische of overgevoeligheidsreacties en/of op lange termijn schade kunnen veroorzaken (kankerverwekkend, mutageen, reprotoxisch), bijvoorbeeld in weekgemaakt PVC-speelgoed. Andere meldingen betroffen muziekinstrumenten, badspeeltjes, speelgoedautootjes, opwindspeelgoed, houten speelgoed (verstikking, kleine onderdelen), bellenblaas, boetseerlei (microbiologische verontreiniging) of keukenspeelsets, speelgoed met vloeistof, schepjes, popjes, speelgoed met batterijen (chemische risico's, zware metalen).

Tabel 31. Signalen t.b.v. toezicht op speelgoed (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
796	185	260	351

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

De via brancheorganisaties georganiseerde ondernemingen in deze marktsector, zijn zich over het algemeen bewust van hun rol daar waar het gaat om de kwaliteit en veiligheid van speelgoed. Brancheorganisaties zijn ORNES (Organisatie van Nederlandse Speelgoedleveranciers), GEBRA (Vereniging Gezamenlijke Branches) en de Europees brancheorganisatie TIE (Toy Industries of Europe),.

Consumenten

Ouders onderschatten regelmatig de snelheid waarmee kinderen zich motorisch ontwikkelen. Dit kan ertoe leiden dat kinderen hun ouders verrassen voordat deze de nodige voorzorgsmaatregelen hebben kunnen nemen²¹⁹. Consumenten zijn wantrouwend daar waar het gaat om chemische risico's. Goedkoop speelgoed kan 'chemisch' ruiken. Men maakt zich zorgen om gevaarlijke stoffen als ftalaten, bisfenol-A en lood²²⁰ die aandacht in de media krijgen.

Politiek

In 2015 zijn Kamervragen gesteld naar aanleiding van een verandering in de Wet wapens en munitie. De mening van de minister van VenJ is dat, ook al moet Nederland op grond van de Speelgoedrichtlijn op echte wapens lijkende speelgoedwapens in winkels toestaan, de voorkeur ligt bij het niet verkopen van deze speelgoedwapens.²²¹

Media

Medio 2013 is er media-aandacht voor de nieuwe chemische eisen voor speelgoed die dan van kracht zijn geworden. Hieraan besteedde onder meer het tv-programma 'Altijd wat' aandacht.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- Er is een toename van speelgoed dat met kleine batterijtjes, zoals knoopcellen, wordt gevoed. Inslikken van knoopcellen kan inwendige verwondingen veroorzaken en leiden tot verstikking. Er is door de Europese Commissie een campagne gevoerd om het publiek te waarschuwen voor de gevaren van knoopcellen.
 - De eisen voor het geluidsniveau van speelgoed zijn verscherpt om gehoorbeschadiging op jonge leeftijd te voorkomen. Daarmee wordt het risico op gehoorschade door gebruik van dit soort producten verkleind.
-

Speeltoestellen voor gebruik in de openbare ruimte

Wat zijn het?

Speeltoestellen zijn constructies of elementen die dienen ter ontspanning en vermaak van de mens. Wanneer bij een speeltoestel sprake is van bewegende delen, dan worden deze uitsluitend door spierkracht voortbewogen. Voorbeelden zijn luchtkussens, (water-)glijbanen, klimtoestellen, schommels, wippen, zandbakken, trampolines en combinaties van deze elementen in één toestel.

Speeltoestellen die zich in de privésfeer bevinden, worden beschouwd als speelgoed en worden hier niet behandeld. Kleine speelgelegenheden door (elektrische) motoren aangedreven als mini-motorfietsen, autootjes, helikopters - de zogeheten kiddy rides of kinderspeelautomaten - worden beschouwd als elektrotechnische apparaten en/of machines.

Wet- en regelgeving

Op speeltoestellen is sinds 1997 het Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen (WAS) van kracht. Het WAS bepaalt dat producenten verantwoordelijk zijn voor de productie en de verhandeling van veilige speeltoestellen. Beheerders van speeltoestellen zijn ervoor verantwoordelijk dat de speeltoestellen in de gebruiksfase veilig zijn en blijven. Het WAS bevat eisen voor het ontwerp en de samenstelling van toestellen, en eisen ten aanzien van onderhoud, installatie en gebruik in de gebruiksfase.

Voor speeltoestellen geldt dat zij eenmalig moeten worden goedgekeurd en dat het type toestel een 'typekeuring' moet ondergaan voordat het op de Nederlandse markt komt. Deze keuring mag alleen worden verricht door een door het ministerie van VWS aangewezen keuringsinstelling (AKI). Er zijn momenteel 8 AKI's²²².

Speeltoestellen die vóór de inwerkingtreding van het WAS – dus vóór 1997 – zijn geproduceerd, hoeven niet aan het WAS te voldoen. Voor deze toestellen geldt het Warenwetbesluit Algemene Productveiligheid. Het is niet bekend om hoeveel toestellen het gaat.

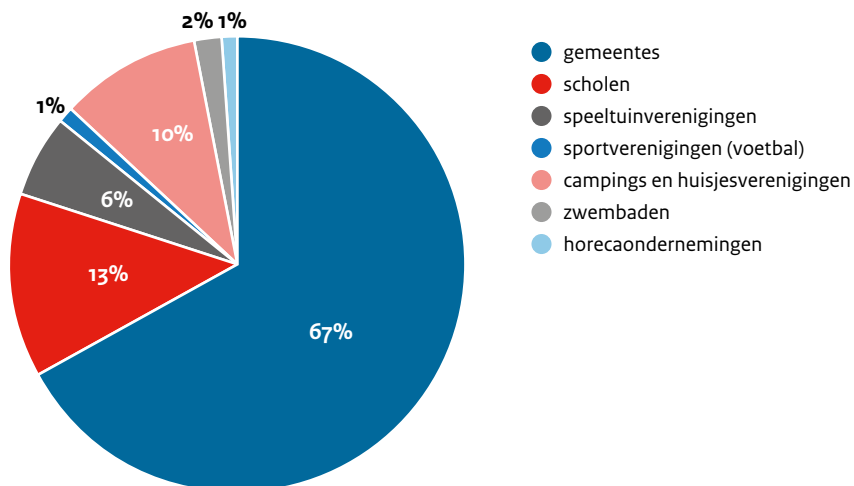
Markt ^{223,224}

Het toezicht op speeltoestellen in de openbare ruimte richt zich zowel op de aanbieders als op de beheerders van in de openbare ruimte geplaatste toestellen.

Beheerders

De beheerders van speeltoestellen zijn te onderscheiden in de volgende groepen:

Beheerders van speeltoestellen (2013)

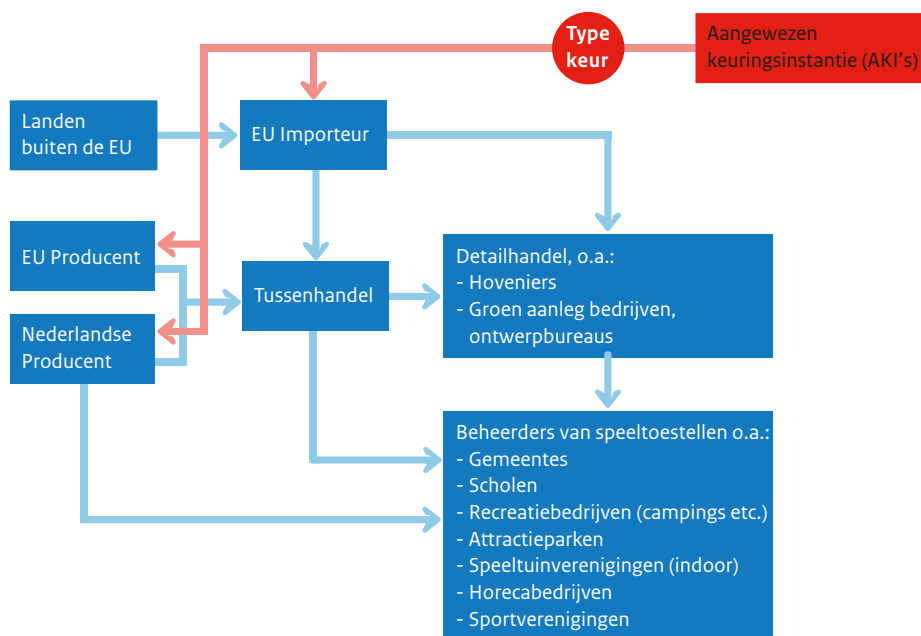

Er staan naar schatting 270.000 speeltoestellen op 50.000 speelplaatsen (zowel binnen- als buitenspeelplaatsen). De brancheorganisaties waarbij deze beheerdersgroepen zijn aangesloten, houden zich niet specifiek met speeltoestellen bezig. Een uitzondering vormen de speeltuinenverenigingen. Daarvan zijn er ongeveer 65 georganiseerd in de Nederlandse Unie van Speeluinorganisaties (NUSO). Volgens een ruwe schatting zijn er 19.000 beheerders.

Producenten

Er is een groep producenten die het produceren van speeltoestellen als hoofdactiviteit heeft en een groep die incidenteel een speeltoestel produceert, bijvoorbeeld kinderdagverblijven, scholen of kunstenaars. Er zijn naar schatting 20 á 30 producenten in Nederland. Het aantal aanbieders (verkopers) van speeltoestellen wordt geschat op 50.

Aanbieders en beheerders zijn gerelateerd volgens onderstaande toeleveringsketen.

De gezondheidsgevaars van speeltoestellen en speerpunten in het toezicht²²⁵

Speeltoestellen zijn er in allerlei soorten en maten en kunnen daarom allerlei gevaren bevatten. Uit LIS-ongevalsgegevens (zie tabel 2) blijkt dat ruim 11.500 SEH-behandelingen plaatsvonden bij kinderen onder de 15 jaar door letsel opgelopen tijdens een ongeval met een speeltoestel.

Ongeveer 80% van deze ongevallen betrof een val van of op een speeltoestel. Bij valongevallen met speeltoestellen ontstaan relatief vaak zware verwondingen zoals pols-, arm- en schouderfracturen. Andere gevaren die opvallen bij speeltoestellen zijn stoten aan een (bewegend) toestel, zoals bijvoorbeeld aan een schommel, bekneld raken tussen bijvoorbeeld spijlen, en ophanging met kleding aan bijvoorbeeld een glijbaan.

Over het algemeen lijkt de rol van het speeltoestel bij het ontstaan van ongevallen minder groot dan de rol van het slachtoffer zelf. Studies wijzen uit dat ongevallen eerder plaats vinden door toeval, pech en onvoorzichtig gedrag van het kind of andere kinderen, dan door een onveilig toestel. Zo zijn er ongevallen waarbij kinderen onopzettelijk van het speeltoestel worden getrokken of geduwd, ongevallen waarbij kinderen op een glijbaan hebben gelopen of gestaan en uitglijden of zich verstappen, of ongevallen waarbij kinderen tegen elkaar botsen op bijvoorbeeld trampolines en luchtkussens. De oorzaken zijn in de meeste gevallen niet eenduidig toe te schrijven aan gedrag of een onveilig toestel, zo blijkt uit dieptestudies.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA volgen uit de ordening van de wetgeving. De speerpunten zijn het toezicht op de veiligheid van nieuwe speeltoestellen en het toezicht op juist en voldoende beheer van geplaatste toestellen. Omdat ieder nieuw toestel een eenmalige keuring of een typekeuring moet ondergaan, wordt bij nieuwe toestellen gecontroleerd of de speeltoestellen zijn voorzien van een (juist) keuringscertificaat. Het toezicht op de onderhoudsverplichting vindt plaats door enerzijds inspectie van een speeltoestel ter plaatse en anderzijds de onderhoudsadministratie van de beheerder.

Vanwege de enorme omvang van het aantal beheerders vindt het toezicht steekproefsgewijs plaats. Naast deze onregelmatige steekproeven worden aanleidersgerichte inspecties uitgevoerd, bijvoorbeeld na meldingen van ongevallen of melding van consumenten.

De speerpunten in het toezicht van de NVWA zijn:

Speeltoestellen

(Juiste) typekeuring van nieuwe en geplaatste speeltoestellen;

Goed beheer van geplaatste speeltoestellen.

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015. De cijfers laten zien dat van de 230 uitgevoerde controles in 100 gevallen sprake was van een of meerdere tekortkomingen. In alle gevallen is handhavend opgetreden.

Tabel 32. Resultaten van toezicht op speeltoestellen in de periode 2012-2015

	aantal bedrijfscontroles	geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	230	130	100

In de periode 2012-2015 zijn er geen rapportages uitgebracht over speeltoestellen.

In deze periode werden in totaal 460 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen. Daaraan is een opvolging gegeven, en daar waar nodig op gehandhaafd. De meeste klachten en meldingen en vragen gingen over veiligheids- en gebruikseisen.

Tabel 33. Signalen van t.b.v. toezicht op speeltoestellen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
460	191	268	1

Resultaten van andersoortige initiatieven

Om een zo groot mogelijke impact te hebben op de nalevingsbereidheid van de sector, zijn naast het uitvoeren van toezicht, vanaf 2011 andersoortige initiatieven ontwikkeld.

Een van deze initiatieven is het informeren van beheerders van speeltoestellen over een juiste invulling van hun beheerverplichting. In de brochure '[Goed beheer van speeltoestellen](#)' wordt de beheerder een handvat geboden om juist en voldoende onderhoud te plegen aan de speeltoestellen. Deze brochure is zowel op papier als digitaal verspreid.

Een ander initiatief is ondersteuning van een initiatief van de branchevereniging van speeltuinverenigingen – NUSO – voor horizontaal toezicht door de NVWA door samen te werken met particuliere inspectiebureaus die onderhoudscontroles uitvoeren²²⁶ in opdracht van beheerders. Daarmee worden de controles die deze inspectiebureaus uitvoeren vergelijkbaar met die van de NVWA. De NVWA kan beschikken over de inspectiegegevens van deze inspectiebureaus.

Tenslotte is in samenwerking met Vereniging van Recreatieondernemers Nederland (RECRON) een [digitale regelhulp](#) ontwikkeld voor beheerders van speeltoestellen. Deze helpt hen om aan de eisen van de wet te voldoen voor de aanschaf en het beheer²²⁷.

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

AKI's

De AKI's ervaren bij de typekeuring van nieuwe speeltoestellen dat het kennisniveau van producenten over veilig ontwerpen en produceren sterk wisselt. Producenten zijn zich er niet altijd van bewust dat een nieuwe typekeuring moet worden uitgevoerd bij verandering van het ontwerp of de productie. Soms zijn producenten helemaal niet op de hoogte van het bestaan van een typekeuring.

Voor sommige buitenlandse producenten – met name die in Azië – blijkt het lastig om hele series van hetzelfde speeltoestel op hetzelfde kwaliteitsniveau te produceren. Een typekeuring is in dit geval geen garantie dat de hele serie kwalitatief op niveau is.²²⁸

Bij groepen beheerders waar ook vrijwilligers actief zijn zoals bij sport- of speeltuinverenigingen, heerst relatief veel onbegrip over de ingewikkeldheid van wettelijke voorschriften en normen.

Stakeholders

Brancheorganisaties die zich bezighouden met speeltoestellen zijn de branchevereniging Spelen&Bewegen, de brancheorganisatie van speeltuinverenigingen (NUSO) en de vereniging van Recreatieondernemers Nederland (RECRON).

Consumenten

Speeltoestellen nodigen kinderen uit tot het ontdekken en verkennen van de grenzen van hun vaardigheden. Dit is een onderdeel van het speelplezier. Speeltoestellen bieden kinderen daarom de mogelijkheid om te leren risico's in te schatten en gevaren te omzeilen. Het uitbannen van alle risico's in het ontwerp en de opstelling zou hier afbreuk aan doen. Het verkennen van grenzen maakt echter de kans dat er iets mis gaat ook groter. Daarom worden risico's op builen, schrammen, splinters en eenvoudige, incidentele breuken aanvaardbaar geacht.

Politiek

De mate waarin risico's bij het spelen met speeltoestellen worden geaccepteerd, verschilt.

Belangenorganisaties die veilig spelen hoog in het vaandel hebben, streven naar maximale veiligheid van speeltoestellen en strikte veiligheidseisen. Burgers die in hun wijk voor het spelen van de kinderen in de buurt een speeltoestel plaatsen dat niet aan het WAS voldoet, accepteren meestal een groter risico. Enkele gemeenten hebben naar burgers geluisterd. Dat heeft geleid tot het verzoek tot het buiten het WAS stellen van bepaalde speeltoestellen. De minister van VWS heeft in 2016 toegezegd de mogelijkheden daartoe te willen onderzoeken.

Media

Kinderen zijn voor media altijd reden tot verhoogde aandacht. Omdat speeltoestellen vooral worden gebruikt door kinderen onder de 15 jaar, krijgt vrijwel ieder min of meer ernstig incident of ongeval aandacht.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's²²⁹

- Natuurlijk spelen in een stedelijke omgeving is een relatief nieuw fenomeen. Het gaat hierbij om speeltoestellen die zijn gemaakt van natuurlijke materialen en speelplaatsen die in een natuurlijke omgeving zijn geplaatst. De veiligheidsbeoordeling door de AKI's blijft hier een belangrijke veiligheidsborging.
 - Kinderen brengen minder tijd door met buiten spelen en het geboortecijfer neemt al jaren af, zodat er minder behoefte is aan nieuwe speeltoestellen. Hierdoor, en door de economische crisis, hebben gemeenten bezuinigd op de aanschaf van speeltoestellen, en op het beheer door verwijdering van speeltoestellen²³⁰.
 - Mede als gevolg van het terugtreden van gemeenten is er een toename van burgerinitiatieven die zijn gericht op plaatsing en onderhoud van speeltoestellen in de openbare ruimte. Vraag is wat dergelijke initiatieven (gaan) betekenen voor het toezicht van de NVWA.
 - De innovatie van speeltoestellen richt zich momenteel voornamelijk op interactief gebruik van speeltoestellen met computergame-achtige elementen. Een voorbeeld is een spel waar kinderen bouwen met blokken die gaan trillen bij harde geluiden en kalmeren na aanraking. Bij een ander spel lopen kinderen in een 'woud van bomen' waarin ze elkaar via led-lampjes kunnen aanvallen, mits ze sierlijk bewegen.²³¹ De risico's die deze ontwikkelingen met zich meebrengt zijn nog onbekend. Ook hier speelt de veiligheidsbeoordeling door een AKI een belangrijke rol.
 - Er lijkt een toename van speeltoestellen die gecombineerd worden met water, bijvoorbeeld opblaasbare toestellen enigszins gelijkend op springkussens die op open zwembad of zwembaden worden gelegd. Een ander voorbeeld is de waterbal, waarbij een kind in een grote transparante bal over het water rolt. De mogelijke nieuwe risico's hiervan zijn nog niet bekend.
-

Tatoeëren en piercen²³²

Wat is het?

Tatoeëren is met een naald en inkt in de huid een blijvende tekening aanbrengen. Daarbij wordt de opperhuid doorboord en wordt de inkt in de lederhuid gespoten. De cellen in de lederhuid kapselen de inkt vervolgens in. Het aanbrengen van permanente make-up is ook een vorm van tatoeëren, maar dan wordt de inkt in de opperhuid aangebracht en zal na verloop van enkele jaren vervagen. Permanente make-up – afgekort PMU – wordt hoofdzakelijk gebruikt om kleine lichamelijke onvolkomenheden te corrigeren. Tatoeage-inkten bestaan meestal uit een of meer pigmenten, een oplosmiddel (een mengsel van water en alcohol als desinfecterend middel), en een verdikkingsmiddel voor het verkrijgen van een goed mengsel. Gezien de grote hoeveelheid verschillende kleuren inkten bevatten de inkten ook veel verschillende chemische stoffen²³³.

Aftercare-zalven worden toegepast op een wond na het aanbrengen van een tatoeage. Zij bieden een beschermende werking. Daarnaast worden er algemeen verkrijgbare middelen met ontsmettende werking gebruikt.

De laser is momenteel het bekendste instrument om ongewenste tatoeages te verwijderen. Hierbij wordt het pigment zeer kort (miljoensten van een seconde) sterk verhit, waardoor de relatief grote pigmentbolletjes van de inkt uiteenvallen. Vervolgens ruimt het immuunsysteem de in kleine stukjes geschoten pigmentdeeltjes op. Door een optimale golflengte van de laser te kiezen, blijft het normale huidpigment ongeschonden. Een laserbehandeling is niet geheel zonder gevaren, omdat bekend is dat daarbij in sommige gevallen juist giftige afbraakproducten van kleurinkten kunnen vrijkomen (amines bij azokleurstoffen). Als het verhitte pigment de huid te sterk verwarmt, kunnen littekens ontstaan.²³⁴

Bij piercen wordt de huid doorboord met een naald. In het aangebrachte gaatje wordt een staafje of ringetje of ander piercingsraad aangebracht. Soms gaat de doorboring niet alleen door huid, maar ook door kraakbeen. De doorboring kan op vele plaatsen op het lichaam worden aangebracht, bijvoorbeeld door de tong, de wenkbrauw of de navel.

Tatoeëren en piercen worden door niet-medisch geschoold personeel gedaan. Er zijn wel hygiënerichtlijnen waaraan de beroepsbeoefenaren zich moeten houden.

Wet- en regelgeving

De wet- en regelgeving voor tatoeëren en piercen is momenteel nationaal. Er wordt gewerkt aan Europees geharmoniseerde regelgeving. Het is de bedoeling om de stoffen in de tatoeage- en PMU-inkten in een zogenoemde restrictie onder de REACH-verordening te brengen.

De wet- en regelgeving richt zich enerzijds op de dienstverlening (het veilig en hygiënisch zetten van tatoeages en piercings), anderzijds op producten, onder meer de tatoeage-inkten. Tatoeëren en het aanbrengen van permanente make-up zijn voor de wet gelijksoortige behandelingen.

- Het Warenwetbesluit tatoeagekleurstoffen stelt eisen aan de microbiologische en chemische veiligheid van tatoeage-inkten. Er wordt gewerkt met lijsten met verboden stoffen. Daarnaast zijn ook onderdelen van de Cosmeticaverordening en de REACH-verordening van toepassing. Verder mogen de inkten geen conserveringsmiddelen bevatten en moeten ze steriel zijn. Er geldt een etiketteringsplicht met als belangrijkste vermeldingen een uiterste houdbaarheidsdatum, gebruiksvoorwaarden, waarschuwingen, en een ingrediëntendeclaratie.
-

- Het Warenwetbesluit algemene chemische productveiligheid stelt eisen aan het gehalte van nikkel en nikkelverbindingen in piercingen. Deze eisen gelden overigens voor alle voorwerpen die bestemd zijn om in direct en langdurig contact te komen met de huid. Uitgezonderd is het piercen van oorlellen.
- Artikel 24 van de Warenwet verbiedt het aanbrengen van een tatoeage of piercing bij personen onder de 16 jaar, tenzij er een ouder of wettelijk vertegenwoordiger bij aanwezig is. Voor personen onder de 12 jaar geldt in alle gevallen een verbod.
- Het Warenwetbesluit tatoeëren en piercen regelt de vergunningplicht en de zorgplicht voor de ondernemer, opdat geen gevaar kan ontstaan voor de veiligheid of de gezondheid van de mens. De vergunningsplicht geldt niet voor het piercen van oorlellen. Verder is geregeld dat het aanbrengen van een tepelpiercing bij meisjes, het aanbrengen van een genitale piercing en het aanbrengen van een tatoeage op hoofd, hals, polsen of handen verboden is voor personen onder de 16 jaar, ongeacht de aanwezigheid van een ouder of wettelijk vertegenwoordiger. Zie Warenwet, artikel 24.
- De Warenwetregeling aanwijzing veiligheidscodes tatoeëren en piercen regelt de hygiënerichtlijnen voor tatoeëren en permanente make-up, piercen en het prikken van gaatjes in oren en neusvleugels.
- De Warenwetregeling tatoeëren en piercen regelt de vergunningsaanvraag, de geldigheidsduur en het tijdig ter beschikking stellen van schriftelijke informatie over gevaren, wondverzorging en risico's bij gezondheidsklachten.
- De Warenwetregeling vrijstelling vergunning tatoeëren en piercen verleent vrijstelling voor bepaalde evenementen, onder voorwaarde van aanmelding vooraf bij de betreffende gemeentelijke gezondheidsdienst.

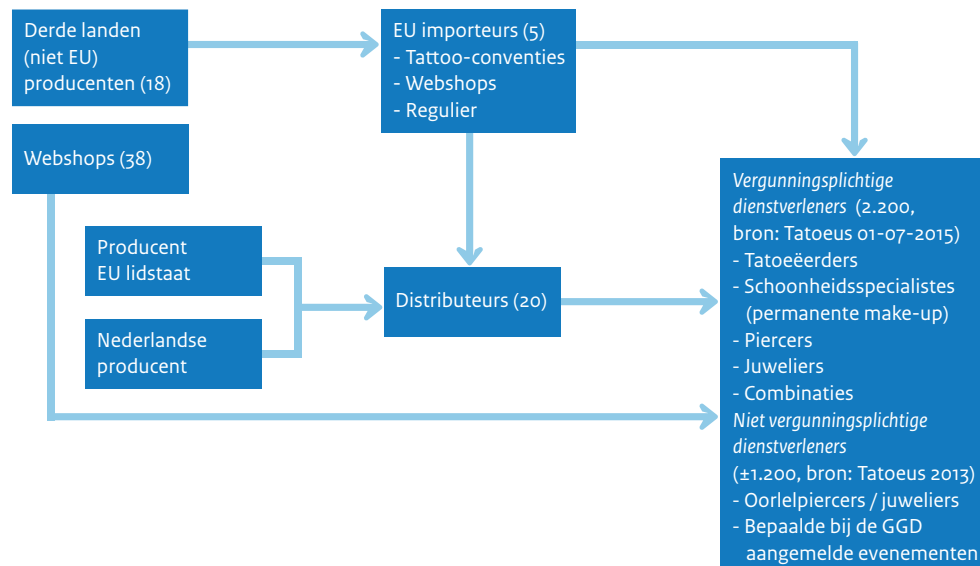
De handelingen voor het verwijderen van tatoeages zijn niet gereguleerd onder de Warenwet.

Markt

De markt kan verdeeld worden in leveranciers van tatoeage- en piercingmaterialen en in dienstverleners. De materialen en producten betreffen tatoeagekleurstoffen, kleurstoffen voor permanente make-up, piercing sieraden, aftercare-zalven, desinfectiemiddelen (vallen onder de categorie biociden) en piercingmaterialen. De dienstverleners zijn te onderscheiden in tatoeëerders, piercers en de aanbrengrers van permanente make-up.

Het overgrote deel van de in Nederland gebruikte tatoeagekleurstoffen en kleurstoffen voor permanente make-up wordt geïmporteerd vanuit andere lidstaten en van buiten de EU. Uit het toezicht blijkt dat deze inktten vaak niet voldoen aan de Nederlandse regels, onder andere door het ontbreken van Europees geharmoniseerde eisen voor deze stoffen. Import gebeurt ook via internet. Verder vindt een levendige handel plaats tijdens tattoo-conventies. Hier zijn ook buitenlandse leveranciers aanwezig. Dienstverleners of standhouders op tattoo-conventies die hun producten op bovengenoemde wijze rechtstreeks inkopen buiten de EU, worden gezien als importeurs. Zij zijn daarmee direct verantwoordelijk voor de veiligheid van de gebruikte producten.

De toeleveringsketen van tatoeage- en piercingmaterialen in Nederland kan als volgt worden geïllustreerd.

De dienstverleners in deze marktsector moeten een vergunning hebben van een Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) om te mogen werken. Een uitzondering vormen de ondernemers die uitsluitend piercings zetten in oorlellen met daarvoor geschikt instrumentarium, en ondernemers die op bepaalde bij de GGD aangemelde evenementen staan. De ondernemers die een vergunning bezitten, zijn geregistreerd en staan op de gezamenlijke website^{xx} van het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid van het RIVM en de NVWA: www.veiligtatoeerenenpiercen.nl. Er is een groep ondernemers die zonder vergunning werkt, de illegale tatoeërders. Deze werken veelal vanuit een ruimte die niet herkenbaar is als bedrijfsruimte, bijvoorbeeld vanuit woonhuizen. Door onderzoek onder consumenten²³⁵ wordt het percentage illegaal geplaatste tatoeages en piercings geschat op 5%. Illegale tatoeërders zetten echter veel minder tatoeages dan legale tatoeërders. Op basis van de meldingen die de NVWA krijgt over illegale tatoeërders wordt hun aantal geschat op 1000.

De gezondheidsgevaaren van tatoeages en piercing en speerpunten in het toezicht

Tatoeëren, piercen en een aantal vormen van permanente make-up zijn huiddoorborende handelingen. Bij piercen kan zelfs het kraakbeen worden doorboord. Het belangrijkste gevaar is daarom onhygiënisch werken. Naast infecties door bacteriën kunnen ook ziekten als hepatitis C worden overgedragen. Risico's komen vooral aan het licht direct na het zetten van een tatoeage of piercing, maar ook tijdens het dragen (zoals allergische reacties) of wanneer geprobeerd wordt een tatoeage of piercing te verwijderen. Een niet-herkenbaar risico vormen bepaalde chemische stoffen in tatoeage-inkten. Deze zogeheten CMR-stoffen kunnen op langere termijn kankerverwekkend zijn, mutageen of schadelijk voor het nageslacht. Daarnaast speelt het gevaar van een negatieve reactie van het lichaam door het gebruik van materialen met een bepaalde chemische samenstelling. Met name nikkel in piercingmaterialen kan ernstige lichamelijke allergische reacties teweegbrengen. Daarnaast kunnen in tatoeagekleurstoffen ook zware metalen voorkomen die op lange termijn schadelijke effecten kunnen veroorzaken zoals irritatie, allergische reactie op deze stoffen; mogelijk zelfs kanker. Tenslotte kunnen dergelijke doorborende handelingen leiden tot bloedingen.

^{xx} De informatie die erop staat wordt door NVWA en LCHV geleverd. LCHV onderhoudt de website.

Miljoenen Nederlanders dragen een tatoeage of piercing²³⁶. Ruim 10% van de Nederlandse bevolking heeft een of meerdere tatoeages. Jaarlijks laten meer dan 40.000 personen een tatoeage zetten. Ongeveer 37% van de Nederlandse bevolking draagt een piercing.

Circa 2% van personen die een tatoeage laat zetten, heeft daarbij klachten. Het gaat dan om ontstekingen, allergische reacties en bloedingen. Overdraagbare ziekten zoals hepatitis B en hepatitis C worden in 2% van de gevallen gemeld. 18% zoekt naar aanleiding van klachten medische hulp waarvan 2% bij een afdeling SEH van een ziekenhuis, of bij een specialist. Uiteindelijk gaat het om een beperkt aantal gevallen: zo'n 16 personen per jaar.

Piercings geven in de regel meer klachten dan tatoeages, ongeveer 16%, maar deze klachten zijn relatief minder ernstig. Het gaat hierbij vooral om ontstekingen en in mindere mate om allergische reacties en bloedingen. Piercings - anders dan doorboringen van oorlellen - leiden daarom niet vaker tot het zoeken van medisch hulp. Er zijn geen gevallen bekend van overdracht van ziekten.

Wel blijkt uit eerder genoemd consumentenonderzoek²³⁷ dat het zetten van een tattoo door illegale dienstverleners een duidelijk verhoogd risico op letsel laat zien.

Het toezicht door de NVWA op leveranciers van tatoeage- en piercingmaterialen richt zich vooral op de aanwezigheid van CMR-stoffen en microbiologische verontreinigingen in de tatoeagekleurstoffen, en op de aanwezigheid van zware metalen (met name nikkel) in piercingmaterialen, omdat dit sterke overgevoeligheidsreacties kan veroorzaken. Een probleem hierbij is dat materialen die dienstverleners rechtstreeks via het internet of een tattoo-conventie uit het buitenland betrekken, door de NVWA niet gecontroleerd kunnen worden voordat de dienstverlener ze in gebruik neemt.

Daarnaast richt de NVWA samen met de GGD haar toezicht op het naleven van de vergunningsplicht en op respecteren van de leeftijdsgrenzen door dienstverleners. Dit zijn tatoeage- en piercingshops en salons voor permanente make-up. In de Tatoeus-database van de GGD kan worden nagegaan wat de status is van de verleende vergunningen. De NVWA voert sinds najaar 2012 onaangekondigde hygiëne-inspecties uit.

Vanwege de ernst van de risico's voert de NVWA met enige regelmaat met inzet van internetrecherche een opsporingsonderzoek op internet uit om de identiteit van (illegale) thuishatooeërders te achterhalen. Dit zijn personen die zonder juiste GGD-vergunning hun tatoeagediensten aanbieden, met name via sociale media als Facebook of Twitter. Dit wordt beschouwd als frauduleus handelen.

Speerpunten van het toezicht van de NVWA zijn:

Tatoeages en piercings

Handhaving van het vergunningstelsel ter bevordering van hygiënisch werken, incl. aanpak illegale tatoeërders en piercers;

Veilige kleurstoffen voor tatoeage en permanente make-up (chemisch en microbiologisch);

Veilige piercingmaterialen in relatie tot allergieën.

Resultaten van het toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 34. Resultaten van toezicht op wetgeving voor tatoeëren en piercen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht / dienstverleners	Aantal bedrijfscontroles	1035	388
		1423	
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters	413	95
		508	

In de verslagperiode is gerapporteerd over de volgende productgerichte projecten:

- In april 2015 zijn de [resultaten van onderzoek aan tatoeage-inkten in de periode 2008-2013 gepubliceerd in combinatie met de voorlichtingscampagne 'Think before you ink'](#)^{238, 239}. Doel van de campagne is om de consument meer bewust te maken van de mogelijke risico's van het zich laten tatoeëren en het vergroten van het veilig laten zetten en verwijderen van tatoeages. Naar schatting een derde van alle op de Nederlandse markt beschikbare en gebruikte tatoeage-inkten bevat stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid. Het onderzoek van tatoeagekleurstoffen (rood, geel, oranje, groen en zwart) heeft zich gericht op de aanwezigheid van chemische verontreinigingen zoals zware metalen en aromatische aminen, microbiologische verontreiniging en conserveringsmiddelen. Er is een afzonderlijk onderzoek uitgevoerd naar zwarte inkt. Daarbij werden in meer dan 40% van de inkten de kankerverwekkende polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) aangetroffen. Ook is onderzocht of voldaan werd aan de etiketteringseisen. Bemonsterd werd bij reguliere importeurs, en bij buitenlandse leveranciers op beurzen en via internet, en bij dienstverleners die hun materiaal rechtstreeks importeren uit het buitenland.
- In 2011 beschikte 88% van de bij GGD en NVWA bekende tatoeage- en piercingshops (inclusief PMU) over een geldige vergunning. In 2012 was dat 86%, in 2013 93% en in 2014 90%. [In totaal zijn in de periode 2011-2014 zo'n 500 illegale tatoeëerders opgespoord](#).²⁴⁰ Deze tatoeëerders vallen niet onder bedrijfsgericht toezicht, maar onder aanleidingsgericht toezicht. Het genoemde aantal staat daarom niet in bovenstaande tabel.
- In oktober 2014 publiceerde de NVWA over [onaangekondigde hygiëne-inspecties die in 2012 en 2013 zijn uitgevoerd](#). Naar aanleiding van deze inspecties is bij 36 van de 119 locaties (30%) een schriftelijke waarschuwing opgemaakt. In een aantal situaties kon worden volstaan met een mededeling. Dit betrof tekortkomingen die ad-hoc kon worden opgelost, bijvoorbeeld doordat informatie over risico's of nazorg direct werden gekopieerd om mee te geven aan de klant. Regelmatig kwam het echter voor dat de schriftelijke waarschuwing meerdere items uit de hygiënerichtlijn²⁴¹ betrof. Na de waarschuwingen bleken bij nieuwe inspecties vrijwel alle tekortkomingen verholpen. De NVWA heeft door deze resultaten haar interventiebeleid aangescherpt. Tattoo- en piercingshops die de hygiëne-eisen heel zwaar overtreden, krijgen direct een geldboete.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en signalen van of over bedrijven. De laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 1240 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen, is eraan een opvolging gegeven, en zo nodig handhavend opgetreden. De meeste klachten/meldingen gaan over illegale tatoeëerders en de vragen over de veiligheid van tatoeage-inkten.

De 2 RAPEX-meldingen vanuit Nederland aan de Commissie gingen over tatoeagekleurstoffen met kankerverwekkende stoffen.

Tabel 35. Signalen t.b.v. toezicht op tatoeëren en piercen (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
1240	90	1094	56

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

Als het gaat om het gebruik van veilige tatoeage- en piercingmaterialen die voldoen aan de wettelijke eisen, dan zijn dienstverleners vooral afhankelijk van hun leveranciers. Zelf geven ze aan niet in staat om dit te beoordelen of te toetsen. Deze verantwoordelijkheid is er echter wel wanneer ze de materialen rechtstreeks vanuit het buitenland betrekken.

Het draagvlak voor het huidige vergunningenbeleid is onder ondernemers niet hoog. Er zijn bezwaren tegen de kosten en de korte geldigheidstermijn van de vergunning (3 jaar). Tatoeërders uiten twijfels bij de gehanteerde inspectiemethodiek van aangekondigde inspecties door de GGD bij de vergunningverlening, en bij het optreden van de inspecteur ter plaatse. De perceptie van de omvang van illegale praktijken is veel groter dan blijkt uit consumentenonderzoek. Niet alle gedachten achter de richtlijnen worden doorgrond. Overigens is er wel een groot draagvlak voor het hygiënisch werken.

Brancheorganisaties met activiteiten en/of leden die actief zijn op het terrein tatoeëren en piercen zijn de Belangenbehartiging voor Tatoeërders en Piercers (BVTP), de Nederlandse Juweliers- en uurwerkbranche (NJU), brancheorganisatie schoonheidsverzorging (ANBOS), en het Hoofdbedrijfschap Ambachten (HBA).

Het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid (LCHV) van het RIVM ontwikkelt hygiënerichtlijnen onder andere voor tatoeëren en piercen en adviseert gemeenten en GGD'en bij de uitvoering van hun inspectietaak tatoeëren en piercen. Daarnaast publiceert het LCHV samen met de NVWA regelmatig over actuele zaken, zoals over de registratie van vergunninghouders op de website www.veiligtatoeerenenpiercen.nl.

Consumenten

Als consumenten zich oriënteren op een tatoeage of piercing dan doen ze dat door het bezoeken van websites van shops of studio's, het bevragen van familie, vrienden en kennissen, en het bezoeken van de website van de GGD. Uit onderzoek blijkt dat de artistieke kwaliteit belangrijker wordt gevonden dan de hygiëne en veiligheid. Complicaties na een behandeling worden vooral gezien als een gebrek aan nazorg door henzelf.

Over het algemeen worden de eerder omschreven gezondheidsrisico's niet herkend door de consument. Het nagaan of de ondernemer een vergunning heeft, zou een voor de hand liggend handelingsperspectief kunnen zijn. Echter, wanneer al bekend is dat de ondernemer een vergunningsplicht heeft, dan moet de betreffende website met vergunninghouders (www.veiligtatoeerenenpiercen.nl) wel bekend zijn en met een zeker gemak gevonden kunnen worden. Verder zou hij voor de behandeling aan de dienstverlener vragen moeten stellen over de behandeling en de nazorg²⁴².

Voor jonge consumenten speelt de prijs wel een rol met het gevaar dat ze terechtkomen bij illegale dienstverleners. Deze werken vaak tegen lagere prijzen, maar mogelijk ook minder hygiënisch.

Politieke aandacht

- In 2012 is een evaluatie van het Warenwetbesluit tatoeëren en piercen aan de Tweede Kamer aangeboden. De minister heeft een aantal aanvullende maatregelen genomen²⁴³. Een ervan is een verbod op aanprijzing van tatoeages en piercings. Dit verbod is op 19 juli 2016 van kracht geworden.
- De minister van VWS heeft naar aanleiding van een debat in de Tweede Kamer in 2015 een onderzoek laten uitvoeren naar de vraag of as van een overledene, verwerkt in een tatoeagekleurstof, veilig kan worden toegepast. In een brief van 29 maart 2016 aan de Kamer concludeert de minister dat op basis van de huidige kennis niet aan te tonen is dat tatoeëren met as van overleden personen veilig is²⁴⁴. Met het oog op de risico's ontraadt de minister het gebruik van as in tatoeages.

Media

- De NVWA uitgebrachte publicaties over onderzoek naar tatoeagekleurstoffen en het NVWA-optreden tegen illegale activiteiten kregen ruime aandacht in diverse media. Dat gold ook voor de campagne 'Think before you ink'.
- Regelmatig worden media-vragen gesteld over aard en omvang van het toezicht op tatoeëerders en over de mogelijke risico's van tatoeagekleurstoffen.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van productrisico's

- Het aantal mensen dat een tatoeage neemt, groeit nog steeds. Ook neemt de omvang van de tatoeages toe. Het aantal shops is de afgelopen 5 jaar gegroeid met zo'n 40%. De verwachting is dat dit aantal ook in de komende jaren nog verder zal groeien. Daarmee groeit ook de noodzaak om te investeren in toezicht op deze sector.
- De Europese Commissie onderzoekt of de eisen aan tatoeagekleurstoffen Europees geharmoniseerd kunnen worden. Bekeken wordt of dit via de REACH-verordening kan. Dit zal ook leiden tot geharmoniseerde analysemethoden. Uitgangspunt zijn de eisen die zijn opgenomen in een (vrijwillige) richtlijn van de Raad van Europa. De eisen die daarin staan, zijn al opgenomen in het huidige Warenwetbesluit. Voordeel van deze harmonisatie is dat importeurs of fabrikanten van tatoeage-inkten in alle lidstaten aan dezelfde eisen moeten voldoen en dat op Europees niveau kan worden samengewerkt in het toezicht op en de handhaving van tatoeëren.
- Huidige nationale wetgevingen en de richtlijn van de Raad van Europa gaan nu nog uit van lijsten met stoffen die niet in tatoeagekleurstoffen mogen voorkomen (negatieve lijsten). Doelstelling is echter om uit te gaan van positieve lijsten. Alleen de stoffen die op deze positieve lijsten staan, mogen dan nog worden gebruikt. Onder de Raad van Europa is een werkgroep bezig om criteria op te stellen (testmethoden) waaraan voldaan moet worden voordat een stof op de positieve lijst wordt geplaatst.
- In Europees normalisatie (CEN-)verband wordt gewerkt aan Europese hygiënevoorschriften voor tatoeageshops. Nederland, Duitsland, Engeland en Frankrijk hebben hierin het voortouw genomen. De respectievelijk nationale voorschriften vormen hiervoor de basis.
- Voor de aanpak van de cosmetische sector is door de minister van VWS uitgesproken dat na inwerkingtreding van de wetwijziging van de wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG) het beroepsmatig laseren een voorbehouden handeling wordt²⁴⁵. Dat betekent dat alleen door of onder toezicht van een BIG-geregisteerde hulpverlener (een arts of huidtherapeut) mag worden toegepast.

Textiel

Wat is het?

Textiel betekent letterlijk 'al wat geweven is'. Het bestaat uit eindeloze draden of korte draden die zijn geweven, gebreed, geknoopt, gevlochten of gevilt. Het kan gaan om een grondstof – op de rol – waarvan een eindproduct wordt gemaakt, zoals kleding of het eindproduct zelf. In de privésfeer gaat het om een scala van eindproducten zoals kleding, linnengoed, bedtextiel, woningtextiel, meubelstoffen en vloerbedekking en tapijten. Daarnaast gaat het ook om furnituren, garens en breigarens. Kleding moet heel ruim worden genomen: lederen kleding, babykleding, ondergoed, dagelijkse kleding, werkkleding, sport- en zwemkleding, en accessoires als sjaals, tassen, handschoenen en schoeisel.

Wet- en regelgeving²⁴⁶

De ondernemers, die textiel verhandelen, moeten ervoor zorgen dat textiel voldoet aan de volgende wet- en regelgeving:

- Het [Warenwetbesluit textielproducten](#) regelt de productinformatie op en bij textiel. Het schrijft regels voor voor textielbenaming, -etikettering en -bemerking. Het is een implementatie van de [Europese verordening \(EG\) 1007/2011](#).
- Het Convenant brandveiligheid nachtkleding is gesloten tussen het ministerie van VWS, vijf brancheorganisaties en de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen (NVVH). Het convenant bevat bindende afspraken over te hanteren technische eisen en toe te passen testmethoden.
- De Handhavingsafspraken brandveiligheid kleding conform de Warenwet bevatten een uitwerking van artikel 18, onder a, van de Warenwet.
- De Europese norm voor eisen aan de koorden en treksluitingen van kinderkleding²⁴⁷ bevat eisen die moeten voorkomen dat (kleine) kinderen verstrikt raken in kledingkoordjes en dergelijke. De norm is vermeld in de bijlage van de Warenwetregeling aanwijzing algemene veiligheidsnormen. Producten die voldoen, hebben het vermoeden geen gevaar op te leveren zoals bedoeld in artikel 18, onder a, van de Warenwet.
- Het Warenwetbesluit formaldehyde in textiel bevat een eis over het maximaal toegelaten gehalte formaldehyde voor het eerste gebruik en voordat eerste keer wassen van textiel heeft plaatsgevonden.

Regelgeving niet specifiek voor textiel, maar wel van toepassing:

- Het Warenwetbesluit Pentachloorfenol bevat een eis over het maximaal gehalte van deze stof in alle warenwetproducten, dus ook in textiel. Het is een van de zogeheten zeer ernstige zorgstoffen, die ook staan in lijsten van de REACH-verordening.
 - Het Warenwetbesluit algemene chemische productveiligheid stelt eisen aan het gehalte van nikkel en nikkelverbindingen in voorwerpen die bestemd zijn om in direct en langdurig contact te komen met de huid. Deze zijn ook van toepassing op textiel.
 - De REACH-verordening 1907/2006/EG bevat onder meer regels voor zeer ernstige zorgstoffen. Voor stoffen in textiel die voorkomen op lijsten in de REACH-verordening, zijn beperkingen van toepassing.
 - De European Chemicals Agency (ECHA) beoordeelt zeer ernstige zorgstoffen en hanteert als onderdeel van de beoordelingsprocedure een zogeheten kandidaat-lijst voor opname in de lijsten van de REACH-verordening. Vooruitlopend hierop gelden voor deze kandidaatstoffen ook beperkingen (restricties) - ook wanneer ze in textiel voorkomen. Deze kandidaatlijst maakt onderdeel uit van de REACH-verordening.
 - Het POP-besluit milieubeheer is een implementatie van de zogeheten POP-verordening 850/2004/EG inzake persistente organische verontreinigende stoffen (Persistent Organic Pollutants). De restricties in dit besluit gelden ook wanneer deze stoffen worden aangetroffen in textiel.
-

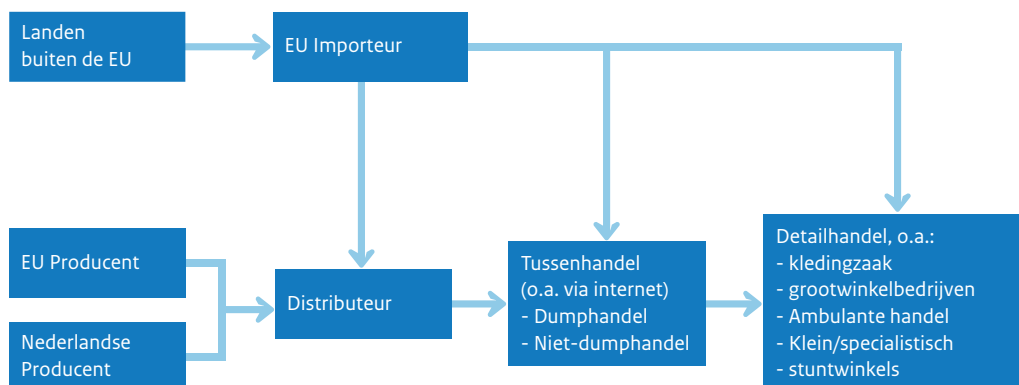
Markt

Een van de kenmerken van de textielketen is dat de consument materialen als katoen en wolvezels zowel als grondstof als een kant en klaar eindproduct aanschaft. Daarnaast gaat het om een marktsector met een zeer gevarieerd aanbod aan producten zoals eerder beschreven.

De textielindustrie in Nederland is ten opzichte van de totale Nederlandse industrie klein te noemen, zo'n 2%²⁴⁸. In 2010 hielden 1360 bedrijven in Nederland zich specifiek bezig met de productie van kleding, 315 met de productie van schoenen en andere leerproducten, en 65 bedrijven met de productie van vloerbedekking en tapijten. 745 bedrijven produceerden textielwaren - beddengoed, bedgerei, linnengoed, gordijnstoffen, meubelstoffen - en overige producten. Daarnaast hielden 345 bedrijven zich bezig met de productie van toeleveringsproducten, of grondstoffen zoals spinproducten, weefsels, textielveredeling, textielwaren, en garen en touw.

Over de handelsstromen kan worden opgemerkt dat de importvolumes groter zijn dan de exportvolumes.²⁴⁹ De kledingindustrie en -verkoop vertonen geen optimistisch beeld. De omzetten staan al jaren onder druk. Winkels in kindermode, textielsupermarkten en winkels in bovenkleding zijn nog een relatief goed presterende sectoren.

De toeleveringsketen van textiel van producent naar consument kan als volgt worden gevisualiseerd.

De gezondheidsgevaaren van textiel en speerpunten in het toezicht

De belangrijkste gevaren betreffen brandveiligheid, verstikking en chemische stoffen.

In de jaren 2011 tot en met 2015 zijn jaarlijks gemiddeld 40 mensen behandeld aan verwondingen die zijn opgelopen door kleding die heeft vlam gevat in een privésituatie op een afdeling SEH van een ziekenhuis²⁵⁰. In 2011 zijn er in ieder geval 140 mensen opgenomen in een ziekenhuis vanwege letsels die ze hebben opgelopen als gevolg van in brand vliegen van kleding door gecontroleerd vuur.

Omdat een woning veel textiel bevat, is een escalatie van een textielbrand naar een woningbrand binnen 5 minuten niet ondenkbeeldig²⁵¹. In principe kan alle textiel branden, tenzij bestemd voor speciaal professioneel gebruik. De mate van brandbaarheid is afhankelijk van het soort weefsel (open of dicht, dik of dun, harig of glad), de samenstelling van de vezels (plantaardig of synthetisch), en of het wijd of strak valt. Vlammen kunnen zich snel verspreiden over het hele kledingstuk en zo brandwonden veroorzaken over grote delen van het lichaam. Over het algemeen zijn synthetische vezels moeilijk ontvlambaar, maar ze kunnen wel smelten. Gesmolten druppels synthetische vezels kunnen brandwonden veroorzaken. Dit gebeurt vaak wanneer er sprake is van een textielcombinatie van plantaardige en kunststofvezels²⁵².

In de afgelopen jaren is er een beleidsdiscussie gevoerd over de wenselijkheid van het toevoegen van brandvertragers aan meubeltextiel om het aantal woningbranden te beheersen (onder andere als gevolg van het rokend op de bank in slaap vallen). Er is nog geen aanpassing van de eisen aan meubeltextiel, omdat ook de gezondheidsrisico's van blootstelling aan brandvertragers moet worden meegewogen.

In kinderkleding zijn vaak functionele en decoratieve touwtjes, koordjes, treksluitingen of lussen verwerkt, al dan niet voorzien van een stopper (bijvoorbeeld een kraal) aan het uiteinde. Het risico met deze koordjes is dat ze gemakkelijk ergens tussen blijven haken, wat gevaarlijke situaties op kan leveren. Verstikking is hierbij niet denkbeeldig. Dit laatste kan ook gebeuren bij koordjes die gebruikt worden bij babyslaapzakjes. Er zijn geen nauwkeurige cijfers over verstikking door koordjes en het inslikken van kraaltjes. In een toedrachtenoverzicht van VeiligheidNL worden 2 bijna fatale gevallen genoemd van verwurging door een (gordijn)koord²⁵³.

Blootstelling aan chemische stoffen in textiel is verreweg het belangrijkste aandachtspunt. Chemische stoffen worden toegevoegd om de eigenschappen van textiel te verbeteren. Ze kunnen textiel brandveiliger maken, en ook sterker, duurzamer, vochtbestendig, glanzender of vuilafstotend. Een grote diversiteit aan stoffen wordt hierbij toegepast. Verwerkt in kleding kan een aantal van deze stoffen schadelijk effecten veroorzaken, met name wanneer kleding in direct contact komt met de huid.

Chemische stoffen kunnen acute- en langetermijneffecten hebben. Een voorbeeld van een acuut effect is een overgevoeligheidsreactie of een allergische reactie. Een veel voorkomend effect is een overgevoeligheidsreactie in de vorm van jeuk, uitslag, rode verkleuring, of in de vorm van blaasjes. Deze effecten kunnen fel zijn, maar verdwijnen meestal weer wanneer de kleding niet meer wordt gedragen. Een ernstiger effect is een allergische reactie. Het betreft een reactie van het immuunsysteem. Die kan zelfs optreden wanneer kleding niet wordt gedragen, maar wel in aanraking is gekomen met de desbetreffende persoon.

Schadelijke langetermijneffecten van chemische stoffen in kleding worden niet herkend of opgemerkt. Het kan zogeheten zeer ernstige zorgstoffen met één of meer schadelijke eigenschappen betreffen. De stoffen kunnen kankerverwekkend zijn, mutageen, een nadelig effect hebben op het nageslacht, niet-afbreekbaar zijn, stapelen in het lichaam of op een andere wijze zeer giftig zijn. Stoffen waarvan een schadelijk effect wordt vermoed, worden beoordeeld door ECHA (European Chemicals Agency). Indien beoordeeld als schadelijk, worden ze toegevoegd aan de lijsten met zeer ernstige zorgstoffen in de REACH-verordening. Een voorbeeld zijn brandvertragers die aan textiel worden toegevoegd om de brandbaarheid van textiel tegen te gaan. Van een aantal brandvertragers is bekend dat ze slecht afbreekbaar zijn en zich kunnen ophopen in het lichaam.²⁵⁴ Een ander voorbeeld is de toepassing van weekmakers in kleding. Deze kunnen de ontwikkeling van het nageslacht nadelig beïnvloeden.²⁵⁵

De speerpunten van het toezicht van de NVWA zijn:

Textiel

Blootstelling van consumenten (met name kwetsbare groepen) aan CMRS-stoffen;
Brandveiligheid.

Resultaten van toezicht

In onderstaand schema staan de resultaten van het bedrijfsgericht en productgericht toezicht door de NVWA in de periode 2012-2015.

Tabel 36. Resultaten van toezicht op de regelgeving voor chemische stoffen in de periode 2012-2015

		geen maatregelen	maatregelen
Bedrijfsgericht toezicht	Aantal bedrijfscontroles		
		76	3
Productgericht toezicht	Aantal onderzochte monsters		
		116	2

Er zijn geen rapportages van productgerichte projecten in de periode 2012-2015.

Relevant voor het toezicht zijn signalen van consumenten en van of over bedrijven, de laatste komen meestal via het Europese RAPEX-systeem. In de periode 2012-2015 zijn in totaal 426 signalen van consumenten en bedrijven ontvangen, waarna opvolging is gegeven, en waarop zo nodig is gehandhaafd. De meeste meldingen en vragen gingen over overgevoelighedsreacties en allergische reacties. Er zijn in de verslagperiode geen RAPEX-meldingen vanuit Nederland naar de Commissie gegaan.

Tabel 37. Signalen t.b.v. toezicht op textiel (2012-2015)

totaal	vragen	klachten	meldingen
426	167	90	169

De beelden van de overige actoren bij productveiligheid

Stakeholders

De regelgeving is divers, zowel specifiek als niet-specifiek, en wordt door ondernemers vaak niet goed begrepen²⁵⁶.

Brancheorganisaties die zich bezig houden met textiel zijn Modint (branchenetwerk van fabrikanten, importeurs, agenten en groothandelaren in kleding, modeaccessoires, tapijt en (interieur)textiel), de Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Textiel (VGT) en INretail (brancheorganisatie in retail non-food).

Consumenten²⁵⁷

Uit onderzoek blijkt dat het merendeel van de Nederlandse consumenten behoefte heeft aan informatie over de gezondheidsrisico's van consumentenproducten waarin chemische stoffen zijn verwerkt. Over het algemeen beseffen consumenten, dat er chemische stoffen zitten in schoonmaak- en klusproducten. Dit besef is minder waar het textiel, meubels, verzorgingsproducten, cosmetica en speelgoed betreft.

Politiek

- In het voorjaar van 2012 zijn Kamervragen gesteld aan de staatssecretaris van IenM naar aanleiding van een artikel waarin werd verwezen naar onderzoek van Greenpeace en Rikilt, over met name de milieurisico's van het wassen van kleding waarin nonylfenoethoxylaten of nanozilver is verwerkt.

Media

- In de periode van het Europese kampioenschap voetbal werd in diverse media gesproken over de aanwezigheid van nikkel in oranje voetbalshirts dat allergene reacties veroorzaakte. Bron hiervan was BEUC, de Europese koepel van consumentenbonden. Nikkel werd niet in Nederlandse shirts aangetroffen.
- Greenpeace vraagt regelmatig aandacht voor chemische stoffen in textiel. De organisatie heeft in november 2012 een rapport 'Toxic threads, The big fashion stitch-up' gepubliceerd. Daaruit blijkt dat zo'n 20 internationale modemerken kleding zouden verkopen waarin chemicaliën zijn verwerkt die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.²⁵⁸ Bij beoordeling van de onderzoeksresultaten door NVA en RIVM bleek dat er geen gezondheidsrisico's waren.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van risico's

- De aandacht voor nieuwe producten richt zich momenteel op textiel waarbij nano-coatings worden gebruikt. Dit is met actieve stoffen (biociden) behandelde textiel, zogenoemde treated articles. De aandacht komt voort uit de onbekendheid van het effect van nanodeeltjes, en daardoor de onbekendheid van mogelijke gezondheidsrisico's en milieu.
 - Slimme innovaties in textiel waarbij allerlei functionaliteiten aan textiel worden toegevoegd (bijvoorbeeld toevoegen van cosmetica aan textiel dat langzaam wordt afgegeven (cosmetotextiel) of het toevoegen van stoffen die kleding van kleur doen veranderen, sensoren om hartslag te meten, bacteriedodende middelen²⁵⁹, van zonnecellen). De toegevoegde stoffen of materialen moeten in combinatie met het textiel voldoen aan de relevante regelgeving.
 - De Commissie heeft in 2014 onderzoek in het kader van de Textielverordening uitgevoerd naar de relatie tussen chemische stoffen in textiel en allergische reacties. Begin 2016 is een internetconsultatie uitgevoerd naar een voorgenomen restrictie voor CMR-stoffen in textiel. Dit zal op termijn leiden tot nadere eisen aan dit type stoffen in textiel.
 - Er vindt een steeds verdere verschuiving plaats van handel via winkelkanalen naar handel via internet. Met name van textiel dat direct van buiten de EU op het internet wordt gekocht, is het onbekend of het voldoet aan de Nederlandse en Europese regels.
-

Conformiteitbeoordelingsinstanties (CBI's) voor productveiligheid

Conformiteitbeoordelingsinstanties (CBI's) zijn private (commerciële) ondernemingen die door de overheid zijn aangewezen om voor bepaalde wetgeving te beproeven of een product voldoet aan de voor dat product geldende wettelijke veiligheidseisen. CBI's kunnen worden onderverdeeld in instanties die zijn aangewezen op grond van nationale wetgeving, die worden aangeduid met 'aangewezen keuringsinstantie' (AKI), en instanties die zijn aangewezen op grond van Europese regels. Deze laatste worden aangeduid met de Engelse term 'notified body' (NoBo).

Afhankelijk van de op een bepaald product van toepassing zijnde wettelijke voorschriften heeft een CBI een taak in de conformiteitsprocedure (overeenstemmingsprocedure) die een producent moet hanteren alvorens zijn product in de handel te brengen. Voor sommige producten als gastoestellen, bepaalde gevaarlijke machines, bepaalde persoonlijke beschermingsmiddelen, attractie- en speeltoestellen en in bepaalde gevallen bij speelgoed, geldt dat een producent zijn product eerst door een daartoe aangewezen CBI moet laten beoordelen. Daaraan moet de producent eerst een certificaat van goedkeuring hebben ontvangen als bewijs dat het product aan de van toepassing zijnde veiligheidseisen voldoet, vóór het product in de handel mag worden gebracht of mag worden gebruikt.

Wet- en regelgeving

Binnen het domein productveiligheid van de NVWA wordt voor het beleidsterrein van de ministerie van VWS toezicht uitgeoefend op de CBI's die zijn aangewezen voor:

- gastoestellen;
- speelgoed;
- persoonlijke beschermingsmiddelen voor wat betreft het keuren van sporthelmen;
- attractietoestellen;
- speeltoestellen;
- elektrotechnische producten (tot 20 april 2016).

De CBI's zijn aangewezen op grond van artikel 7a van de Warenwet en/of specifieke bepalingen in het specifieke uitvoeringsbesluit van de Warenwet dat van toepassing is op de betreffende producten, te weten:

- CBI's voor gastoestellen artikel 7 van het Besluit gastoestellen;
- CBI's voor speelgoed artikel 7a van de Warenwet gelet op artikel 12 van het Warenwetbesluit speelgoed 2011;
- CBI's voor persoonlijke beschermingsmiddelen (sporthelmen) artikel 6d van het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen;
- CBI's voor attractie- en/of speeltoestellen artikel 7a van de Warenwet;
- CBI's voor elektrotechnische producten tot 20 april 2016 artikel 6 van het Warenwetbesluit elektrotechnische producten (inmiddels ingetrokken en vervangen door het Warenwetbesluit elektrisch materiaal op grond waarvan geen CBI's meer zijn aangewezen).

De NVWA ziet erop toe dat de door de minister van VWS aangewezen CBI's voor de hiervoor genoemde productgroepen voldoen aan eisen gesteld bij of krachtens het aanwijzingsbesluit van de minister. Ook onderzoekt de NVWA op verzoek van de minister van VWS, naar aanleiding van een verzoek tot aanwijzing als CBI, of de organisatie van de aanvrager voldoet aan de vereiste kwalificaties en brengt daarover advies uit aan de minister.

Markt

De CBI's worden voor de taken waarvoor ze zijn aangewezen, aangemerkt als een bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid onder b, van de Algemene wet bestuursrecht. Tegelijkertijd moeten zij concurreren met andere CBI's binnen de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte die voor dezelfde productgroepen zijn aangewezen.

Door de minister van VWS zijn voor het domein productveiligheid per product groep aangewezen:

- 1 CBI voor gastoestellen;
- 1 CBI voor speelgoed;
- 1 CBI voor persoonlijke beschermingsmiddelen (sporthelmen);
- 4 CBI's voor attractietoestellen, waarvan 1 gevestigd in Duitsland;
- 5 CBI's voor speeltoestellen, waarvan 1 gevestigd in Duitsland, 1 in Oostenrijk en 1 in België.

Gezondheidsgevaaren en speerpunten van het toezicht

De taken van de CBI's waarborgen dat producten die zij in dat kader moeten beoordelen, voldoen aan de veiligheidseisen. Het betreft immers producten die gevaren kunnen opleveren voor de veiligheid en gezondheid van personen, huisdieren en/of goederen. Het gaat om risicovolle producten. Wanneer die producten niet aan de veiligheidseisen voldoen, bestaat het gevaar op ernstig tot mogelijk zelfs fataal letsel of gezondheidsschade bij het gebruik ervan.

Bij het toezicht op de CBI's wordt dan ook speciale aandacht besteed aan de deskundigheid binnen de organisatie voor het kunnen beoordelen van de producten waarvoor deze is aangewezen. Daaronder vallen ook de kwalificaties van de personen die daadwerkelijk de beoordelingen uitvoeren. Ook wordt gekeken naar de wijze waarop de beoordelingsresultaten binnen de CBI worden geborgd en de integriteit van zowel de organisatie als de individuele personen, betrokken bij de beoordelingen. De organisatie van de CBI, de bestuurders en de personen die de producten beoordelen, mogen op geen enkele wijze belang hebben bij de producten en de uitkomsten van de beoordelingen. De CBI's moeten hun taken volkomen onafhankelijk van de aanvrager van de beoordeling uitvoeren.

Resultaten van het toezicht

In de periode 2012-2015 heeft de NVWA zo'n 60 reguliere inspecties ingesteld bij de CBI's. In diezelfde periode is ook 9 keer een onderzoek ingesteld voor advies aan de minister van VWS over een (hernieuwde) aanwijzing van een CBI. De NVWA heeft naar aanleiding daarvan 8 keer positief geadviseerd en 2 keer negatief. Ook heeft de NVWA in die periode 1 keer de minister van VWS geadviseerd de aanwijzing van een CBI op te schorten wegens disfunctioneren.

Ontwikkelingen op korte termijn ten aanzien van (product)risico's

Bij de CBI's voor attractietoestellen kan zich binnenkort een capaciteitsprobleem voordoen. Een belangrijke CBI voor attractietoestellen heeft aangekondigd te stoppen met het beoordelen van attractietoestellen en heeft de minister van VWS verzocht de aanwijzing in te trekken.

Gezien het grote aantal attractietoestellen dat zich op de markt bevindt (attractieparken en kermissen) en het feit dat deze toestellen periodiek (meestal jaarlijks) moeten worden beoordeeld op het voldoen aan de veiligheidseisen van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen, dreigt het gevaar dat de 3 resterende CBI's voor attractietoestellen gezamenlijk niet in staat zijn om alle verzoeken van de exploitanten voor een periodieke beoordeling tijdig in behandeling te nemen. Dit kan erin resulteren dat exploitanten niet-beoordeelde en mogelijk onveilige attractietoestellen in gebruik hebben. De NVWA heeft hier geen invloed op.

Bijlage 1

Aantal gewonden en doden door een ongeval in de privésfeer

Tabel 38. Aantal gewonden door ongeval in de privésfeer en letsel-oorzaken

	aantal	%
Ergens aan gesneden, geprikt	30.600	3
Ergens tegenaan gestoten of gebotst	76.200	6
Geraakt door een (bewegend) voorwerp	30.100	2
Beknelling, ergens tussen gezeten	24.400	2
Van een vaste trap gevallen	62.800	5
Ergens anders vanaf gevallen	58.500	5
Uitglijden	112.000	9
Struikelen, ergens over gevallen	118.000	10
Ergens tegenaan gevallen	14.400	1
Verstappen, verzwikken, verdraaien	145.000	12
Op een andere manier gevallen	63.300	5
Lichamelijk contact	32.600	3
Beet, schop, trap van een paard/pony	7.500	1
Door verbranding aan iets heets of door vuur	5.700	0
Gewicht te zwaar, bijvoorbeeld vertillen	42.800	4
Een verkeerde beweging	107.000	9
Door steeds dezelfde houding	19.800	2
Verkeerd neerkomen na een sprong	10.300	1
Overbelasting door herhaalde beweging	20.600	2
Overig/Onbekend	230.000	19
Totaal	1.210.000	100

Bron: *Ongevallen en Beweging in Nederland 2006-2014, VeiligheidNL*

Het aantal overledenen n.a.v. een privé-ongeval was in 2015 volgens het CBS 4.129. Onderstaande tabel geeft de diverse doodsoorzaken weer (voor zover bekend).

Tabel 39. Aantal overledenen t.g.v. een privé-ongeval en doodsoorzaken

	aantal	%
Vallen gelijk niveau	921	22
Vallen ongelijk niveau	645	16
Vallen, niet gespecificeerd	1.935	47
Contact met object	60	1
Alcohol	12	0
Drugs	47	1
Medicatie	109	3
Verstikking	145	4
Verbranding	44	1
Verdrinking	101	2
Koolmonoxide	19	0
Onbekend	91	2
Totaal	4.129	100

Bron: *Doodsoorzakenstatistiek 2015, Centraal Bureau voor de Statistiek*

Bijlage 2

Overzicht regelgeving productveiligheid

Tabel 40. Overzicht nationale en Europese regelgeving voor productveiligheid

product/ Handeling	nationale regelgeving (beleidsregels, normen, afspraken)	Europese regelgeving	opmerkingen
Algemeen	Warenwetbesluit algemene productveiligheid Warenwetregeling algemene productveiligheid Warenwet artikel 18 sub a	<i>Verordening inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten 765/2008/EG</i>	Horizontale wetgeving
Algemeen		<i>Besluit betreffende een gemeenschappelijk kader voor het verhandelen van producten. 768/2008/EG</i>	Horizontale wetgeving
Algemeen	Warenwetregeling algemene productveiligheid	<i>Verordening tot vaststelling van procedures voor de toepassing van bepaalde nationale technische voorschriften op goederen die in een andere lidstaat rechtmatig in de handel zijn gebracht. 764/2008/EG</i>	Horizontale wetgeving
APV	Warenwetbesluit algemene productveiligheid	<i>Richtlijn algemene productveiligheid 2001/95/EG</i>	Horizontale wetgeving
APV	(Tijdelijke) Warenwetregeling kinderveilige aanstekers, 16 juni 2008	<i>Beschikking waarbij de lidstaten worden verplicht maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat uitsluitend kinderveilige aanstekers op de markt worden gebracht en dat het op de markt brengen van 'novelty lighters' wordt verboden 2006/502/EG</i>	
APV	Warenwetregeling aanwijzing veiligheidsnormen		
Imitatieproducten	Warenwetbesluit Imitatieproducten	<i>Richtlijn 87/357/EEG</i>	
Attractie- en speeltoestellen	Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen		
Baby- en kinderartikelen	Warenwetbesluit Verpakkingen en Gebruiksartikelen	<i>Verordening 321/2011 inzake bisfenol-A in babyflesjes</i>	
Baby- en kinderartikelen	<i>NEN-EN14682:2014 Veiligheid van kinderkleding – Koorden en treksluitingen van kinderkleding – Specificaties, 01-12-2014=APV</i>	<i>Hier dan de NEN-EN norm tekst</i>	
Baby- en kinderartikelen	Warenwetbesluit kinderbedden en -boxen, 1 februari 1990		Geen specifieke EU-regelgeving
Baby- en kinderartikelen	Warenwetregeling nadere eisen kinderbedden en -boxen in de kinderopvang, 16 juli 2008		Geen specifieke EU-regelgeving

product/ Handeling	nationale regelgeving (beleidsregels, normen, afspraken)	Europese regelgeving	opmerkingen
Baby- en kinderartikelen	Regeling ftalaten in baby- en verzorgingsartikelen	Verordening 552/2009/EG inzake aanpassing Annex XVII van verordening REACH 1907/2006/EC	
Biociden	Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden.	Verordening Biociden 2012/528/EC	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Wet milieubeheer	Verordening betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels 1272/2008/EG (CLP)	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Warenwetbesluit drukverpakkingen	Aërosolenrichtlijn 94/1/EG	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Besluit detergentia milieubeheer	Detergentenverordening 648/2004/EG	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Besluit organische oplosmiddelen in verven en vernissen milieubeheer	Verfrichtlijn 2004/42/EG	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Wet milieubeheer Warenwetbesluit algemene chemische productveiligheid	Verordening Registratie, Evaluatie, Autorisatie en beperkingen Chemische stoffen 1907/2006/EC (REACH)	
Chemische stoffen in consumentenproducten	Warenwetbesluit veilige verpakking huishoud chemicaliën	Nationale wetgeving	Geen specifieke EU-regelgeving
Chemische stoffen in consumentenproducten	Besluit Spaanplaat (Warenwet)	Nationale wetgeving	Geen specifieke EU-regelgeving
Cosmetica	Warenwetbesluit cosmetische producten	Cosmeticaverordening 1223/2009/EG	
Draagbaar klimmateriaal	Besluit draagbaar klimmaterieel	Nationale wetgeving	Geen specifieke EU-regelgeving
Elektrotechnische producten	Warenwetbesluit elektrotechnische producten	Laagspanningsrichtlijn 2006/95/EG	spanningsgrenzen 50-1000VAC of 75-1500VDC
Elektrotechnische producten	Besluit inzake de veiligheidseisen waaraan Europese normen voor persoonlijke muzikspelers moeten voldoen 2009/490/EG.	Besluit inzake de veiligheidseisen waaraan Europese normen voor persoonlijke muzikspelers moeten voldoen 2009/490/EG.	
Elektrotechnische producten	Kaderbesluit Etikettering Energieverbruik Huishoudelijke apparatuur.		

product/ Handeling	nationale regelgeving (beleidsregels, normen, afspraken)	Europese regelgeving	opmerkingen
Verpakkingen en gebruiksartikelen die bestemd zijn om in contact met levensmiddelen te komen (Food Contact Materials): algemeen	Warenwetbesluit verpakkingen en gebruiksartikelen	<i>Verordening (EG) nr. 1935/2004</i>	
Food Contact Materials: specifieke materialen/ producten	Warenwetregeling verpakkingen en gebruiksartikelen	<i>Verordening (EU) nr. 10/20113 (kunststof verpakkingen en gebruiksartikelen) Verordening (EG) nr. 1895/20054(epoxyderivaten) Verordening (EG) nr. 282/20085 (recyclen van plastics) Verordening (EG) nr. 450/20096, (bepaalde actieve en intelligente materialen)</i>	Food Contact Materials: specifieke materialen/ producten
Food Contact Materials: invoer van melamine en polyamide keukengerei uit China en Hongkong	Regeling Verplichte controle aan de buitengrens	<i>Verordening 284/2011 inzake de invoer van melamine en polyamide keukengerei uit China en Hongkong</i>	
Food Contact Materials: glas	Glasartikelenbesluit (Warenwet). Sector: Glas		
Gastoestellen	Warenwetregeling aanwijzing algemene veiligheidsnormen,	<i>Richtlijn algemene productveiligheid 2001/95/EG</i>	Aanwijzing Europese normen
Gastoestellen	Besluit gastoestellen	<i>Richtlijn gastoestellen 2009/142/EG</i>	
Gastoestellen	Gasslangbesluit (Warenwet)		
Machines (in de privésfeer)	Warenwetbesluit machines	<i>Machinerichtlijn 2006/42/EG</i>	
Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)	Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen, 24 juni 1992	<i>Richtlijn Persoonlijke Beschermingsmiddelen 89/686/EG</i>	
Speelgoed	Warenwetbesluit Speelgoed	<i>Speelgoedrichtlijn 2009/48/EG</i>	
Tatoeëren en piercen	Warenwetbesluit tatoeagekleurstoffen, 14 augustus 2003	<i>Nationale wetgeving</i>	Geen specifieke EU-regelgeving
Tatoeëren en piercen	Warenwetbesluit tatoeëren en piercen, 21 maart 2007	<i>Nationale wetgeving</i>	Geen specifieke EU-regelgeving
Tatoeëren en piercen	Warenwet artikel 24, 1 juni 2007	<i>Nationale wetgeving</i>	Geen specifieke EU-regelgeving
Textiel	Convenant brandveiligheid nachtkleding, 5 maart 1997	<i>Nationale afspraak</i>	Uitwerking artikel 18 sub a Warenwet
Textiel	Warenwetbesluit textielproducten, 17 april 2012	<i>Verordening textielvezelbenamingen, etikettering en merking van vezelsamenstelling 1007/2011/EG</i>	

product/ Handeling	nationale regelgeving (beleidsregels, normen, afspraken)	Europese regelgeving	opmerkingen
Textiel	Handhavingsafspraken brandveiligheid kleding conform de Warenwet, 8 februari 2008	Nationale afspraken	Uitwerking art. 18 sub a., Warenwet
Textiel	Warenwetbesluit formaldehyde in textiel, 22 maart 2001	Nationale wetgeving	
Textiel	Warenwetbesluit pentachloorfenol in textiel, 23 september 1997	Nationale wetgeving	
Textiel	Warenwetbesluit schoeisel	Richtlijn 94/11/EG	

NB1: een Europese verordening heeft directe kracht van wet in een lidstaat. Een richtlijn dient te worden geïmplementeerd in nationale wetgeving.

NB2: Om de tabel overzichtelijk te houden zijn Warenwetregelingen, die dienen ter uitwerking van wettelijke details, alleen opgenomen, als ze een nadere invulling bevatten van product specifieke veiligheidseisen.

NB3: een Europees besluit (vroeger beschikking) hoeft niet omgezet te worden in nationale wetgeving.

Referenties

- 1 Europees Parlement en de Raad: Besluit [93/465/EEG](#) van de Raad van 22 juli 1993 betreffende CE markering <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=URISERV:l21013>
 - 2 CBS: Huishoudens; samenstelling, grootte, regio; op 1 januari 2016; zie: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71486ned&LA=NL>
 - 3 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015 + update tabellen 1 en 2 oktober 2016.
 - 4 Stam, C., Fabrie, M.: Ongevallen met speelgoed: een analyse van toedrachten. VeiligheidNL, augustus 2013.
 - 5 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015.
 - 6 Centraal Bureau voor de Statistiek: Doodsoorzakenstatistiek 2015
 - 7 VeiligheidNL: Ongevallen en Bewegen in Nederland 2006-2014
 - 8 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015.
 - 9 Eurostat: Population of the EU-28 on 1 January 2015. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00001&plugin=1>
 - 10 European Commission / DG GROW: Inception Impact Assessment, 2017/GROW/007, 13 mei 2016. http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2017_grow_007_enforcement_compliance_en.pdf
 - 11 Ecommerce Europe: European B2C e-commerce reports 2014, september 2014; www.ecommerce-europe.eu
 - 12 Thuiswinkel Markt Monitor Q2 2016
 - 13 Thuiswinkel Markt Monitor Q2 2016
 - 14 Ecommerce Europe: European B2C e-commerce reports 2014, september 2014; www.ecommerce-europe.eu
 - 15 Nederlandse Thuiswinkel Organisatie: <https://www.thuiswinkel.org/nieuws/3065/nederlanders-shoppen-voor-513-miljoen-via-buitenlandse-webwinkels>
 - 16 VeiligheidNL / IPSOS: Het consumentenperspectief als het gaat om productveiligheid bij online aankopen, 18 maart 2016
 - 17 Trouw: Zelfontharen met laser: wie durft?, 12 september 2008. <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1186080/2008/09/12/Zelfontharen-met-laser-wie-durft.dhtml>
 - 18 Rijksoverheid, 21 maart 2016: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/03/21/schippers-laseren-voorbehouden-aan-arts-en-huidtherapeut>
 - 19 Burger, van der B: Mogelijke herclassificatie lood maakt recycling onmogelijk. MRF - Metaal Recycling Federatie, 5 juli 2015. <http://www.mrf.nl/index.php?id=2&command=bekijk&config=newsflash&rec=385>
 - 20 Markplaats, homepage. <http://www.marktplaats.nl/>
 - 21 PeerbyGo, homepage: Huren van je burens - samen hebben we meer. <https://go.peerby.com/>
 - 22 Nationale ombudsman: 'Verkenning: burgerperspectief op rijksinspecties', 26 januari 2016.
 - 23 Safety + Health. The official magazine of the NSC congress & expo: Beware of counterfeit electrical equipment, 26-10-2015. <http://www.safetyandhealthmagazine.com/articles/print/13169-beware-of-counterfeit-electrical-equipment>
 - 24 Kotler, Philip J.: Principes van Marketing, 5^e editie, Pearson education Benelux., 2009.
 - 25 Bizzpedia: Verklarende terminologielijst voor de Logistiek, 17 januari 2007.
 - 26 Europees Parlement en de Raad: Richtlijn 2001/95/EG inzake algemene productveiligheid, 15 januari 2002. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0095>
 - 27 Europees Parlement en de Raad: Richtlijn 2001/95/EG inzake algemene productveiligheid
 - 28 Europese Commissie: De 'Blauwe Gids' voor de tenuitvoerlegging van EU-productvoorschriften, 15 juli 2015.
 - 29 NVWA: Meerjarenbedrijfsplan NVWA 2014-2018, (intern), februari 2014.
-

- 30 Paul, S. toezicht en systematiek NVWA, april 2014
- 31 Openbaar Ministerie - Functioneel Parket <https://www.om.nl/organisatie/functioneel-parket-o/>
- 32 NVWA: Specifiek interventiebeleid productveiligheid, Versie 03, 13-05-2015.
- 33 VWA: Productveiligheid in de non-food sector: naleving van bedrijfsvoeringsverplichtingen inzake productveiligheid en de effectiviteit van het toezicht door VWA - eindrapport, 31 augustus 2009.
- 34 Europese Commissie: http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/market_surveillance/joint_surveillance_actions/index_en.htm {LVN}
- 35 Europees Parlement en de Raad: Verordening (EG). Nr. 765/2008, tot vaststelling van de eisen inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93, 9 juli 2008. EU monitor.
- 36 Ecommerce Europe: European B2C e-commerce reports 2014, september 2014. www.ecommerce-europe.eu
- 37 Europees Parlement en de Raad: Verordening (EG). Nr. 765/2008 inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93, 9 juli 2008. EU monitor.
- 38 VWA: Productveiligheid in de non-food sector: naleving van bedrijfsvoeringsverplichtingen inzake productveiligheid en de effectiviteit van het toezicht door VWA - eindrapport, 31 augustus 2009.
- 39 TNS Political & Social (op verzoek van de Europese Commissie): Retailer's attitudes towards cross-border trade and consumer protection, 6 juni 2013 (Flash Eurobarometer 359)
- 40 NVWA: Aandacht voor productveiligheid in opleidingen voor Industrieel Ontwerpen, 25 juni 2012.
- 41 Boom, W.H., van Doorn, C.J.M.: Productaansprakelijkheid en productveiligheid. www.professorvanboom.eu, 2006.
- 42 Europese Commissie: Houdingen van consumenten ten opzichte van grensoverschrijdende handel en consumentenbescherming, 6 juni 2013 (Flash Eurobarometer 358)
- 43 Boom, W.H., van Doorn, C.J.M.: Productaansprakelijkheid en productveiligheid. www.professorvanboom.eu, 2006.
- 44 Rijksoverheid: Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen. <http://wetten.overheid.nl/BWBR0008223/2012-03-21>.
- 45 NVWA: Stand van zaken met betrekking tot het NVWA-toezicht op de naleving van het WAS (Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (intern), mei 2013.
- 46 Wikipedia: Lijst van attracties in de Efteling. https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_attracties_in_de_Efteling
- 47 Rijksoverheid: Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. http://wetten.overheid.nl/BWBR0008223/geldigheidsdatum_09-09-2015
- 48 Aanhangsel Handelingen TK: Vragen van de leden Ziengs (VVD), Agnes Mulder (CDA) en Wolbert (PvdA) over de dreigende sluiting van attractiepark De Sprookjeshof in Zuidlaren, 2014-2015, nr 64.
- 49 VeiligheidNL: Letsel Informatie Systeem 2015.
- 50 Stam C., Fabrie M.: Ongevallen met attractie en speeltoestellen.: een analyse van toedrachten, Veiligheid NL, augustus 2013.
- 51 NVWA: Meerjarenbedrijfsplan NVWA 2014-2018, (intern), februari 2014.
- 52 NVWA: Stand van zaken met betrekking tot het NVWA-toezicht op de naleving van het WAS (Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (intern), mei 2013.
- 53 NVWA: (Fraude)beeld Inlichtingen en Opsporingsdienst NVWA (intern), 1 oktober 2015.
- 54 Oostdijk André et al: Het WAS gewogen; Beleidsevaluatie Warenwetbesluit attractie en speeltoestellen, Berenschot, 21 december 2011.
- 55 Tweede Kamer: verslag mondelinge vragenuur, Mondelinge vragen van het lid Schouw (D66) over het bericht dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) attracties zonder geldig veiligheidscertificaat open heeft gehouden (NRC, 6 april 2013), 9 april 2013.
- 56 NVWA: Stand van zaken Baby- en kinderartikelen 2013 (intern), 1 maart 2013.
- 57 NVWA: Baby- en kinderartikelen <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/baby-en-kinderartikelen>
- 58 [Kinderen.info](https://www.nvwa.nl/onderwerpen/baby-en-kinderartikelen): Rubriek babyspecialzaken.
- 59 [Kinderen.info](https://www.nvwa.nl/onderwerpen/baby-en-kinderartikelen): Rubriek kinderkleding.
- 60 Rabobank: Cijfers en trends Kinderopvang, 39^e jaargang, 2014/2015.
-

- 61 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: Gegevens kinderopvanglocaties LRKP, 2015. <https://data.overheid.nl/data/dataset/71a8a55e-8b4d-4fcd-b164-606fbbe1c00d>
- 62 NVWA: Stand van zaken Baby- en kinderartikelen 2013 (intern), 1 maart 2013.
- 63 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015.
- 64 Stam C., Fabrie M.: Ongevallen met kinderartikelen Een analyse van toedrachten, VeiligheidNL, september 2013.
- 65 NVWA: Baby-en kinder artikelen - fopspeen factsheet screening van de markt, april 2015.
- 66 NVWA: Kinderstoelen 2015: onderzoek naar de veiligheid van hoge kinderstoelen, januari 2016.
- 67 Prosafe: Joint action 2013 GPSD, *Final technical report, cots covering the period 1 january 2013-30 april 2015*, February 2016.
- 68 NVWA: Baby- en kinderartikelen <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/baby-en-kinderartikelen>
- 69 VNL: Maandrapportages online signaleringsplatform over augustus 2014 t/m mei 2015, (intern), , 2015.
- 70 RTL Nieuws: Kijk uit: fopspeen kan gevaarlijk zijn, 14 augustus 2014. <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/binnenland/kijk-uit-fopspeen-kan-gevaarlijk-zijn>
- 71 Biocidenverordening, bijlage V, overzicht productsoorten , <http://echa.europa.eu/nl/regulations/biocidal-products-regulation/product-types>
- 72 NVWA: Stand van zaken biociden 2013 (intern), februari 2013.
- 73 http://www.biociden.nl/Toelating/Behandelde_voorwerpen
- 74 College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB), Producttypen. <http://www.ctgb.nl/biociden/toetsingskader/wet-regelgeving/producttypen> .
- 75 Wikipedia. Chemisch bestrijdingsmiddel. http://nl.wikipedia.org/wiki/Chemisch_bestrijdingsmiddel, laatst gezien 28 mei 2015
- 76 College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB): Toegelaten en vervallen middelen, overzicht met toegelaten middelen. <http://www.ctgb.nl/toelatingen/download-toegelaten-en-vervallen-middelen>,
- 77 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2013, p.56, UMC Utrecht, rapport 07- 2014.
- 78 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2015, p.79, UMC Utrecht, rapport 07- 2016.
- 79 NVWA: Stand van zaken biociden 2013 (intern), februari 2013.
- 80 NVWA: Stand van zaken biociden 2013 (intern), februari 2013.
- 81 Europese Commissie: Consumer understanding of labels and the safe use of chemicals, mei 2011(Special Eurobarometer 360)
- 82 Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport: Brief beantwoording Kamervragen over resistente schimmel bij patiënten en in huizen als gevolg van landbouwgif, 16 juli 2013.
- 83 Royal Haskoning (i.o.v. Ministerie van I&M): Resistentieontwikkeling van *Aspergillus fumigatus* tegen triazolen door gebruik van biociden en gewasbeschermingsmiddelen, 11 september 2013.
- 84 Ministerie van Economische Zaken: Brief beantwoording vragen over het gebruik van verboden bestrijdingsmiddelen op sierplanten, 27 januari 2015
- 85 NVWA: Advies over risico's van sierplanten met residu van gewasbeschermingsmiddelen, 17 februari 2015. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-plant/bestand/2208377/advies-over-de-risico-s-van-sierplanten-met-residu-van-gewasbeschermingsmiddelen-voor-consument-en-bijen>
- 86 Ctgb-website: <http://ctgb.nl/gewasbescherming/onderwerpdossiers-g/glyfosaat-dossier>
- 87 Tweede Kamer: Kamerstuk 27858, nr. 347, vergaderjaar 2015-2016.
- 88 Nederlandse Cosmetica Vereniging: Jaarverslag 2015.
- 89 RIVM: Cosmetovigilance in the Netherlands : 2014-2015 http://rivm.nl/en/Documents_and_publications/Scientific/Reports/2016/maart/Cosmetovigilance_in_the_Netherlands_2014_2015
- 90 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2015, p.64, UMC Utrecht, rapport 07- 2016.
- 91 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2015, p.63, UMC Utrecht, rapport 07- 2016.
- 92 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2015, p.65, UMC Utrecht, rapport 07- 2016.
- 93 Nederlandse Cosmetica Vereniging: Jaarverslag 2013 XL, 2014.
- 94 Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport: Huidklachten door cosmetische producten, trendrapportage 2011-2012, 2012.
- 95 TNS Political & Social (op verzoek van de Europese Commissie): Chemicals, February 2013 (Flash Barometer 361).
-

- 96 NVWA: Stand van zaken Cosmetics 2013 (intern), 20 februari 2013.
- 97 NVWA: Strategische analyse cosmetics (intern), 4 april 2013.
- 98 RTL Nieuws: Vijf meldingen bij de NVWA over niet werkende zonnebrand, 21 oktober 2015 <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/binnenland/vijf-meldingen-bij-nvwa-over-niet-werkende-zonnebrand>
- 99 Regio15.nl: Verboden huidbleekmiddelen, 21 oktober 2015. <http://www.regio15.nl/90-persberichten/politie-persberichten/2014/20461-den-haag-verboden-huidbleekmiddelen>
- 100 RIVM: Factsheet REACH en voorwerpen, 1 mei 2014. http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Uitgaven/Milieu_Leefomgeving/REACH/Factsheet_REACH_en_voorwerpen/Download/Factsheet_REACH_en_voorwerpen,
- 101 NVWA: Stand van zaken Huishoudchemicaliën (Reach/CLP) 2013 (intern), juni 2013.
- 102 <https://echa.europa.eu/regulations/reach/authorisation/the-candidate-list>
- 103 RIVM: Niet-limitatieve lijst van Zeer Zorgwekkende Stoffen, 3 februari 2015.
- 104 NVZ (brancheorganisatie van fabrikanten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen): Jaarbericht 2015..
- 105 Nederlandse Aerosol Vereniging: Jaarverslag 2015. http://www.nav-aerosol.nl/upload/files/Jaarverslag2015_NAV.pdf
- 106 NVIC: Acute vergiftigingen bij mens en dier, Jaaroverzicht 2013, p.35.
- 107 NVWA: rapportage blootstelling aan liquid caps met textielwasmiddel gemeld aan NVIC 2010-2013, 23 september 2013. <https://www.nvwa.nl/actueel/bestanden/bestand/2204169/rapportage-blootstellingen-aan-liquid-caps-met-textielwasmiddel-gemeld-aan-nvic> {LVN}
- 108 Braingineers: Rapport t.b.v. de voorlichtingscampagne Geef kinderen geen keus (VNL/NVWA, 2015). Zie ook: <http://www.nieuwe-etiketten.nl/campagnes.html>
- 109 Zie de rapportages op: <http://stoffen-info.nl/websites-onderwerpen/handhaving-reach-clp/publicaties/>
- 110 NVWA: Stand van zaken Huishoudchemicaliën (Reach/CLP) 2013 (intern), juni 2013.
- 111 Onkenhout, Hans et al: Informatiebehoefte omtrent producten in en om het huis, waarin chemische stoffen zitten (intern), Ruigrok / Netpanel, VeiligheidNL, 12 december 2014.
- 112 VeiligheidNL: Helpt jonge kinderen verkiest huishoudchemicaliën boven speelgoed, 2015. <https://www.veiligheid.nl/organisatie/actueel/nieuws/jonge-kinderen-huishoudchemicalien>
- 113 NVWA/VeiligheidNL: Etikettencampagne. <http://www.nieuwe-etiketten.nl/eindrapportage/>
- 114 AD/Amersfoortse Courant: Wasmiddelen: liquid caps lijken net snoepjes, juli 2014.
- 115 Aanhangsel Handelingen TK: Vragen van het lid Ulenbelt over mogelijk meer dan 500 kankerverwekkende stoffen op de markt, 2011-2012, nr. 1242.
- 116 Aanhangsel Handelingen TK: Vragen van het lid Leegte over een oneerlijk level playing field REACH, 2011-2012, nr. 3430.
- 117 Gezondheidsraad: Risico's van prenatale blootstelling aan stoffen, publicatienummer 2014/05, 19 maart 2014.
- 118 Aanhangsel Handelingen TK: Vragen van de leden Wolbert en Dijfers over het niet voldoen van testen, die controleren op de aanwezigheid van hormoonverstorende stoffen in consumentenproducten, 2013-2014, nr 1118.
- 119 Aanhangsel Handelingen TK: Vragen Albert de Vries over de PUR-schuimproblematiek, 2013-2014, nr 1305.
- 120 Europese Commissie: Endocrine disruption. http://ec.europa.eu/health/endocrine_disruptors/policy/index_en.htm
- 121 NVWA: Stand van zaken Draagbaar Klimmaterieel 2013, (intern), 1 maart 2013.
- 122 NEN-EN131-1: 2015 Ladders deel 1: Termen, typen, functionele afmetingen
NEN-EN131-2: 2010+A1:2012/2^e ontwerp A2:2014 Ladders deel 2 Deel 2: Eisen, beproeven, labeling
NEN-EN131-3: 2016 Ontwerp. Ladders deel 3: Veiligheidsinstructies en gebruikersinformatie
NEN-EN131-4: 2007 Ladders deel 4: Enkele en meervoudige scharnierverbindingssladders.
NEN-EN131-5: 2004 Ontwerp. Ladders deel 5: Accessoires voor ladders
NEN-EN131-6: 2015 Ladders deel 6: Telescopische ladders
<https://www.nen.nl/NEN-Shop/Veiligheid-op-de-werkplek/Ladders-en-trappen.htm>
- 123 NEN-EN 14183:2004 Opstapjes.
- 124 Rabobank: Cijfers en trends DHZ branche-informatie, 4 maart 2015.
-

- 125 ABN-AMRO: Huishoudelijke artikelen, 10 mei 2011.
- 126 NVWA: *expert opinion*, inschattingen op basis van eerder uit de industrie (marktonderzoek) bekende aantallen, 6 november 2012.
- 127 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015.
- 128 NVWA: *information from newspaper articles*, (intern), 6 november 2012.
- 129 Stam C., Fabrie M., Ongevallen met draagbaar klimmaterieel: een analyse van toedrachten, VeiligheidNL, augustus 2013.
- 130 Centraal Bureau voor de Statistiek: Overledenen; doodsoorzaak (uitgebreide lijst), leeftijd, geslacht, 19 maart 2015.
- 131 Prosafe: *Five Consumer Products, Joint Market Surveillance Acton, Final Implmentation Report covering the period 1 January 2011 - 30 April 2013*, Juni 2013.
- 132 Prosafe: *Final Technical Report Ladders covering 1 January 2013 - 30 April 2015*, januari 2015. http://prosafe.org/images/Documents/JA2012/JA2012_D11_2LD_Final_Technical_Report_Ladders.pdf
- 133 Onder andere <http://detailhandel.info/index.cfm/branches/consumentenelectronica/>
- 134 <http://detailhandel.info/index.cfm/verkoopkanalen/warenhuizen/>
- 135 UNETO-VNI: Speerpunten elektrotechnische Consumentenelektronica en Installatie Retail. <https://www.uneto-vni.nl/zakelijk/speerpunten/speerpunten-technische-detailhandel-uneto-vni> {LVN}, en <https://www.uneto-vni.nl/zakelijk/markt-en-specialismen/uneto-vni-branchegegevens-installatiebranche> {LVN}
- 136 Rabobank: Cijfers & trends wit- en bruingoedzaken, 13 mei 2015.
- 137 [Marktdata.nl](http://www.marktdata.nl/nieuws/Schoonheidsbranche-2015-minder-salons-maar-meer-omzet):: Schoonheidsbranche 2015: minder salons maar meer omzet. <http://www.marktdata.nl/nieuws/Schoonheidsbranche-2015-minder-salons-maar-meer-omzet>
- 138 NVWA: Stand van zaken WEP (elektrotechnische producten) 2013 (intern), 19 april 2013.
- 139 Centraal Bureau voor de Statistiek: Brandweerstatistiek 2013, , 2014.
- 140 Stam C., Fabrie M., Ongevallen met elektrotechnische apparatuur, VeiligheidNL, , september 2013.
- 141 NVWA. Factsheet leeftijdscontrole bij gebruik van zonnepanelen, juni 2014.
- 142 Bemmer, Elmara: Attitude ten aanzien van de veiligheid van elektrotechnische apparaten & machines en de NVWA, TNS NIPO (in opdracht van VeiligheidNL), 23 april 2014
- 143 TNS NIPO (in opdracht van VeiligheidNL): Consumentenonderzoek elektrotechnische apparaten en machines, april 2014.
- 144 Rabobank: Cijfers & trends wit- en bruingoedzaken, 13 mei 2015.
- 145 Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport: Brief beantwoording Kamervragen inzake 'bericht dat jongeren onder 18 jaar nog steeds tot zonnepanels worden toegelaten.', 15 januari 2013.
- 146 Trouw: Zorg om kwaliteit zonnepanelen 'Helpt haalt de twintig jaar niet...', februari 2013.
- 147 Robinson, Marla R. MSc et al, *Behaviors of Young Children Around Microwave Ovens* [Article], 71(5) Supplement 2, Proceedings of Forging New Frontiers, The 15th Annual Conference of the Injury Free Coalition for Kids:S534-S536, November 2011.
- 148 NVWA: Stand van zaken subdomein Veiligheid van gastoestellen (intern), 22 februari 2013.
- 149 UNETO-VNI: Economic Point of View BV, Gastoestellen in Nederland - naar uniforme termijnen voor inspectie en onderhoud, 14 mei 2004.
- 150 Centraal Bureau voor de Statistiek : Doodsoorzakenstatistiek 2008-2012; Dutch Hospital Data: Landelijke Medische Registratie 2009-2013; VeiligheidNL: Letsel Informatie Systeem 2009-2013; VeiligheidNL i.s.m. Erasmus Medisch Centrum: Letsellastmodel 2013; VeiligheidNL: Krantenknipselregistratie 2009-2013
- 151 Bell Michelle L., et al: Emergency Hospital Admissions for Cardiovascular Diseases and Ambient Levels of Carbon Monoxide, American Heart Association, 31 augustus 2009. <http://circ.ahajournals.org/content/120/11/949.full.pdf+html>
- 152 Dallas Mark L.: Carbon monoxide induces cardiac arrhythmia via induction of the late Na⁺ current, American Thoracic Society, 2012. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3622900/pdf/AJRCCM1867648.pdf>
- 153 Groenewegen - ter Morsche K., et al: Fatale woningbranden 2012, Instituut Fysieke Veiligheid, 10 juli 2013
- 154 Instituut Fysieke Veiligheid: Overzichten Fatale woningbranden 2013, 2014 en 2015,

- 155 Nu.nl: Meer slachtoffers koolmonoxide van slechte CV ketels, 3 november 2014. <http://www.nu.nl/binnenland/3918923/meer-slachtoffers-koolmonoxide-van-slechte-cv-ketels.html>
- 156 Economic Point of View B.V. (in opdracht van UNETO-VNI): Gastoestellen in Nederland, naar uniforme termijnen voor inspectie of onderhoud, 14 mei 2004.
- 157 NVWA: Stand van zaken Machines 2013 (intern), 19 april 2013.
- 158 Artikelsgewijze toelichting artikel I, onderdeel A van het Besluit van 16 juni 2008 tot wijziging van het Warenwetbesluit machines en het Warenwetbesluit liften in verband met de implementatie van de herziening van de Europese richtlijn voor machines (Stb. 2008, nr. 236).
- 159 Detailhandel Nederland: Bouwmarkten en winkels algemeen assortiment. <http://detailhandel.info/index.cfm/branches/huis-tuin/doe-het-zelfzaken/bouwmarkten-en-winkels-alg-assortiment/>
- 160 Rabobank: Cijfers en trends DHZ branche-informatie, 4 maart 2015.
- 161 ING Economisch Bureau: Detailhandel Kwartaalbericht, 8 december 2014.
- 162 Rabobank: Cijfers en trends Tuincentra, 12 juni 2014.
- 163 Rabobank: Cijfers en trends Tuincentra, 4 maart 2015.
- 164 Tuincentrum Overvecht: Tuincentrum ketens, 2015. <http://www.tuincentrumoverzicht.nl/ketens>
- 165 Draisma, C.: Ongevallen met machines 2008-2013. VeiligheidNL, april 2015.
- 166 Bemer, Elmara: Attitude ten aanzien van de veiligheid van elektrotechnische apparaten & machines en de NVWA, TNS NIPO (in opdracht van VeiligheidNL), 23 april 2014.
- 167 TNS NIPO (in opdracht van VeiligheidNL): Consumentenonderzoek elektrotechnische apparaten en machines, april 2014.
- 168 NVWA: Stand van zaken Food Contact Materials 2013,(intern), 8 april 2013.
- 169 NVWA: Contactmaterialen levensmiddelen, <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/contactmaterialen-levensmiddelen>
- 170 RIVM: Verpakkingsmaterialen, 17 februari 2015. <http://www.rivm.nl/rvs/Voedsel/Verpakkingsmaterialen>
- 171 ABN-AMRO: Verpakkingsmiddelenindustrie, 6 mei 2013.
- 172 ABN-AMRO: Ontdek uw visie op sectoren 2014.
- 173 NVWA: Stand van zaken Food Contact Materials 2013,(intern), 8 april 2013.
- 174 United Nations Statistics: UN Comtrade - Imports NL appliances for food preparation, 2014..
- 175 NVWA. : Belangrijke veiligheidswaarschuwing Alecto '5 in 1 Baby Food Processor.' 23 september 2015. <https://www.nvwa.nl/actueel/waarschuwing/waarschuwing/2067621/belangrijke-veiligheidswaarschuwing-alecto-5-in-1-baby-food-processor> {LVN}
- 176 NVWA: Factsheet *Food Contact Materials* in de levensmiddelenindustrie 2014, juni 2015.
- 177 Koninklijke Vereniging van Papier- en Kartonproducten: Perceptie en imago, Papier- en kartonproducten zijn onderdeel van een duurzame circulaire en biobased economie.
- 178 Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport: Brief beantwoording Kamervragen van kamerlid Thieme (PvdD) over de dreiging van ziekmakende en levensbedreigende bacteriën op vlees, 23 oktober 2014.
- 179 VARA/Radar: 'Vaker obesitas bij kinderen met veel Bisfenol A in urine', 20 september 2012. <http://www.radartv.nl/nieuws/archief/detail/article/vaker-obesitas-bij-kinderen-met-veel-bisfenol-a-in-urine/>
- 180 NVWA; Bisphenol A in babyflesjes, 1 september 2008.
- 181 RIVM: Bisphenol A, Recommendations for Risk Management; http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2016/maart/Bisphenol_A_Part_2_Recommendations_for_risk_management en NVWA/BuRO: Advies over Bisfenol A (BPA)
- 182 ABN-AMRO: Verpakkingsmiddelenindustrie, 6 mei 2013.
- 183 NVWA: Stand van zaken Persoonlijke Beschermingsmiddelen 2013, (intern), 1 maart 2013.
- 184 NVWA: Omgevingsverkenning Duiksport, 27 mei 2004.
- 185 NVWA: Omgevingsverkenning Bergsport, januari 2005.
- 186 Wikipedia: Persoonlijke beschermingsmiddelen. https://nl.wikipedia.org/wiki/Persoonlijke_beschermingsmiddelen
- 187 NVWA: informatieblad 15; Persoonlijke beschermingsmiddelen, 4 september 2006.
- 188 Hoofdbedrijfschap detailhandel: Zicht op de watersportdetailhandel, 19 december 2003.
- 189 Rabobank: Cijfers en trends sportspeciaalzaken, 21 juli 2015.
-

- 190 Detailhandel Nederland: brancheomschrijving Sport- en speciaalzaken, , Panteia. <http://detailhandel.info/index.cfm/branches/kleding-sport/sport-en-kampeerzaken/>
- 191 NVWA: Omgevingsverkenning Duiksport, 27 mei 2004.
- 192 NVWA: Omgevingsverkenning Bergsport, januari 2005.
- 193 AVAG: Overzicht leden; <http://www.branchevereniging-avag.nl/functions/list.asp?Lid=2&pnav=;8;>
- 194 Rabobank: cijfers en trends DHZ-bouwmarkten, 21 juli 2015.
- 195 Bouwadvies Nederland: Bouwmarkt zoeken. , <http://www.bouwadviesnederland.nl/bedrijven-zoeken/bouwmarkt-zoeken/>
- 196 Detailhandel Nederland: Brancheomschrijving tuincentra, Panteia. <http://detailhandel.info/index.cfm/branches/huis-tuin/tuincentra/>
- 197 SVGB: Bedrijfstypen binnen de optiek. , <http://www.svgb.nl/trends-en-cijfers/optiek-2/Arbeidsmarkt-optiek>
- 198 SVGB: Arbeidsmarkt audiciens, aantal ondernemingen. <http://www.svgb.nl/trends-en-cijfers/audiciens-2/arbeidsmarkt-2>
- 199 Draisma J.A.: Persoonlijke beschermingsmiddelen ongevals cijfers, VeiligheidNL, Amsterdam, mei 2015.
- 200 NVWA: Omgevingsverkenning Duiksport, 27 mei 2004.
- 201 NVWA: Omgevingsverkenning Bergsport, januari 2005.
- 202 Bruls E.J. et al: Verkenning Fun en Adventure, Kenniscentrum Recreatie, maart 2009.
- 203 NVWA: Herijking van het toezicht op persoonlijke beschermingsmiddelen, (intern), 30 juni 2015.
- 204 NVWA: Stand van zaken persoonlijke beschermingsmiddelen 2013 (intern), 1 maart 2013
- 205 VeiligheidNL: Voorstel invulling activiteiten 2015-2016 Online Signalering, (intern), 6 maart 2015.
- 206 NVWA: Herijking van het toezicht op persoonlijke beschermingsmiddelen, (intern), 30 juni 2015.
- 207 Wikipedia: Speelgoed. <http://nl.wikipedia.org/wiki/Speelgoed>
- 208 NVWA: Stand van zaken speelgoed 2013 (intern), 1 maart 2013.
- 209 Detailhandel Nederland: Brancheomschrijving speelgoedzaken. <http://detailhandel.info/index.cfm/branches/educatie-vrije-tijd/speelgoedzaken/>
- 210 United Nations Statistics: UN Comtrade - Toys Trade China, Vietnam 2012 - 2014. , {LVN} <http://comtrade.un.org/db/ce/ceSearch.aspx?it=toys&rg=1&r=528&p=156&y=2012&px=HS>
- 211 ECSIP Consortium: *Study on the competitiveness of the toy industry*, 30 august 2013.
- 212 DUO: Cijfers kinderopvang eerste kwartaal 2014, rapportage Landelijke Register Kinderopvang, 14 juni 2014.
- 213 Vereijken Peter et al: Beleidsplan 2015-2020 voor sterk speeltoestel werk, Vereniging Speeltoestellen Nederland, februari 2015.
- 214 Cotterink, M., Draisma, C.: Risicovolle consumentenproducten, VeiligheidNL, maart 2015.
- 215 Slee - Wijffels, Fieke en Vehmeier - Heman, Marfielle: Pas op, kijk uit!, Unieboek | Het Spectrum, september 2014
- 216 NVWA: Stand van zaken speelgoed 2013 (intern), 1 maart 2013.
- 217 NVWA: Vingerverf 2015: Onderzoek chemische stoffen en beoordeling etiket. November 2015.
- 218 Prosafe: Joint action 2013 GPSD, *Final technical report toys intended for children under 3 years*, januari 2016 .
- 219 Slee - Wijffels, Fieke en Vehmeier - Heman, Marfielle: Pas op, kijk uit!, Unieboek | Het Spectrum, september 2014
- 220 NVWA: Stand van zaken speelgoed 2013 (intern), 1 maart 2013.
- 221 Ministerie van veiligheid en justitie: Circulaire Wapens en Munitie 2014, Kamervragen, 15 maart 2015.. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/03/18/antwoorden-kamervragen-over-nepwapens>
- 222 Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport: Brief aan Tweede Kamer: Evaluaties aangewezen keuringsinstellingen en het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen, 4 juli 2012.
- 223 NVWA: Stand van zaken met betrekking tot het NVWA toezicht op de naleving van het Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen (intern), mei 2013.
- 224 NVWA: Staat van het toezicht op speeltoestellen (intern), domein productveiligheid, januari 2014.
- 225 Cotterink, M., Draisma, C, Risicovolle consumentenproducten, Veiligheid NL, maart 2015.
- 226 NUSO, Jaarverslag 2013.
-

- 227 NVWA: Speeltoestellen regelhulp. <http://www.regelhulpenvoorbedrijven.nl/Speeltoestellen>
- 228 Oostdijk André et al: Het WAS gewogen; Beleidsevaluatie Warenwetbesluit attractie en speeltoestellen, Berenschot, 21 december 2011.
- 229 NVWA: Staat van het toezicht op speeltoestellen (intern), domein productveiligheid, januari 2014.
- 230 Stad en Groen: Workshop; het nieuwe spelen. Krimpemde economie maar groeiende speelplaatsen? <http://www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-4255>
- 231 C. van Uffelen: Spelen is meten, TU Delft Integraal, oktober 2014. <http://delftintegraal.tudelft.nl/article/spelen-meten/> Oktober 2014.
- 232 NVWA: Stand van zaken tatoeage en piercing 2013 (intern), februari 2013.
- 233 Quest, 28 mei 2012. <http://www.quest.nl/artikel/wat-is-goede-tattooinkt>
- 234 Quest: Hoe verwijdert een laser een tatoeage?, 25 oktober 2011. <http://www.quest.nl/artikel/hoe-verwijdert-een-laser-een-tatoeage>
- 235 Zweer, Judith, Gummins Tom: Evaluatie Warenwetbesluit tatoeëren en piercen, BA3918 (in opdracht van ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport), Research en Beleid, 8 december 2011.
- 236 Schoots Wim, Tatoeages en piercings, Analyse van OBiN gegevens, VeiligheidNL december 2013.
- 237 Zweer, Judith, Gummins Tom: Evaluatie Warenwetbesluit tatoeëren en piercen, BA3918 (in opdracht van ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport), Research en Beleid, 8 december 2011.
- 238 NVWA: Resultaten onderzoek van kleurstoffen voor tatoeages en permanente make-up in de periode 2008 - 2013, November 2014.
- 239 NVWA: Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) in tatoeagekleurstoffen, februari 2015.
- 240 NVWA: Handhavend optreden tegen illegale tatoeëerders en piercers en overtreders van de leeftijdsgrenzen voor een tatoeage of piercing 2011-2014, september 2015.
- 241 NVWA: Onaangekondigde hygiëne-inspecties tatoeage en piercing, 2 juli 2013.
- 242 Zweer, Judith, Gummins Tom: Evaluatie Warenwetbesluit tatoeëren en piercen, BA3918 (in opdracht van ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport), Research en Beleid, 8 december 2011.
- 243 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: Evaluatie Warenwetbesluit Tatoeëren en piercen, 31 mei 2012.
- 244 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: Brief van 29 maart 2016 aan de Tweede Kamer; zie ook bijbehorend advies BuRO: <https://www.rijksoverheid.nl/regering/inhoud/bewindspersonen/edith-schippers/documenten/brieven/2016/03/25/advies-over-het-gebruik-van-crematie-as-in-tatoeages>
- 245 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: Brief van 21 maart 2016 aan de Tweede Kamer; Beleidsreactie rapport RIVM: 'Lasereen en aanverwante behandelingen als voorbehouden handeling in de Wet BIG'.
- 246 NVWA: Stand van zaken Textiel 2013 (intern), 28 februari 2013.
- 247 NEN-EN14682: 2014 Veiligheid van kinderkleding - Koorden en treksluitingen van kinderkleding - Specificaties, 1 december 2014.
- 248 Maas C.F.: Branche uitgebreid: de textiel-, kleding- en lederindustrie, CBS, 24 november 2003.
- 249 TextielNet.NL (ontleend aan CBS): Cijfers textielbranche t/m 2010, , <http://www.textielnet.nl/cijfers-textielbranche.html>
- 250 VeiligheidNL: persoonlijke mededeling
- 251 Brandweer Waterland: Brandgedrag van textiel, stof tot nadenken.
- 252 Brandweer Nederland: Brandveilige kleding, aandacht voor brand. https://www.brandweer.nl/brandveiligheid/veilig_wonen/brandveilige_kleding/
- 253 VeiligheidNL: Verstikking bij kinderen (0-4 jaar), november 2012
- 254 RIVM: Vlamvertragers. http://www.rivm.nl/Onderwerpen/B/Binnenmilieu/Chemische_stoffen_in_huisstof/Vlamvertragers
- 255 RIVM: Weekmakers http://www.rivm.nl/Onderwerpen/B/Binnenmilieu/Chemische_stoffen_in_huisstof/Weekmakers
- 256 NVWA: Meerjarenbedrijfsplan NVWA 2014-2018, (intern), februari 2014.
- 257 Onkenhout, Hans et al: Informatiebehoefte omtrent producten in en om het huis, waarin chemische stoffen zitten (intern), Ruigrok / Netpanel, VeiligheidNL, 12 december 2014.
-

- 258 Greenpeace: Toxid Threads: *The Big Fashion Stitch-up*, 20 november 2012. www.greenpeace.nl/toxic-threads
- 259 Technologische ontwikkeling: Innovatie in textiel. <http://www.technologischeontwikkeling.nl/materials/innovatie-in-textiel>
- 260 RIVM: Cosmetovigilance in The Netherlands : Overview of the period 2009-2014, http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2015/februari/Cosmetovigilance_in_The_Netherlands_Overview_of_the_period_2009_2014
-